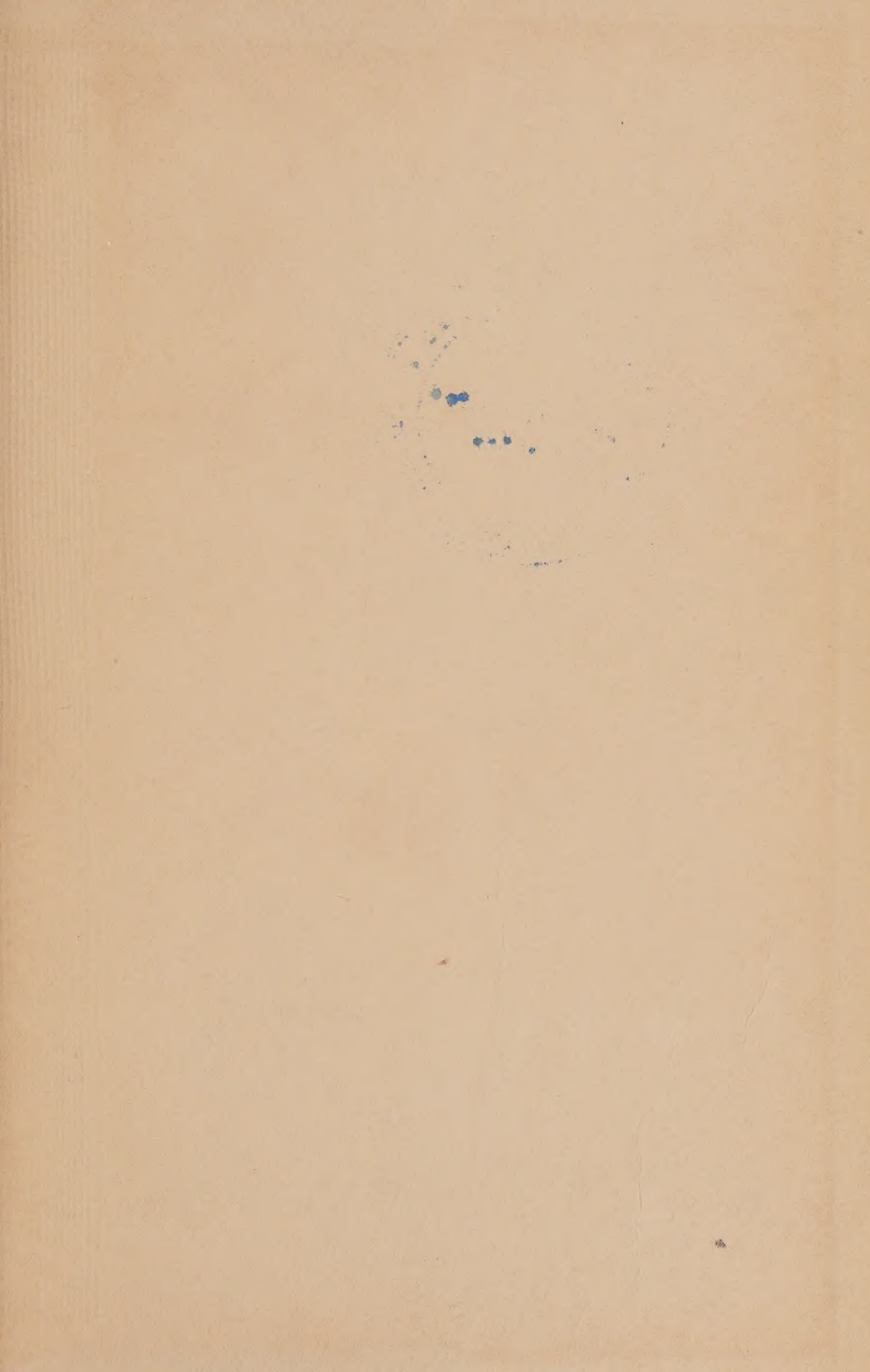

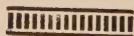
אליקום צונזער

אלע זוערק

אין דריי בענד

—

צווייטער באנד.

אבא קאצענעלענבויגען

ניו יארק, 1920

Copyright, 1920

By

Abe Katzenelenbogen, Inc.

אינהאלט:

זייט

7	מכירת יוסף, טעאטער-שטיק אין 7 אקטען — —
	ליעדער
163	שעהנקייט און נוצען — — — — —
170	דריי סטאנציעס — — — — —
176	החלוקה והמחלוקת — — — — —
183	בחרבני קייז — — — — —
188	די דריי טויבען — — — — —
194	לשנת תרנ"ד — — — — —
198	תרנ"ח — — — — —
199	אן אויביגער סוד — — — — —
201	פערשיעדענעס — — — — —
204	די אַמעריקאנער אידען און דער ציוניזם — — —
208	א היסטארישער צימעס — — — — —
212	הכנסת כלה — — — — —

ציון ליעדער

227	די בלום — — — — —
230	רחל מבכה על בניה — — — — —
234	קול ממרומים — — — — —
241	שולמית — — — — —
244	אונזער פאטערלאנד — — — — —
248	שיבת ציון — — — — —
251	אויף דיין אלטען וועג — — — — —
258	די סאכע — — — — —
262	א בריעף פון דער מוטער ציון — — — — —
265	המחרשת (העברעאיש) — — — — —
270	שיבת ציון (העברעאיש) — — — — —
271	בעמערקונגען און אפטייטשונגען — — — — —

Digitized by the Internet Archive
in 2026

מכירת יוסף

ה ק ד מ ת

קיין איינציגע געשיכטע, פון אונזער הייליגען תנ"ך האט אזא אייני-
 דרוק ניט געמאכט און איז נאך ניט אזוי באקאנט דעם פעכעל פון אונזערע
 אידען ווי די געשיכטע פון מ כ י ר ת י ו ס ה, און דאך, ווער עס וויל
 פאר אונזערע אידען די געשיכטע אלס א ריינע דראמע פארשטעלען, פאר-
 צאמען אייניגע קשיות די וועג פאר דעם שרייבער וועלכער וויל פון קבלת
 חכמים ניט אפטרעטען. (1) ווי מיר געפינען אז יהודה איז געגאנגען שערען
 זיינע שאף, נו געוויס האבען די איבעריגע ברידער אויך געהאט פיעל שאף
 און רינדער, זאלען זיי זיך מתקנא זיין אויף א העמדעל וואס דער פאטער
 האט יוסף'ן אנגעטהאן? עס טרעפט היינט דאס רוב אז א פאטער מאכט א
 סינד א בנך און דעם צווייטען ניט, פון דעסטוועגען הרגעט מען זיך ניט
 אויף טויט. בפרט יעקב אבינו'ס קינדער, די הייליגע שבטים, רייכע מענ-
 שען, און פון 20 ביז 25 יאהר, זאלען זיי וועלען שלאגען צום טויט א ברך
 דער פאר א העמדעל? אויב ווידער די קנאה איז ניט געווען פאר די העמ-
 דעל, נאך ווייל דער פאטער האט איהם געליעבט מעהר פון זיי, און דעריבער
 האט ער איהם די העמדעל געגעבען, אויב אזוי, איז דאך דער פאטער שול-
 דיג וואס ער לייעבט איהם, אבער ניט יוסף וואס איהם לייעבט מען, וואס
 האט יוסף געקענט מאכען, אז זליכה האט איהם געליעבט? אויב ווידער פאר
 די חלומות האבען זיי דאך געדארפט וויסען אז אזעלכע חלומות איז פון
 גאט, אזוי ווי עס איז טאקע כאמת דערנאך מקוים געווארען, און ניט וועלען
 איהם טויט שלאגען דערפאר? די רכילות, איז דאך ממה נפשך קשה, איז די
 רכילות געווען שער, טו ווי האט עס יוסף הצדיק געבראכט פאלשע רכילות?
 איז ווידער געווען אמת, טו וואס האבען זיי צו יוסף'ן? האט יוסף ניט
 ריכטיג געזעהן, טו ווי האט יעקב ניט אויסגעפרעגט אלעס בפרט אז ער
 זאל וויסען אויב דאס איז רעכט אדער אונרעכט? (2) מיר געפינען אין
 די דברי הימים אז יעקב האט איבערגעגעבען די בכורה יוסף'ן איז קשה וואס
 איז געווען די בכורה פאר אזוי א גרויסע זאך אז צוליעב איהר איז ארויס-
 געקומען אזוי פיעל קילקולים? אויב צו געהמען צוויי חלקים ירושה, עקסעס-
 טירט דאך נאך היינט אויך אין פיעל ערטער ביי אידען. פונדעסטוועגען קומט

נאך ניט ארויס אזעלכע סבות און שנאות ווי מיר געפינען ביי יצחק מיט ישמעאל'ן, ביי יעקב מיט עשו'ן, ביי יוסף מיט די ברידער, און אלץ צור ליעב די בכורה? (3) וואָרום האָט יוסף פון מצרים ניט אָנגעזאָגט צום פאָטער אז ער לעבט? פאָר וואָס האָט ער איהם געלאָזען אזוי פיעל טרויערען? לאָז שוין זיין אז די צייט וואָס ער איז געווען ביי פוטיפּר'ן האָט ער ניט געקענט אָנזאָגען און אזוי אויך די צייט, וואָס ער איז אין תפיסה געזעסען. אבער די 9 יאָהר וואָס ער איז געווען וויצע קעניג, דאמאלס האָט ער דאָך געקענט א שקאדראָן סאלדאטען שיקען צום פאָטער און אָנזאָגען, אז ער לעבט? בפרט עס איז נאָך ניט אזוי ווייט, די ברידער האָבען זיך מיט משה אין א קורצע צייט געקערט צוויי מאל איהן און צוריק, נאָך מעהר, אז ער האָט א זון געבאָרען גיט ער איהם א נאָמען מנשה, און זאָגט כי נשני אלהים את כל עמלי ואת כל בית אבי, דאָס טהוט א טרייער זון? ער דאנקט גאט, אז ער האָט זיך אָן טאטען פּערגעסען, אזוי א פאָטער, וואָס לערענט מיט איהם תורה און חכמה, וואָס ליעבט איהם מעהר פון אלע קינדער, מיט אמאל איז ער א משנה למלך און לאָזט דעם פאָטער טרויערען? נאָך מעהר, אז די ברידער קומען שוין צו איהם אין מצרים, זאָג איהם דאמאלס אָן, ניין, פער האלט ער נאָך ביי זיך שמעונ'ען און הייסט בריינגען בנימינ'ן, ביז דער פאָטער שרייט פון צרות, יוסף איז נימא, און שמעון איז ניטאָ, און יעצט בנימין? דער ענטפערט די גמרא'ס תירוץ „אז די ברידער האָבען געמאכט א חרם אז מען זאָל דעם פאָטער ניט אויסזאָגען“, זיי האָבען דאָך אבער יוסף'ן ניט אריינגענומען אין חרם, האָט ער דאָך געמעגט אָנזאָגען צום פאָטער? בפרט סוף כל סוף האָט ער דאָך פאָרט אָנגעזאָגט, און יעקב האָט שוין דערנאָך געוואוסט אז די ברידער האָבען איהם פּערקויפט? — דער ווידער ענטפערט, אז יוסף האָט געמוזט שווייגען כדי עס זאָל מקוים ווערען די חלומות" דאָס איז אבער אויך קיין תירוץ ניט, דען אז די חלומות זאָלען מקוים ווערען, איז בעלאנגען אָן גאט, און יוסף אלס מענש נאָר דארף ניט לאָזען א פאָטער טרויערען 22 יאָהר? גאט האָט געזאָגט אברהם'ן אז זיינע קינדער וועלען דינען אין דער פרעמד. פונדעסטוועגען אז פרעה האָט מיט זיי געארבייט האָט ער בעקומען זיין פּסק — גאט דער מסבב הסבות טהוט זיך דאָס זייניגע, און ברויכט ניט קיין הילפע פון א מענשען יוסף זאָל איהם העלפען זיינע חלומות זאָלען מקוים ווערען? —

אונטער אנדערע נאציאָנען אין פּערשיעדענע שפראכען איז זי אויך פיעל מאל געשפּיעלט געוואָרען און ווערט געשפּיעלט נאָך עד היום, זיי זיינען ניט געצוואונגען צו די גמרא, אויב עס ווייזט זיי אן אָרט וואָס עס לאָזט

זיך ניט שיקען, שפיעלען זיי נאך זייער אייגענעם פערשטאנד — און אונטער
אונזערע אידען, צייט מיר געדיינקען, האָבען דאָס נאָר געשפּיעלט אַרעמע
בחורים, אָדער די פּערצייטיגע ברוחנים אויף אַ חתונה, קורץ פון זייער גע-
פּיהל אויף אַ דראַמא האָבען מיר געקענט צו דער געשיכטע זעהר וועניג
הילפּע בעקומען — דער בעריהמטער מחבר פון תּוכן עלילות ווי וואויל ער
האָט זיין מייסטערווערק בעארבייט, דאָר האָט ער די אלע שווערע פּראָגען
אונז ניט ענטדעקט — אין דיעזען קליינעם ווערקל מיינעם איז אלעס פּער-
ענטפּערט, שילדערט נאָך דער אלטער היסטאָריע נאָך זייערע זיטען און
מנהגים, דאָס מען קאָז מיט רעכט זאָגען דאָס עס ליגט אויף זיי דער גאנצ-
צער אלטערטהום ווי עס וואָלט געווען געשריבען מיט פּערטהאלבען טויזענד
יאָהר צוריק — און די אלע שווערע פּראָגען ווערען דאָ גלייך, געקליבען גוטע
וואַרטען פון גמרא פון ילקוטים פון מפרשים, געפּאסט איין דעה צו די צוויי-
טע, ביז עס איז פּערגלייכט געוואָרען אלע שוועריגקייטען, דען דברי תּורה
עניים במקום זה ועשירים במקום אחר. —

פאר די וועלכע וועלען מיר פרעגען וואָס נוצט אונז אן אלטע היסטאָריע,
ליבערשט שרייבט אונז פון היינטיגער צייט, מיר זאָלען זעהען לעבעדיגע
בילדער, אויף אייער פּראָגע מיינע, לעזער, מוז איר אייד ענטפּערען ניט ווי
אלע מחברים שרייבען אין זייערע הקדמות, אז זיי זוכען ניט קיין כבוד און
ניט געלט נאָר זיי ווילען מוכה הרבים זיין אָדער זיי מוזען שרייבען, ווייל
זייער נאָטור דריקט זיי דערצו, ווי די פּויגעל דאָס זי מוז זינגען (אָדער ווי
דער האָז אז ער מוז קרייען). איר בין גראַדע פּערקערט, איר בין מאַמין
באמונה שלמה אז איר וואָלט געווען אַ נגיד, וואָלט איר געוויס ניט גע-
שריבען און מיינ אינסטינקט וואָלט מיר נאָר דאָס ניט פרעסען. איר בין
זיך מודה אָפּען פאר אייד אלע, אז איר מיינ נאָר דעם גראַשען.

אליקים צונזער מוילנא.

מבירת יוסף

די פערזאנען וועלכע קומען דא פאר.

י צ ח ס, אן איינוואוינער אין כנען אין חברון.
יעקב, זיין זון.

די זיהן פון יעקב.

ראובן
שמעון
לוי
יהודה
יששכר
זבולון
דן, נפתלי
נדר, אשר
יוסף
בנימין

דינה, זיין טאכטער.

שרה, זיין טאכטער.

שרה, די טאכטער פון אשר.

שמה, דער קנעכט פון יעקב.

אמאל, ביי שכם.

טלמון, אן אראבישער סוחר.

פוטיופר, דער שעכט-מייסטער פון קעניג פון מצרים.

זליכה, זיין פרוי.

אסנת, זייער טאכטער.

חמול, איהר גאווערנאנט.

עלוקה } זייערע דינערינס.

עזובה

חרנפר, דער הויפט וועכטער אין תפיסה ביי פוטיופר.

פרעה, דער קעניג פון מצרים.

תחפנס, די קעניגין.

הדורם, אנ'אלטער אדיוטאנט.

אליקים צונזער

ת ח ר ע, דער טראנקמייסטער פון קעניג.
ע ז מ ו ת, דער אויבער-בעקער.
י ו ס פ, דער זוהן פון יעקב.
א ס נ ת, זיין פרוי.
מ נ ש ה } זייערע זיין.
א פ ר י ס }
ס ל ו א, זיין אויבער-אדיוטאנט.
ע ב ר ו ו, זיין קאמער-דינער.
ז ח י ש ח ר, זיין קוטשער.
ב ק ב ר, דער הויפט חרטום אין מצרים.
אראבער, מורינען, תפוסים, מיניסטארען, גענעראלען,
חרטומים, דינער, זינגער, קאחר, מוזיק, די וואך פון
קעניג, די וואך פון יוסף.
די געשיכטע פאנגט זיך אן אין כנען אין 2216 טען
יאהר נאך דער וועלט באשאפונג. ענדיגט זיך אין
מצרים אין 2238 טען יאהר.

ערשטער אקט.

ערשטע סצענע.

(דער פארהאנג וויקעלט זיך אויף, עס איז צו זעהען א שעחנער זאל, ביי דער זייט שטעהען צוויי בילדער פון שטיין, אברהם אבינו מיט זיין פרוי שרה, פון פארענט ביי א טיש זיצט יעקב העברי אויף א שטוהל און קוקט אין א ספר אן אלטען. עס עפענט זיך די טיר, עס קומט אריין יוסף, א יונגער מענש פון 17 יאהר, געקליידעט אזיאטיש, נוינט זיך פאר'ן פאטער מיט נרויס עהרעפורכט).

יוסף

גוט מארגען הער פאטער!

יעקב

זען דיר יוסף לעבען מיר אנידער,
איך ליעב דיר מעהר פון אלע דיינע ברידער
וואס איך האב געלערענט פון מיין טאטען און זיידען.
פלעג איך דאך אלעס, מיט דיר איבערריידען,
און איידער איך בין אוועק קיין חרן,
איידער דיין מוטער איז מיין ווייב געווארען,
בין איך געזעסען ביי שם ועבר פערצעהן יאהרען,
און אלעס וואס זיי האבען מיר איבערגעגעבען,
גיב איך דיר איבער, פאר מיין לעבען.
און ווייל דו ביזט קלוג, מיט פערשטאנד,
גיב איך דיר איבער דעם ספר, וועלכען איך האלט אין האנט,
דעם ספר האט מיין זיידע אברהם געשריבען,
אלע חכמות, אלע סודות, האט ער דא צונויפגעקליבען;
האסטו בעטראכט אונזערע שכנים, וועלכע וואוינען דא ארום?

האָסטו געזעהען זייער פיהרונג, זייער גלויבען, ווי קרום ?
 אזוי איז מיין עלטער זיידע אויך געווען,
 נאָר געטער און געטער האָט מען ביי איהם געזעהען.
 אנדערע פון האָלץ, אנדערע פון שטיין,
 אנדערע פון גאלד, אנדערע פון ביין.
 ווי וואהל איך האָב דיר שוין, פיעל מאל דערזעהלט,
 ווי גאָט האָט מיין זיידען פון אלעמען ערוועהלט;
 דאָך שאדעט נישט, נאָך אמאָל צו ריידען,
 ערקלערען דיר די מעלות, פון מיין הייליגען זיידען.
 שוין דריי און ניינציג יאָהר, פארביי געפלויען,
 צייט מיין זיידע האָט פערמאכט זיינע אויגען.
 איך וואר דאמאָלסט פופצעהן יאָהר אלט,
 און עס שמעהט מיר נאָך פאַר זיין הייליגע געשטאלט.
 דו זעהסט דעם בילד ? בעטראכט איהם גוט,
 דאָס איז דאָך ווייס, און ער וואר רויט, מיט בלוט.
 זיין ליכטיגע געשטאלט, זיין פרעהליכע מוט,
 גאָטעס גייסט האָט אויף זיין געזיכט גערוהט.
 איידער מיין זיידע איז געבאָרען געוואָרען,
 זיין פאטער תרח האָט נאָך געוואוינט אין חרן,
 איז די גאנצע וועלט געווען פעראירט,
 געצען-דיענעריי, האָט איבעראל עקזעסטירט,
 אלע לענדער און אלע אומות
 האָבען געלעבט ווי בהמות,
 ווי צווישען גרויסע אינדען אָהן א זעגעל א שיף,
 פון איינציגען גאָט נישט געהאט קיין בעגריף.
 אויף יעדער מין האָבען זיי געהאט געטער,
 אויף ימים, אויף בערג, אויף בוימער, אויף בלעטער, —
 א גאָט פון מלחמה, א גאָט פון ליעבע,
 און אזוי געטער אויף יעדער סיבה;
 יעדען שמערען געהאלטען פאַר א גאָט,
 געבויט פאר זיי טעמפל אין יעדער שטאָדט;
 די זון האָבען זיי אויך פאר א גאָט געטרויט;
 הייליגע טורעמס צו איהר נאָמען געבויט.
 האָבען מקריב געווען מענשען, אנשטאָט קרבנות,

קליינע קינדער געשעכט, גאר אהן רחמנות.
 דער קעניג וואס האט איינגענומען א שטאָט,
 האט ער זיך שוין געקרוינט מיט דעם נאָמען גאָט.
 אזוי האט נמרוד געפיהרט, וואס האט דאמאלס געלעכט.
 דער פעכעל איז געווען בלינד און פערגרעכט,
 די כהנים, די רעדעל-פיהרער, האָבען פערפיהרט די וועלט.
 מיט מאַגישע קונצען גערופען הייליג,
 און דערפאר בעקומען דעם בעסטען חלק.
 דער פעכעל גלויבט, וואס די פריסטער זאגען,
 מיט שקר די וועלט פון אמת פעריאגען.
 (אזוי ווי דו זעהסט נאָך, דאָ עד היום,
 ווי די פעלקער גרייזען, זינקען אין תהום.
 נאָר מיר האָפען, אז מיט דער צייט
 וועלען זיי בעקענען זייערע נארישקייט.)
 ביז מיין זיידע אברהם איז אויפגעשטאנען
 און האט ערקלערט, אז איין גאָט איז נאָר פאַראַנען
 וואָס בעשאפט די ערד, די זון, די שטערנען, די לבנה;
 אַלע פלאנצונגען און חיות פאר דעם מענשען א מתנה;
 וואָס ער פערלאנגט נישט קיין מענשען פאר קרבנות,
 נאָר איינער אויף דעם צווייטען זאל האָבען רחמנות.
 זיין קרבן איז א הארץ א ריינע;
 זיין טעמפל איז די נאָטור די שעהנע, —
 און אזוי האט מיין זיידע געטהאָן ערקלערען
 דעם גאנג פון די זון, מיט אלע שטערנען;
 אַזעלכע וואס לייכטען, פיקס שטערנען קאמעטען
 דעם גאנג, און די גרויס פון אלע פלאנעטען,
 פון דעם האט ער דעם בערעכנונג גענומען,
 די חדשים, די יאָהרען, זאָלען גראדע אויסקומען.
 און נאָך פיעל חכמות האט ער בעטראכט,
 ביז גאָט נישט איהם די קראַפט, די מאַכט
 איהם דעם ערשטען, געגעבען אין האנט
 זיין גלויבען אין דער וועלט, צו מאַכען בעקאנט.
 אזוי איז ער געגאנגען פון שטאָט צו שטאָט
 בעקאנט צו מאַכען דעם נאָמען פון גאָט.

נישט איין מאָל האָט ער צרות געליטען.
 נישט איין מאָל מיט מלכים, מיט וויכוחים געשטרימען.
 עס האָבען זיך שוין געפונען מערדערשע הענט
 וואָס ווארפען איהם אין פייער, ער זאל ווערען פערברענט.
 נאָר דער גאָט פון אברהם איז פול מיט רחמנות,
 ער האָט איהם מציל געווען פון די גרעסטע סכנות.
 די מענשען, וואס האָבען דאָס געזעהען מיט די אויגען,
 האָט ער פיעל פון זיי צו זיין אמונה צוגעצויגען.
 דעם זעלביגען גלויבען האָט ער פאר זיין לעבען
 מיין פאטער יצחק איבערגעגעבען;
 מיין פאטער האָט אויך, מיט חכמה, מיט תבונה
 צוגעצויגען הונדערטער צו זיין אמונה,
 און אזוי האָט מיך מיין פאטער דערהויבען
 אין איין גאָט, אייביג צו גלויבען,
 וועלכער האָט קיין גוף, וואס איהם דערהאלט,
 קיין אָדערען, קיין גלידער, אויך קיין געשטאלט.
 ער האָט קיין אברים, און דאָך קיין בעל מוס;
 ער האָט קיין אויגען און זעהט אומעטום.
 און יעדער בעשעפעניש, איז דורך זיין בעגריף, —
 ווייס וואס אויבען, ווייס וואס אין דער טיעף,
 ער האָט נישט קיין ברייט, קיין הויך, קיין מאס, קיין אָרט,
 און איז פול אומעטום, דאָ און דאָרט.
 קיין פערבארגענהייט, איז פון איהם פערשטעלט,
 ער טהוט וואס ער וויל, ער וויל וואס איהם געפעלט.
 גוטע גיט ער שוין, שלעכטע ווערען בעשטראפט;
 פערלאָזט נישט דעם, וועלכער צו איהם האָפט;
 ווי וואויל איך לערען אלעמען, וואס גאָט הייסט,
 אָבער דיר נאָך מעהר, ווייל דו ביזט מיין טרייסט.
 דיין מוטער וואר מיר, טייערער פון אלע,
 דו, מיין בן פורת, ביזט איצט איהר אָרט ממלא.
 די בכורה, די הערשאפט אין שטוב און אין פעלד,
 גיב איך דיר איבער, ווייל דו ביזט א העלד;
 דען אין מיין ראובן'ען האָב איך דערקענט,
 ער איז צו איילענד, ער פלאמט, ער ברענט,

און א הערשער צו זיין, איז די הויפט-זאך געדולדיג,
 זאגסט קאן דער ריינער ליידען אומשולדיג.
 דארום גיב איך דיר די בכורה איבער,
 דאצו א העמדעל אין פאסען, ווייל דו ביזט מיר ליעבער,
 צום באווייז, אז דו שטייגסט שוין די ברידער אריבער;
 דען דער בכור דארף געהן אנדערש געקליידט,
 צום באווייז, אז ער איז דער הערשער נאכ'ן פאטערס טויט;
 מיין ברודער עשו, האט אויך קליידער פרעכטיג און קלאר,
 איידער מיין פאטער, מאכט מיר פאר א בכור
 צו ווייזען, אז דו ביזט ביי מיר מעהרער געאכט,
 גיב איך דיר א זיידענע העמדעל, פון מצרים געבראכט
 פאר א צייכען פון הערשאפט וועט זי דיר דינען,
 דו וועסט ריכמען, שטראפירען, נאך דיין פערשטאנד און זינען;
 דו קענסט די הערשאפט איבערגעבען דינע דורות;
 דו ביזט מיין בן זקנים, דין רוף איך בן פורת.
 איך געה יעצט, מיין קינד, אין מיין חדר בעזונדער
 בעטראכטען און לערנען גאטעס וואונדער.
 (יעקב געהט אריין אין זיין חדר, יוסף פערבלייבט אליין).

יוסף

מיין פאטער האט מיר, פאר א הערשער געמאכט,
 צום צייכען טהוט ער מיר אן א העמדעל א פראכט.
 דאס איך וועל הערשען מיט קראפט, מיט מאכט,
 און דעם געדאנק פון הערשען, ביי טאג ווען איך טראכט,
 קומט דאס מיר פאר, אין טרוים ביי נאכט, —
 שוין דעם צווייטען מאל, אז מיר טרוימט, און ווי קלאר,
 פונקט ווי עס וואלט דאס זיין אויפ'ן וואַהר.
 (די צעהן זיהן פון יעקב קומען אריין געקליידעט נאך אזאטישער
 מאדע מיט פיל- און בויגענס ביי דער זייט, יוסף בעמערקט, אז זיי
 קוקען אויף איהם אייפערזיכטיג, ער זוכט ווערטער, אריינצוקומען מיט
 זיי איז א געשפרעך).

יוסף

איך האב אייך דערצעהלט מיין חלום נעכטען,
 וואס איהר רעכענט מיר דורך דעם פאר א שלעכטען,

אז צו מיין גארב בוקען זיך אייערע גארבען;
 איך בעמערק אייער געזיכט ביט זיך אין אלערליי פארבען;
 נאָר רעדט וואס איהר ווילט, טראכט וואס איהר טראכט,
 הערט נאָר מיין טרוים פון היינטיגע נאכט:
 היינטיגע נאכט, טרוימט מיר א טרוים,
 אז איך שמעה אונטער דעם הויכען רוים;
 פלוצלונג הייבען זיך אן פלאנעמען צו קעהרען,
 און די זון מיט די לבנה מיט עלף שטערען,
 בוקען זיך אלע מיט הכנעה צו מיר,
 פונקט ווי דער קנעכט פאר זיין הערינס מיר.

(יעקב הערט עס איז זיין חדר, ער קומט אריין, און בייזערט זיך אז
 אויף יוסף).

יעקב

דו רעדסט נאָך איבער די דומהייט ווידער,
 אז איך און דיין מומער, און דיינע ברידער
 וועלען שמעהן פאר דיר, געקניטערהייט, —
 פערגעסט, אז דיין מומער איז שוין לאנג טויט.

(יעקב געהט אריין צוריק איז זיין חדר, יוסף געהט איהם נאָר, די
 ברידער פארבלייבען).

שמעון

ווי געפעלט אייך קינדער זיינע חלומות? !
 ער איז דאָס דער פאסטוך, און מיר די בחמות!

לוי

ניין, ברודער! דו זאגסט נאָך שלעכט, —
 ער איז דער הערשער, און מיר די קנעכט.

יהודה

אויב איהר ווייסט ניט איצט, וואס די העמדעל באטייט,
 וועט איהר עס פערשמעהן מיט דער צייט.

זבולן

ווייל ער פון הערשען מעגליך טראכט,
 דרום טרוימט זיך איהם דאָס זעלבע ביינאכט.

ראובן

איחר ווייסט זיין מיין פון רכילות טרייבען?
כדי ער זאל דער איינציגער יורש בלייבען.

יששכר

אזוי פיהרט זיך די וועלט, אזוי געפינען מיר בעשריבען
איין זוהן ירש'ענט, די איבעריגע ווערען פערטריבען.
ווייל הבל האט געוואלט קינ'ען פון ירושה פערצאגען.
דרום האט איהם קין צום טויט געשלאגען.
דער אלטער נח האט חמ'ען פערטריבען,
נאך איין שם איז ביי דער ירושה געבליבען;
דער עלטער-זיידע אברהם גיט יצחק'ן ירושה, —
ישמעאל'ן מיט זיין מוטער פערטריבען מיט בושה;
דער זיידע יצחק גיט אונזער פאטער די ברכות,
און עשו'ן א פרנסה, פון שווערד מלאכות.
אט דעם זעלביגען עסק, דעם אייגענעם משא-ומתן,
מאכט דא יוסף מיט אונזער אלטען טאטען.
קריכט מיט חניפות צו איהם אין בוזים אריין,
כדי אונז מעכיר נחלה צו זיין. —

נפתלי

די וועלט זאגט: וועמען עס איז פוסט דער מאגען,
יענער מוז פיעל כעס טראגען.

אשר

מיר זענען דאך נאך עסען געקומען,
וואס האבען מיר זיך אין רייד פערנומען.

ג ד

קומט ברידער! שוין צייט מיטאָג עסען,
דאָס וועט אייך די שנאה פערגעסען

ד ו

אז מיר וועלען דעם מאגען זיין מהנה,
וועלען מיר שוין דעם צווייטען ניט זיין מקנא.

(די ברידער געהען ארויס, יעקב קומט אריין. מיט דעם ספר אין האנט.
נאך איהם יוסף, ער זעצט זיך אויפ'ן שטוהל. יוסף נעבען איהם. יעקב
קוקט אין ספר, פלוצלונג ווערט ער ענטציקט פון דעם ספר).

יעקב

פיעל בין איך עם ביי דיר ווערט,
אז איך האב דיר דעם ספר ערקלערט.

יוסף

איך קען דיר פאטער ביי מיין לעבען שווערען,
אז איך וועל טאג און נאכט אין דעם ספר קלערען.
איך וואלט וועלען מיינע ברידער זאלען אויך האלטען דאס געבאט,
ניט אפגעהרען פונ'ם וועג, פון דעם לעבעדיגען גאט;
ווייל פיעל מאל טהוען זיי וואס ניט רעכט;
די קינדער פון בלהה, רופען זיי קנעכט;
דו פאטער האסט דאך אונז געלערענט פערקעהרט, —
מביש זיין א חבר, זאל ניט ווערען געהערט.
אלע זענען מענשען, ווער נאך אן אמהעם האט,
רייך און ארים זענען גלייך ביי גאט.
בפרט ברידער מוזען זיך געוויס זיין ציית,
איינער דעם צווייטען ניט צו זיין מביש.

יעקב

(צום קנעכט).

שמה!

(שמה לויפט אריין).

שמה

וואס ווינשט איהר, מיין הער?

יעקב

די קינדער האבען אפגעגעסען? רוף זיי אהער!

(שמה לויפט ארויס).

יעקב

(צו יוסף'ן).

באלד זאג איך די קינדער אָן.
זיי זאלען ווייטער די אומרעכט ניט טהאָן.

יוסף

נאָר פאטער מיט א געלאסענע מינע,
זיי זאלען אויף מיר ניט טראָגען קיין שנאה.

יעקב

זיי רוהיג מיין קינד, איך וועל געוויס פערשטעהן
מיט געלאסענע ווערטער מיט זיי זיך צו בעגעהן.

(די ברידער אלע קימען אריין, גענעהענען צום פאטער).

א 5 ע

וואָס איז ליעבער פאטער?

יעקב

ניין, קינדער ! נאָר עטוואָס מאַראַל,
מוסר שאדט קיין מאַל ניט, דאָס איז א כלל.
דער מענש מוז זיך בערעכענען אלע טאג, אלע צייט,
ער זאל פון פונקט ניט אוועקגעהן ווייט ;
אויף יונגע מענשען איז דאָס געזאָגט געוואָרען,
כפרט איך צו מיינע אלטע יאָהרען.
איך בין שוין א מאן פון הונדערט אכט יאָהר ;
מיין קאָפּ, מיין באַרד, איז פול מיט גראַע האַר.
מיין לעבען איז אוועק, אין צרות, אין רויך,
פון עשו'ן, פון לבן'ען, פון דינה'ן אויך.
דער טאָג פון טויט איז פון מענשען פערשטעלט,
אומגעריכט פערלאָזט מען א וועלט ;
איך לאז איבער אן אייגענס פאר איך, מיינע קינדער :
זילבער און גאלד, שאַף און רינדער ;
עופות אין הויף, האַניג אין די זעלדער,
הויזראט אין שטוב, תבואה אויף די פעלדער ;
איחר וועט געניסען, מיט פערגעניגען, פּרעהליכערהייט,

איער טאטענס מיה, וואס האט אייך אנגעגרייט;
 אבער פיעל מענשען האבען דעם פעהלער געהאט,
 בעקומען האפערדיגקייט, ווען זיי זענען זאט,
 געהען אויפ'ן גאס מיט גאז, מיט שטאלץ,
 פעראכטען דעם צווייטען, ווי שטיין, ווי האלץ,
 רעכענען דעם אנדערען, פאר זיך גרינגער
 שעצען קיין מענשען, קיין עלטער, קיין אינגער, —
 אפילו אייגענע ברידער זענען זיי מכיש,
 היט אייך קינדערלעך! דאס איז חיות!
 גאט האט אלעמען אין איין פורעם בעשאפען,
 ארעמע און רייכע, הערען און שקלאפען,
 שעצט יעדען מענשען מיט ענוה זייט געציהרט,
 אזוי האט זיך מיין זיידע אברהם געפיהרט.
 מיין פאטער האט אויך קיינעם בעריהרט.
 שענדליך איז יענער, ווער עס שטאלצירט,
 ער ווערט אויסגעלאכט פון גאט און פון לייט;
 יאגט ער זיך נאך כבוד, איז דער כבוד פון איהם ווייט,
 געהט אלע קינדער אין פעלד, איער שאף וויידען,
 אין אנהאנדער צייט, וועל איך מעהר דערפון ריידען.
 (יעקב שטעהט אויף פון זיין שטוהל, געהט אריין איז זיין חדר, יוסף
 געהט איהם נאך, די ברידער בלייבען אליין).

יהודה

די רייד פון אונזער פאטער, ווי געשמאק, ווי זיס.

זבולן

דאך איז דא פאראנען פון בעל רכילות א ביס.

(שמה דער קנעכט, וועלכער איז ביז יעצט געשטאנען ביים טיר, גע-
 נעהנט צו די ברידער).

שמה

יוסף האט ערשט מיט איער פאטער גערעדט,
 ער האט איהם דערצעהלט פון אייך דעם חטא.
 דאס איהר שטאלצירט, מיט גאז, פיעל,
 איער פאטערס רייד, שטרעכט אויך צו דעם ציעל.

שמעון

ניין, ברידער! איך וועל מיך מיט איהם ניט קריגען,
מען וועט איהם ניט ארויסטרייבען מיט ווערטער די פליגען.
צו דעם יונג וועל איך אן אנדער מיטעל קריגען.

(ענדע ערשטע סצענע).

צווייטע סצענע.

(אין פיער וואכען ארום).

(דער וועג ביי דותן, עטליכע בוימער ביי דער זייט, א פאר
שטיבלעך איז צו זעהען פון דער ווייט, נעבען די בוימער הינט
טען איז צו זעהען עטליכע פאסטוכער, די בהמות פיטערען זיך
אויפ'ן לאנקע. פון פארענט איז צו זעהען א גרוב, לעבען גרוב
נעהט ארום יוסף. אויפ'ן פלייצע א הירטענטאש. ער קוקט זיך
ארום אזוי ווי ער זוכט וואס. פון דער אנדערער זייט קומט אן
א מענש).

דער מענש

וועמען זוכסטו? יונגער מאן!

יוסף

מיינע ברידער, ווייסט איהר ניט, וואו זיי זענען פאראן?

דער מענש

ווער זענען זיי?

יוסף

יעקב העבר'ים קינדער.

דער מענש

אט ניט לאנג זענען זיי דא געווען,
אויפ'ן וועג פון שכם האב איך זיי געזעהען;

איך האב געהערט, ווי זיי ריידען,
אז זיי ציהען קיין דותן, די שאף וויידען.

(דער מענש געהט אוועק. יוסף קוקט זיך ארום. ער דערזעהט די בריי-
דער פון ווייטעו).

יוסף

מיינע אברים צימערען, מיט שרעק, מיט רעש;
איך פירכטע מיך פאר זייער כעס.
איך מוז אבער פאלגען, מיין טאטען דעם אלטען,
זיין שליחות איז מיר הייליג, איך מוז עס האלטען;
מיך וועט שטיצען די מצוה, דער זכות,
דער פאטער שיקט דאך מיר, בריינגען א גערום,
וואס טהוען די ברידער, וואס מאכען די שאף,
דאס וועט מיך שטיצען פון זייער שטראף.
(יוסף געהט ווייטער, נאָהענט צו די ברידער).

זיין

אט געהט דער בעל חלום, איך זעה איהם שוין קלאר.

שמעון

ער הערשט אין חלום, אבער ניט אויפ'ן וואָהר.

זבולן

לאָמיר רייצען די הינט, איהם נאָכצוואַגען.

שמעון

ניין! איך וועל איהם ליבערשט מיט מיין האנט דערשלאָגען.
(יוסף גענעהענט צו זיי).

יוסף

אונזער פאטער שיקט מיך אייך ווערען געוואָהר.
דאָס פריעד פון אייך מיט די שאף, צו וויסען קלאר.

(שמעון כאַפט איהם ביים האַלז).

שמעון

דו האַסט דאָס רכילות פאר'ן פאטער געטראָגען,
גלייך ווערסטו טויט געשלאָגען!!

(ראובן שטעהט גיך אויף, כאפט שמעונ'ס האנט).

ראובן

ברידער! ברידער! פארגיסט נישט קיין בלוט!
זעהט זיך ארום, איידער איהר טהוט!
אט איז א גרוב, ווארפט איהם ליעכערשט אריין,
נאר אין אונזערע הענט, זאל קיין בלוט נישט זיין!
(לוי, יהודה, זבולן, טראגען איהם צום גרוב, ציהען איהם אפ דאס העמ-
דעל, ווארפען איהם מיט האסט אריין. עס הערט זיך א געשריי „אוי“
און עס בלייבט שטיל, די ברידער אלע געהען אוועק אויף זייער ארט).

יוסף

(פון גרוב).

א, ווי גרויס איז דער כעס פון מיינע ברידער,
איך האב געמיינט עס צושיטען זיך מיינע גלידער.
אח, ווי שווער דער דאמפ איז דא, נישט צו דערהאלטען. —
עגדעשען, שלאנגען, פול אין די שפאלטען.
איך בעשווער אייך שלאנגען, מיט דעם נאמען פון גאט —
וועלכער הימעל און ערד בעשאפען האט,
איהר זאלט אייער גיפט, אין זיך האלטען.
איך בין אן אייניקעל, פון אברהם'ען דעם אלטען,
ער איז געווען דער ערשטער אויף דער וועלט,
וואס האט די ריינע אמונה, פאר אלע ערקלערט.
יצחק דער גרויסער, ער איז מיין זיידע,
וועלכער איז פרעהליך געגאנגען צו דער עקידה,
ווי א ריינער קרבן, ווי אן אפפער ריח,
האט ער אויסגעשטרעקט זיין האלד, אויפ'ן מזבח.
איך בין דער זוהן פון יעקב, די הייליגע נשמה,
וואס האט מנצח געווען א מלאך אין דער מלחמה.
איך בעשווער אייך אינ'ם נאמען פון מיינע הייליגע אבות,
איך בעשווער אייך מיט דעם נאמען פון הגואל ממות,
וואס בעשאפט די זון, די שטערען, די ערד, דעם ים,
איהר זאלט מיר נישט טויטען מיט אייער גיפטיגען סם.

(די ניין ברידער קלייבען צוזאמען שטיינער. און זעצען זיך עסען.
ראובן שטעהט ווייט פון זיי. ער פערשפרייט די הענט צום הימעל).

ראובן

איינציגער הערשער, איבער אלע דיינע וועלטען.
דו בויעט מיט חכמה, דיינע הימעלשע געצעלטען;
האָסט מיט רחמנות די נאָטור געשמעלט,
מיט חסד, מיט רחמים, פיהרסטו דיין וועלט;
דיין חסד ווערט געזעהען אומעטום,
פון דעם טאָנענבוים, ביז די כלום;
פון דעם מילכ, ביז דעם העלפאנד,
איז אומעטום דיין רחמנות בעקאנט.
שיק אריין דיין רחמנות צו מיינע ברידער,
אומצוקעהרען יוסף'ן צום פאטער ווידער.
מיר זאלען ניצול ווערען פון עונש פון גור,
און אונזער פאטער פון גרויסען צער.

(ווי די ניין ברידער עסען. לעגט יהודה זיין ברויט אנידער, ווייל איהם
נעהט קיין עסען איין).

יהודה

מיין הארץ קלאפט מיר, עס טרייסעלט א צאהן אן א צאהן.
מיר יעקב'ס קינדער, זאלען אזוי אן אומרעכט טהאן.

שמעון

איצט ווילסטו ניט, וואָס דו האָסט פריהער געוועלט,
א ווילע ווארפט דיר אין היץ, א ווילע אין קעלט.

יהודה

ווייל דו האסט א שטיינערנע הארץ,
פיהלסטו קיין פרייד, שפירסט ניט קיין שמארץ;
אבער פליישענע הערצער ווערען געביטען.
ווייל דער צער, דער רחמנות, ערוועקט איהם די זיטען.

ג ד

אבער לאזען איהם צום פאטער, קען עס אויך ניט גילטען,
ווי נח כנענ'ען, אזוי וועט ער אונז פערשילטען.

(אראבער פאהרען אז מיט קעמלען, די ברידער קוקען זיך אום).

לוי

אט געהען אראבער מיט סחורה.

פילייכט געהען זיי צום גרוב, האב איך מורא.

יהודה

איך וועל איחם צו די אראבער פערשקלאווירען,

אז זיי זאלען עס גאר ניט שפירען.

(יהודה געהט צו די אראבער, די ברידער געהען איחם נאך).

יהודה

א גוטער מארגען מיינע הערען!

די אראבער

גוט מארגען, גוט יאָהר!

יהודה

וואוהין פֿאַהרט איהר עס אזוי געלאָדען שווער?

די אראבער

קיין מצרים, ליעבסטער הער.

יהודה

פילייכט וועט איהר ביי אונז א סחורה קויפֿען,

וואָס האָט קיין גלייכען אין איהר אופן.

טלמון פון די אראבער

וואָס איז פאר א סחורה? פיעל באטרעפט?

ווייזט, פילייכט וועלען מיר מאכען געשעפט.

יהודה

מיר האָבען צו פערקויפֿען א קנעכט א גוטען,

אָבער אן אויסנאהם, ניט קיין פשוט'ען.

איהר באקומט ניט זיין גלייכען אין דער וועלט,

און איהר קענט ייִהם האנדלען אין גלייכען געלט.

טלמון דער סוחר

וויבאלד איהר ריהמט איהם אויף אזא אופן,
טא וואס לוינט אייך איהם צו פערקויפֿען.

יהודה

דער קנעכט האט ניט לאנג בעקומען א חסרון,
ניט לאנג איז דאס איהם געוואָרען,
נאָר דער פֿעהלער איז פאר אונז, ניט פאר אייך,
אזוי איז ער מיט אלע מענשען גלייך.
דער יונגער קנעכט, פון זיין געבאָרען,
איז ער גלייך מיט אונז ערצויגען געוואָרען.
ביז ער האט זיך איינגערעדט דעם געשלידער,
רופט אונזער פאטער „טאטע“, אונז „ברידער“.
שאפען מיר זיך מיט איהם א שליחות,
נעמט ער זיך רעכענען מיט אונז יחוס;
הייסען מיר איהם טהאָן א מלאכה,
זאָגט ער מיר זענען פון איין משפּחה.
שלאָגען מיר איהם, מאכט ער א גערודער.
ברידער שלאָגען אן אייגענעם ברודער?
מיר האָבען אין גלעד געפרעגט א סגולה,
האט מען אונז געהייסען טהאָן א תּחבולה:
מען זאל איהם דערשרעקען, אונגעריכט,
ביז עס זאל זיך ביימען דאָס בלוט אין געזיכט;
אָדער פון א הויכען באַרג איהם וואַרפען אראָפּ,
דאן וועט איהם ארויס דער שום פון קאָפּ,
מיר האָבען דאָס שוין אויך געטאָן,
און דער יונג בלייבט ביי זיין שגעון;
מיר האָבען איהם היינט גענומען פון שטוב,
און פּלוצלונג אריינגעוואַרפען אַט דא אין גרוב;
נאָר אומזיסט אונזער מיה, אונזער לייד,
ער שרייט פון גרוב אויך די זעלביגע רייד.
אויב אייך, בעסמער פריינד, דער קנעכט געפֿעלט,
קענט איהר איהם האַנדלען, אין גלייכען געלט.

טלמון דער סוחר

בריינגט איהם אהער, מיר וועלען איהם זעהען,
וועט ער אונז געפעלען, קען דאס געשעהען.

יהודה

(צו די ברידער).

גיכער ברידער! גיט אייך א קער,
נעהמט איהם ארויס, בריינגט איהם אהער.

(די אראבער בלייבען דא שטעהן מיט די ברידער, שמעון, לוי לויסען
צום גרוב).

שמעון מיט לוי

האלט זיך אן פאר די שטריק!

מען וועט דיר ארויסציהען צוריק!

יוסף

(פון גרוב).

איהר האט אייך פארט אהן מיר דערמאנט,
איהר האט מיר דאך, פאר א ברודער דערקאנט.
בלוט איז קיין וואסער, דאך איין לייב, איין זעל,
ניט פיעל לאזט איהר מיר, ליגען אין הייל;
אח, דער דאמפ, דער גרוך, ווי שטארק, ווי שווער:
עגדעש'ן, שלאנגען, וואו מען גיט זיך א קעהר.
זאגט מיר ברידער, מיין חטא אצינד,
וועל איך עס שוין מעהר ניט טהאן די זינד.
איך שווער אייך פאר עדות, די ערד, די זון,
אז דער פאטער וועט ניט וויסען א האר דערפון.

(די ברידער ענטפערען איהם קיין ווארט, פיהרען איהם צו די אראבער).

טלמון דער סוחר

(צו יוסף'ן).

שרעק דיך ניט, זיי בארוהט,
אן ארענטליכעז מאן איי איבעראל גוט.

יוסף

(מיט שרעק).

איחר פערקויפט מיר! אוי וועה! אוי ווינד!
א קנעכט! א שקלאוו! יעקב'ס קינד!!

(די אראבער לאכען).

טלמון דער סוחר

ווארף אוועק דיין שגעון,
וואס האבען דיר דען די לייט געטהאן?

יוסף

וואס קען מען שוין טהאן ערגער שלעכט,
אז ברידער פערקויפען א ברודער פאר א קנעכט?

(די ברידער לאכען).

יוסף

אויף דעם אלטען טאטען האט רחמנות ברידער!
קעהרט מיך אום צום טאטען ווידער.

שמעון

טריקענסט דאך אומזאנסט דיין גומען,
דו קענסט שוין מעהר צו אונז ניט קומען.
פאק איין אין רייזע-טאש דיינע עלילות,
דיינע האפערדיגע חלומות, מיט דיינע רכילות, —
און נעהם דאס אלעס קיין מצרים מיט,
פילייכט דארטען וועלען זיי דיר טראגען פראפיט.

יוסף

(מיט שרעק).

אין מצרים? דארט איז דאך ביי זיי דער רעכט,
אז אייביג פערבלייבט אין מצרים א קנעכט,
ווען ער קען כאטש ווערען ביז קעניג גרויס,
קומט ער שוין אויך פון דארט ניט ארויס.
וועה צו מיר!...

שמעון

שטיל!!! זאג איך, רייד נאך ניט א וואָרט!!
בעקומסט גלייך דעם שוויט אויף אן אָרט!!

טלמון דער סוחר

דאָס קימערט אונז ניט, מיר לאכען פון דעם,
זאָגט אונז נאָר, וואס ווילט איהר פאר איהם?

יהודה

דער מקח איז דרייסיג טאלער שטיק,
נעהמט אייך דעם יונג און פאָהרט מיט גליק.

יוסף

איינציגער גאט! קוק אראפ אויף דיין וועלט,
ברידער פערקויפען א ברודער פאר געלט!

טלמון דער סוחר

(צו די ברידער).

דער מקח איז פאר א קנעכט אַהן חסרונות,
ער אבער האָט דאָך אין זיך שגעונות.
צוואנציג טאלער, נעמט אויב איהר ווילט,
גערעדט, פערפאלען, געוואונען, — פערשפיעלט.

יהודה

לאז זיין מיט גליק, האנדעלט א מציאה;
נעהמט אייך דעם יונג, פאָהרט אייער נסיעה.

יוסף

צו צוויי טאלער אויף א חלק, ברידער דאָס איז גוט, !
פאר צוויי טאלער פערגיסט איהר אייער פאטערס בלוט? !
(די ברידער לאכען נאך מעהר, דער סוחר צעהלט אפ יהודה'ן די
צוואנציג טאלער, זיי נעהען צוריק אויף זייער אָרט).

יוסף

(צו די סוחרים).

ליעבסטע פריינד! פיהרט מיך צו מיין מאמען,
איהר וועט פיעל פערדיענען, אָהן דעם משא ומתן.

מלמון דער סוחר

(מיט צארעו).

שמיל דו שוטה, דיין שגעון ווארף אוועק!
וועסט ריידען נאך אמאל, בעקומסטו שלעק!

(יוסף בלייבט שטיל, די אראבער פאָהרען אָפּ, יוסף פיהרט די קעמלער.
ביז מען זעהט זיי שוין ניט אויף דער סצענע, אייניגע מינוטען פויע.
ראובן קומט אָן, לויפט צום גרוב, געפינט יוסף'ן ניט. ער פערברעכט
די הענט און לויפט צו די ברידער).

ראובן

יוסף איז דאָך ניטאָ אין גרוב.
ווי קום איך פאָרט צום מאמען אין שטוב.

יהודה

שריי ניט ברודער, עס איז אלץ רעכט,
מיר האָבען איהם פערקויפט קיין מצרים פאר א קנעכט.

ראובן

דער מאמע האָט דאָך איהם צו אונז געשיקט,
ער וועט דאָך זאגען, מיר האָבען איהם דערווארגען, דערשטיקט.

יהודה

איך זאג: מען זאל קוילען א ציגעלע א קליינע,
ווייל דאָס זעהט אויס, ווי מענשען בלוט ריינע,
כדי דער אלטער זאל עס ניט שפירען,
דערמיט זאל מען דאָס העמדעל באשמירען;
זאגען, אז מיר האָבען עס אין וואלד געפונען,
דערביי האָט נאָך בלוט גערונען,
ביז ער וועט זיך אויף דעם בעשליכען,
אז חיות אין וואלד האָבען איהם צוריסען,

און מיר זאלען איצט מיט א שבועה שווערען,
אז קיינער מאַך עס דערפון ניט געוואָהר ווערען.

ראובן

לאָז זיין אזוי, איך האָב דאָך קיין ברירה,
נאָך פאר'ן טאָטען האָב איך מורא.
בריינגט מען דאָס העמדעל דעם אלטען,
וועט ער געוויס פון כעס ניט דערהאלטען.

שמעון, לוי, יששכר זבולון

יהודה איז אייביג א געשיקטער מאן,
דאָס איז זעהר א גוטער פלאן;
מיר וועלען דעם סוד ניט אויפגעבען,
אפילו ווען עס געהט אונז אום לעבען.

(זיי גיבען זיך אלע הענט. קוילען א קליין ציגעלע. טונקען איין דאָס
העמדעל אין בלוט, צורייסען איהר אין עטליכע טייל, יהודה ווייזט
זיי דאָס העמדעל).

יהודה

אזוי איז גוט?

א 5 ע

בראווע!!

(ענדע צווייטע סצענע).

ד ר י ט ע ס צ ע נ ע.

(עס קומט פאַר אינ'ם הויז פון יעקב. יעקב געהט ארום איבער'ן
שטוב שרעקליך פערזאָרגט און רעדט צו זיך אליין.

יעקב

צייט איך בין פון פריה פון שלאָף אויפגעשטאַנען,
שרעקט מיר מיין האַרץ, איך ווייס ניט פון וואָנען.
הענט און פיס טרייסלען מיר, מיינע אַברים ציטערען.

איך פירכטע מיך פאר מיין חלום דעם בימערען,
עס מרוימט מיר די נאכט, אז חיות אלערליי :
לייבען, שלאנגען, אן אייזעל אויך אונטער זיי,
יאגען אלע נאך אן אַקס א יונגען,
ביו זיי האַבען איהם פעסט בעצוואונגען.
ער שרייט מיט קולות, בעט זיך ביי זיי ;
די אכזרים קימערט ניט זיין געשריי,
צורייסען גלידערווייז, ווער — א האנט, ווער — א זייט, —
גלייך זיי וואַלטען ניט הערען וואָס דער עלענדער שרייט.
ביו ער איז געבליבען אַהן קראפט, אַהן מאכט ;
זיי אַבער פרעהען זיך מיט זייער יאכט ;
איך כאפ מיין פייל אין בויגען לויפען נאך זיי ;
דאן האב איך מיך אויפגעיוואכט פון מיין געשריי,
עס האָט מיר געברענט מיין כעס, מיין צארן,
און בין באלד צוריק אנטשלאָפען געוואָרען.
דאן איז מיר פארגעקומען אן אנדער חלום, —
אַז מיין ווייב רחל עליה השלום,
שטעהט נעבען מיר, אין תכריכים געקליידט ;
די אויגען פערוויינט, די הענד פערשפרייט, —
און שרייט : יעקב ! יעקב ! שטעה אויף פון דיין שלאָף,
חיות צורייסען אונזער עלענדע שאָף, —
מרערען מיט בלוט, פון איהרע אויגען גיסען,
און האָט אויף זיך די תכריכים צוריסען.
דעם גאַנצען טאָג מיין הארץ מיר שרעקט,
די מרערען האַבען מיר שוין דעם פנים פערפלעקט.
איך קלאָג, איך וויין, איך ווייס ניט וואָס,
גאָט פון הימעל ! נאָך איז ניט פול מיין מאָס ? !
מיט די צרות פון עשו'ן, בין איך נאָך ניט זאט,
פון לבנ'ען וועניג צרות געהאָט.
די צרות פון דינה'ן איז מיר קנאַפ אפנים,
בעקומען דורך איהר אַ וועלט מיט שונאים.
מיט וויפיעל קעניגע האָב איך דאָס געמוזט שמריימען,
געהאט די מלחמה פון אלע זיימען,
אַ וויילע רוהיג לאָז מיך גאָט זיצען,

איך זאל קענען די צייט אין טוגענד בעניצען.
 איינציגער גאט! ערוועק דיין רחמנות!
 בעשיין מיינע קינדער פון אלע סכנות!
 (עס קומט אריין יהודה מיט'ן העמדעל אין האנט, נאך איהם אלע
 ברידער, יעקב קוקט איבער מיט האסט אלע קינדער און נעפינט יוסף'ן
 ניט. ער שרייט פירכטערליך).

יעקב

וואו איז יוסף? זאגט מיר געשווינד!!
 וועה איז מיר!! וואו איז מייין קינד??!!

אלע

צייט מיר האַכען פון שכם געצויגען,
 האַכען מיר נאָך יוסף'ן ניט געזעהען אין די אויגען,
 מיר געפינען נאָר די העמדעל אַלויין,
 דערקען, פאַטער! דאָס איז יוסף'ס, צי ניין?
 (יעקב כאַפּט מיט האַסט די העמדעל, בערטאכט איהר גוט, שרייט
 פירכטערליך).

יעקב

מייין קינדס העמד איז דאָס, אוי וועה אוי גוואלד!!
 חיות האַכען איהם צוריסען אין וואלד!!
 (יעקב כאַפּט מיט האַסט די העמדעל, בערטאכט איהר גוט, שרייט
 איהם, זעצען איהם אנידער אויף א שטול. ער שרייט יעמערליך).

יעקב

וואו האָט איהר עס געפונען, אוי וועה אוי ווינד?
 וואו ביזטו יוסף, יוסף מייין קינד!

יהודה

אויפ'ן וועג פון שכם, אין וואלד אָן דער זייט,
 דערזעהען מיר אַ רויטע זאך פון דער ווייט,
 מיר געהען צו נאָהענט, מיר בעטראכטען דאָס גוט,
 די העמד ליגט צוריסען, ארום איז פול בלוט.

מיר זוכען דארט ווייטער, א גליד צי א ביין,
אבער מיר געפינען נאָר א שלאד פון בלוט אליין.
(יעקב צורייסט זיינע קליידער וואס ער טראגט).

יעקב

גאט איז גערעכט, אויף אלץ וואָס ער טהוט,
מיינע זינד פֿערגיסען די אומשולדיגע בלוט;
רחל האָט מיר שוין היינט אָנגעזאגט די בשורה,
אז חיות צורייסען דיר, דיין לייב האָט קיין קבורה.
וואו וואלגערט זיך, יוסף, דינע איידעלע ביינער;
איך שריי, איך פרעג, עס ענטפערט מיר קיינער!
מען האָט ניט געלאָזען קיין פלייש, קיין ביין,
די ביינער אויך צוגריזשעט מיט די ציין;
מיין איינציגער נחת! מיין טרייסט, מיין פרייד!
ווי ווערסטו פון מיר פלוצלונג אָפגעשיידט!
(יעקב פאלט אראָפּ פון שטול, די קינדער לויפען צו).

יעקב

רחל! רחל! מיין עקרת הבית,
פון דיין קינדס פלייש זעמיגען זיך חיות.
שטעה אויף רחל! פון דיין קבר שטעה אויף!
אפשר וועסטו נאָך געפינען א סימן פון זיין גוף,
אומזיסט האָסטו געקלאָגט, טעג מיט יאָהרען,
אומזיסט האָסטו געהאַפט אויף יוסף'ס געבאַרען,
פערלזירען דיין מיה, פערפאלען דיין יגיעה,
א קורצע צייט האָסטו נאָר געהאַט א זכיה,
צו פרעהען זיך מיט איהם, נחת צו געניסען,
חיות אין וואלד האָבען איהם צוריסען;
דרום ביזטו גיך פון דער וועלט אָפגעפלויען?
זאָלסט די צרות ניט זעהען, מיט דינע כשר'ע אויגען,
איצט שפירסטו קיין צער,
ווייסט פון קיין גזר,
פון היינטיגען מאָג
ווייסטו קיין קלאָג,

ביזט זאט מיט פרייד,
ווייסט פון קיין לייד,
פון די שכינה איהר ליכט
שיינט דיין געזיכט.

קיין טרויער, קיין יאמער, אין דיין רוהיגע דירה,
מיט די הייליגע מלכים זינגסטו מיט שירה.
ליבערשט וואלט מען מיך אויך צום קבר געטראגען,
איידער איך דארף היינט נאך יוסף'ן קלאגען.
מיינע זיסע חלומות, זיינען אין ים דערטרונקען,
מיינע זיסע האפענונגען האבען אין תהום פערזונקען.
מיך טרוימט, אז יוסף וועט מיך אויף דער עלטער שפייזען,
אבער האפענונגען ווילען נאר דעם מענשען גרייזען,
דו שפייזט מיך היינט מיט טרעהרען, מיט שווייס,
דו שפייזט די חיות, מיט דיין איידעלע פלייש.

(יעקב פערברעכט די הענט און לאזט אראפ דעם קאפ. עס קומען אריין
זיינע שניר און זיין טאכטער דינה, און בנימין א אינגעל פון ניין יאהר.
יעקב נעמט איהם פאר'ן האנט).

יעקב

דו זעהסט בנימין! וואו דיין ברודער האלט!
דאס האט מען זיין העמדעל געבראכט פון וואלד,
חיות צורייסען איהם אבר פאר אבר,
וועה איז מיר און אייער מומער אין קבר.

(דינה און די אלע שניר וויינען זעהר פיעל).

דינה

פאטער! דו האסט אונז געלערענט, אז אויף דער וועלט
זיצט דער מענש אין א גאנץ שוואכען געצעלט,
ווי די עלענדע שאף אין דעם ים דעם גרויסען,
די וואלען, די שטראמען, פון די זייטען איהר שמויסען.
און ביז זי שלאגט זיך צו צו א ברעג,
איז זי אין געפאהר די גאנצע וועג,
שטראמען און ווינטען,
פון פארענט, פון הינטען.

עם געהט נים אוועק
 א רגע, א מינוט,
 דורכאויס אין שרעק,
 אין סכנות זיין בלוט,
 שרעק און פערדרום
 איז אויף יעדער פוס,
 צרות און נים גוט
 אין יעדער מינוט,
 דאגה און זארגען
 פון נאכט ביז מארגען,
 דעם פעהלט פרנסה, דעם פעהלט קינדער,
 דער איז קאליקע, דער א בלינדער.
 דער האט שונאים אויף זיין לעבען לוייערן,
 דער אויף קינדער זיינע אויגען טרויערן.
 דעם געהט מען זיין כבוד, דער געפינט קיין רעכט,
 דער איז אומגליקליך, דורך אונטרייע קנעכט;
 דעם גיט זיין פרנסה, אין עק וועלט א טרייב,
 דער איז אומגליקליך דורך אן אונטרייע ווייב;
 דער זוכט רייכטהום און געפינט — אכיונות, —
 דער זוכט און געפינט — בזיונות;
 דער זוכט ממשלה, און געפינט דעם טויט;
 דער האט פיעל קינדער, און האט קיין ברויט,
 דער זוכט גליק און טרעפט פערקעהרט;
 דער שרייט „אמת!“ און ווערט נים געהערט;
 נאך וואס בעטרעפט יעדע צרה, יעדער נויט,
 קעגען דעם שרעקליכען פינסטערען טויט,
 ווי דער ווארים קעגען לייב, די ליכט קעגען פלאם,
 ווי א טראפען וואסער קעגען דעם גרויסען ים.
 דא שטארבט א פאטער, אהן א מאַלק, אהן א לאד,
 בלייבען ווייב און קינדער אויף אייביג נע ונד.
 דא שטארבט א בן יחיד, דער טרייבט פון שטוב,
 די מוטער לעגט זיך מיט איהם אין איין גרוב;
 דא לעגט מען א כלה אין פינסטערען קבר אריין,
 מאַרגען האט דאס געזאָלט איהר חתונה זיין,

דאָ געפינט אַ קעניגס זון, אין קבר זיין מנוחה,
וואָס איז שוין בעשמימט געווען צו ירש'ענען די מלוכה;
דאָ זענען דריי קינדער ביי אַ פאָטער געשמאַרבען,
איצט טראָגט ער דעם לעצטען פאר'ן טויט אַ קרבן;
ווער איז דער איינער, וואָס זאָגט גאָט אַ דעה,
דאָ העלפט קיין שוחד, דאָ גילט קיין מטבעה,
זיין וועלט־ראַד לויפט ווי ער איהם דרעהט,
ער פיהרט זיין וועלט ווי ער פערשמעהט,
דאָס איז טאָקע דיין לעהרע, פאטער געטרייער,
פון אמת געבויט, וויכטיג און טייער.
געדיינק דעם וועלט־פיהרער, ווער עס געכאַט און הייסט,
דיינע אייגענע ווערטער זאָל דיר דיענען צום טרייסט.

יעקב

יע מיין קינד! ווען איז דאָס גערעדט,
אז דער מענש אליין האָט אין דעם קיין חטא,
דער מענש מוז זיך אליין פון סכנות פערהיטען,
און בעטען גאָטעס שטיצונג זיין הילף אין מיטען,
אַבער דאָ בין איך שולדיג, געהייסען עס איינעם געהן,
אין אַ וועג פון סכנות געשיקט איהם אליין.
ניין, קינדער, איך וועל איהם אייביג בעדויערען,
ביז צו מיין קבר וועל איך גאָך איהם טרויערען.
(אין דער צייט ווען יעקב רעדט, קומט אריין יצחק מיט אַ שטעקען איז
האנט. דען ער איז בלינד, ווען יעקב רעדט, בעמערקט ער ניט. אז
זיין פאטער איז אריין, דערנאָך דערזעהט ער איהם, און פאלט ארויף
אויף יצחק.)

פאָטער! אויפ'ן באַרג מוריה, הייסט גאָט דיך צו שעכטען דאָרט,
דאָך האָט מען גאָר מקריב געווען אַ שעפס, אויף דיין אָרט.
אַבער מיין יונגען שעפס האָבען טאָקע חיות צוריסען,
ציפליקט, צושלעפט, ניט געלאָזען קיין ביסען;
ניטאָ שוין דער טורעם, אויף צוועלף זיילען געבויט,
אַ ווינד האָט איינגעבראכען מיין יוסף איז טויט!!

(יצחק זעצט זיך נעבען יעקב אויף אַ שטוהל, וויינט זעהר פיעל. ענט-
פערט איהם מיט זאנפטע, לאנגזאמע, ערענסטע ווערטער.)

יצחק

מיין לעהרע יעקב ! בעטראכט מיט א זינען,
 וועט דאס דיר פאר א מרייסט דינען ;
 גאט האט בעשאפען זיין וועלט וואס זי געהט,
 מיט זיין אייגענעם רצון, ניט גענייטערהייט ;
 קיינער צווינגט איהם צו בעשאפען א וועלט,
 נאר מיט זיין ווילען ווי איהם געפעלט.
 אהן דיעזע קליינע וועלט
 האט איהם אויך ניט געפעלט,
 גאט האט ניט אין זיך א חסרון,
 אז דורך די וועלט איז איהם וואס בעסער געווארען ;
 היינט וואס לוינט איהם א וועלט ? קענען מיר פרעגען,
 וואס נוצט איהם א מענש ? וואס איז איהם דא געלעגען ?
 וואס האט ער פון איהם ? וואס מראגט ער איהם איין ?
 ער איז אהן איהם געווען, און וועט אהן איהם זיין ;
 קענען מיר דאך דערפון ניט אוועקגעהן,
 אז די וועלט איז נאר פון מענשענס טובה אליין,
 ווארום די גאנצע נאטור צוליעב איהם עקסעסמירט,
 דאס איז אלץ אין זיין האנט און דער מענש רעגירט,
 און אויב דער טויט זאל שוין זיין דער סוף,
 איז דאך דער לעבען ניט קיין טובה, נאר א שטראף ?
 ערקלערט דאך אונז דער אייגענער געפיהל,
 אז דער מענש איז בעשאפען צו א גרעסערען ציעל,
 צו אן ערהאבענעם צוועק געהען אונזערע טריט,
 צו א תכלית א הויכען, וועלכען מיר פערשטעהען נאך ניט.
 דען כל זמן מיר זענען מיט דעם קערפער אין איינעם,
 קענען מיר ניט פערשטעהן דעם תכלית דעם ריינעם,
 מיר ווייסען נאר, אז עס איז דא, אבער ניט ווי, ניט וואס,
 דען דער שכל איז געגרענעצט מיט א גבול, מיט א מאס,
 דרום זיי ניט מתרעם אויף דעם טויט פון דיין קינד ;
 צו א העכערען תכלית געהט ער אצינד,
 און פילייכט לעבט ער נאך — דאס קען נאך אויך זיין,
 און זיינע חלומות וועסטו נאך זעהען פאר'ן שיין,

הכלל דיין צער דריקט מיר, דרום וויין איך מיט,
אבער גאָמעס פיהרונג פערשטעהען מיר ניט.

יעקב

דער שכל ביים מענשען איז ווי אַ פידעל אין האַנט,
אויב אַ מענש איז ביי איהר, שפיעלט זי אַ קוראנט,
מיין טרויער אַבער האָט מיר אַזוי איינגעבויגען,
אַז דער צער האָט דעם שכל אריבערגעוואויגען.
היינט, אז איך בין אליין ביים פידעל ביים שכל ניטאָ,
טאָ וואָסער קוראנט און טרייסמונג געפין איך שוין דאָ,
יאָהרען לאנג וועל איך דיר יוסף בעדויערען,
ביז צו מיין קבר וועל איך נאָך דיר טרויערן.

(יעקב לעגט דעם קאפ אויף אַ זייט, אלע זיהן און שניר לויפען צו
מינטערען איהם. יצחק ציטערט פון שרעק און שרייט יעקב! יעקב!
מיין קינד! בנימין קושט די האנט פון יעקב און וויינט יעמערליך).

(ענדע דריטע סצענע).

פערטע סצענע.

(דער וועג קיין בית-לחם. פון ווייטען איז צו זעהן אייניגע שטיבלעך
פון אפרת, אַ ברייטע לאַנקע מיט הויכע גראַז, אייניגע קעמלען ליגען
אויף די קניה און רוהען. די אראבער ליגען נעבען זיי און שלאָפען.
יוסף געהט ארום באַרפּוס און שרעקליך פערקימערט, הענט און פיס
געשמירט אין קייטען. קוקט זיך ארום אַזוי ווי ער זוכט וואס, און דער
זעהט אַ בויס וועלכער איז איהם און אַ גרויסער שטיין אריינגעזעצט).

יוסף

מיין מוטערס קבר דארף דאָ זיין אין דעם אָרט,
אויב ניט ביי דעם בויס, מיר דוכט, אַז דאָרט.

(יוסף נעהענט זיך צום בויס און לייענט די מצבה).

מצבת

קבורת רחל אשת יעקב.

דא ליגט רחל, איבעראל איז בעקאנט איהר נאמען,
 די פרוי פון יעקב, די מוטער פון יוסף און בנימין.
 פיעלע יאָהרען פֿערגיסט זי טרעהרען,
 אז גאט זאל איהר מיט אַ קינד באשערען,
 און ווען גאט האט איהר געבעט געהערט,
 האט זי נאך איין קינד פון גאט בעגערט,
 און אז גאט גיט איהר איהר צווייטען פערלאנגען.
 איז זי דא אויף דעם וועג צו קינד געגאנגען;
 די וועהמאָגען האָבען איהר זעהר געקוועלט,
 דאן זעגענט זי זיך מיט איהר וועלט;
 איך, יעקב, פֿערגיס טרעהרען מייכען.
 אויף איהר וועלכע לאָזט גיט איבער איהר גלייכען,
 אויך קיין טרעהר מיר אייביג פֿעהלט,
 ביז איך וועל איהר זעהען אויף די אמת'ע וועלט.
 (יוסף שפארט זיך צום שטיין).

יוסף

אונטער דעם שטיין, מוטער! דיינע ביינער ליגען,
 וועניג געניסען מיר פון דיר פֿערגעניגען,
 וועניג זעמיגען מיר זיך מיט דיין געשמאלט,
 אין דיינע יונגע יאָהרען ביזטו שוין געוואָרען אלט.
 וועניג האָסטו פון דיין וועלט נחת געהאט,
 מיר האָבען דיין פנים נאָך גיט אָנגעקוקט זאט,
 מיט דיין בלוט פון האַרצען האָסטו מיר געזויגען,
 אויף דיינע הענט האָסטו מיר געוואויגען,
 און ביי די לעצטע מינוטען פון דיין לעבען,
 האָסטו מיין השגחה צום מאַטען איבערגעגעבען,
 ער זאל פון מיר זיין השגחה גיט אַראָפֿ נעהמען,
 מיר זאלען דיר אין קבר גיט פֿערשעמען,
 מיין פֿאָטער האָט מקיים געווען דיין צוואה,
 ער האָט אונז געזעמיגט פון דיין השפּעה,

פון זיין זיידען אברהם די רעכטע וועג,
 לערענעם ער מיט מיר נעכט מיט טעג,
 אלע מידות טובות אין מיר צו פערפלאנצען,
 דעם זיידענס ספר גיט ער מיר איבער אין גאנצען;
 אין א זיידענע העמדעל טהומ ער מיר פיהרען,
 צום בעווייז, אז נאך זיין טויט זאל איך רעגירען.
 רחל'ס קינדער זענען איהם ליעבער,
 דינע שטייגען דיין שוועסטערס אריבער;
 שמעה אויף טרייע מוטער, גיב א קוק אויף דיין קינד!
 ער איז שוין א קנעכט, און פיהרט קעמלעך אצינד.
 צוקילט, צוביילט, יעדערער — א פליק, א ריס,
 אין קייטען געשמידט, הענט און פיס.
 מען האט איהם צוגענומען פון זיין טאטענס געצעלט,
 מען האט איהם פארשארפעט, פעהאנדעלט פאר געלט.
 מוטער טרייע! נעהם מיך צו דיר אין קבר אריין,
 צו וואס האסטו געדארפט מרעיש עולמות זיין?
 צו וואס האסטו וויינען און קלאגען?
 צו וואס האסטו קנאה אויף דיין שוועסטער געטראגען?
 אז גאט זאל דיר בענשען מיט א זון אויף דער וועלט
 אויף א קנעכט צו זיין? צו ליידען היץ און קעלט?
 צו זאט זיין מיט שלעק אויף קעמלעך צו טרייבען?
 אויף אייביג אין מצרים א קנעכט צו פערבלייבען?
 געה ארויף אין הימעל, פאדער מיין רעכט,
 ברידער פערקויפען א ברודער פאר א קנעכט!
 די אויערן איז זיי פערשטאפט געווארען;
 מיינע הייסע טרערען שמילט זיי ניט דעם צארען,
 דאס איז גאט'ס רצון, ער טהומט עס פערלאנגען?
 מען ווארפט מיר אין א גרוב, פיעל ענדעשען און שלאנגען?
 מיינע ביינער זענען שיער געווארען צושטאמען.
 ווי א טאפ אויפ'ן פייער האט זייער כעס געזאמען.
 מען רופט מיך שוין ניט בן פורת, נאר אנדערע נעמען. —
 מען פיהרט מיך פערקויפען, איך ווייס ניט צו וועמען;
 ווער וועט מיין מילך טרינקען, מיין וואל שערען,
 וואו וועלען מיינע ביינער פערוואגעלט ווערען?

אויפ'ן שקלאף-מארק דארט וועל איך א צייט ליגען,
 ביז זיי וועלען אויף ביר א סוחר קריגען.
 איז דען יעקב'ס קינד דערצו בעשאפען,
 צו ליגען נאקעטערהייד מיט אלע שקלאפען.
 מיט אלע מורינען, נעגער. יעדערער אכצעט,
 נעבען זיי אויף א מאר שטרוי, ליגט יוסף און קרעכצעט,
 די אויגען פערגלאצט צום הימעל, די מויל קייט ערד.
 מען וועט איהם טאפען זיינע גלידער, ווי אן אַקס, ווי א פערד, —
 און דערנאך וועט מען איהם מקריב זיין אויפ'ן מזבח.
 גאט ווייס, צו וואס פאר א גולן, א רוצח,
 אנשטאט אקסען וועט ער דינען, אנשטאט פערד וועט ער ליידען.
 ווען ניט, וועט מען זיין לייב אויף שטיקערזויס שניידען.
 אין פעלד וועט מען מיט איהם אַקערען, בראַנען,
 דארט וועט יוסף זיין טאטען דערמאנען.
 דו האסט שטענדיג געזעהלט מיינע ווערטער די קלוגע.
 איצט בין איך שוין פעררעכענט פאר משוגע.
 פיעל איך שווייג, איז נאך רק צו קנאפ,
 פאר יעדער ווארט, בעקום איך א קלאפ.
 בארוועס, נאקעט, פעראכטעט, פערהאסט,
 ביי אכזרים אין די הענט, געשפאנט אין לאסט,
 אט די איצטיגע וויילע בין איך אויך אין שרעק.
 באלד טרייבט מען מיך פון דאנען אוועק.
 פערוואגעלט, פערווארפען, פון מיין היים פערטריבען,
 ביי וואס איז היינט מיין פאטער געבליבען.
 ווער איז זיין נחמה צו זיינע אלטע יאָהרען,
 אז זיין בן פורת איז איהם פערלאָרען.
 ענטפער מיר מוטער! פון הימעל הויך!
 בין איך דען שוין א יתום פון טאטען אויך?
 דען ער האט דאך קיין כח צו דערהאלטען די ליידען,
 בעווין איך שוין אפנים איצטער אייך ביידען?
 וואס טהוסטו מיין פאטער! וואס טהוסטו אצינד?
 צי דו קלאגסט איצט אויף יוסף'ן, אויף דיין לעבסטע קינד?
 אָדער דו האסט שוין אפגעגעבען גאט דיין נשמה?
 און איצטער אין הימעל פאָדערסטו נחמה?

פאר דעם הימל געריכט מהוסטו איצט שרייען?
 מאַנסט אויף דיין קינד'ס בלוט, ווי הכל פון קיין?
 ניין, טרייע עלטערען! מהו דאָס ניט אצינד;
 זיי וועלען אליין בעקענען זייער גרויסע זינד,
 מיינע אלע חלומות זענען אין תהום אריין.
 זיי האַבען מיר פערזיכערט א הערשער צו זיין:
 צו מיר וועלען זיך בוקען די שטערען פון די הימלען.
 איך האָב איצט ממשלה — אבער איבער קעמלען;
 איך האלט איצט א בייטש, אבער איך בין קיין הער.
 דער בייטש איז פאר די קעמלען — פאר מיר נאָך מעהר!...
 מוטער! דרום האַסטו דיין שוועסטער געווען מקנא,
 ווען גאט האָט איהר מיט קינדער געווען מהנה; —
 ווייל דו האַסט געוואוסט בנבואה דעם אופן,
 אז איהרע קינדער וועלען דיין קינד פערקויפֿען?
 ניין, טרייע מוטער! איך האָב שוין קיין קראפט;
 איך בלייב דאָ ליגען, ביי דיין קבר פערשלאפט.
 דאָס הארץ ווערט מיר שוואך, דאָס בלוט ווערט אנטשטאַנען,
 איינציגער גאט! נעהם מיך שוין ניט צו פון דאנען.
 איך שפיר שוין קיין לעבען, קיין גליד, קיין אבר,—
 אה, ווי זיס איז צו שטארבען נעבען דיין קבר,
 געשמאק איז דער טויט, ווען ער קומט אין נויט
 נעבען דיר מוטער, בלייב איך טויט...

(יוסף פאלט אין אונמאכט אויפ'ן קבר. טויט, שטיל ווערט אויף דער
 סצענע. אין אייניגע מינוטען ארום וואכט ער זיך זעהר לאנגזאם אויף.
 עפענט די אויגען, קוקט זיך ארום, האלט זיך אָן פאר דעם בוים, בין
 ער שטעלט זיך אויף די פיס. א שרעקליכער זיפֿט מיט א שוידערליכען
 קרעכץ געהט איהם פון זיין הארץ ארויס. רעדט ריעזע ווערטער מיט
 א נאניז שוואכע שטימע.)

פירכטערליך איז דיין שטראף, גאט פון נקמה!
 אבער נאָך זיסער איז דערנאָך דיין נחמה,
 שטראפסט מיט צאַרען, וועלמען ציטערען פאר דיין רומ,
 אבער דערנאָך דיין טרייסט ווי זיס, ווי גוט.
 דיין רומ, דיין כעס, מוז מען טראגען מיט געדולד,

דען דו האסט חלילה, אין שלעכטעם קיין שולד.
 ווען דו ווייזט דיין ליעב פנים, דיין פריינדליכע מינע,
 פערגעסט מען שוין נקמה, קנאה און שנאה.
 וואויל דעם מענשען, וועלכער צו דיר האָפט;
 זאָ אויך דאמאלס, ווען ער ווערט געשטראפט.
 דאָס גיט איהם קרעפטען, צו דערהאַלטען די ליד,
 ווען ער טרינקט זיך אין צרות, איז ער פול מיט פרייד.
 איך האָב געהערט א טרייסט, איצטער אין שלאָף,
 מיין מוטער שרייט צו מיר: האָף, יוסף! האָף!
 „ניט דאָס איז דיין ענדע, ניט דאָס איז דיין סוף;
 „פערלייד מיט געדולד זיין רוט, זיין שטראָף,
 „דיינע האָפענונגען אלע וועסטו נאָך זעהען קלאָר;
 „דיינע טרויערן אלע וועסטו נאָך זעהען אויפ'ן וואַך.
 „כמעט א קעניגליכען צעפטער וועסטו האלטען אין האנט,
 „וועסט יאָהרען לאנג הערשען אויף א גאנצע לאנד;
 „ביי דיינע ברידער, וועסטו זיין דער גביר,
 „דיין אלטער טאטע וועט אויך קומען צו דיר.
 „מען פיהרט פאַראוים די קאלב אליין,
 „דאן וועט שוין די מוטער ממילא נאָכגעהן.
 „גאָטעס פיהרונג איז פון מענשען פערשטעלט,
 „געהסט קיין מצרים, אבער צו שפּיזען א וועלט.
 „שפעטער וועט דיר פרעהען דיין איצטיגער בראָך,
 „נאָר טראג מיט געדולד זיין לאסט, זיין יאָך“.
 אט די טייערע ווערטער האָב איך איצטער געהערט,
 ווען איך בין געלעגען אין אונמאכט אויף דער ערד.
 ווי דער ריינער בוימעל אויף א קראנקע הארץ,
 איז מיר די ווערטער צו מיין פיין און שמארץ.
 איינס קעגען דאָס אנדערע האָסטו גאָט געגעבען,
 ווען ניט דער טויט, ווי שפּירט מען דעם לעבען;
 ווען ניט דער אַסמראַג, ווי שפּירט מען חירות;
 ווען ניט דער דלות, ווי שפּירט מען עשירות;
 ווען ניט העסליך, ווי שפּירט מען פיין;
 ווען ניט פינסטער, ווי שפּירט מען די שיין;
 ווען ניט שקלאוועריי, ווי שפּירט מען פריי;

ווען ניט פאלש, ווי שפירט מען טריי ;
ווען ניט נאכט, ווי שפירט מען דאָס ליכט ;
איינס קעגען די צווייטע, וועגט דאָס געוויכט.
די זאנפטע ווערטער וועלען מיך בעגלייטען
אין אלע געפאהרען, אין אלע נויטען ;
דיינע רייד גיט קרעפטען אין אלע גלידער ;
איך פערנעהם שוין נקמה, שנאה אויף ברידער ;
דיין טרייסט היילט ווי בוימעל, ווי פומער, —
און פריעד צו דיין נשמה, מיין הייליגע מוטער...

(אונטער דער צייט וואס יוסף האט דא גערעדט, וואכען זיך אויף די
אראבער און געפינען יוסף'ן ניט. איינער דערזעהט איהם פון ווייטען.
ער לויפט מיט א שטעקען צו יוסף'ן, און טרעפט איהם ביי זיינע
לעצטע ווערטער „מיין הייליגע מוטער“. ער כאפט יוסף'ן ביים קארק
און שלאגט איהם אונערבארעמליך. יוסף שרייט, דער אראבער שלעפט
איהם צו די קאמפאניע).

דער אראבער

די לייט פון כנען האבען אונז זעהר בעטראגען,
אז דיזער יונג האט נאָר איין פעהלער געקראגען ;
ער האט דאָך אין קאָפּ אַ גאנצען שום :
זעהט נאָר ווי דיזער יונג איז דום :
שטעהט ביי א בויס אָנגעשפארט אָן א שטיין, —
און שרייט : מוטער, מוטער מיט גרויס געוויין.

א ל ע

ווארט ברודער, מיר זענען נאָך ניט פטור.
מאָרגען וועט ער נאָך שרייען צו א האַלץ : פאטער.
(אלע לאכען זיך פאנאנדער, דער פארהאנג פאלט).

(ענדע ערשטער אקט).

צווייטער אקט.

(אין א יאהר ארום).

(דער גארטען פון פוטיפר אין מצרים. א גארטען מיט געפלאנצטע בוימער. יוסף בעניסט די בייטען מיט וואסער. געהט געקליידעט א שווארצע טוכענע שובע אויף זיין בלאע העמד. זיין מיץ ארומגע- וויקעלט מיט א רויטער שאל. אסנת זיצט ביי א בויס און פלעכט א קרענצעל בלומען. א פרייליך אלט בערד א יאהר 15, א קורצע, זיידענע רויטע קלייד פערדעקט איהר לייב, און איהרע צעפ זיינען קליינע גאלדענע גלעקלעך איינגעפלאכטען. אויף איהרע אויערען הענגען גרויסע רינגען. א שווארצער טול פערדעקט איהר גע- זיכט. פון די לעדערנע פאדעסוועס ציהען זיך שווארצע בענדלעך, וועלכע וויקלען ארום איהרע פיס ביז די קניח. אויף איהר האלץ היינט א קליינע דריי-קאנטיגע בלעכעל. קענטיג, אז עס ליגט וואס אינעווייניג).

אסנת

נעכטען זענען געסט ביי אונז געווען.
איהר געפעלט זיי מיט דעם ערשטען מאל זעהען.
וואו איהר גיט אייך א קעהר, א בויג, —
לאזען זיי פון אייך גיט אראפ די אויג.
זייט מצרים שמעהט, זייט זיי לעבען, —
שווערען זיי, האט נאך אזא קנעכט גיט געגעבען;
זעלבסט אונטער פירשטען און גראפען,
האט נאך אזא שעהנהייט גיט געטראפען;
דער פאטער האט אייך פאר זיי געלויבט,
אז איהר זייט ביי איהם אזוי פיעל בעגלויבט,
אז די גאנצע ווירטשאפט גיט ער אייך איבער,
פון מיר, זיין קינד, זייט איהר איהם ליעבער;

איהר זייט קלוג, געשיקט, ארבייטזאם און טריי,
 דאצו א בעל נאמנות, עהרליך דערביי;
 דען וואו טרעפט עס ביי שקלאווען אדער שקלאווינען,
 זיי זאלען זיין עהרליך און טריי דינען,
 און צייט גאט האט אייך צו אונז געשיקט,
 איז אונזער הויז געווארען בעגליקט;
 די הצלחה געהט אייך מיט איבעראל:
 אין פעלד, אין הויז, אין קאפיטאל.
 די געסט האבען מיר אלע הייליגקייט געשווארען,
 דאס איהר מוזט ניט זיין א קנעכט פון געבארען.
 איך וואלט מיך שעצען גליקליך, ווען איהר וואלט מיר זאגען,
 וואסער ווינד עס האט אייך אהער פערטראגען.

(יוסף לעגט אוועק דעם קרוג, נעמט א קליינע רידעל צו פערגלייכען
 די ערד).

יוסף

איך האב ביז יעצט פעהוילען
 מיין געשיכטע צו דערצעהלען.
 איך האב שוין א יאהר ביי אייך פערבראכט
 און מיין געשיכטע פאר קיינעם ניט געדאכט,
 ווער מייןע עלטערען זענען, ווער איך אליין
 דורך וואסער אורזאך איך קום אהער צו געהן;
 דען וואס מאכט עס דעם ווירט אויס,
 פון וואס פאר א פאמיליע זיין קנעכט קומט ארויס.
 ער איז וועניגער געאכט פון די אראבישע פערד,
 ביי זיי האט דאך יחוס א ווערט;
 יעדער פערד האט זיין יחוס-בריעף, זיין פעטשאט.
 וואס פאר א טאטען, וואס פאר א מאמען ער האט געהאט,
 און א קנעכט אין מצרים איז אייביג פערשאלטען;
 זיין יחוס האט קיינמאל אין מצרים ניט געגאלטען.
 וועה איז צו מיר, וועה איז צו מייןע יאהרען,
 אז מיין יחוס קומט מיר אויף זכרון.
 אז איך דערמאן מיך מיין טאטען, מיין מאמען,
 מיין זיידען אויך מיין עלטער-זיידען צוזאמען.

איך רוה ניט ביי טאג איך רוה ניט ביי נאכט,
 אז איך נעהם מיר מיין יחוס אין אכט.
 מיין אלטער טאטע, אז עס קומט מיר אויפ'ן זינען,
 מיין יונגע מאמע, וועלכע מיר האט געוואונען...

(אסנת נעמט ארויס איהר שנופֿטֿטוד און ווישט די אויגען. יוסף שפארט
 זיך אן אויף א בוים און וויינט יאמערליך).

אסנת

א שאַדען כ'לעבען אייער שעהנע געזיכט
 זאל ווערען אין מרערען איינגעריכט.

יוסף

א שאַדען כ'לעבען אויף רחל'ס מרערען,
 פון איהר קינד וואס קען היינט ווערען!
 א שאַדען כ'לעבען אויף יעקב'ס קינד,
 וואס זיינע זיפצען פערטראגט דער ווינד.
 מינע מרעהרען זעהען די בוימער, די ביימען
 דער ווינד העלפט מיר, מיט א קרעכץ באגלייטען;
 אייערע בלומען, וועלכע איהר פלעכט
 אין פייכטען גארטען, איז זיי ניט שלעכט;
 עס בליהען די קנאספען אין אלע קאלירען
 דעם גאנצען גארטען אויסצוצירען.
 רייסט מען זיי אויס, וואס ווערט פון זיי?
 וועלקען, דארען ווי טרוקענע שטרוי.
 אזוי ליג איך דא פערוועלקטערהייד,
 זייט איך בין פון דער היים געשייד.

אסנת

איך גלויב דאס איך איז ביי אונז גאר ניט שלעכט,
 וואס איך מאנגעלט אזוי דער נאָמען קנעכט.

יוסף

מיין גאט לאזט מיר דאך ניט געהן פארלאָרען,
 געוויס איז מיר בעסער ווי פאר א יאהרען.

בשעת די אראבער האָבען מיר געבראכט.
 „דאָ בין איך שוין פערפאלען“ — האָב איך ביי זיך געטראכט, —
 בשעת מען האָט מיר צום פערקויפֿען געהאלטען
 אויפֿן שקלאווען-מארק, וועלכער איז פול מיט גוואלמען
 ביז צוויי טויזענד שקלאפען זענען מיר אויף דער ערד געלעגען
 געשמידט אין קייטען, ארום חיל מיט דעגען;
 הוילע, נאָקעטע, ווי מען פערקויפט פערד,
 אויף עמליכע שטרוי געוואַלגערט זיך אויף דער ערד;
 דאָ ליגט א פרוי געבונדען, פאר וואַכען א קינפּעטאַרין,
 זי ווייס ניט אפילו וואס מיט איהר קינד איז געוואָרען,
 מען האָט איהר גע'גנב'עט פון איהר הויז ביי-נאַכט,
 און אהער אין מצרים פאר א שקלאווען געבראכט.
 זי קרעכצט און שרייט מיט איהרע כוחות די שוואכע,
 נאָר די צוויי ווערטער: גאָט!! ראכע!!
 דאָ שרייט א געבונדענע מידעל צו גאָט פון אויבען
 מען זאל חלילה איהר אַרענטליכקייט ניט בערויבען;
 אין יענעם ווינקעל מאַרק איז ווידער צו זעהען
 ליגט א גרייז אלטער, געפאנגען אין פלען,
 און שרייט מיט קולות, — „אוי, איך בין פאַרביי;
 מען וויל מיך הרג'ענען, ווייל איך טויג ניט צו שקלאוועריי.“ —
 דאָרט פיהרט מען א קינד, נאָך א פירכטערליכע דאמע,
 דאָס קינד שרייט מיט קולות: „וואו איז מין מאמע!!“
 און וואס זאגט יוסף? מן הסתם ביזטו גאָט גערעכט,
 רחל'ס ציטעריגע קינד, איז אין מצרים א קנעכט;
 און וועמען קימערט עס דער גאנצער געשריי!
 סוחרים בעקוקען די שקלאווען, ווי פערד בעקוקט מען זיי,
 פון פאַרענט, פון הינטען,
 פון אויבען, פון אונטען,
 די פלייצע, דעם גוף,
 פון אונטען ביז ארויף;
 דער טאָפּט איהם די זייטען,
 דער בעטראכט איהם פון ווייטען,
 דער קנייטשט איהם די פיס, דער קוועטשט איהם דעם קאָרק,
 דער פּרואווט איהם, און הייסט איהם לויפֿען אויפֿן מאַרק,

נאָר מיט גאָטעס הילפע, ווער איך פון זיי לויז,
און אייער פאָטער בריינגט מיך צו זיך אין הויז,
און דאָ וואס פון טאָג, ווער איך ליעבער,
ביז די גאנצע ווירטשאפט גיט ער מיר איבער;
פערשאפט זיך מיט אלעס, איך בין זיין האנט;
אין קייזערליכען הויף בין איך שוין אויך בעקאנט;
נאָר עס מעג מיר זיין, ווער ווייסט ווי גוט,
ביינאך איך נאָך מיין טאָטען, עס שטילט גיט מיין בלוט.
(עס קומט אריין אין גארטען זליכה, פוטיפרס פרוי. נאָר איהר —
עלוקה, האלט אין האנט א זון-שירעם איבער דעם קאפ פון זליכה. זי
שטעלט זיך קעגען יוסף'ן).

זליכה

וואָס טהוט איהר איצט, יוסף?

יוסף

איך מאך צורעכט דעם בייט.

זליכה

לעגט אנידער די רידעל, א וויילע שטעהט!

זליכה

(צו אסנת).

אסנת! געה מיין קינד די גיטארע בריינגען, —
יוסף וועט אונז עטוואס שפילען און זינגען!

(אסנת נעמט מיט עלוקה'ן, זיי געהען אוועק בריינגען די גיטארע).

זליכה

אָ, ווי שעהן זייט איהר, יוסף, ווי אדעל, ווי רייך,
ווי ליעב זייט איהר, ווער איז צו איך גלייך;
זעה איך פון אייך א פריינדליכען בליק,
לעב איך שוין אָפּ, איך בין שוין ביים גליק;
ווערט איהר פון מיר ווייט אויף צוויי מינוט גרויס,
בלייב איך ווי שטיין, איך האלט עס גיט אויס.

וואס זייט איהר איצט, פעראנגסט, פעראומערט?
וועלכע זארגען האבען אייך פערקומערט? —

יוסף

האט איהר מיר דען ווען
פרעהליכער געזעהען?

אין מיין געזיכט, ווען איינער קוקט אריין,
מען זעהט יוסף שמייכלט, לאכט —
איז נאָר ווי פון א בליץ די שיין
אין א פינסטערע דונער-נאכט.

נאָר איך שמעל מיר פאַר, אין מיין זארגען
די שעהנסטע בילדער אין פריידען-שאל,
ווי דער שלעפעדיגער, אין פריהמארגען,
האַרצט די שטים פון נאַכטיגאל

(עס הערט זיך א שטים רופט זליכה'ן. זליכה געהט גיך ארויס פון
גארטען).

יוסף

(אליין).

מיר דוכט איהר חנפ'ענען, איהר ליעבען מיך, איהר לאכען,
וועט דאָך פון מיר אן ענדע מאכען.

(ער הויבט אויף די אויגען צום הימעל).

דיינע ווערקע גאט ווי וואונדער, ווי גרויס?

פון דעם בין מיט זיין גיפט ניסטו האַנג ארויס;
דעם זיסען עפעל, פון דעם בלאט וועלכע איז ביטער,
און אזא טייער קינד, פון א שלעכטע מוטער

פון די פערפלוקטע זליכה, פול מיט פאלשקייט, מיט זינד,
פון איהר וואקסט אויס אסנת, דאָס ליעבע קינד.

וואָס דו האסט געוואַלט גאט! האַסטו שוין געמאכט פון מיר,
די צוויי זאכען פערלאנג איך כאַטש פון דיר:

זיי מיך מציל פון זליכה'ן, די ביזע שלאנג,

און גיב מיר איהר קינד פאר א פרוי, דאָס איז מיין פערלאנג.

איך וואלט איהר געלערענט דיין הייליגען גלויבען,

און ביידע צוזאמען וואלטען מיר דיר אייביג לויבען.

(אסנת קומט אריין מיט די גיטארע אין האנט. דערלאנגט יוסף'ן).

אסנת

שפילט עטוואס, יוסף !

(יוסף זיפצט זיך אפ זעהר).

אסנת

וואס מאנגעלט אייך אזוי דער נאָמען קנעכט,
איך גלויב דאָס אייך איז ביי אונז גאָר ניט אזוי שלעכט.
(יוסף נעמט די ניטארע אין האנט. שפילט און זינגט).

1.

ניט מיינט דאָס איך בין אויסען זינען,
ניט מיינט דאָס איך ווייס ניט וואס איך וויל ;
ווען מיר זאל דער גרעסטער גליק געפינען,
קען דאָך מיין הארץ ניט בלייבען שמיל.

2.

דער צווייג וואָס איז פון בוים געריסען, —
וואסער גליק קען איהם שוין קומען ; —
ער קען שוין קיין פריידע ניט געניסען,
אזוי אויך ווען ער ליגט צווישען בלומען.

3.

דער שניי וואס פאלט אראָפּ פון אויבען,
צוריק קען ער זיך ניט אומקעהרען,
מען זאל זיין פראכט און קלאַרהייט לויבען,
דאָך צושמעלצט ער זיך אין טרערען.

4.

דער לייב דער שטארקסטער פון די טירען,
אין די לאנד וואו ער איז ניט געבאָרען,
זיין מוט קען דארט ניט עקסעסטרען,
זיין קראפט און מאכט האָט ער פערלאָרען.

5.

דער נאכטיגאל, וועלכער טהוט פעררייזען,
זיין שיקזאל האָט איהם געהייסען געהן ;

זיין געזאנג קען ער דארט ניט ווייזען,
זיין ליעד איז נאָר זיין זיפּן אליין.

6.

געריסען בין איך געוואָרען פון מיין בוים,
פון מיין הימעל געפאלען ווי דער שניי;
דער לייב ליגט אין א פרעמדען רוים,
דער נאכטיגאל ווייט פון נעסט, אוי וועה!

אסנת

גענוג שוין, יוסף'ן טרערען צוגיסען!
דאָס האַרץ ווערט מיר אויסגעריסען.
ווער קען עס אויסהאַלטען, ווער קען עס פערטראָגען.
איינער הייסע טרערען וויינען און קלאָגען,
דאָס ריהרט דאָך אויף אין פעלד א שטיין,
בפרט אזא יונגע מיידעל ווי איך אליין.
איך בעשווער אייך יוסף, מיט אלער הייליגקייט,
צו דערצעהלען מיר דעם שיקזאל פון אייער צייט
וואָסער שטורעם עס האָט אייך אהער פערטראָגען,
ווער אייערע עלטערען זענען, זאלט איהר מיר זאגען.
(יוסף בעגיסט זיינע אוינען, בעדיינקט זיך א קליין וויילע).

יוסף

איך וועל אייך מיין געשיכטע דערצעהלען מיט שרעקען,
נאָר איהר זאלט עס פאר קיינעם ניט ענטדעקען.
(עלוקה קומט אריין אין נאָרטען. געהט צו יוסף'ן).

עלוקה

די ווירמין רופט אייך.

(צו אסנת).

און רו קום אויך גלייך.

(זיי געהען אלע ארויס).

(ענדע פייחטע סצענע).

ז ע ק ס ט ע ס צ ע נ ע.

דער קאבינעט פון זליכה'ן.

(אויף דער וואנט היינגט א גאלדענער טאץ א גרויסער, א זאפע, דערביי א טישעל. ביי איין זייט צימער שטעהט די געטין עשתורת פון שטיין געהאקט, אויף א מארמאר שטיינערנעם פונדא-מענט. זעהט אויס ווי א פרוי מיט פיעל בריסט אויף איהר הארצען. פון שטערען געהען איהר הערנער ארויס, אין איין האנט האלט זי א קרונ, אין דער צווייטער האנט א קלינג-בלעד מיט א שטעקעל צום קלינגען. אנטקעגען דעם גאלדענעם טאץ שפיגעלט זיך זליכה, א פרוי אלט בערך א יאהר דרייסיג. אין א בלאה זיידענע קלייד, זי נעמט פון טישעל א פלעשעל רויזען-וואסער און וואשט ארום איהר געזיכט. רויכערט אויס א קליין שטיקעל אלעז-האלץ. קוקט זיך ווידער איין אין גאלדענעם טאץ. פער-ריכט דעם טואלעט. שמייכלט זיך מיט א פאנטאזיע).

זליכה

כ'לעבען, זליכה איז נאך שעהן, נאך גאר א יונגע פרייליך. ווער הייסט עס זליכה'ן, איהרע יאהרען צעהלען! דאס געזיכט איז שעהן, קרעפטיג אומעטום, די באקען — רויט, די ליפען ווי א בלום; די טאליע, דער פאשאן, ווי מעסיג, ווי גלייך. דער וואוקס ווי א בויס, אך — ווי רייך! דער פנים קלאר, די אויגען גלאנצען; און צו וועמען געהערט זי אין גאנצען? מיט וועמען איז זי גענויט צו לעבען? וועמען מוז זי איהר ליעבע געבען? מיט אן אלטען מאן, אהן פלייש, אהן ביינער, אויפ'ן קאפ קיין האר, — אין מויל קיין צייהנער; די הויט היינגט, קנייטשען אויפ'ן שטערען; די ליפען — נעצט, די אויגען-טרערען. דא גיט ער א הוסט, ברעכט ער מויערען;

דאָ גיט ער א גענעץ, פערטויכט ער די אויערען.
 עטוואס צו היים, איז איהם שוין א חסרון,
 עטוואס א ווינד, ווערט ער פערפראָרען,
 און אזעלכען ווילט זיך מיר פאר א פרוי,
 אזוי א יוגענד ווי איך, איז דאָס גוט אזוי?
 און ער איז דער הערשער, ער איז דער הער;
 ער היט מיינע טריט, וואו איך גיב זיך א קעהר.
 שלעכט, א פערקעהרט וועלט!
 כ'לעבען גאָר אַהן שכל געשטעלט, —
 אויבען די פיס, אונטען דער קאָפּ;
 די ערד אַרויף, דער הימעל — אַראָפּ,
 די העסליכע מענער,
 די דארע שפּענער,
 מיט די פּערוואַקסענע בערד,
 ווי דער עק פון א פּערד,
 שאלטען, וואלטען
 דעם בייטש צו האלטען;
 און די פרויען די שעהנע,
 די הערליכע, די ריינע,
 די צארטע, די איידעלע,
 פון נאָטור די שעהנסמע זארטען,
 ווי דער שעהנער סעדעלע,
 ווי די בלומען אין גארטען, —
 זאָלען זיי זיין געצוואונגען
 צו די העסליכע יונגען.
 זיי מעגען נעהמען וויפיעל פרויען זיי געפעלט, —
 אונז איז דער פּערגעניגען פּערשטעלט,
 אליין צו געהן האָבען זיי מורא צו טרויען,
 אין האַרעם פּערשפּארט מען די עלענדע פרויען;
 מיט מול מוז מען געהן דאָס געזיכט פּערשטעלט;
 מען מאַר נאָך ניט אַנקוקען די ליכטיגע וועלט.
 זעלבסט ביים קעניג אין הויף איז אויך ניט בעסער
 פּערשפּארען די פרויען אונטער טויזענד שלעסער.
 די אלע דינער וואס ווערט צו זיי געבראכט,

האָט מען זיי פריהער פאר אונמאנזבילען געמאכט ;
 עס איז זיי פערווערט מיט א פרעמדען א וואָרט צו ריידען,
 ווען ניט איז זי גרייט צו געברענטע ליידען.
 אַח ! איהר מיידלעך פון מצרים, אייער שיקזאל ווי ביטער !
 בעקומט איהר נאָר א מאן, האָט איהר שוין א היטער ;
 אייערע פאָטערס צאָהלט מען צו, אייך קויפט מען אַפּ ;
 מען פערקויפט אייך ווי שקלאווינען, מען צאָהלט פון קאָפּ ;
 איהר האָט אפילו קיין דעה ניט צו זעהען פאַראויס דעם חתן,
 נאָר דאמאָלס, ווען איהר זייט שוין אין האַרעם פערשלאָסען ;
 ווי חיות אין די גראַטעס בעהאַנדעלט מען זיי,
 אַט א פערשלאָטענע געשלעכט, אז אַך און אז וועה !
 (זי נעמט א ווייס־פלאַקסענעם לייַלעך און דעקט אריבער די געטיז).

זליכה

עס פאסט ניט גאט זאל הערען די רייד,
 ליבערשט פערדעק איך איהם מיט א קלייד.
 (זי געהט ארום איבער'ן שטוב מיט פאנטאזיעו).

אבער ניין, און דוקא ניין,
 זי איז ניט געשוואָרען צו איהם אליין.
 כ'לעבען די הערען פערגרייזען,
 זיי מעגען איהר פערשפארען אין אייזען,
 הענד און פיס שמייעדען אין קייטען,
 דעם גייסט אבער קען מען ניט נויטען ;
 וואָס זי וועט פערלאנגען,
 וועט זי שוין דערלאנגען ;
 זי וועט שוין קריגען
 איהרע פערגעניגען ;
 איהרע הערען,
 וועלכע זי איז גערען,
 איהר מעגט אייך אין שטייגעל
 פערשפארען די פייגעל, —
 ליעכט איהר,
 גלעט איהר,
 ניט איהר זיסע זאכען ;

זינגט איהר,
פייפט איהר, — —
זי וועט אייך אויסלאכען;
נאר א וויילע די טירעלע אָפען
אהאָ די פייגעלע איז שוין אנמלאָפען.

(פון איהר פאנטאזיע לויפט זי אליין צו צום טיר. פלוצלונג קומט אן פוטיפר, א מאן בערך א יאהר 60, אין א לאנגען בלאָען מאנטעל מיט א ברייטען גרינעם גארטעל, וואס אין איהם שטעקט א גרויסער קינשד זאָל. אויפ'ן קאפ א גרינער טורבאן. ער וויל פרעגען זליכה'ן וואו זי לויפט, נאר ער הוסט זיך שטארק פערנאנדער: אוהו, אוהו, אוהו! ווי עס לאָזט איהם עטוואס אָפ, פרעגט ער זליכה'ן מיט האסט).

פוטיפר

וואו לויפסטו?

(זליכה ווערט ערשוינט פון איהר פאנטאזיע. זי בלייבט שטעהן א קליינע וויילע שטיל, זוכט ווערטער צו ענטפערען איהם).

זליכה

איך בין... גאר ניט... ע-ע... ניט געזונט,
גלאט אזוי... איך ווייס? ... עפעס... דער קאפ-רונד...
איך האָב קיין אפעמיט... קיין קראפט, קיין מאכט,
ע...פעס גאר ניט געזונט, ניט פאר דיר געדאכט...

פוטיפר

געה דיר צום נילוס, דאָרט איז פריי דער וועטער,
נעם מיט עלוקה'ן... אוהו... קום א וויילע שפעטער.
היינט ווארפט מען פיער מענשען, פיער קראקאדילען;
קענסט אויך געהן זעהען... אוהו, אויב דו וועסט וועלען.
(פוטיפר הוסט שטארק: אוהו, אוהו, אוהו!).

זליכה

(שטילערהייד).

מען האָט מיר שוין געווארפען פאר א קראקאדיל;
ער זעטיגט זיך גענוג מיט מיין פלייש און פעל.

(פומיפר טוט זיך אן פאראדנע קליידער, זליכה קוקט אויף איהם מיט האט).

פומיפר

קום אונטער שפעטער, וועסט קוקען פון ווייטען,
איך מוז יעצט צום פאראד רייטען.

(ער געהט ארויס פון טיר).

זליכה

(אלס פומיפר איז ארויס פון שטוב).

ניין, דו העסליכער טיפאן, איך בין ניט דיין!
דו הערשט אויף מיין קערפער — דאס הארץ איז מיין.
מיין לייב איז פערקויפט, אבער ניט מיין געפיהל,
מיין גייסט איז מיינער, איך ליעב וועמען איך וויל!
דער טויט מיט דעם לעבען שטעהט דא מיר פאר.
פומיפר מיט יוסף'ן, ניט א גלייכע פאר?
א דינערען ביי דיר, יוסף, און צו זעהען דיין שוין,
איידער ביי דעם פומיפר, א ווירטין צו זיין.
ווער עס זאגט דו ביזט א קנעכט, דער איז א נאר.
הא, הא, יוסף א קנעכט — און פומיפר א האר!
ניין, דער וואס איז שעהן, דער איז דער הער.
און כאראקטער דערצו, וואס דארף מען מעהר!
אה! דו שעהנער יוסף! דו ענגעל פון גאט!
ביזט געפעהרליך, ווער נאר א ליעבעס געפיהל האט.
ניט פי-בסת, אסור, ניין, ניין!
די געמין פון שעהנהייט ביזטו יוסף אליין!

(זי נעמט אראפ א הארף, זעצט זיך אויפ'ן זאפע. קלינגט אן מיט דעם גלעסעל, עזובה לויפט אריין).

עזובה

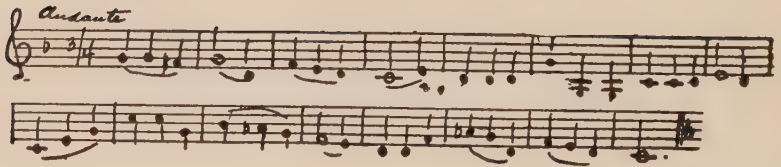
וואס ווינשט איהר מאדאם?

זליכה

רוף מיך פון גארטען יוסף'ן אהער.

(עזובה לויפט ארויס, זליכה שפילט און זינגט).

זליכה'ס ליעד

1.

אך, מיין הארץ, מיין הארץ ציהט צו דיר.
דער פייער פון יוסף, ברענט אן א שיער;
דיין טאליע, דיין מינע, דיין גאנצער פאסאן,
פערגיפטעט דאס הארץ, וועלכע דיר קאן.

2.

דיין ליעבליכע אויג, דיין בליק וואס איז טריי,
ברענט אין מיין הארצען, איך בין גאר פארביי;
דיין שמעל מיט'ן פיס, דיין קעהר, דיין ריחר,
די געטין פון שענהייט, איך ליעב זעהר דיר.

3.

גאט! גיב יעדערען נאך זיין פערלאנג,
דעם רייכטום, צירונג, דעם א שעהנעם גאנג;
מיר גיב א קליין שטיבעל אויף דעם גראז דעם גרינען,
נאר איך מיט מיין וואונש זאלען וואוינען דערינען.

4.

איך וואלט מיר גאנץ פליסיג, ארבייטען מיין פעלד,
זייען, שניידען, אלעס הער, אלעס העלד;
נאר דיזע טרייסט, איז מיר שוין קיין זאך ניט שווער,
דאס איך בין די פרוי, און יוסף מיין הער.

5.

נאר צווישען אונז ביידען געהט א שרעקליכער טייך,
די שטראמען, די כוואליעס פליסען זיך גלייך;
דו צונעמסט מיך פון ווייטען, איך קען צו דיר ניט קומען.
איך וואלט גערן אריבער, איך קען אבער ניט שווימען.

6.

אח, דו וואסער! מריקען דיך איין,
וואלט איך צו איהם אריבער, דארטען צו זיין.
דערנאך זאל דער שטראם, נאך שטארקער דיר מראגען,
דאן וואלט דארט קיינער, מיין וואונש ניט צושלאגען.

7.

ווי איך מהו נאָר א דרעמעל, קומסטו מיר גלייך פאַר:
דאָ שטעהסטו, דאָ לויפסטו, איך זעה דיר ניט קלאָר:
אנמלוף ניט זיסער טרוים, האלט, א ווילע, האלט!
לאז מיר זיך זעטיגען מיט יוסף'ס געשמאלט.

8.

אויף וועמען איך קוק, — דיר האלט איך אין זינען;
דאָ אויף דער ערד קען איך דיין גלייכען ניט געפינען;
מעהר ניט אין הימעל, אין די זון ביזטו אויך,
איך קען אבער ניט גרייכען, עס איז זעהר הויך.
(עס קומט אריין יוסף, זליבה לעגט אוועק דעם הארף אויפ'ן טישעל).

יוסף

וואָס ווינשט איהר מאדאם?

זליבה

וואס איך ווינש, וואס איך פערלאנג פון דיר!
דיין געזיכט צו זעהען, און גענוג פאר מיר.
(יוסף לאזט אראפ די אויגען צו דער ערד).

זליבה

אָ וועלט מיט שקר, ניטאָ היינט קיין רעכט,
פּוטיפּר אַ האַר, און יוסף אַ קנעכט!
איך וואלט צוואנציג פוטיפרס פון הארצען פעריאגען,
נאָר דו זאלסט מיר דעם ווארט „יא“ זאגען.

(יוסף ענטפערט איהר ניט אויף דעם, נאָר ער בעטראכט דעם גאָט
עשתורת ווי ער איז פערדעקט).

יוסף

וואס איז דען די געמער אפגעגאנגען,
אז איהר האט זיי מיט א ליילאך פערהאנגען?

זליכה

ווייל דאס שטעהט פאר זיי ניט אן,
זיי זאלען זעהען, וואס מיר וועלען דא טאן.

יוסף

אט אזעלכע געמער איז גוט, פאר מצרים קען עס טויגען.
מען וויל טהאן וואס ניט רעכט, פערשמעלט מען זיי די אויגען;
וואס זאל איך אבער מיט מיין גאט טהאן,
וואס ביי איהם געהט אזעלכע קונצען ניט אן.
קיין פערבארגענהייט איז פון מיין גאט פערשמעלט;
זיין הייליגע אויג קוקט אַוּף דער גאנצער וועלט;
ער זעהט גאנץ ריכטיג,
סיי פינסטער, סיי ליכטיג, —
די אויג שפירט, די אויג זעהט
יעדע זינד, יעדען חטא.

דרום גענוג שוין, מאדאם, פון דעם צו ריידען,
וועט זיכער גלייכער זיין פאר אונז ביידען;
ווי קען איך אלס דינער זא אומטריי זיין,
מיין הער גיט מיר איבער אלעס אין האנט אריין;
זיין גאנצע ווירטשאפט האט ער מיר געטרויט,
ער ווייס פון קיין זאך, אויסער זיין ברויט;
זאל איך חלילה זיין אונטריי אזוי,
דאס איך זאל נאך פערלאנגען זיין פרוי?
ווארפט אוועק, מאדאם, דעם דומען געדאנק,
אייער אומזיסטע מיה טהוט מיר גאר באנג.

זליכה

(מיט צארו).

און ווען איך וועל דיר לאזען אין קייטען שמידען,
וועסטו דאמאלס בעסער זיין צופריעדען?

יוסף

(יוסף קעהרט זיך אום צום טיר צום אוועקגעהן).

יוסף

דער גאט וואס האט מציל געווען פון פייער מיין זיידען,
דער וועט מיך מציל זיין פון אלע ליידען.

(יוסף עפענט די טיר, געהט ארויס. זליכה רופט איהם: יוסף! יוסף!).

(ענדע זעקסטע סצענע)

ז י ב ע ט ע ס צ ע נ ע.

פּוטיפּר'ס שפּאציר-גארטען אקארשט באניצען.

(א גארטען געפלאנצט אלערליי בוימער. אין מיטען א גראבען פון וואסער, וועלכע אלע בוימער טרינקען פון איהם. פון די זייטען שטעהען אלע געמער פון מצרים. דער גאט בעל צפון ווי א שלאנג. אמוז ווי א באראן מיט הערנער. זונען געהאקט פון שטיינער, ביל-דער פון פייגלער, בילדער פון חיות, וועלכע די אלע גילטען פאר געטער, פתום, חנם, סוא, יפירבסת און עשתרות אין מיטען. יוסף שטעהט ביים סאזשעלעקע. זיין ניטארע אין האנט).

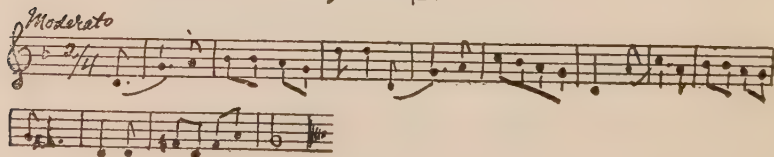
יוסף

איהר שטערען אין הימעל! איידער איהר פערגעחט,
איידער די זון איהר ליכט פערשפרייט, —
בעט איך אייך שטערען! נאך א וויילע שטעהט,
ענטדעקט מיר איצט דעם סוד שטילערהייט.
איהר האט דאך מיר צוגעזאגט צו מיר זיך צו קניען;
אָה! א יאהר וויל שוין באלד אין זיין עוויגקייט פליהען;
און איך בין נאך א שקלאוו, אן אייביגער קנעכט?
אפנים די טרוימען ווייזען ניט עכט,
און פילייכט דינט מיר די הויז פאר א לייטער,

צו לייטערען מיר ריין, צו זיין ריין אויף ווייטער?
 און כדי איך זאל מעהר זיין געבויען, געקנייטשט,
 האָט גאָט אויף מיר די זליכה'ן אָנגערייזט?
 אַה! פון דער גאנצער וועלט די קייטען,
 וועלען מיך אויך דאצו ניט ניימען, —
 זי איז פאלש דעם מאן, וועל איך טהאָן איהר ווילען?
 ניין, אומזאנסט נעבאך, וואָס זי וויל זיך מיט די רייד קיהלען.
 אסנת! אסנת! ווי ווייט ביזטו דאָס פון דיין מוטער.
 איהר הארץ איז א גיפטיגער שלאנג, דיינס איז ווייך ווי פוטער.
 ווי גוט ביזטו, דיין געזיכט — ווי רייך,
 צו מיין מוטער רחל ביזטו, אסנת, גלייך.
 דרום ליעב איך דיר נאך מעהר,
 אַבער איך טאָר ניט, א קנעכט בין איך — ניט קיין הער...
 איהר שטערען! אז איך האָב אייך יא אין טרוים געקוקט,
 און אייערע עלף האַבען זיך צו מיר געבוקט,
 וואָלט איך אייך מוחל זיין ממשלה אויף מיין גאנצען לעבען,
 נאָר איהר זאלט מיר קענען אסנת'ן געבען.
 אבער איהר ווייזט מיר וואס אנדערש אצינד,
 איהר ווייזט מיר מיין טאטען ווי ער וויינט נאך זיין קינד.
 איהר טומעלט די געדאַנקען, איהר קעהרט מיר מיין מח,
 איהר ווייזט מיר מיין טאטען, א שוואכען אַהן כח.
 וויינט און שרייט מיט בלוטיגע טרעהרען:
 „מיין קינד, מיין קינד“ ער וויל גאר ניט אויפהערען.
 ער זוכט רק יוסף'ן, און קען איהם ניט געפינען,
 און מיר ליגט גאָר נאַרישקייט אין זינען.

(יוסף זעצט זיך אנידער ביי דער סאזשעלקע און זינגט מיט טרערען).

יוסף'ס ליעד

1.

דינה, דו שוועסטער געטרייע,
טרייסט דעם טאטען פון זיין ליד.
זיי דעם טרוקענעם בוים מחייה,
מיט דיינע פייכע זיסע רייד.

2.

פון כנען און פון איהר געטומעל,
פון מיינע פריינד, פון אלע גוטע מענשען,
ווייט פון זיי, ווי פון הויכען הימעל,
ווי פון די שמערען, וואס דארט גלענצען.

3.

מיין לבנה לייכט דארט מיט איהרע שמערען,
מיין זון שיינט דארט אין איהר פראכט.
און איינזאם דא פערגים איך מרערען,
איינזאם קלאג איך, טאג און נאכט.

4.

ווייט בין איך פון אלע ראטהען,
ווייט פון לאנד די קינדער עבר;
ווייט בין איך פון אלטען טאטען;
ווייט פון מיין מוטערס קבר.

5.

שקלאווען - דינסט גיט מען מיך צו ארבעטן,
קלאגט, ווער יוסף'ן קאן פון פריער,
וואו זענען אין פעלד די אלע גארבען,
וועלכע שמעהען אויף פאר מיר? — —

6.

וואו זענען אין הימעל די עלף שמערען,
וועלכע אלע צו מיר זיך בויגען? ...

פאטער, איך זעה איצט דיינע טרערען
פליסען דיר ווי טייכען פון די אויגען.

7.

און פילייכט האט איהר מיר ניט אין זינען,
פילייכט האט איהר מיר גאנץ פערגעסען.
נאך איך לאז אייביג טרערען רינען,
דעם דורשט נאך אייך, קען איך ניט לעשען.

8.

קיין פערדרוס האב איך אויף אייך דעריבער, —
איך בעט גאט, איהר זאלט מיר ניט געדיינקען.
פערקעהרט, מיר איז דאס נאך ליעבער,
פארוואס זאל אייך דאס הארץ נאך קריינקען.

(יוסף ווישט אפ זיין געזיכט פון טרערען, שמעהט אויף און געהט
אוועק, זליכה קומט אן פון דער צווייטער זייט, זוכט יוסף'ן און גע-
פינט איהם ניט).

זליכה

ער האט מיר געזעהען געהן, איז ער אוועק
ווי ער מיידט דאס מיר אויס! א שרעק, א שרעק!
א יאהר נאכאנאנד, אז איך מאטער זיך אזוי,
איך — עלענדע, אונגליקליכע פרוי!
איך האב איהם געמאכט גרעסער פון אלע מיינע שקלאפען
אויף מיין גאנצע ווירטשאפט גיב איך איהם צו שאפען,
און וואס מעהר, איך ליעב איהם, איז ער רק געשויטער,
וואס מעהר איך יאג איהם, אנמלויפט ער רק ווייטער.
פיעל מאל האב איך מיר צום נארען געמאכט,
ווען זעהט עס א שקלאף ווי די ווירטין צו איהם לאכט?
ער איז ווי איינען, זיין הארץ ווי א שטיין, —
אה! ער שטעכט מיר ווי מיט שפיזען, מיט זיין ווארט „ניין“.
א יונגער מענטש פון אכצעהן יאהר
יאל ניט שפירען קיין ליעבע, נאך ניט אויף א האר.
ווארט, ווארט, דו פערפלוכטער קנעכט,

וועל איך זוכען נקמה, איז מיט דיר זעהר שלעכט.
ווען איך וועל בייטען ליעבע אויף ראכע,
וועסטו ניט אויסהאלטען מיט דיינע קרעפטען די שוואכע;
ווען איך זאל מיט דיר גלייך אונגליק זיין,
מוזטו דורך מיר, אין טורמע אריין.

(זליכע געהט אוועק מיט צארו, אסנת געהט אריין אין גארטען
פערביי די געטער. קוקט זיך אום אויב קיינער הערט ניט וואס זי
ווייל דא ריידען).

אסנת

אָה, איהר געטער! וואס זייט איהר פון מיר ווייט?
איהר זעהט ניט איך האָב אין הארצען א שטרייט?
אין מיר ברענט א פייער, איך קען עס ניט לעשען,
דאָס וועט מיך פערברענען, אין גאנצען אויפגעסען.
איך ליעב אזעלכען, וואס קען מיך ניט ליעבען,
דען ער איז אין בוך פון די שקלאפען פערשריבען.
ווי דער נעץ פאנגט פיש פון ניל,
אזוי פאנגט זיין געזיכט הערצער מיט געפיהל.
אבער א וואנט פערשטעלט — דאָס איז מיר שלעכט:
איך בין פוטיפר'ס טאכטער, און ער איז א קנעכט.
וואָלט איך זיין א שקלאוויין, געקויפט ווי ער פאר געלט,
וואָלט איך דאָס גענומען, וואָס איך וואָלט געוועלט.
אָבער זאל איך איהם יעצט לויבען, איז א זינד און א שאנד,
קעגען מיין פאטערס פאמיליע, קעגען דעם געזעץ פון לאנד.
איך בעט אייך געטער! זעהט עס איבערצושרויפען,
צו וועמען דען זאל איך צו הילפע לויפען?
און וואס בעדייטעט דער טרוים פון היינטיגע נאכט?
צי ווייל איך האָב עס בייטאג געבראכט,
אָדער פילייכט ווייזט מען מיר פון הימעל פון אויבען,
און איך קען אין זיי האפען זיכער צו גלויבען...

(אסנת בלייבט שטיי, דען זי הערט טריט פון א מענשען. יוסף קומט
אן, ער געפינט איהר זעהר אונמוטהיג).

יוסף

וואָס שטעהט איהר פריילין אזוי פערקלערט, פערטראכט.

אסנת

מיך טרוימט א טרוים היינטיגע נאכט,
 מיט פיעל פרויען צוזאמען, דוכט מיר איך שטעה
 אין א גרויסען זווארינען, פון חיות אלערליי,
 לעמפערטען, בערען, היינעס, לייבען,
 עלעפאנטען גרויסע, מיט'ן ריסעל אויפגעהויבען ;
 וועלף, טיגערס, קראקאדילען, שלאנגען,
 די מיילער געשלאסען מיט אייזערנע צוואנגען ;
 אין באזונדערע קאסטענס מיט אייזערנע גראטען,
 וואס זיי ליגען פערשפארט, דאס וואלט ניט שאמען.
 נאך דאס איינע האט מיך פערדראסען, אוי ווינד !
 וואס מען האט דעם לייב געשטעלט צוזאמען מיט די הינד,
 פלוצלונג זעצט דער לייב די גראטע אויס,
 און אויפ'ן פרייען פלאץ שפרינגט ער ארויס.
 אלע דאמען זענען פערציטערט געווארן. —
 א שפאס, א לייב לויפט פריי מיט צאָרען.
 די דאמען אלע צולויפען אין אלע עקען,
 און דער לייב געהט צו צו מיר, נעמט מיך לעקען און שמעקען ;
 קושט מיר די פיס, און האט מיר אויף זיך געהויבען,
 און אנטלאפען מיט מיר אין שטייג פון די לייבען...

יוסף

אסנת ! מיט אייער טרוים האט איהר מיר געמאכט,
 אז עס דוכט מיר, איך טרוים דאס איצט, ווי ביי נאכט.
 און איך שמעל מיך איצט פאר, ווי די געשיכטע איז געשעהען.
 און ווינש מיר, הלואי וואלט איך אליין דער לייב געווען.
 און יעצט פרעג איך די בעדייטונג ביי אייך,
 און איהר ווידער קענט עס מיר ניט פותר זיין גלייך? ...

(אסנת לאזט די אויגען ארונטער).

אסנת

איך פערשטעה, אז איהר זייט פון אדעל געבאָרען,
 און יעצט זייט איהר א דינער געוואָרען ;

נאָר איך בעט אייך, יוסף, דערצעהלט, ניט זאָמט,
ווער איהר זייט, פון וואנען איהר שטאַמט.
(יוסף בעדיינקט זיך א קליינע וויילע).

יוסף

פון אברהם העברי, האָט איהר געוויס געהערט,
וואָס האָט זיין אמונה פאר אלעמען ערקלערט?

אסנת

אַה, אין יעדער שטאָדט, אין יעדען לאַנד,
איז דער נאָמען אברהם העברי בעקאנט.
עס איז שוין ביינאהע הונדערט יאָהר, אז ער איז טויט;
דאָך דערמאָהנען איהם מענשען ענציקטערהייט.
נאָר וואס געהערט ער אָן, מיט אייך?
בין איך עס גערען צו וויסען גלייך.

יוסף

די געהיימניסע זאג איך אייך אויס,
אז פון אברהם'ס פאמיליע קום איך ארויס.
מיין פאטער איז אן אייניקעל פון אברהם'ען אליין,
און איז גענוג רייך, דאָס קענט איהר פערשטעהן.
נאָר אן אונגליקליכע סבה האָט מיר גערטאָפּען,
אז גאָט זאל מיר מיט שקלאווען-דינסט שטראַפּען.
יעצט, אסנת! פערשמעהט אליין,
ווער דער לייב קען זיין...

אסנת

אח מיין גאָט! איך וועל עס ניט אויסהאלטען,
זייט איהר דען א זוהן פון יעקב דעם אלטען?
פילייכט זייט איהר דאָס, זאלט איהר מיר זאגען
פון די, וואס האָבען די שטאָדט שכם דערשלאָגען?

יוסף

איך ניט, נאָר צוויי ברידער מיינע,
זיי האָבען אבער אין דעם א ריכטיגע טענה.

אסנת

איך ווייס, ווייל שכם האָט זייער שוועסטער מיט גוואלד פערנומען
אח, מיין גאָט! איז יעקב'ס א זון צו אונז פערשוואומען? !
און אזוי פיעל איז ביי אייך די שוועסטער מייער,
אז איהר ווילט פאר איהר כאָטש געהן אין פייער.
איז זי כאָטש גענוג שעהן, זאלט איהר מיר זאגען?
איז כדאי געווען פאר איהר מיט א שטאָט זיך צו שלאָגען?

יוסף

ווילט איהר זעהען ריכטיג, איהר געזיכט איז שעהן?
קוקט אייך אליין אין אייער גאָלד-שפיגעל איין.
אייער געזיכט, אייערע אויגען, אייערע האַר, אייערע שמערען.
ווי אין איין פורעם וואלט איהר ביידע געגאָסען ווערען.

אסנת

ווי קען עס טרעפען אזוי איין עהנליכקייט,
ווען איך בין פון איהר פרעמד און ווייט?

יוסף

דאָס איז אלעס ביי גאָט אין האַנט,
פילייכט קענט איהר נאָך ביידע ווערען בעקאָנט.

אסנת

ווען איהר זייט שוין יע, פון אברהם'ס משפחה,
טהוט כאָטש מיר די איינע הנחה,
ערקלערט מיר ריכטיג אברהם'ס אמונה,
וואָס פיעלע שרייען, זי איז געבויט מיט תבונה.

יוסף

איך וואָלט עס גערן טהאָן אייער פערלאנגען,
היינט איז דאָך אבער דער נילוס אויפגעגאנגען,
דארפט איהר דאָך צום פאָראַד געהן,
דען גאנץ שטאָט וועט האַרט זיין, גרויס און קליין.

אסנת

דער פאטער וועט מיר רופען, ער וועט אהער קומען,
אט לאמיר זיך זעצען נעבען די בלומען.
(זיי זעצען זיך ביידע אנידער נעבען די געפלאנצטע בלומען).

יוסף

אויב איהר זייט איהר באמת גערען,
זייט איהר עס ווערט, איך זאל אייך ערקלערען.
אברהם'ס אמונה איז מיט דעם געהויבען,
וואס ער צייגט די דומהייט פון מיטהעלאגישען גלויבען.
און מיט דער צייט וועט שטייגען דער גלויבען, די אומה,
אז די געצען-דינסט וועט שוין גאר ניט האַבען קיין תקומה.
אט היינט דארף אייער טייך נילוס אויפגעהן,
דאס איז פון דער נאטור נאך מיון זיידענס מיון,
ווייל אין די ווארעמע לענדער, אין דעם היגען זייט,
האַבען די רעגענס, די ווינטען, זייער בעשטימטע צייט.
דערצו האָט ער קוואלען, ארויף שטראם,
וואס אין דעם מאַנאט עפענט זיך זייער תהום,
און אז די רעגענס, די ווינטען, די שמראמען איהם רייצען,
מוז ער ניט ווילענדיג די פעלדער פערפלייצען.
דאן קומט עס אויס, פון אייער טובה וועגען,
ווייל ביי אייך אין מצרים געהט וועניג רעגען.
טרינקט דער טייך ניל די פעלדער אָן,
וואס אַבער האַבען אייערע כהנים געטהאָן?
זיי זענען דאך די רעדעל-פיהרער אין יעדער שטאָדט,
קרוינען זיי דעם טייך מיט דעם נאָמען גאָט,
און פערשטעלען נאך מעהר דעם פעבעל די שיין,
און הייסען פאר'ן טייך א קרבן מקריב זיין.
ניט א קרבן פון שאַף, ניט פון רינדער,
נאר א יונגע מיידעל, פון אייערע בעסטע קינדער.
געוויס האַבען זיי איהר צו א זינד אָנגערעדט,
און דאס עהרליך קינד האָט ניט געוואלט דעם חטא.
און פילייכט קוקען זיי שוין מיט כעס אויף אייך,
אט זייט איהר שוין גרייט פאר א קרבן צום טייך.

אסנת

ואנדלען זיי דאך מיט מענשען, פונקט ווי מיט שטרוי?
 סטייטש, אלע יאהר מווען זיי דאך אזוי!
 אה, מצרים! ווער עס פיהרט דיר פאר'ן נאָז,
 כהמות זייט איהר דאך! איהר דארפט עסען גראז!

יוסף

אין אינדיען איז א יום-טוב, האָב איך געהערט זאָגען,
 וואָס דאמאָלס פאָהרען די כהנים מיט א דריי-גאַרענדיגען וואָגען
 איבער אלע גאסען, מיט גרויס עהרע,
 מיט צוועלף אייזערנע רעדער שווערע;
 די כהנים שמעהען אויבען און שרייען:
 ווער וויל גאָט דעם לעבען אנטלייען?
 ווער ס'וויל זיין צו גאָט א הייליגער קרבן,
 ווערט שוין זיין טויט ניט גערופען געשטאַרבן.
 דען ער געהט ארויף אין הימעל לעבעדיגעהייט,
 און אלע פערגעניגען איז פאר איהם דאָרטען גרייט;
 דאָן לעגען זיך טויענדער ביי די רעדער אנידער,
 ביז עס ווערט צוריקען אויף מעהל זייערע גלידער,
 און דעם גאנצען אייגענס, וואס דער קרבן האָט
 פעלדער אין לאנד, און הייזער אין שטאָט,
 נעמען צו די כהנים, די זעלביגע שעה,
 און זיין הימעלשען פערגעניגען געניסען זיי דאָ.
 דאָס זענען זייערע כהנים, דאָס איז זייער פלאַן,
 און וואס זענען אייערע, ניט דורך אבמאן?
 מיט די געהיימניסע פון נאָטור, מאכען זיי קונצען,
 בכן פאלגען זיי די געטער, וואס זיי האָבען געוואונשען.
 אָדער מיט מאנישע קונצען פערבלענדען זיי די אויגען,
 און דער פעביל שרייט: אָט, אָט, אָט איז געפלויען!
 האָבען א שריפט מיט דעם נאָמען: היראָגליפען,
 כדי מען זאל ניט פערשמעהן זייער סוד דעם טיפען,
 און נאָר פון דער נאָטור מאכען זיי אלע קונצען
 מיט דער נאָטור. פערשטיינערען זיי טויטע מענשען,

וואס עס בלייבט גאנץ אויף טויזענדע יאָהרען,
ווער עס קומט אָן אין די סעקסטע ווערט ער באַשוואַרען.
אז ער טאָר זייערע סודות אייביג ניט ענטדעקען,
און מאַכט שוין באלד אויך קונצען מיט זיין צויבער-שטעקען.

קלוג זענען זיי, דאָס איז געוויס ;
אַבער בעטריגער פון קאָפּ ביז די פיס.
האַבען טאקע אין פיעל חכמות אַ שטארקע ידיעה,
און לעגען טאקע אויף דעם גענוג יניעה.
אַבער אַ מעלקענדע קוה האַבען זיי דאָך דערפאַר ;
לעבען גליקליך, אַהן דאגה, אַהן צער, ...
אַט די אלע געטער, וואס איהר זעהט דאָ שטעהען,
איז עס נאָר אויסגעטראַכט פון זיי אליין,
וואָס מעהר אַ גאָט — איז רק מעהר הכנסה ;
נו, פרעג איך : וואס פעלט עס אזוי אַ פרנסה ?

אבער מיין זיידע אברהם האָט דאָס ניט געהערט,
ער האָט אייביג געוויזען, אז די קונצען האָט קיין ווערט,
ער האָט די געטער צובראכען מיט די הענט,
דערפון האַבען פיעל מענשען דערקענט,
אז דאָס זענען קיין געטער, נאָר האַלץ און שטיין,
דען זיי קענען ניט העלפען, אפילו זיך אליין.
דאן האָט מיין זיידע פאַר אלע פאַרגעשטעלט,
אַז נאָר איין גאָט איז דאָ אויף דער וועלט,
און ער פערזאָגט די נאָטור, זי זאל זיין אזוי ;
ניט עשתורות, ניט אַמון, ניט בעל צפון, ניט סוא,
ניט חנם, ניט פי-כסת, ניט סעראפּים, ניט און
נאָר קראַפט אין דער נאָטור — פערזאָגט גאָט אליין,
דאָס זאל וואַקסען, דאָס זאל בליהען,
דאָס זאל שטויסען, דאָס זאל ציהען,
דאָס זאל זויגען, דאָס זאל עסען,
דאָס זאל ברענען, דאָס זאל לעשען,
דאָס זאל קיהלען, דאָס זאל היצען,
דאָס זאל דונערען, דאָס זאל בליצען,

דאָס זאל גליווערען, דאָס זאל גיסען,
 דאָס זאל שטראמען, דאָס זאל פליסען,
 דאָס זאל שפראצען, דאָס זאל ריהרען,
 דאָס זאל ווארעמען, דאָס זאל פריהרען,
 דאָס זאל פליהען, דאָס זאל שוועבען,
 דאָס זאל שטארבען, דאָס זאל לעבען,
 יעדער שטערען האלט די וואג,
 מיט זיין געבאט, מיט זיין פערזאג;
 יעדער בעשעפער היט דעם אָרגאן
 מיט דעם בעשעפערס דעה, מיט זיין פלאן;
 און די גאנצע בעשאפונג, וואָס די אויג נאָר זעהט,
 איז דורכאויס גאָטעס מוויק, קאָמפלעט.
 דער שפיעלט פידעל, דער שפיעלט פלייט,
 דער שפיעלט באס, דער טראַמפייט;
 דער שפיעלט איילט, דער פאזאן,
 דער שפיעלט קלארנעט, דער טראַמבאן,
 דער וואַלטאָרנע, דער אָרגאן;
 דער קלאפט אין פויק, דער פארטעפיאן;
 דעם דעריזשאַר-שטעקעל האלט גאָט אין האנט,
 און די נאָטור שפיעלט איהם א טייערען קוראנט;
 און דער מענש מיט שכל לעזט די נאָמען
 ווי יעדער שפיעלט, ווי גאָט האָט געבאָטען.
 און אזוי האָט מיינ זיידע געקענט אויפווייזען,
 פיעל אייערע כהנים ווילען דעם פעבעל פערגרייזען,
 זייערע קונצען, מיט די כיטרעשע כונות, —
 זייערע זון קירכען, און מענשען פאר קרבנות,
 זייערע בלוט פערגיסען, מיט זייערע בעטריגען,
 זייערע אכזריות מיט די פערבאָרגענע פערגעניגען.
 די פאלשקייט, די כיטראסט, וואס ביי זיי עקזיסטירט,
 און ווי ווייט זיי האָבען די וועלט פערפיהרט,
 ביז ער האָט הונדערטער געעפענט די אויגען,
 צו זיין ריינעם גלויבען הונדערטער צוגעצויגען;
 ביז גאָט האָט איהם געהייסען אויף דער וועלט רייזען,
 דעם הייליגען גלויבען אלעמען צואווייזען;

פון לאנד צו לאנד, פון נאציאָן צו נאציאָן,
און אלעמען געלערענט זיין רעליגיאָן.

אסנת

אך ! ווי איך בין יעצט גליקליך און רייך,
די וויכטיגע ווערטער צו הערען פון איך.
איהר האָט מיך יעצט בעצויבערט מיט אייערע רייד.
איך וועל שוין האלטען די וואג, צו וויסען אן אונטערשייד;
יא, איהר זייט פון די קעניגע, פון די לייבען,
ער שטאלצירט מיט זיין גבורה, איהר מיט אייער גלויבען,
איך שווער אייך, יוסף ! ביי אייערע עלטערען די פרומע, —
דאָס איך וועל ניט הייראמען פון אן אנדער אומה,
בזי גאָט מיט זיין רחמנות, וועט מיר בעגליקען,
און וועט מיר איינעם פון אברהם'ס קינדער שיקען...

(פומיפר קומט אָן, אָנגעצויגען איז די פאראדנע קליידער, ער גענעהענט
צו אסנת).

פומיפר

נו, דער ניל איז דאָך שוין היינט גרעסער געוואָרען;
עס געהען צום פאראד דער קעניג און אלע מיניסטערען;
אלע חרסומים (ער הוסט: אוהו אוהו) אלע מאָנאָכען, —
עס וועט דארטען זיין פערגעניגענדע זאכען.
טהו זיך אָן, מיין קינד ! וועסט אויך געהן,
גאנץ שטאָדט וועט דאָרט זיין, גרויס און קליין.
וועסט זעהען ווי מען וועט ווארפען אין טייך די מיידעל.

אסנת

(מיט שרעק).

ניין, פאמער ! דאָס צו זעהען, בין איך צו איידעל !

פומיפר

פירכטע ניט קינד, מיר וועלען געהען צוזאמען,
אלע דינער, און איך און דו מיט די מאמען.
נאָר דו ביזט דאָך, מיין מאַכטער, נאָך גאָר ניט אָנגעצויגען,
איך אייל מיך צום פאראד, איך וואָלט גערען געפלויען,

און דו וועסט דאך ניט געהען, אהן דיינעם א בעקאנטען,
אט, שיק איך דיר גלייך, דיין גובערנאנטין.

(צו יוסף'ן).

און איהר יוסף? פערבלייכט צו הויז!

(צו אסנת'ן).

גלייך שיק איך דיר, די גובערנאנטין ארויס.

(פּוטיפר לויפט אוועק, יוסף איילט זיך אויך צום אוועקגעהן. אסנת
האַלט איהם אויף).

אסנת

אָה! וועלכער מענש קען עס דערביי זיין:

זעהען ווי מען ווארפט א מענשען אין טייך אריין.

(יוסף פרעהט זיך, ווי עס געפֿעלט איהם, אז זיינע ווערטער האָבען
שטארק געוויקט אויף אסנת' צארטע הארץ. ער בעדיינקט זיך א
קליינע וויילע און פרעגט איהר:)

יוסף

מיינע געהיימנישען האָב איך אייך ענטדעקט אלץ,

זאָגט איהר מיר, פרייליך! ענטקעגען.

וואָס פאר א בלעכעל היינט עס שמענדיג ביי אייך אויפ'ן האלז? —
איך האָב שוין לאנג געוואָלט ביי אייך פרעגען.

אסנת

פון קינדווייז אָן, טראג איך דאָס,

מִן הסתם בעדייטעט דיזעס אויף וואס

נאָר פון מיינע עלטערען האָב איך א פערזאג,

אז איך טאָר עס ניט עפענען, ביז מיין לעצטען טאָג.

(עס הערט זיך שפילען טראַמפּייטען. יוסף און אסנת געהען צו זעהען.

פון ווייטען אין צו זעהען די מיליטער מיט דעם גאנצען פאראד, נאָכ־

הער די כהנים, מען פיהרט דאס מידעל אין מיטען, ארום איהר מילי־

טער מוזיק. אסנת און יוסף ברעכען די הענט. אייניגע מורינען לויפען

אריין אין גארטען צו טראגען אסנת'ן צום פאָראד).

(ענדע זיבעטע סצענע)

א כ ט ע ס צ ע נ ע

זליכה'ס קאבינעט.

(עלוקה האלט א בארשט און קעהרט די דילען. עזובה קלאפט אויס דעם טעפיר).

עזובה

אפילו קיין יום טוב איז פאר אונז ניטא.
גאנץ מצרים איז היינט ביים נילוס דא.
אזא הייליגער יום טוב ווי היינט — א שפאס!
ער קערט דאך נארדא, פול די גאס,
און מיר זענען ווי דער אייזעל — רק טחו און מהו,
סיי וואך, סיי יום טוב, גיט ער קיין רוה.

עלוקה

דער ווירט האט דאך אונז געהייסען צום פאראד געהן.
נאר דאס וואקסט אלץ פון דעם עברי אליין,
זייט דער ווירט האט איהם אין הויז געבראכט,
איז מען געשפאנט אין סאכע, טאג ווי נאכט,
און ער איז שוין דער גאנצער ווירט אין הויז.
שלעכט, א ווייטע האפענונג צו ווערען פון איהם לויז.
(זליכה קומט אריין, האלט די האנט ביים שטערן).

זליכה

וואס געהט איהר ניט צו פארדא? וואס זאמט איהר אייך?
מען האט דאך שוין דאס מיידעל אוועקגעפיהרט צום טייך.
איך וואלט אויך געגאנגען, נאר איך קען היינט ניט געהן.
דער קאפ טהוט מיר וועה, איך בלייב דא אליין.
איך וועל מיינקען א גלעזעל קאפע,
און וועל מיך דא צושפארען אויף דער זאפע.

(עלוקה און עזובה לויפען ארויס).

זליכה

(אליין).

איצט איז די צייט, איצט איז די גליקליכע שעה!
אלע זענען אוועק, קיינער איז ניטא.
אָה! אויף די פליגעל פון ווינד, וואלט איך געפלויען,
נאָר דיר איין מאָל צו זעהען מיט די אויגען.
דו, יוסף! קענסט לעשען מיין פייער, וואס ברענט
מיין לעבען, מיין טויט, איז ביי דיר אין די הענט.
(זי כאפט זיך אויף פון זאפע, רויכערט זיך אויס מיט אלאעז האלץ.
קלינגט אַן מיט'ן גלעקעל, יוסף לויפט אריין).

יוסף

וואָס ווינשט איהר מאדאם?

זליכה

זיין, יוסף, היינטיגע נאכט קען איך ניט שלאָפען.
טויזענדער געדאנקען זענען מיר איבערגעלאָפען.
די וועלט מיט איהר פיהרונג, ווי איך האָב בעקלערט,
זעה איך איין, עס איז אלץ פונקט פערקעהרט.
וואו דער מענש שטרעבט זיך נאָך א ציעל,
לאַזט זיך אויס פערקעהרט ווי ער וויל.
דער שלעכטער טיפאָן ער טהוט עס אויף,
ער קעהרט אום דאָס גליק מיט די פיס ארויף.
ער הערט קיין רייכע, ער שעצט קיין קענער,
פעראכטעט פרויען, פעהראסט מענער,
דער קלוגער האָט קיין ברויט, אויך קיין גומע פריינד,
דער נאָר האָט גומע ברידער, זיין געזיכט שיינט.
דער אַרענטליכער מאן איז אייביג געדריקט,
דער דיכ, דער רוצח, איז אייביג בעגליקט.
די שעהנע פרוי איז צו אן אלטען מאן געצוואונגען,
דער שעהנער קנעכט איז צום העסליכען הער פערדונגען;
ער לייעכט נאָר דעם דיכ, דעם נאָר, דעם רייכען,
מיר אבער, קענען דאָך די זאך פערגלייכען.

ווען מיר זאלען ביידע א פארטיע שליסען,
דאן וועלען די שעהנע, די פריידע געניסען.

(זליכה נעמט זיין האנט צום מויל).

דיין שעהנעם געזיכט, וועלכע לייכט א פראכט,
האט ביי מיר טיעף אין הערצען א נעסט געמאכט.
ענטפער מיר, יוסף, דאס ווארט „יא“ דעם זיסען,
דען מיין הארץ ווערט מיר אויף שטיקער צוריסען.
(יוסף קעהרט אפ זיין געזיכט, שטעהט אויף און וויל געהן).

יוסף

אייער אייגענע פאנטאזיע מאכט איך קראנק,
נאר אייער מיה איז אומזאנסט, נאך מיין געדאנק.
(זליכה ווערט צארנדיג, כאפט איהם ביים מאנטעל פעסט).

זליכה

איצט יוסף! איצט איז געקומען די צייט,
קלייבט איך אויס, צי פריעד, צי שמרייט, —
גענוג שוין מיט איך פאליטיק צו שפיעלען, —
קורצע ווערטער, איהר טהוט מיין ווילען? !
(יוסף רייסט זיך צו אנטלויפען, זליכה האלט איהם פעסט ביי
מאנטעל).

יעצט העלפט קיין תירוצים באין אופן —
דו וועסט שוין איצט פון מיר ניט אנטלויפען.

(יוסף ציהט ארויס מיט אינפעט די הענט פון די ארבעל, לויפט ארויס
דורכ'ן טיר, זליכה בלייבט שטעהן, מיט זיין קלייד אין האנט, פאר-
קלעמט און דערשראקען).

ניין, אונגליקליך מאך איך איהם היינטיגען טאג!
אין קיימען שמיד איך איהם, פוילען אין אסטראג,
דען די זעלבע קיימען קען איך געניסען,
ווען פוטיפר זאל זיך די ווארהייט דערוויסען.

(עלזקה און עזובה לויפען אריין פרעהליך, ניט וויסענדיג וואס דא האט
פאסירט).

עלוקה מיט עזובה

אוי וועה. — וואס היינט האט זיך ביים נילוס געטהאָן!
 מען האט דעם קעניג געטראָגען אויפ'ן טראָהן.
 דאָס מיידעל וואַרפט ער אריין מיט זיין האנט אליין,
 אלע בעאמטע זענען געווען גרויס און קליין,
 מוזיק האָבען געשפּיעלט, די פּריסטער — געזונגען,
 מיט פויקען געקלאפט, מיט גלאַקען געקלונגען,
 און די חרמונים, מיט די כהנים...

(פּלוצלונג ווערען זיי ערשטוינט פון א פירכטערליכען געשריי, וואס
 זליכה האט פון הארצען אויסגעשריען).

זליכה

אוי! — שלעכט! — איך בלייב — ניט גוט —
 אחרטום! — גיכער! — לאַזען בלוט —

ד י ר י נ ע ר ע ז

ליעבסטע מאדאם! וואס איז אייך געשעהן?
 וועה! וואס איז דאָ געווען?

זליכה

אין אונמאכט בלייב איך, שלעכט איז מיר! שלעכט!
 דער פערפלוכטער עברי, דער פאלשער קנעכט.

עלוקה

איך האָב באלד פערשטאַנען, אז דאָ האט וואס געטראָפּען,
 קוקענדיג ווי יוסף איז פון שטוב ארויס געלאָפּען.

זליכה

אַט ליגט נאָך זיין מאנטעל, אַט ליגט נאָך זיין קלייד.
 אוי! — איך וואלט אייך דערצעהלען אלע זיינע רייד —
 אז ער איז שוין אין גאַנצען דער ווירט, אוי איך בלייב!
 ווילט זיך איהם שוין זליכה'ן פאר א ווייב!

(די דינערען קוקען זיך ביידע אַז מיט פארוואונדערונג און מיט א פער-
 שטעלטען געלעכטער)

זליכה

איך בין אזוי איינזאם אויפ'ן זאפע געלעגען,
איך זעה דער עברי שטעהט מיר אנטקעגען;
נעמט זיך וויצלען, אזוי מונטער, פריש, —
עס האט מיך גענומען טרייסלען הענד און פיס,
טהוט נאך אויס די קלייד, די פערשייטע אויגען,
און וויל זיך נעכען מיר אויפ'ן זאפע לעגען.

עזובה

עס געהט איהם וואס אפ? וואס פעהלט איהם מעהר?
אט וויל ער שוין זיין אין גאנצען דער הער.

זליכה

איך האב גענומען שרייען, ראטעוועט מיר!
אט איז ער פון פחד, אנטלאפען דורכ'ן מיר.
אבער צי וועט עס מיין מאן גאר וועלען גלויבען,
דער יונג איז דאך ביי איהם אזוי געהויבען!
בעט איך אייך קינדער, פאלגט נאך מיך,
וועט איהר פון איהם פטור ווערען אויף גיך.
אז דער ווירט וועט קומען, זאלט איהר זאגען,
דאס איהר האט פיעל מאל געוואלט פאר איהם קלאגען,
וואס יוסף האט אייך אויך דערצו אנגערעדט,
מיט גוטען, מיט בייזען, מיט כעס, מיט געשפעט;
און אויף איצט זאלט איהר זיין עדות צוויי,
אז איהר האט זעלבסט געהערט מיין געשריי.
אוי! מיין קאפ! איך דערהאלט ניט — שלעכט!
מיט אלע קרעפטען האב איך מיר קעגען איהם געפעכט.
(עס קומט אז פוטיפר, געהט צו צום זאפע, דינערינס טרעטען אפ).

זליכה

דאס הארץ איז מיר שוואך, אוי! — איך בלייב!
געה, זעה וואס טהוט זיך שוין מיט דיין ווייב.

פּוּטִיפֶר

(מיט האסט).

וואס איז שוין דאָ געווען? זאג שוין, זאג!
א וויילע זיך פערזאמט, איז שוין א נייער קלאַג.

זָלִיכָה

דער עברי, דעם קנעכט, מאַכסטו דאָך פאר א בעל-הבית,
גיב איהם שוין דיין ווייב אויך, ער פערלאנגט דאָך דאָס.
(פּוּטִיפֶר בלייבט שטעהן פערוואונדערט און ערשטוינט).

זָלִיכָה

(מיט געווייז).

קיין אנדער קנעכט קען מען אין מצרים ניט בעקומען,
אז ער האָט דעם עברי אין הויז גענומען?
ער געהט נאָך צום גילוס זעהען די קראַקאָדילען,
פרעגט: וואס קען איהם דער שטוביגער קראַקאָדיל פעהלען?

פּוּטִיפֶר

ווער איז דער קראַקאָדיל? מעגסט דאָך זאגען,
גלייך ווערט ער ביי מיר טויט געשלאָגען.

זָלִיכָה

איך האָב דאָך דיר געזאָגט, ווער און וואס,
א טאז מען מאַכט א שקלאַף פאר א בעל-הבית.

פּוּטִיפֶר

(צו די דינסטען).

גיכער פיהרט איהם אריין,

גלייך וועט זיין ענדע זיין!

(די דינערנס לויפען ארויס, גלייך פיהרען זיי אריין יוסף'ן: אסנת קומט
נאָכהער פערבראכען די הענט, פון איהר געזוכט פליסען טייכען טרערען)

פּוּטִיפֶר

(צו יוסף'ן).

אזוי עברי? אזוי פיהרט מען א וועלט?
וואס האָט דיר פארט ביי מיר געפעלט?

האָט געהאט עסען, האסט געהאט געלט,
האסט ניט געוואוסט פון הונגער, פון קעלט,
נאָר אזוי — האָט זיך דיר פֿערוועלט ?
דו האסט זיך גאר ניט פֿארגעשמעלט,
אַז דו ביסט אַ שקלאָף, געקויפט פֿאַר געלט ?
געחסטו צו מיין פֿרוי, אין איהר געצעלט ! —

יוסף

גאָט פון הימעל ! ! נאָר דו ווייסט ריכטיג !

פּוטיפֿר

קענסט נאָך זיין אזוי נידערטרכטיג ! !

עלֶזָקָה, עֶזֶרָה

הערר מיניסטער, מיר האָבען ביז יעצט פֿאַרהוילען
אונזערע צרות פֿאַר אייך צו דערצעהלען.
ער האָט פֿיעל מאל געוואָלט אונזער אַרענטליכקייט בערויבען,
פֿאַר וואָס זאלט איהר איצט די ווירטין ניט גלויבען ?

פּוטיפֿר

רופֿט מיר חרנפֿר'ן אַהער !

און חיל מיט געוועהר !

(עלֶזָקָה און עֶזֶרָה לויפען אַרויס פֿרעהליר. אסנת פֿאַלט דעם פֿאַטער
צו די פֿיס).

אסנת

שטראָף ניט, פֿאַטער ! איידער דו די וואַרהייט ווייסט !
אויף אונשולדיגע בלוט, געפינט מען נאָכהער קיין טרייסט !
זען איהם אין תּפֿיסה, ביז עס וועט זיך די וואַרהייט דערגעהן,
דערנאָך מענסטו איהם טהאָן וואָס דו ווילסט אליין.
אַבער חלילה פֿאַטער, איהם שוין צו הענגען !
אַה, יעקב ! מען וויל דיין קינד אומבריינגען ! !
(אסנת פֿאַלט איז אונמאַכט, פּוטיפֿר כאַפט איהר מינטערעו).

פּוטיפֿר

(מיט געשריי).

וועה איז מיר ! מיין קינד איז פֿאַרביי ! !

(יוסף לויפט צו, מינטערט איהר אפ, אסנת עפענט די אויגען).

אסנת

וואס ראטעוועט איהר מיר? דער טויט איז מיר גוט!
איידער צו זעהען אונשולדיגעס בלוט!

זליכה

צו אסנת).

פאר דעם פערפלוקטען עברי, וואס נעמסטו זיך אן?
ווער דען? דיין מוטער האָט עס געטהאָן?
רעכענסט דיין מאמען, חלילה אין אזוי גראד?
טאָ וואס ביזטו, אז דיין מוטער איז אין חשד?

אסנת

איך רייד דאָך קיין וואָרט, איך פערלאנג גאָר געדולד,
פילייכט האָט יוסף אין דעם גאָר קיין שולד.
ער האָט יעצט קיין לשון, פערלאָרען זיין שפראך,
נאָכהער וועט מען וויסען אויף ריכטיג די זאך.
(עס קומט אריין חרנפר, נאָר איהם פאָליציאנטען מיט הוילע דעגענס,
איינער פון זיי האָלט אייזערנע קייטען).

פומיפר

(מיט כעס צו חרנפר, ווייזענדיג אויף יוסף'ן).
דעם פערפלוקטען עברי נעהמט צו פון מיין שטוב,
שמידט איהם אין קייטען און ווארפט איהם אין גרוכ!
(די פאָליציאנטען לויפען צו, ווארפען אנדער יוסף'ן אויף דער ערד,
שמידען איהם הענט און פיס, אסנת לויפט צו צום פאטער).

אסנת

איך בעשווער דיך פאטער! מיט וואס דיר איז ליעב,
אז דו זאלסט יוסף'ן ניט ווארפען אין גרוכ,
ער וועט ניט אויסהאלטען דעם ערשטען מאָג.
אָה! זיינע קייטען אפשר צעהן פֿוד וואָג,
ליבערשט זעץ איהם אריין אין אסטראג.
אָה, יעקב! ווי גרויס איז דיין קלאָג!!

(די גובערנאנטין לויפט אויף די געשרייען פון אסנת. זי פאלט פוטיפר'ן צו די פיס).

די גובערנאנטין

מיין ליעבער הער! איהר מוזט מיר פערצייהען, ווי לאזט איהר עס אייער קינד אזוי יעמערליך שרייען? אה! דאס קינד האט זיך איהר שוואכע הארץ צוריהרט, הייסט, ער זאל זיין אין אסטראג ארעסטירט. פון שווערע קייטען, פון אייזערנע שרויפען. קען מען אויך פון אסטראג ניט אנטלויפען.

זליכה

(מיט אלע קרעפטען).
היינגען זאל מען איהם!! אוי! — איך בלייב —
אבער ער פאלגט די מאכטער — ניט דאס ווייב.

אסנת

(צו זליכה).
ליעבסטע מוטער! לעש אפ דיין צארען!
ערוועק דיין רחמנות אויף זיינע יונגע יאהרען.

פוטיפר

(צו חרנפר).
איך מהו עס נאָר צוליעב די גובערנאנטין,
זעצט איהם וואו דעם קעניגס ארעסטאנטען.

(די פאליציאנטען נעמען יוסף'ן. אסנת בעגלייט איהם מיט טרעהרען. פערבראכען די הענט. די גובערנאנטין ווישט די אויגען. עלוקה און עזובה פאטשען מיט די הענט, יוסף שרייט אויס: אה נאָט!!! מען פיהרט איהם ארויס, דער פארהאנג פאלט).

(ענדע אכטע סצענע).

ד ר י ט ע ר א ק מ.

ד י ת פ י ס ה ה ו י ז

(אין צעהן יאהר ארום).

פון פריה-מארגען.

(תחרע, עזמות, נאך אייניגע תפוסים געשמירט אין קייטעז).

תחרע

די געדאנקען טומלען מיר דעם היינטיגען פריה-מארגען,
איך הער ניט אויף צו דאגה'ן, צו זארגען.

עזמות

איך בין עפעס אויך פערקלערט, פערטראכט,
דען מיך טרוימט וואס היינטיגע נאכט.

תחרע

אט דאס האט מיך היינט געשלאגען מיין מומה:
מיך טרוימט אויך, אבער צי שלעכט צי גוט, —
דאס קען איך ניט וויסען, נאך דאס הארץ שרעקט
אבער היץ-ציהער, זאל שוין זיין געעקט.

(איינער פון די תפוסים).

שיקט נאך אחרטום, וועט ער אייך פוטר זיין.

תחרע

אהער לאזט מען, קיין חרטום ניט אריין.

(דער תפוס).

אט פערגעסט אייך אן טרוים, און זייט פרעהליך.

עזמות

אויסער דעם איז גוט, צו זיין פערהאסט פון מלך?
 א יאָהר אָפּצוויצען, ווי מיר קוועלען זיך דאָ,
 אפילו קיין פרייע לופט איז פאר אונז נישט.
 ניט אונז שיינט די זון, ניט אונז פרעהט דער פריהלינג,
 אונזער לעבען איז ניט ווערטה א שילינג.
 (דער תפוס).

דער וואָס איז נאָך פון פעבעל געבאַרען,
 וואָס ווערט ער אָן, וואָס האָט ער פערלאָרען?
 עסען האָט ער, חרנפר האָט קארען,
 קאלט איז איהם ניט, ער ווערט ניט פערפראָרען;
 צו צרות איז ער פון דער יוגענד געשוואָרען,
 דאָך איז איהם שווער צו ליידען דעם צאַרען;
 מיר, וועלכע זענען געווען גענעראלען,
 זאָלען מיר אזוי זיין אויף אייביג פערפאלען;
 אין קייטען געשמידט, פערשפארט אין גרוב,
 דאָס איז אונזער בעט און דאָס איז אונזער שטוב!
 אַה, חנם! אָמון! פֿיכסט! און!
 צו אונזערע צרות זאגט אמאָל „שוין“!
 (אסנת קומט אריין, קוקט זיך אום).

אסנת

יוסף איז נישט? וואו קען ער עס זיין?
 (א תפוס).

גלייך, גלייך, קומט ער אריין.

תחרע

עס גיט וואס נייעס? וואס הערט זיך אין שטאָט?
 אַח פערוואָגעלט איז מען פון לייט און פון גאָט.

אסנת

מען פוצט די גאסען, פרעהליך אומעטום,
 דעם קעניגס געבורטסטאָג איז אין דריי מעג ארום.

עזמות

דעם טאג איז ער פרייוויליג אס בעסטען,
געוויס וועט זיין נייע מאניפעסטען.
(יוסף קומט אריין. אסנת נעמט אונגעדולדיג יוסף'ן אן א זייט).

אסנת

ליעבער יוסף, מיין פעטער, מיין פריינד, —
א טרויעריגע נאכריכט בריינג איך היינט, —
זליכה איז געשמאָרבען, וואס האָט מיך ערצויגען...

יוסף

אייער מוטער? וואס האָט אייך געבוירען? ערצויגען?

אסנת

זי איז ניט מיין מוטער, איהר הערט א סעקרעט?
זי האָט אלעס ענטדעקט אויף איהר טויט בעט.
די אַראַבער האָבען מיר צו איהר געבראכט,
און זליכה האָט מיר פאר א פינדלינג בעטראכט.
דריי יאָהר בין איך דאן געווען אלט,
זיי האָבען מיר געפונען אין וואלד.
זליכה'ן איז געפעלען מיין געזיכט, מיינע אויגען,
און האָט מיר געקויפט און ביי זיך ערצויגען.
אויף מיין האלז היינגט דאן דער זעלביגער צעטעל,
פומיפר עפענט, לייענט דאָס בלעטעל.
אך, ווי ערשוינט איז ער געוואָרען
צו זעהען פון וואסער פאמיליע איך בין געבאָרען.

יוסף

(ערשטוינט).
וואָס הייסט? איהר זייט ניט זליכה'ס קינד?
און איהר ווייסט אייער שטאָם? אָה! זאגט שוין געשווינד.

אסנת

(מיט געווייז).
איך בין פון כנען, מיט אייך פון איין מדינה —
מיין מוטער איז — אייער שוועסטער דינה.

יוסף

אה גאט !!

אסנת

און דעם צעמעל האט דער זיידע געשריבען
בשעת ער האט מיר פון הויז פערטריבען.
„ווער עס הייראמעט אסנת'ן אצינד,
דער האט פאר א ווייב יעקב'ס קינד“.

יוסף

אה, הימעל !!

אסנת

(פאלענדיג אין די ארעמס פון יוסף).
איהר זייט מיין אַנקעל, א ברודער פון מיין מוטער!
אה, ליעבער יוסף! מיין פריינד מיין גוטער!

יוסף

מיר זענען שוין ביידע פון כנען פערטריבען,
אין דער פרעמד פערווארפען, עלענד געבליבען.
(עס ווערט זיי ביידען איבעל, די תפוסים אלע לויפען צו, חרנפר לויפט
אריין).

חרנפר

וואס איז אייך, יוסף? מיין פריינד! מיין טרייער.

יוסף

(קומענדיג צו זיד).
גאָר ניט — גאָר ניט — שוין עטוואס פרייער.

חרנפר

(צו יוסף'ן).
וואס קימערט אייך אזוי, זליכה'ס טויט?
דורך איהר זיין איך דאך געשמידטערהייט.
איך ווייס אז זי האט זיך געווען מתודה,
אויף דעם וואס מיר ווייסען עס כודאי,

אז אין אייער שטראף האָט איהר קיין חטא,
זי האָט אלעס דערצעהלט אויף איהר טויטען בעט.

אסנת

מיר ווייסען דאָך, אז פּוטיפר ווייס עס פון לאנג,
אייער זיצען תפוס, טהוט איהם באנג;
זיין געוויסען דריקט איהם, דאָס הארץ טהוט איהם פרעסען;
דרום שיקט ער דאָך אייך פון זיין הויז עסען.
נאָר ער איז געצוואנגען דאָס צו פערדעקען.
דען פאר איהר פאמיליע טהוט ער זיך שרעקען.
לאָזט ער אייך לויז, אין דעם משפט ענטדעקען.
וועט מען דאָך דערמיט איהר נאָמען פערפלעקען.
דרום האלט ער די שטריק פון ביידע עקען.

חרנפר

ליידעט יוסף! גאָטעס שטעקען, —
פילייכט וועט זיך א הילף ערוועקען.
און גאט וועט אייך זיין האנט אויסשטרעקען.
(יוסף קוקט זיך ארום, אזוי ווי ער וויל דאָס ריידען א סוד).

יוסף

(צו חרנפר).
איך האָב געוואָלט מיט אסנת'ן וואס ריידען,
פילייכט קענט איהר די תפוסים פון מיר שיידען?

חרנפר

(צו די תפוסים אלע).
געהט אייך, קינדער אויפ'ן הויף ארויס.
(תחרע און עזמות און אלע תפוסים געהען ארויס, און חרנפר אויך).

יוסף

נאָר מיך וואונדערט אויף מיין פאטער אצינד,
ווי לאָזט ער ארויס פון דריי יאָהר א קינד?
אין גאָטעס וועלט, עלענד, אליין? — —

אסנת

דעם זיידענס כונה קען איך ניט פערשטעהען.

יוסף

(פערטראכט).

יא ! יא ! זיין כונה איז ניט צו פערשטעהן,
ווי שיקט ער מיר צו מיינע ברידער אליין.
וואס ער ווייס ווי שטארק עס איז זייער שנאה,
זיי וואלטען מיר געשטאכען דורך זייער קנאה,
און דער פאטער ווייסט דעם סוד פון דעם,
און שיקט מיר דאך צו זיי קיין שכם ?

אסנת

איהר האט דאך דערצעהלט וואס מיט אייך פאסירט,
אז די שנאה פון די ברידער האט אייך איבערגעפיהרט.

יוסף

ביי אונז איז די זיטע פון אייביגע יאָהרען,
אז דער בכור וואס איז צום ערשטען געבאָרען,
בעזיצט אין דער פאמיליע א מאָנאַרכישען שטאַנד.
ער ריכטעט, ער שמראַפירט ווי א קעניג אין לאַנד ;
און דער פאטער טהוט איהם אַן א קלייד פאר'ן לעבען,
צום בעווייז, אז די הערשאפט איז דעם בכור אוועקגעגעבען ;
און ווייל מײן פאטער האט אַן ראובן'ען דערקענט
אז ער איז צו איילענד, ער פלאמט, ער ברענט, —
דרום גיט ער מיר די הערשאפט, די בכורה,
רחל'ס א קינד, רחל'ס א בכור, די ערשטע געבאָרענע פרי,
א זיידענע העמדעל צום סימן גיט ער מיר איבער.
בכּן, אז איך שטייג מיינע ברידער אריבער,
און נאך זיין טויט בלייב איך דער פיהרער,
דער ריכטער ביי די ברידער, דער גאנצער רעגירער.
ווי וואויל מיינע ברידער האט דאָס זעהר געברענט,
נאָר וואס האָבען זיי דען מאכען געקענט ?
איך וואר אונטער'ן שוץ פון מײן פאטער'ס הענט,
איך האָב פון מײן הערשאפט שמענדיג געטראכט,

ביז דאס פלעגט מיך טרוימען ביי נאכט.
 איך האב דאך אייך דערצעהלט ווי עס איז דערגאנגען
 ביי דעם טרוים פון די גארבען, זיי וואלטען מיך געהאנגען;
 נאך מיין צווייטען טרוים, בשעת זיי הערען
 מיט די זון, מיט די לבנה, מיט די עלף שטערען,
 דא איז שוין דער פאטער געריהרט געווארען דערפון,
 דען דאס מיין איך דא איהם, אין משל פון די זון,
 אט דא האב איך שוין זיין עהרע באריהרט,
 דען כל זמן ער לעבט, ריכט ער און רעגירט.
 צום ביישפיל, ווען איינער זאל צום קעניג קומען
 און זאגען: מיך טרוימט, איך האב דיין קרוין צוגענומען.
 געוויס איז פאר יענעם שוין וועניג די תפיסה,
 דען יענער איז געוויס חייב מיתה.
 דער פאטער האט גלייך אויף מיר מיט כעס געשריען:
 — ווילסט שוין, זוהן, בעציימענס אזוי הויך פליהען?
 דיר איז נאך וועניג אויף די ברידער צו וואלטען,
 ווילסט נאך הערשען אויף דיין טאטען דעם אלטען?
 די ווילע וואס ער לעבט, איז דיר שווער אויסצוהאלטען.
 איך האב פערשטאנען די נארישקייט, דעם אויגענבליק.
 אבער מען קען שוין דעם ווארט ניט כאפען צוריק.
 און אין א מאנאט ארום שיקט ער מיך קיין שכם,
 שיינט מיר, אז דער פאטער האט געהאט א מיין אין דעם,
 דען מיר איז א וואונדער א גרויסער, —
 מיין פאטער איז דאך א טרייער, א הייסער,
 איבערהויפט מיר ליעבט ער ווי זיין לעבען.
 אז ער האט מיר די בכורה איבערגעגעבען.
 טא ווי שיקט ער מיר צו מיינע ברידער?
 אה! נאך יעצט ציטערט מיר מיינע גלידער!
 סטייטש, פיעל מאל האט ער בעמערקט,
 אז זייער שנאה איז געשטרעקט;
 זייער קנאה ווי פייער ברענט,
 און גיט מיר איבער צו זיי אין די הענט?
 ניין, ער שיקט מיר נאך, דרום קיין שכם,
 ווייל איך האב מיך פערזינדיגט קעגען איהם,

דרום שיקט ער מיר וואו זיי ווידען די שאף,
אז איך זאל פון זיי בעקומען מיין שטראף.

אסנת

ווארום האָט איהר ביז יעצט אזוינס ניט געקלערט?

יוסף

וויל איך האָב פון אייער געשיכטע געהערט,
אז ער לאזט איך ארויס פון דריי יאָהר א קינד,
איז עס מיר אויפ'ן זינען ארויף אצינד.
נאָר... שא! מען געהט...

(רי אלע תפוסים קומען אריין).

אסנת

זעהט יוסף, וואס איז מיט די צוויי גענעראלען,
וואס זיי זענען אזוי אונמוטיג ביי זיך געפאלען?

יוסף

איך וועל צוגעהן צו זיי, מאכען זיי מוסף,
מען מוז טרייסטען דעם צווייטען, ווען עס איז ניט גוט.
(צו תחרע און עזמות).

וואָס זיצט איהר זא אונמעכטיג? מיינע הערען!
פילייכט איז מעגליך, איהר זאלט מיר ערקלערען.

עזמות

(מיט כעס).

ווי ערוואגסטו דך, יונג! צו פרעגען?
מויט שלאג איך איהם, ווען איך האָב דאָ מיין דעגען

יוסף

פערצייהעט מיר, מיינע הערען,
איך וויל עס אייך מיט גוואלד ניט בעשווערען;
געוויס בין איך א דינער, דאָס זייט איהר גערעכט,
איך פרעג נאָר, ווארום זעהט איהר אויס שלעכט?
אמאל איז ריינע וואסער אין א נידעריגען ברונען,
אמאל קען מען א טרייסט ביי א דינער אויך געפינען.

אסנת

אך, גאט פון הימעל! ווי קענטסטו זיין אזוי קאלט?
קוק אראפ אהער, וואו יעקב'ס קינד האלט!!

תחרע

(צו יוסף'ן).

האסט פילייכט די קענטניסע צו צייטען,
צי פערשטעהן טרוימען, וואס זיי בעדייטען?

יוסף

גאט קען אויך א דינער א שכל ערוועקען,
וואס קיין חרטום וועט דאס ניט ענטדעקען.

תחרע

היינט פאר טאג טרוימט מיך א טרוים,
אז איך שמעה ביי א וויינשמאק בויס;
דריי צווייגען געהען פון בויס ארויס;
פאר מיר אין די אויגען וואקסען קנאספען אויס;
גלייך הויבען אן ווינאגראדען צו בליהען,
און ווערען שוין צייטיג, גאר אהן בעמיהען.
דעם קעניגס בעכער האלט איך גאנץ פריי,
איך גיב א קוק — דער קעניג שמעהט דערביי.
איך קוועטש אויס די וויינטרויבען אין בעכער אריין,
און דערלאנג דעם קעניג א בעכער וויין.
די זעלבע מינוט האב איך מיר אויפגעוואכט,
איך בין שטארק פון דעם טרוים פערטראכט.
דרום בין איך אומרוהיג די גאנצע צייט,
דען איך קען ניט וויסען וואס דער טרוים בעדייט.

יוסף

(נאך אייניגע מינוטען פויזע).

מיט דער הילף פון גאט, בעקום איך א וועג:
די דריי צווייגען — זענען דריי מעג;
צייט דריי מעג קומט איהר אויפ'ן פאריגען שטאנד,
און דערלאנגט דעם בעכער דעם קעניג אין האנט.

נאָר איך וואָלט אייך בעטען פיעל וועניג,
 מיך צו דערמאָנען פאר דעם קעניג,
 און מיך פון דער תפיסה מאכען לויז,
 דער קעניג קען מיר פון פומיפר'ס הויז;
 פומיפר זעלבסט וועט זאגען אצינד,
 אַז איך בין אונשולדיג, איך האָב קיין זינד.
 (די אלע תפוסים געהען נעהנטער צו).

אסנת

איך בין זעלבסט פומיפר'ס קינד,
 ווייס איך געוויס, אז ער האָט קיין זינד.
 זיין אונגליק האָט איהם נאָך מצרים געפיהרט,
 שוין צעהן יאָהר, אז ער זיצט ארעסטירט.
 ער האָט שוין פיעל געלימען אין זיינע יאָהרען,
 דיינקט ניט, אז ער איז א קנעכט פון געבאָרען,
 מען האָט איהם געשטוילט פון עכרים לאַנד.
 אַה! די עלענדע שיף געהט צו שטראַנד!
 (זי וויינט. די תפוסים אלע בערויערען איהם).

תחרע

וועט דיין בעשיידונג ארויסשיינען העל,
 און איך קום צוריק אויף מיין פאַריגע שטעל,
 דערמאָן איך דיר ביים קעניג אין הויז,
 און גלייך ווערסטו פון געפענגעניש לויז.

עזמות

ווען דו ביזט אזוי קלוג, דיינע געדאנקען אזוי הויך,
 קענסטו פילייכט בעשיידען מיין טרוים אויך?

אסנת

(מיט א שמייכעל).

ער קען דאָ א גאנצער חרטום יוערען!

יוסף

וואס האָט אייך געטרוימט?

עזמות

מיך טרוימט זיך אויך א גאנץ געשעפט אָפּ.
 דריי קערב מיט געבעקס האלט איך אויך מיין קאָפּ,
 פון אויבען אויף די קערב פאלען אָן פייגלעך.
 (יוסף שווייגט).

עזמות

וואס שווייגסטו?

תחרע

רייד!

יוסף

זאָגט מיר צו אויף אייער הָן,
 אז מיר וועט דערפון קיין ביז געשעהן.
 (אלע).

זאָג! זאָג! די בעדייטונג קלאָר,
 דיך וועט ניט קרימען א האָר.

יוסף

די דריי קערב, איז דריי טעג,
 נאכ'ן ערקלערען צייט דריי טעג...

עזמות

זאָג!

יוסף

צייט דריי טעג וועט איהר...

עזמות

זאָג! זאָג!!

יוסף

וועט איהר געהאנגען ווערען —
 און די געבעק איז א בעווייז,
 אז איהר וועט זיין פאר פייגלעך א שפיז.

עזמות

(מיט צארעז).

וואָלט איך איצט געהאט מיין שווערד,
וואָלט איך זיין קאפ געשמירצט צו דער ערד!

יוסף

(צו אלעמען).

אויף דריי טעג, איך אייך, לאָזט מיר אָפּ,
אויב פאלש וועט זיין, גיב איך מיין קאָפּ.

(אלע לויפען צו איהם שלאָנען, אסנת שרייט פירכטערליך. חרנפר לויפן אריין).

חרנפר

וואָס איז דאָ?

(אלע).

יא, יא, דריי טעג מוז מען איהם צייט געבען,
וועט זיי ניט וואהר, פערשפיעלט ער זיין לעבען.

אסנת

(צו יוסף'ן).

וועה איז מיר! צו וואס האָט איהר דאָס געדארפט,
אז יעדער אויף אייך זיין דעגען שארפט?

(חרנפר נעמט יוסף'ן ביים האנט, געהט מיט איהם ארויס, אסנת געהט איהם נאָר מיט שרעק).

חרנפר

קומט ליעבער פריינד, זייט נעבען מיר,
די דריי טעג זייט אין מיין קווארטיר.

(דער פארהאנג פאלט).

(ענדע ניינטע סצענע).

פערטער אקט.

צעהנטע סצענע.

אין צוויי יאהר ארום.

דער קעניגליכער זאל.

(דער קעניג אויפ'ן שטוהל. די קעניגין ביים זייט. פיעל גענעראל-לעז שטעהען ארום, די וואד ביים טיר).

פרעה

תחרע! האט דער עברי גלייך די בעדייטונג געטראפן?

תחרע

גלייך דריי טעג זענען קוים פערלאפן,
קום איך אויף מיין שטעל דעם קעניג בעדינען,
און ער האט זיין ארט אויפ'ן גאלגאן געפונען.

פרעה

פון דעם אלטען עברי האב איך אויך געהערט.
אז ער איז געווען פיעל אויפגעקלערט.

הדרום

(אן אלטער גענעראל).

מען האט דערזעהלט וואס מיט איהם האט פאסירט,
וואס ער האט מיט פרעה דעם ערשטען געפיהרט;
אויך מיט אבימלך, דער קעניג פון גר,
אויך מיט נמרוד, מיט זיין גאנצען דור,—
זיין שטרייט מיט כדלעומר, תדעל, ארייך, אמרפל,
ווי ער בעזיגט זיי, מאכט זיי נידעריג, שפל;
צוליעב זיינעם א פלימעניק מיט דעם נאמען לויט,
שטרייט ער מיט זיי און האקט ווי אין קרויט.

און קיין גרויסע מיליטער וואר ביי איהם דאן,
נאָר דריי הונדערט מיט אכצעהן מאן.

פרעה

שטאמט דער עברי פון דעם אברמ'ען ארויס,
דאן מאך איך איהם געשטיגען און גרויס.

(עס עפענט זיך די טיר, מען פיהרט אריין יוסף'ן, יוסף בוקט זיך צו
דער ערד).

יוסף

גאט פון אברהם! וועלכער „אמת“ איז דיין זיגעל,
באשיץ דעם קעניג, אונטער דייןע פליגעל.

פרעה

דער אלטער אברם, וואס וואר אמאל היר,
איז ער עטוואס פערוואנדעט מיט דיר?

יוסף

מיין פאטערס אן עלטער פאטער.

פרעה

(צו די גענעראלען).

שוין לאנג, אז אברם איז היר געווען?

הדרום

צוויי הונדערט זעקס יאָהר, אז דאָס איז געשעהען.

פרעה

יונגער עברי! דייןע עלטערען ווארען אלע קלוגע לייט;
פילייכט וועט איהר טרעפען, וואס מיין טרוים באדייט.

יוסף

אויסער מיר, דעם מענשענס פערשטאנד איז גאנץ וועניג,
גאט קען אנטווארטען די פריעד פון קעניג.

פרעה

היינט פאר טאג, איך שלאָף מיר שטיל,
טרוימט מיר: אז איך שמעה ביי דעם טייך ניל.

איך זעה פון טייך געהען זיבען קיה ארויס,
 פעט און געזונד, דיק און גרויס,
 און זענען אויפ'ן לאַנקע פערבליבען,
 באלד זענען ארויס פון טייך נאָך זיבען
 דארע, קוואַרע, די ערגסטע אויף דער וועלט,
 און האַבען זיך אויך דאָרט אנידער געשמעלט;
 נאָר די דארע האַבען באלד די פעטע איינגעשלונגען,
 און בלייבען דאָר ווי פריהער, אַהן געדערים, אַהן לונגען.
 איך האָב מיך אויפגעוואכט דעם אויגענבליק,
 ניט פיעל דויערט, — און איך שלאָף איין צוריק.
 עס שמעלט זיך מיר פאר, אַז זיבען דיקע זאנגען
 זענען אלע פון איין ראַהר ארויסגעגאנגען,
 און באלד שפראצען זיבען מאַגערע זאנגען ארויס, —
 פראַסט הוילע הייטלעך, וואס דער ווינט שלאָגט זיי אויס
 און שלינגען איין די פעטע זאנגען,
 דעם בעדייטונג דערפון וואלט איך פערלאנגען,
 די חרטומים זענען שוין דאָ ביי מיר געווען,
 נאָר קיין ריכטיגע בעדייטונג האָב איך פון זיי געזעהען.
 איך הייס זיי ארויסשמיסען דורכ'ן טיר,
 איך האָב באלד געשיקט נאָך דיר.

יוסף

קעניגליכע מאַיעסטעט! ביידע טרוימען זענען נאָר איינע.
 דרום טרעפען זיי ניט די בעדייטונג די ריינע;
 וואָס גאט מאכט, ווייזט ער דעם קעניג אויף פריהער,
 דען דער טרוים איז ביי גאט אלס קוריער.
 ער ווייזט דעם קעניג, דען זיי זענען אין שטאַנד
 פון הונגער נויט צו בעשיצען דאָס לאַנד.
 די קיה, די זאנגען, ביידע דיק און פעט,
 בעדייט אויף זיבען יאָהר זעט;
 דרום איז דער טרוים געווען ביים טייך,
 דען ער בעפייכטעט די ערד, זעטיגט אַרעם און רייך.
 די מאַגערע קיה, די זאנגען די דארע,
 אויף זיבען יאָהר הונגער בעדייטעט עס, קעניג פרעה!

זיבען יאהר קומען אן, אזוי האט גאט געבאטען.
 די פיה וועלען פעט זיין, די זאנגען געראטען.
 נאך דעם קומט גלייך זיבען יאהר הונגער,
 די פיה וואס דארער, די זאנגען וואס גרינגער,
 אז עס וועט ניט קענטיג זיין אין לאנד צו זעהען,
 אז אמאל איז א זעט געווען.
 דרום זענען דאפעל ביידע טרוימען,
 צום בעווייז, אז גאט טהוט עס גלייך בעשטימען.
 יעצט מוז דער קעניג זוכען א מענש מיט פערשטאנד,
 אז ער זאל תכואה קלייבען פון דעם גאנצען לאנד;
 מאגאזינען מוז איבעראל געסטראפיעט ווערען,
 פון דעם דאס פאלק פון הונגער צו ערנעהרען.
 מיט אלערליי מיטלען די געטריידע צו היטען,
 זאנסט ווערט מצרים אין הונגער פערשניטען.

פרעה

וואס זאגט איהר, מיינע העררען, אויף דעם יונגען מאן?
 איז דען אין מצרים זיין גלייכען פאראן?

תחפנס.

(די קעניגין).

זיינע ווערטער ווי פערעל, געוואויגען מיט וואג,
 ווי די זון שיינט אין מיטען העלען טאג.
 איך דיינק ווער עס בריינגט מיר דעם בריעף אריין,
 דער מוז זעלבסט צוריק דער שלוח זיין —

(צו יוסף'ן).

ווען גאט פון הימעל גיט דיר דאס צו פערשמעהען,
 האב איך קיין אנדער פערוואלטער נאך דיר אליין,
 גאנץ מצרים גיב איך איבער צו דיר,
 פון יעצט אן ביזטו דער צווייטער פון מיר, —
 אויסער מיין שטול, ביזטו דער איינער,
 איבער דיר זאל ניט בעהערשען קיינער.

(פרעה נעמט אראפ פון זיין האנט דעם רינג).

פרעה

(צום דינער).

די גאלדענע קייט טראג אריין!

(דער דינער לויפט און טראגט אריין די קייט).

פרעה

קום נעהענטער אברמס זוהן! אט האסטו דעם רינג,
פון היינט אָן, ביזטו דער הערשער אויף אלסדינג.
און די גאלדענע קייט אויף דעם האלז טראג,
דאָס יעדער מוז פאלגען דיין פערזאג.
אויף מצרים א הערשער, וועל איך דיר זעצען.
איהר, מיינע הערען! מוזט איהם עהרען און שעצען.

(די הערען אלע נייגען זיך צו יוסף'ן. יוסף הויבט אויף די הענט צום הימל.)

יוסף

גאָט פון אברהם! ווי גרויס דו ביזט,
הייבסט אויף אַרעמע, עלענדע פון מיסט,
און שטייגסט זיי אויף ביז הימל גרויס.
אויף די עלענדע אסנת קוק מיט חן;
די צוויי קערפערס זאלען צוזאמען געהן.
זאל זי אויך געניסען פון מיין גליק אצינד,
דען זי איז דאָך אויך, אברמס א קינד.

(די קעניגין אלס זי האט איינגעהארכט זיין געבעט צו גאט).

תחפנס.

(די קעניגין).

ווער איז די אסנת? איהר האט א פרוי?

יוסף

איך האב קיין פרוי, נאָר אסנת וואר מיין פריינד דער בעסטער,
זי איז א מאַכטער פון מיין שוועסטער.
פומיפר האט איהר ערצויגען ביז אצינד,
אסנת רעכענט זיך פאר פומיפר'ס א קינד.

נאָר ווען זליכה ליגט אויף איהר טויטען בעט,
האַט זי אסנת'ן ענטדעקט דעם סעקרעט,
דאָס זי איז יעקב'ס אן אייניקעל, פון כנען געבאָרען.
און זי איז אלס פינדליג ערצויגען געוואָרען
אין פומיפרס הויז, ווען איך בין אָנגעקומען,
האַט אונז גאָטעס האנט ביידען צוזאמען גענומען;
איהר רוף איהר פריינדין, און ווייס ניט ווי אזוי,
און זי בעפייכטעט מיין הארץ ווי פון הימעל דער טוי.
אַה, גאָט! די פערוועלקטע בלום, זאלסטו ערפרישען,
זאָל זי מיט מיר גלייך דיין הילפע געניסען.

תחפנס.

(די קעניגין).
בריינגט אהער אסנת און פומיפר'ן אין מיין קאראט.
(צו די דינער).
זעהט יוסף! איך ערפיל אייער געבעט צו גאָט.
(די דינער לויפען ארויס).

פרעה

(צו די דינער).
פיהרט דעם יונגען הערען אריין דאָ אין חדר,
ציחט איהם אָן וויצע-קעניגשע קליידער.
(די דינער פיהרען יוסף'ן מיט עהרע ארויס).
(די קעניגין).

אין אסנת מיט יוסף'ן, אין די צוויי אברמס קינדער,
זעהט מען איינס פון די גרויסע גאָטעס וואונדער.

פרעה

ווי זייערע הערצער איז געבונדען געווען,
ניט וויסענדיג אליין פאר וואס, פאר ווען.
(די קעניגין).
דאָ אין זאל, וועל איך די פארמיי שליסען,
זאָלען אברמ'ס צוויי אייניקלעך נחת געניסען.

(די מוזיק קומען אריין, פאנגען אן צו שפיעלען, אין צעהן מינוט ארום קומט אריין פוטיפר, פיהרט אסנת'ן פאר'ן האנט).

פרעה

(צו פוטיפר).

(פוטיפר קניט זיך פאר'ן קעניג, די דינער פיהרען יוסף'ן אריין, נע-קליידעט זעהר רייך, פוטיפר ווערט ערשטוינט).

תחפנס

(די קעניגין צו אסנת).

פערלאנגסט צו הייראמען פאר דיעזען הערען?
ער איז א וויצע קעניג, מוז איך דיר ערקלערען!
(אסנת פאלט די קעניגין צו די פיס).

אסנת

קעניגליכע מאיעסמעטין! זאלען די קערפערס זיין געקניפט,
וואס זייערע זעלען זענען שוין פון לאנג געליעבט!!!
(דער קעניג זעלבסט געהט פון זיין שטוהל אראפ. נעמט אסנת'ן פאר
אין האנט, יוסף'ן פאר דער צווייטער, בינדט זיי צוזאמען).

פרעה

גאט זאל דעם בונד אויף אייביג בינדען,
זעליגקייט און גנאדע זאלט איהר ביי איהם פינדען.

תחפנס

אייער לעבען זאל זיין זיס און בערוהט,
ליעבט זיך עוויג ווי די יעצטיגע מינוט.

אסנת

אה, גאט!! אין דעם אויגענבליק
זעה איך מיין טרוים פון צוועלף יאהר צוריק.
דער לייב האט מיר אויף זיך געהויבען,
און אריין מיט מיר אין שטייג פון די לייבען!

פרעה

(צו פומיפר'ז).

קיין שעכט-מייסטער ביזטו מעהר שוין,
נאָר אַן אויבער-פריסטער ביי די קירכע און!

(צו יוסף'ז).

ווייל אלע געהיימניסע איז פאר אייך אָפּען,
דרום זאל מען אייך „צפנת פענח“ רופען.

(די זינגער).

1.

פרעה דיך מצרים לאנד,
יוסף פיהרט דיך פאר'ן האנט.
אברהם'ס קינדער ווערען אייניג, —
דער פערבינדער איז דער קעניג.

(דער קאר מיט די מוזיק).

זינגט און לויכט, דעם גרויסען גאָט,
וואָס זיינע וואונדער בעוויזען האָט.

2.

(די זינגער).

די חרטומים מוזען גרייזען,
נאָר יוסף מוז די ווארהייט ווייזען,
דאן וואר יוסף דער גרויסער-מיניסטער,
און פומיפר דער אויבער-פריסטער.

(דער קאר מיט די מוזיק).

זינגט און לויכט דעם גרויסען גאָט,
וואָס זיינע וואונדער בעוויזען האָט.

2.

(די זינגער).

קוק אברהם, דו הייליגע זעלע!
בענש די קינדער פון דיין קוועלע.

גיב זיי נחת פאר דעם צער,
לעבט אין פריעדען יונגע פאר.

(אלע).

לעבט אין פריעדען, יונגע פאר, הורא ! ! !

(ענדע צעהנטע סצענע).

פֿינפטער אַקט.

(אין ניין יאהר ארום).

יוסף'ס פֿריאם זאל (עמפאנגס-צימער).

(יוסף, אסנת. מנשה. אלט אכט יאהר, אפרים אלט זעקס יאהר).

אסנת

ווי איז דאס פארט צוגעגאנגען?

יוסף

איך האב דאך דיר שוין לאנג ערקלערט,
אז צייט דער הונגער איז געשטערקט
— און אין כנען איז נאך צעהן מאָל מעהר —
האב איך גלייך געוואוסט, זיי מוזען קומען אהער;
דרום האב איך געלאזט אויסרופען,
אז ווער עס וויל אין מצרים תבואה קויפען,
מוז קומען אליין, ניט שיקען קיין קנעכט.
אויף צוויי אייזלען איינער האט אויך קיין רעכט,
און מיט תבואה טאָר קיינער קיין האנדעל טרייבען,
און אימליכער מוז ביים טויער זיין נאָמען פערשרייבען.
מיט אמאָל, אייערנעכטען ביי-נאכט —
האט מען מיר דעם רייסטער געבראכט,
די נעמען פון מיינע ברידער האב איך דארט בעטראכט, —
גלייך פערזאג איך אלע שפייכלערען זאל ווערען פערמאכט,
אויסער איינעם זאל מען לאָזען אָפען;
דריי טעג אבער איז שוין פערלאָפּען,
און זענען צום שפייכלער נאָך ניט געקומען;
דער רייסטער ווייזט פארט זייערע נעמען,

דרום שיק איך היינט אין דער פאליציי,
מען זאל לויפען אין די גאסען, אויפזוכען זיי.

אסנת.

נו, ווי דיינקסטו יוסף מיין לעבען!
וויילסט זיך צו זיי צו ערקענען געבען?

יוסף

ניין, פריהער וויל איך דערגעהען מיט געדולד,
ווער עס האט אין מיין פערקויפען א שולד,
צו מיין פאטער זעלבסט, ווייל איך האב זיין עהרע באריהרט
דורך מיינע טרוימען וואס איך האב אויף איהם רעגירט;
בזשן שיקט ער מיך צו זיי, איך זאל ווערען שטראפירט;
דען זיין האנט האט נאך נימאלס קיין מענשען איבערגעפיהרט,
אדער די ברידער אליין וואס פלעגען שטענדיג אויף מיר לוייערען,
האבען מיר זעלבסט פערקויפט, און דער פאטער מוז טרויערען.
יעצט, אז זיי קומען זעלבסט צו מיר אין האנט,
וועל איך איהם זעהען צו דערגעהן מיט פערשטאנד,
און וועל מיט זיי אָנציהען, זיימיגע אינטערעסען.
כדי איך זאל קענען דעם אמת אויספרעסען,
דאן וועל איך שוין זעהען צו דערגעהען.
צי זיי האבען מיר פערקויפט, צי דער פאטער אליין.
און דרום האב איך ביז יעצט צום פאטער ניט געשריבען.
דען איך בין פון איהם זעלבסט מיט האס פערטריבען.

(צו מנשה'ז).

קום אהער מנשה! מיין יונגעס קינד,
די שטעלע פון אן אדוואקאט וועסטו בעטרעמען אצינד.
איך וועל מיך מאכען, דאס איך פערשטעה קיין העברעאיש,
וועסטו מיר אין עגיפטיש איבערזעצען זייערע דעות.
(עס הערט זיך טריט פון מענשען מיט געוועהר).

יוסף

(צו אסנת).

אסנת לעבען! דיין צארטעס געפיהל פערטראגט קיין שמארץ,

געה דיר אריין אין זאל, — איך מוז מיר מאכען הארץ.
 (אסנת בלייבט דאך שטעהן, עס קומען אריין די צעהן זיהן פון יעקב
 פערוואכט ארום, די פאליציאנטען מיט צוויי בעאמטע בלייבען שטעהן
 פון דער זייט, די ברידער נייגען זיך אלע צו דער ערד).

יוסף

(אין דער שטיל).
 דעם מרוים פון די גארבען, זעה איך דא פארגעשטעלט.

אסנת

אבער דער עלפמער — בנימין פעהלט.

יוסף

(הויד).
 נאך וואס קומט איהר? פון וואנען זייט איהר געבאָרען?
 (מנשה זעצט איבער אין העברעאיש).

די ברידער

מיר קומען פון כנען, אהער קויפען קארען.

יוסף

אז איהר קומט אין מצרים קארען קויפען,
 וואס לוינט אייך אין די הינטער-גאסען צו לויפען? —
 שוין דריטען טאג, אז איהר זייט דא,

איך פרעג אין מאגאזין, זייט איהר ניטא.
 און יעצט קומט איהר אויך ניט אליין אהער,
 איך מוז נאך אייך שיקען חיל מיט געוועהר.
 אן אייער געזיכט איז לייכט צו דערקאָנען,
 אז איהר ברויכט קיין קארען, איהר זייט נאָר שפיאָנען;
 אבער אייער ראטה גילט אייך ניט,
 איהר האָט אייך געבען אומזאָנסט בעמיהט.

יהודה

הערר וויצע קעניג! איהר אירט אייך אין זעהען,
 אייניקלאך פון אברהם העכרי זענען נימאלס קיין שפיאָנען געווען.

מיר זענען אלע פון איין פאטער געבארען,
וואלטען מיר זיין שפיאנען, מאַ ווי לאַזט ער אונז פאָהרען.
אויף דעם איין קינד וואס פעהלט איהם, קלאַגט ער אַהן רחמנות.
וועט ער נאָך שמעלען צעהן קינדער אין סכנות?

יוסף

(צו עברון).

ווייז פון די מויערען די צעטלעך;
לייען דא איבער די בלעטלעך.

(עברון האלט א בלאט א גרויסע פון א בוים, וועלכע עס נעמט זיך
פאפירוס, דאס גילט אין יענע צייטען צום שרייבען).

עברון

(לייענט).

ראוכן דורך דעם מויער
שמען דורך דעם צווייטען,
לוי דורך דעם דריטען,
יהודה דורך דעם פערטען.

יוסף

גענוג! ווען אין מצרים די מויערען
וואלט זיין צוואנציג מויערען,
נו, פרעג איך אייך אן,
ווי וואלט איהר דאמאלס געטהאן?
צעהן ברידער געהען קויפען קארען,
פלוצלונג זענען זיי צושפרייט געווארען;
אלע דורך פערשידענע מויערען,
און דריי טעג טהומט נאך דויערען,
ביז איך מוז זיי שיקען זוכען,
איז דאס דען ניט אויף שפיאנעריי א צייכען?!

יהודה

הער וויצע קעניג! מיר האבען קיין מלוכה צו פיהרען,
וואס לוינט אונז צו קומען אין מצרים צו שפיאנירען?
מיר זענען צוועלף ברידער, איינער איז צו הויז געבליבען,

איינער איז ניטאָ — וואָס דער פאטער פלעגט איהם ליעכען.
 מיר האָבען געוויידעט די שאַף, שוין היינט צוויי און צוואנציג יאָהר;
 דער פאטער שיקט איהם, — אונז ווערען געוואָהר,
 איז ער אויף דעם וועג פערפאלען געווארען.
 נאָר אראבער זענען דארטען פערביי געפאָהרען;
 פיהרען געווירן קיין מצרים צו קומען,
 קלערען מיר, פילייכט האָבען זיי איהם פערנומען.
 דרום זענען מיר אריין אין בעזונדערע טויערען,
 מיר זאלען דארטען אונזער ברודער לוייערען;
 מיר האָבען איהם אויך אין די גאסען געזוכט,
 פילייכט געפינען מיר איהם, האָט זיך אונז געדוכט.

יוסף

צו די הערען).
 איך פרעג אייך, מיינע הערען! גענעראלען!
 ווי ווערט עס פאָרט א ברודער פערפאלען?
 (צו די ברידער).
 וואס איז גראד מצרים, צו אלע פורעניות מוכן,
 וואס גראד אהער קומט איהר איהם זוכען?
 (צו די וואד).
 פיהרט זיי דאָ אריין אין צווייטען צימער.
 (די פאליציאנטען פיהרען די ברידער ארויס. יוסף ווינקט צו די אדיר-
 טאנטען זיי זאלען אויך ארויסנעהן).

אסנת

מיך וואונדערט זעהר אויף דיר מיט דיין שמרייט;
 דערזעהסט דיינע ברידער קומען פון ווייט,
 און האָסט זיי ניט געזעהען זא א לאנגע צייט,
 פלוצלונג האָסטו דיין רחמנות פערשפארט.
 מאכסט זיי בלכולים, רעדסט אזוי הארט?
 איך האָב זיך ניט געקענט פון טרערען איינהאלטען,
 ווען זיי האָבען דערמאָנט, דיין טאטען דעם אלטען;
 אַה, יוסף! דיין כאַראַקטער ווי זיס, ווי גוט!
 אָבער ווי פירכטערליך! ביי דיין שמריינגען מוטה,

אה! דיין הערשאפט ווי גוט דו קענסט,
 דו ביזט ווי א פלאם, דו ווארעמסט און ברענסט —
 איך ווייס ניט, ווי קען מען זא פיעל טרעהרען צווינגען;
 דאס הארץ איז מיר שיער ארויסגעשפרונגען.
 אה, וואס פאר א העלדען, וואס פאר א פארשוונגען!
 אך! ווען זיי וואלטען אין מצרים וואוינען!
 ווי גליקליך וואלט איך געווען,
 מיין מוטער מיט די אויגען צו זעהן.

(אסנת און יוסף וויינען ביטערליך).

יוסף

זיי רוהיג אסנת! וויש אָפּ דייע טרערען,
 מען מוז די זאך אויף ריכטיג ערקלערען.
 איך לאז זיי נאָך פיהרען אין תפיסה מיט די וואך,
 כדי צו מאכען זיי שטרענגער די זאך.
 דאָך וועל איך נאָר פעהרעלטען שמעונ'ען אליין,
 אלעמען וועל איך הייסען אהיים געהן;
 איך וועל נאָך הייסען בנימינ'ען טראנספארטירען, —
 פון איהם וועל איך די ריינע ווארהייט אויספיהרען;
 דען ביים פערקויפען, וואר ער ניט דערביי, —
 וועט ער זיך ניט פירכטען צו זאגען דעם אמת פריי.
 איהם וועל איך ענטדעקען, דאס איך בין יוסף אליין,
 ער וועט מיר זאגען, צי דער פאטער ווייס, צי ניין.
 דען פון די ברודער איז קיין סברה ניט צו ענטדעקען,
 ווער וויל עס זיין אייגענעם נאָמען פערפלעקען?
 בכן וועל איך הייסען בריינגען מיין ברודער בנימין,
 און מיין הארץ צוגעהט מיר, ווען איך דערמאן זיין נאָמען.
 מיין ברודער פון איין מוטער, מיין לייב, מיין אבר,
 געהענדיג קיין מצרים, בעזוך איך נאָך די מאמעס קבר,
 די ווערטער, וואס איך האָב פון איהר קבר געהערט,
 ווען איך בין געלעגען אין אונמאכט אויף דער ערד,
 קומען מיר יעצט פאר די אויגען פאר,
 און איהר הכטחה זעה איך איצט קלאר.
 מען פיהרט — זאגט זי — די קאלב אליין,

וועט שוין די מומער ממילא נאָכגעהן.
 אַה, הייליגער פאטער ! דיין שיין, דיין ליכט !
 ווי דערלעב איך צו זעהען דיין געזיכט !
 אבער אַהנע צייט איז קיין צייט —
 א הערשער מוז פיהרען מיט געדולדיגקייט,
 אַהנע געדולד מוז דער חכם אויך גרייזען,
 נאָר די געדולד מוז די ווארהייט ווייזען.

אסנת

וועסט נעהמען ביי זיי פאר די תבואה געצאָהלט ?

יוסף

חלילה, איידער זיי פאָהרען אוועק,
 היים איך די געלט לעגען אין זייערע זעק.
 (צו מנשה'ו).

רוף זיי אריין.

(די ברידער קומען אריין).

(צו די ברידער).

איך האב מיך בעראמטען מיט מיינע מיניסטערען,
 דאָס איינער זאל פון אייך צו הויז פאָהרען,
 און אייער אינגסטען ברודער בריינגט אהער
 צו פרובירען, וואס מיט אייך איז דער מעהר ;
 דערווייל עברים מוזט איהר זיצען פערוואכט,
 ביז אייער ברודער וועט ווערען געבראכט ;
 אויב ביישטעהן ביי די פראַכע, וועט ער ניט קאנען,
 שווער איך ביים קעניג, דאָס איהר זייט שפּיאָנען.

(די פאליציאנטען פיהרען זיי פון שטוב ארויס. אסנת ברעכט די הענט.

יוסף פארשטעלט דאָס געזיכט און וויינט. דער פארהאנג פאלט).

(ענדע עלפטע סצענע).

! ע ק ס ט ע ר א ק ט .

איז פיער מאנאטען ארום.

דער פריאם זאל.

(עס עפענט זיך די טיר, עס קומען אריין אלע ברידער פון יוסף.
בנימין אויך אונטער זיי. קוקען זיך ארום, אז קיינער איז ניטא.)

יהודה

עס איז ניט אומזאגנסט
וואס ער לאזט אונז צו זיך אהיים פיהרען,
מיר האבען שוין געטהאן, וואס ער האט געלוסט;
בנימין'ען אויך געבראכט צו טראנספארטירען.
איידער דער פאטער האט מיר איהם געטרויט,
איז אונז אנגעקומען שווער, גלייך מיט'ן טויט.
דעם הייסען קומען אין הויז איז א גרויסע ראיה,
אז ער זוכט שוין אויף אונז בלכולים נייע;
געוויס פאר די געלט, וועלכע מיר געפינען אין די פעק,
וואס ער הייסט עס מיט פלייס צוריקלעגען אין די זעק.
הכלל, ברידער, מיר האלטען שלעכט!
מיר בליבען אין מצרים אויף אייביג קנעכט.

ראובן

אז יוסף איז דורך אונז אין מצרים א קנעכט,
איז דאס אפנים ביי אייך רעכט?
און ווי עס קומט צו אונז, איז שוין ניט גוט.
יוסף איז פון אייזען, מיר פון פלייש און בלוט,
ליבערשט וואלט איך דאמאלס פיהלען זיינע שמארצען.
ווי איהם איז נעבעך געווען אויפ'ן הארצען.
ניין, ברידער! איהר זאלט נאך ניט דאגה'ן,

יוסף'ס בלוט וועט געוויס נים שווייגען.
זעה, ברודער, ווי דו רעדסט ווי א קינד,
צי פאר אונזער קערפער זארגען מיר אצינד ?
מיר האבען דאך צו הויז א פאטער מיט א געזינד ;
זיי נעבעך בלייבען ווי מעקענע אויפ'ן ווינד,
ווען מען זאל אונז איצט קיין תבואה נים געבען,
אין א חודש ארום, פון וואנען וועלען מיר לעבען ?
שלעכט ברידער... שא... מען געהט...

(סלא קומט אריין).

סלא

וואס געהט איהר נים אין זאל, וואס שטעהט איהר פון פארענט ?
וואס זייט איהר אזוי פערקרימט, פערצארענט ?

יהודה

איך בעט אייך, ליעבער הער !
וואס איז מיט אונז דער מעהר ?
דעם ערשטען מאל ווי מיר האבען די קארען גענומען,
און מיר זענען אונטערוועגענס אין א קרעטשעם געקומען,
מיר כאפען זיך צו אונזערע זעק,
די געלט מיט'ן וואג ליגט אין די פעק.
יעצט בריינגען מיר די געלטען ביידע,
פאר יענע און פאר פרישע געטריידע.
מיר ווייסען זיכער נים, וואס קען דאס זיין,
ווער לעגט אונז די געלט אין די פעק אריין ?

סלא

פירכטעט נים פריינד ! פון גאט איז עס געווען
עס וועט אייך חלילה, קיין ביז געשעהען.
גאט גיט זיינע קנעכט, וועלכע איהם דיענען,
זיי זאלען געלט ביי זיך אין די פעק געפינען ;
אייער ברודער איז שוין אויך לויז,
גלייך קומט ער אהער אין הויז,
איהר זייט היינט געלאדען ביי מיין הערען צום מיש,
זארגט נים, לוסטיג זייט, מונטער און פריש.

אַט האָט איהר וואָסער וואָשט ארום די פיס.
אייערע אייזלען שטעהען אונטען? אוי, א רחמנות אויף זיי.
איך הייס זיי שוין דערלאנגען היי.

(סלאָ געהט ארויס).

יהודה

וואָס זאגט איהר אויפ'ן אדיוטאנט? ווי פריינדליך, ווי פיין,
הלואי דער וויצע קעניג זאל ניט ערגער זיין.

יששכר

זאל שוין גאט געבען, פאר אונזער צער,
מיר זאלען שוין האָבען נחת דערפאר.

(שמעון קומט אריין).

(אלע).

גאט העלף דיר! וואס מאכסטו ברודער?
געלויבט איז גאט, אז מען זעהט זיך ווידער.

שמעון

אז אלע תפוסים, וואלט געווען ווי מיר,
וואלטען זיי מיט פלייס גנב'ענען, צו זיצען אין מיין קווארטיר.

זבולן

(צו די ברידער).

זיין געזיכט, ברידער! זעהט,
קיין ביז אויג, ווי דיק, ווי פעט.

שמעון

איהר קלערט בודאי אויף דאָס געוויסע,
אז איך האָב תעניתים געפאסט אין תפיסה?
וואָלט איהר נאָר זעהן, וואָס פאר א קעסט
מען האָט מיר געטראגען עסען פון דאָס בעסט,
וואָלט איהר זיך פארזאמט נאָך א פאָר וואכען,
וואָלט איך שוין פון מיר ניט ארויסגעקראכען.

(ענדע צוועלפטע סצענע).

ד ר י י צ ע נ ט ע ס צ ע נ ע.

דער גאסט זאל פון יוסף.
(דריי טישען געגרייט צום עסען, אייניגע אדיוטאנטען געהען ארום
איבער'ן זאל, ריידען צווישען זיך. אייניגע חרטומים זיצען אויף
שטוהלען. יוסף געהט אריין, זיין קנעכט גאד איהם).

יוסף

(צו עברון).

רוף אריין די עברים!

(עברון געהט ארויס, די ברודער קומען אריין, נייגען זיך צו דער
ערד. יהודה טראגט אין האנט א קארב מיט אלערליי פרוכט פון
בנען, אין די צווייטע האנד א בריעה).

יוסף

וואס מאכט איהר עברים? אייער פאטער וואס מאכט?
האט איהר אייער אינגערען ברודער געבראכט?
(בנימין געהט צו, נויגט זיך צו יוסף'ן).

יוסף

אט דאס איז אייער ברודער לעבען?

(צו בנימין).

גאט זאל דיר גנאדע געבען!

(יהודה דערלאנגט יוסף'ן די קארב מיט דעם בריעה).

יהודה

אונזער אלטער פאטער שיקט עס דעם הער וויצע קעניג אליין,
נעמט עס אן מיט חן, ווי אויך זי איז קליין.

(יוסף נעמט עס צו מיט דעם בריעה, די קארב גיט ער דעם קנעכט,
ער עפענט דעם בריעה און לייענט „פון מיר יעקב בן יצחק בן
אברהם העברי“... יוסף דערקענט דעם פאטערס האנט, ער קען
זיך גיט איינהאלטען פון געווייזן).

יוסף

גאנץ רעכט, זעהר שעהן!

(מאכט א בעוועגונג)

גלייך קום איך אריין!

(ער געהט אוועק אין זיין קאבינעט, די דינער גרייטען צום טיש, אין אייניגע מינוטען ארום קומט יוסף אריין).

יוסף

נו, ווארום זעצט איהר אייך ניט ביים טיש?

(די אלע אדיוטאנטען און די חרטומים זעען זיך אויף א באזונדער טיש, אויף איין טיש זעצט זיך אסנת, יוסף, מנשה, אפרים).

יוסף

ווארום זעצט איהר אייך ניט? עברים!

(יוסף געהט צו, און זעצט די ברידער אויף דעם דריטען טיש, יעדערען נאך זיין עלטער. די ברידער וואונדערען זיך זעהר. יוסף זעצט זיך נעבען אסנת. זיי עסען, נאך דעם עסען ווערט דערלאנגט וויין. מען גיסט אן אין בעכער. דער דינער דערלאנגט די עברים א טאץ מיט עלף בעכער וויין).

יוסף

טרינקט, עברים!

יששכר

שוין צוויי און צוואנציג יאהר וועט די געשיכטע זיין,
אז מיר היטען זיך צו טרינקען וויין;

יוסף

געוויס צוליעב אייער פערלארענעם ברודער;
זארגט ניט, גאט וועט אייך איהם ווייזען ווידער.

ראובן

גאט ווייס, ווען דאס וועט אמאל זיין;
דערווייל געהט נעבאך דער פאפער איין.

יוסף

ווען גאט וויל, איז היינט אָדער מארגען,
טרינקט עכרים! גענוג שוין זארגען!
(זיי טרינקען אלע, עס ווערט דערלאנגט נאך עלף בעכער ווין, אלע
טרינקען פאר געזונט, יוסף האלט דעם בעכער אין האנט.)

יוסף

נו, פאר געזונט אייער אלטען פאטער!
(די ברידער מיט די בעכער אין די הענט).
(די ברידער).
פאר געזונד דעם קעניג פון מצרים!
פאר געזונד דעם הער וויצע קעניג!
פאר געזונד די קעניגליכע מאדאם!
פאר געזונד זייערע קעניגליכע קינדער!
(אסנת מיט'ן בעכער אין האנט).

אסנת

איחר האָט צו הויז, שוועסטער אויך?
(די ברידער).
איינע נאָר.

אסנת

נו, פאר געזונד אייער שוועסטער!
(אלע טרינקען).

יוסף

(צו די חרטומים און אדיוטאנטען).
פון אברהם דעם עברי, האָט איחר דאָך געהערט פון ווייט,
זיינע אייניקלעך, זענען דיעזע לייט.

בקבוקר

אָה, מען דערמאָנט איהם אומעטום ענטציקמעהייט.
שוין לאנג, ליעבסטע פריינד! אז אברהם איז טויט?

(די ברידער).

שוין הונדערט מיט פופצעהן יאָהר.

(דער אחרטום)

איך וואלט עם וועלען פערשטעהן אויף קלאַר,
זיין סיסטעם מיט'ן גלויבען צו ווערען געוואָהר.

יששכר

יעדער זאך אויף דער וועלט אז מיר קוקען צו,
שטימט עם צוזאמען א גאנצע הארמאָניע;
ווען פון די אלע וואָלט איינע געפעהלט,
וואָלט איין מינוט ניט איינשטעהן די וועלט.
די זון שטימט מיט וואסער, ווינד און ערד,
און אזוי יעדע זאך פונקט פערקעהרט,
דאָס אליין איז גענוג א בעווייז, א סימן, —
וויבאלד די אלע מווען צוזאמען שטימען,
אז איין גאט די וועלט פיהרט און רעגירט,
ווען ניט וואלט דאָס אלעס צוזאמען ניט געהארמאָנירט —
ער גיט דעם קראפט, אין יעדער זאך בעזונדער,
זיי זאלען ערפילען גאטעס וואונדער,
און ווי ער האָט זיי פון אַנפאנג געשמעלט,
היטען זיי דעם גאנג, נאָך איינס ניט געפעלט.
די זון הייסט ער לייכטען, זי לייכט;
דעם רעגען פייכטען — ער פייכט;
דעם בוים הייסט ער בליהען, — ער בליהט;
דעם פויגעל הייסט ער פליהען, — ער פליהט;
דעם ווינד הייסט ער וועהען, — ער וועהט;
דעם טייך הייסט ער געהען, — ער געהט; —
דרום שרייט מיין זיידע אויף די פערשמאָפטע מוחות,
וואָס פערגעטערען די שלוחים, דיענען צו די כוחות,
די קראפט, די נאטירליכקייט, וואָס יעדער זאך האָט,
דערצו דיענען זיי, דאָס רופען זיי „גאט“.
און פערשטעהען ניט, אז דאָס זענען נאָר קנעכט,
אָהן גאט קענען זיי ניט טהאָן ניט גוט, ניט שלעכט,
און די מענשען פערקוקען זיך אויף די בעשעפע ווי שעהן,

און פערגעסען דערווייל אַהן בעשעפער אליין ;
 מען זעהט ניט אין הימעל אזוי פיעל שטערען ביי נאכט,
 וויפיעל געטער זיי האַבען שוין אויסגעטראכט,
 און האַבען קיין געדאנק צו פערשטעהן מיט א זין,
 אז אלע רעדלעך דרעהט איין מאַשין,
 פון איין קראפט מוזען אלע רעדלעך געהן,
 און די איין סבה, דאָס איז גאָט אליין.
 ער פערלאנגט קיין מענשען פאר קרבנות,
 נאָר איינער אויפ'ן צווייטען זאל האַבען רחמנות ;
 אַט דאָס האָט אברם מיט זיין שכל געזעהען,
 דערנאָך איז איהם זיין גאט צו הילף געווען ;
 אַלע געהיימניסע האָט ער איהם ענטדעקט,
 אלע פערבאָרגענהייט האָט ער איהם אנטפלעקט,
 און מיר זענען פון איהם דער פערטער דור,
 וואָס מיר לערנען זיין גלויבען קלאָר.

יִסְחָק

(צו די חרטומים).
 וואס זאגט איהר אייער מיינונג אויף דעם איבעראל ?
 (די חרטומים).
 דער גלויבען איז געשעפט פון א פילאָזאָפישען קוואַל.

יששכר

איין ספר איז פון מיין זיידען געבליבען,
 וועלכער איז מיט גרויס פערשטאַנד געשריבען,
 פון אלע געהיימניסע, פון דעם גלויבען,
 פון די אלע בעשעפע, פון אונטען ביז אויבען,
 איבערהויפט געפינט מען דאָרט צו לעזען,
 דאָס גאט איז ניט קיין קערפערליכער וועזען ;
 ער האָט ניט קיין גוף, וואס איהם דערהאלט,
 קיין אַדערען, קיין גלידער, אויך קיין געשטאַלט.
 קיין ברייט, קיין הויך, קיין מאס, קיין אָרט,
 און איז פול אומעטום, דאָ און דאָרט.

עס איז נימאָ קיין אַרמ אין דעם גאנצען רוים,
אין ווינד, אין פייער, אין ערד, אין בוים;
וואָס דאַרמ טהומ זיך גאָט ניט געפינען,
אַבער עס זעהען קיין אויגען, נאָר דער זינען.
די זעלבע לעהרע האָט דער זיידע פאר'ן לעבען,
זיין זוהן, אונזער זיידען איבערגעגעבען.

יוסף

יא, יא, געוויס איז די ווערטער זעהר ריכטיג,
זעהר ערהאבען, אמת! ריכטיג!
(יוסף און אלע שטעהען אויף פון מיט. אלע געהען ארויס אין דעם
צווייטען זאַל, נאָר יוסף און אסנת בלייבען).

אסנת

ווייז נאָר דעם בריף פון מיין זיידען.

יוסף

(אלס ער דערלאנגט דעם בריעף).
אַה! זיין ביטער הארץ טהומ ער זיך דאַרמ אויסריידען.

אסנת

(לייענט).

„צום אלער דורכלויכסטיגסטען פירשט און הערשער
אויף דאָס לאנד מצרים „צפנת פענח“
גאָט! בעגליק איהם אין אלע זיינע וועגען, אמן.“
ווי ערשטוינט בין איך געוואָרען צו הערען פון מיינע קינדער,
דאָס דער הער בעשולדיגט זיי מיט דעם גאָמען זינדער.
עס וואונדערט מיר זעהר, איך האָב געהערט,
אַז דער וויצע קעניג איז פיעל אויפגעקלערט;
זאַל דער הער אָן זיי ניט דערקענען,
אַז זיי זענען ניט קיין שפּיאָנען?
און דאן לאזט איהר איינעם אין תפיסה פיהרען,
און הייסט מיין אינגסטען זוהן צו אייך טראנספארטירען,
וועלכע זיין מוטער האָט מיר נאָר צוויי געבאָרען,

איינער פון זיי ביידען איז פערלאָרען געוואָרען;
וואָס איך וועל אייביג אויף איהם טרויערען.
ביז צו מיין קבר וועלען די טרערען דויערען.
נאָר זיין ברודער איז מיר פערבליבען,
מיט איהם האָב איך נאָך מיין צער פערטריבען;
ביטער, שווער, איז צו שיידען זיך מיט'ן לעבען,
נאָך שווערער איז מיר דעם קינד אוועק צו געבען;
איך בעט דעם הער וויצע קעניג, מיט רחמנות זיך צו בעגעהן,
חלילה, אז ניט, בין איך גענויט צו קומען אליין,
און וועל מיינע הייסע טרערען גיסען פאר זיין שטול,
דען דאָס הארץ איז מיר מיט שמערצען פול.
און אויב עס וועט ניט העלפען מיינע טרערען, מיין ריידען,
האָב איך נאָך א מיטעל בירושה פון מיין זיידען.
איך בעט צו גאט! מיט טרערען, מיט ברומען,
מוז מיר גלייך זיין הילף פון הימעל קומען.
הונדערט דרייסיג יאָהר איז מיר יעצט געוואָרען;
צרות האָב איך געהאט מעהר פון מיינע יאָהרען;
און אז איך רוף צו גאט, ווען איך בין געדריקט,
האָט ער מיר אייביג זיין הילף געשיקט.
נעמט ניט איבעל, פילייכט בעריהר איך זייער גרויסע עהרע,
דאן דאָס רעדט מיין הארץ די שווערע,
מיין קאָפ איז פערדרעהט, מיין הארץ פערביטערט;
מיין קערפער געבויגען, מיינע אברים ציטערט,
גאָט! בעהיט דעם הערן פון אזעלכע אונגליקען,
אין אלע וועגען, זאל דער הער באגליקען,
און גאט זאל איהם מיט זיין פאמיליע געבען
געזונט און גליק און לאנגעס לעבען.
פון מיר יעקב בן יצחק בן אברהם העברי.”
(אסנת פאלט אין די ארעמס פון יוסף).

(ענרע דרייצעהנטע סצענע).

פערצעהנטע סצענע.

יוסף'ס לוסט-גארטען.

(דער גארטען צומיילט זיך אויף העלפט. אין מיטען שטעהט א וואנד).
(יוסף, בנימין, עברון).

יוסף

דערצעהלט מיר, וואס האט מיט אייער פאטער פאסירט,
וויסענד, וואס איך האב מיט זיינע קינדער דיספוטירט?

בנימין

מיין פאטער וואר עס טאקע א גרויס וואונדער:
עס פאָהרען דאָך נאָך געטריידע, פון אלע לענדער,
דאָך בעריהרט ער קיינעם, אויסער זיי אליין,
וואָס זייער ארענטליכקייט, קען יעדער פערשטעהן,
הויפטזעכליך וואונדערט איהם דעם הערן'ס פערלאנגען,
דאָס זיי שאַפען מיר אהער צו בריינגען.

יוסף

באלד! באלד! וועט איהר עס זעהן פאר'ן שיין,
מיין כונה, וואס איך האב דעריין,
מיינע פריהעריגע רייד, וויל איך איצט זיין מקיים.
(ער באדיינקט זיך)
איהר זאלט וויסען, אז אייער ברודער איז אין מצרים,
דער קעניג האט איהם פאר א דינער גענומען,
און ער בעט עס מיר צו שרויפען, איהר זאלט אהער קומען.

בנימין

אָה, גנעדיגער פירשט! פילייכט קען עס געשעהען,
דאָס איך זאל מיך מיט איהם קענען זעהען.
דרום איך זאל שטילען דעם פאטערס טרויערען,
דען דער פאטער הערט ניט אויף איהם צו בעדויערען.

יוסף

ניין, איין מצרים איז שוין פון אייביג אזוי דער רעכט,
 אז פאר זיין פאמיליע ווערט ניט געוויזען קיין קנעכט.
 ריידען, קענט איהר מיט איהם, נאָר דורך אַ וואַנד,
 אויב איהר ווילט, שטעהט דאָ, איך פיהר איהם צו פאר'ן האנט.
 (יוסף געהט אוועק פון יענער זייט וואַנד, וועלכע אויף דער סצענע
 זעהט מען ביידען. בנימין פון איין זייט, יוסף פון דער צווייטער).

יוסף

וואָס מאַכסטו, בנימין? אוי גאָט דו גרויסער!
 וואָס מאַכט דער פאטער, דער טרייער דער הייסער?
 וואָס מאַכט אונזער זיידע? איז ער נאָר געזונט?
 איז ער נאָך ביז יעצט, עד היום בלינד?

בנימין

(מיט געווייזן).
 וואָס זשע מאַכסטו? יוסף מײַן ברודער!
 דערצעהל מיר דעם גאנצען געשלידער!
 ווי אזוי ביזטו קיין מצרים געקומען?
 מיט וואסער אורזאך ביזטו אהער פערשוואומען?
 אַה! אונזער פאטערס געשריי ברעכט דאָך מויערען!
 ער הערט ניט אויף אויף דיר צו טרויערען,
 אַה, גאָט!! כאָטש וואלט געווען אין וואַנט א שפאלט!
 איך זאל כאָטש קענען זעהן, דיין ליכטיגע געשטאלט!
 אַה! צו ריידען מיט דיר, האָב איך זיך אויך ניט געריכט,
 פילייכט איז אויך מעגליך צו זעהן דיין געזיכט?
 (בנימין לויפט ארום וואַנד, צו געפינען דאָרט א שפאלט).

יוסף

בעט נאָר דעם פירשט, ער קען אלעס בעווייזען.
 ער קען אונז ביידען פערזענליך ווייזען.

בנימין

אַה גאָט!! שיק ארויס א שטורעם פון דיין מעכטיגע האנט,
 אַה! עס זאל איינברעכען די אונגליקליכע וואַנד!!

(יוסף געהט צוריק ארויס, גענעהנט צו בנימין, בנימין פאלט יוסף'ן צו די פיס).

בנימין

געדיגער פירשט !! איך פאל פאר אייך אנדער,
ערבארעמט אייך ! אויף אונז צוויי ברידער !
לאזט זיך אונז זעהן די געשטאלטען,
דען מיינע קרעפטען וועלען עס ניט דערהאלטען.

יוסף

איך וועל עס אייך מאַן.

בנימין

אָה ! איך דאנק אייך מיין הער !

יוסף

(צו עברון).

געה, בריינג זיין ברודער אהער !

(יוסף געהט מיט עברון ביז הינטער'ן וואנד, קעהרען זיך אום צוריק, עברון פיהרט יוסף'ן).

עברון

אַט איז אייער ברודער !

יוסף

איך בין דיין ברודער יוסף !!!

(יוסף פאלט ארויף אויף זיין האַלז, קושט און וויינט זעהר פיעל).

יוסף

(צו עברון).

יעצט געה צו הויז !

(צו בנימין).

וואָס מאכסטו בנימין ? מיין ברודער, מיין גומער !
ברידער זענען מיר ! ברידער פון איין גומער !
זעין זיך דא בנימין ! ביי דעם בוים דעם גרויסען,
ער מעג אונזערע סודות הערען און וויסען.
(זיי זענען זיך ביידע אנדער).

נאָר איידער מיר ריידען, זאג מיר פארהער,
 דו ווייסט דאָ, אז מיינע ברידער פערקויפֿען מיר אהער?
 זאָלסטו מיר זאגען ריכטיג, די ווארהייט מיט געדולד,
 צי דער פאטער האָט אויך אין מיין מכירה א שולד?

בנימין

(ערשטוינט).

מיינע ברידער האָבען דיר פערקויפט פאר א קנעכט! ?
 אַה, גאָט!! דאָס איז אזוי רעכט!! ?
 מיין פאטער ווייסט דאָך נאָך ניט ביז אצינד,
 אז זיי פערקויפֿען יוסף'ן זיין קינד!

יוסף

זאג מיר מיט וואס זענען זיי דאמאָלס צו מיין פאטער געקומען?
 וואו האָבען זיי דאמאָלס א תירוץ גענומען?

בנימין

וועה!! די העמדעל וואָס דער פאטער גיט דיר איבער,
 צום בעווייז, אז דו שטייגסט מיינע ברידער אריבער, —
 בריינגען זיי איהר צופליקט, אין בלוט איינגעריכט.
 זענען אריין צום פאטער, מיט א פערוויינטען געזיכט
 און זאגען: „מיר האָבען נאָר געפונען די העמדעל אליין.
 דערקען פאטער! דאָס איז יוסף'ס, צי ניין??“
 און דער פאטער שרייט: „דאָס איז מיין קינדס, געוואלד!!
 חיות רעות האָבען איהם, צוריסען אין וואַלד!“

יוסף

(מיט טרערען).

אוי, מיין פאטער האָבען געבאָך געזאָגט זיין הארץ, זיינע נירען,
 שלעכטע מענשען זענען נאָך ערגער פון ביזע טיערען...

בנימין

ער שרייט: „וואו געפינט איהר עס?? ? אוי, ווינד!!
 וואו ביזטו יוסף, יוסף מיין קינד!!?“
 די ברידער ענטפערען: „אז אין וואלד אָן א זייט
 דערזעהען מיר א רויטע זאך, פון דער ווייט,

מיר געהען צו נאָהענט, מיר בעטראכטען דאָס גוט.
 די העמדעל ליגט צוריסען, ארום איז פול מיט בלוט.
 מיר זוכען דאָרט ווייטער א גליד, צי א ביין,
 אָבער מיר געפינען נאָר א שלאד פון בלוט אליין. —
 דעם פאטערס אויגען, ווי מייכען פליסען,
 ער האָט אויף זיך די קליידער צוריסען.
 ער האָט דעם הימעל געשפאלטען מיט זיין געשריי;
 עס האָט הערצער צובראָכען, זיין אוי! זיין וועה!
 און לאזט זיך ניט טרייסטען, ביז דעם היינטיגען טאָג;
 די הויז איז רק פול מיט יאָמער, מיט קלאָג,
 שוין צוויי און צוואנציג יאָהר, אז דאָס איז געשעהען,
 און זיין שרייען איז ווי עס וואלט איצטער געווען.
 אַה! זיי האָבען דיר פערקויפט? אַה, זייער צאָרען!!
 און דו ביזט באלד א וויצע קעניג געוואָרען?

יוסף

אוי, ניין! גענוג שטראמען זענען אויף מיר געשוואומען.
 איידער איך בין צו דער דרגא געקומען.
 איך בין שוין א קנעכט אויך געווען אונטערדעסען,
 איך בין שוין צוועלף יאָהר אין תפיסה געזעסען;
 אָבער וואו מיין שיקזאל האָט מיך פערווייהט,
 האָט גאָטעס אויג מיך איבעראל בעגלייט.
 איך האָב שוין אויף זיך געהאט א בייזע טיער,
 וועלכע מיט ליעבע דערשלאָגט זי מיר,
 דערקעגען אָבער נאָך איינע וואס פיהלט מיין שמארץ,
 און האָט בעפייכטעט מיין טרוקענע האַרץ,
 וועלכע אין איהר טרוים שרייט זי: „אוי ווינד!
 וואָס שטעלט מען דעם לייב צווישען די הינד“.
 צום ענדע זענען מיר געוואָר געוואָרען,
 אז זי זעלבסט איז פון לייבען געבאָרען.
 מיט אונז פון איין פאמיליע, פון איין מדינה,
 זי איז א מאַכטער פון אונזער שוועסטער דינה.
 דער קעניג זעלבסט מאכט דעם בונד,
 און זי איז מיין פרוי ביז אַצונד.

(אסנת קומט אריין אין גארטען און פיהרט אפרימ'ען פאר'ן האנט
זי זעצט זיך נעבען זיין).

בנימין

אָה, יוסף! ערפרעהסט מיין זעלע! ערפרישט מיין גוף!
ווי בוימל אויף וואסער שווימט די ווארהייט ארויף!
און דאָס איז אונזער שוועסטערס קינד?
אָה, פאָטער! אהער! האָב נחת אַצינד!!

יוסף

נאָר זאג מיר בנימין, מיין טייערער ברודער,
געדיינק איך פרעג שוין דעם צווייטען מאל ווידער,
וואס מאכט אונזער זידע? האָט ער אפשר זיין שיין?

בנימין

(מיט טרערען).
ער איז שוין, וואו מיר וועלען אמאָל זיין —

יוסף

(מיט געוויין).
אָה! וועה איז מיר! מיין טייערער זידע!!
איחר זייט דאָס געגאנגען פרעהליך צו דער עקידה?
איחר הייליגע נשמה! איחר זייט עס געשמארבען!
איחר! פון בארג מוריה דער הייליגער קרבן!!
יא, הייליגער זידע! איחר האָט שוין אייער שיין,
ליכטיג איז אייך אונטער גאטעס פליגעל צו זיין!

בנימין

דער זעלביגער זידע פלעגט קומען אלע טאג,
טרייסטען דעם פאטער פון זיין גרויסען קלאָג.
דען גלייך ווי דער פאטער האָט בעקומען צו וויסען,
אז חיות רעות האָבען יוסף'ן צוריסען, —
האָט ער אָנגעטהאָן א זאק, צוריסען זיינע קליידער,
פלעגט זיצען און טרויערען ביי זיך אין חדר.
אָט דארטען, וואו ער פלעגט לערנען מיט אייך, —
די הענט פערבראכען, טרערען ווי א טייך.

דאס געזיכט פערטרויערט, דער קאפ אויף א זייט,
און פלעגט שרייען און טענה'ן רק אלע צייט:
„גאט איז גערעכט אויף אלץ וואס ער טהוט!
מיינע זינד פארגיסען די אונשולדיגע בלוט!
אוי, איך האב דעם שולד, נאָר איך אליין!
איך האב איהם געהייסען אין סכנות געהן.
אבער ניט דאס אונשולדיגע קינד!
ווי וואסער פון קוואל ביזטו ריין פון זינד“.
און עד היום, און אזוי לאז איך איהם אצינד,
ער געהט נאָר און שרייט: „יוסף מיין קינד“.
אנ'אנדערס מאל כאפט ער זיך אויף פון שלאָף
און שרייט: „רחל! רחל! וואו איז דיין יונגע שאָף? ?
צוליעב דיר האב איך געדיענט, מיין עקרת הבית!
שמעה אויף און זעה, — דיין קינד עסען חיות!
אָה! זיבעצעהן יאָהר האב איך נחת געהאט,
מיט חכמות, מיט מדות, מאך איך איהם זאט,
וואָס איך האב געלערענט פון שם ועבר,
איצט האָט זיין לייב ניט געפונען קיין קבר,
זיין פלייש עסען ראבען, קראָהעס,
זיינע ביינער גריזשען חיות רעות“.
אַמאַל כאַפט ער די העמדעל מיט בלוט פערשפריצט,
זיינע אויגען פערקעהרט, די ציינער פערקריצט;
די גראַע האָר צוואוואַרפען, דער ליכטיגער פנים בלאס,
און צימערט מיט שרעק, אז דאָס לייב ווערט איהם נאָס.
קושט איהר די העמדעל, שרייט רק וואָס העכער,
„אַט דאָס איז געבליבען פון רחל'ען א זכר“...

(בנימינ'ען פערקוועטשט דאס הארץ, ער קען ניט ריידען. אסנת
שפאָרט זיך אָן אַז יוסף'ן און וויינט יאַמערליך. יוסף האַלט די אויגען
צום הימעל, דאָס הארץ איז איהם פערשטוינט. בנימין אַטעמט עט
וואָס אָפּ, רעדט ווייטער).

און בלייבט באלד אין אונמאַכט, לאָזט אראָפּ דעם קאָפּ,
מיר לויפען באלד צו, מיר מינמערען אָפּ.
אַט אזוי איז אוועק צוויי און צוואַנציג יאָהרען,
אַז פון די פרעהליכע הויז איז א בית עולם געוואָרען.

יוסף

דאס איינע איז מיר אבער א גרויסע פליאה,
וואו איז זיין חכמה? וואו איז זיין נבואה?
זיין רוח הקודש, וואס אויף איהם איז געווען,
ווי האט ער אלעס בנבואה ניט געזעהן?

בנימין

ווען ער פלעגט זיין ביי זיין פרעהליכע תנועה,
פלעגט ער ווערען בעגייסטערט מיט הייליגע נבואה, —
דען דער פרעהליכער קערפער איז צו דער זעלע א ישועה,
אבער צייט דער אונגליק האט איהם געטראפן,
אז דער קערפער איז טרויעריג, איז די זעלע פערשלאפען.

יוסף

און קיינער דערצעהלט ניט דעם פאטער בשום אופן?
פון דער גאנצער מכירה? פון דעם פערקויפן?
געווארפען אין גרוב, אזוי לאנג געשרויפט,
ביז מען האט מיר צו ישמעאלים פערקויפט.

בנימין

(מיט שרעק).

אין א גרוב געווארפען? ! אזוי איז מיט דיר ברודער געגאנגען? !

יוסף

אָה! א גרוב! פיעל עגדישען, שלאנגען!

בנימין

און ווי איז מיט דיר אין מצרים דערגאנגען?

יוסף

דאס וועסטו וויסען, דערווייל איז מיין פערלאנגען, —
דיר צו וויסען געבען מיין געדאנק, מיין קלער,
ביז איך וועל בריינגען מיין פאטער אהער.

בנימין

אבער ווי זאגסטו ניט אָן, צום פאטער אליין.

(די זון געהט שוין אונטער, דונקעל ווערט אויפ'ן סצענע. יוסף קוקט צום הימל).

יוסף

די זון הויבט שוין אן אונטערצוגעהן,
וועל איך דיר קורץ געבען צו פערשטעהן.
וואס וועל איך צום פאטער שיקען זאגען,
אז איך ווייס ניט דורך וועמען איך ווער געשלאגען,
דען ווען איך האב דערצעהלט דעם טרוים פון די זון,
איז דער פאטער געריהרט געווארען דערפון;
זיין כעס האט געברענט, זיין פייער פלעגט גליהען,
דען דאס ווייזט, אז ער וועט זיך צו מיר קניען;
ווארום ווער איז די זון, ווען ניט דער פאטער אליין,
דרום הייסט ער מיר צו די ברידער געהן,
דאס זיי זאלען אויף מיר נקמה נעמען זאט,
דען זיי האבען דאך פון לאנג אויף מיר א כעס געהאט;
אזוי האב איך זיך איינגערעדט, אזוי האב איך געקלערט,
טא וואס וועל איך שרייבען? זיין כעס זאל זיין געמערט?
דאמיט וועל איך איהם נאָר קריינקען, ניט געבען נחת,
דען דאס זעהט אויס ווי איך טהו איהם להכעים,
ער וויל מיך שטראפען, פאר מיינע זינד,
און איך וועל קומען מיט להכעים אצינד,
בכן, דו פאטער מיין נאָמען פערלירסט,
דיר אויף להכעים אָט בין איך א פירשט“
בכן, איז ביי מיר דער הסכם געבליבען,
ניט איהם מצער זיין, און גאָר ניט געשריבען.
אז איך זעה אבער איצט, אז מיין געדאנק איז גאָר פוסט,
דער פאטער האָט נעבאָך פון קיין זאך ניט געוואוסט, —
היינט, מאָרגען גלייך שיק איך איהם זאָגען,
אז דיין זוהן לעבט, הער אויף צו שלאָגען.
נאָך וועמען דו טרויערסט מיט א הארץ א שווערע,
קום אהער, און זעה זיין עהרע.
ווי אויף גאָנצע לאַנד האָט ער געשאָפען,
פאר איהם קניהען פירשען, גראַפען,

און דער פאטער וועט געוויס קומען צו מיר.
דען אונזער מוטער פון קבר זאגט דאס מיר אפריהער.
מען פיהרט — זאגט זי — פאראויס די קאלב אליין.
דאן וועט שוין די מוטער ממילא נאכגעהן.

בנימין

אונזער מוטער, עליה השלום,
זאגט עס דיר אין חלום?

יוסף

ניין! נאָר אויפ'ן וואָר!
הער איך איהרע ווערטער קלאָר.
ווען מיינע ברידער פערקויפֿען מיר, איך וואָר אַרעסטירט,
האַט מען מיר פֿערביי איהר קבר געפֿיהרט,
און ווען איך בין אין אונמאַכט געבליבען דאָרט ליגען,
האַב איך אַט די תשובה פון איהר געקריגען.
און אלעס וואָס איך האָב געלימען אין מיין יונגע וועלט,
האַט זיך מיר איהרע ווערטער אין געדאַנקען פֿאַרגעשטעלט.
נאָר איידער איך וועל נאָך מיין פֿאטער שיקען,
ווייל איך נאָך אביסעל מיינע ברידער דריקען.
ניט אויס שנאה, חלילה! ניט,
ניט אויס שנאה, חלילה! ניט אויס קטטה.
כיוויל איצט זעהען אויב אַלע האַבען חרטה.
ראובן, יששכר, זיי האָב איך זעלבסט געזעהען קלאַגען,
זיי האַבען זיך אויף די זינד אין האַרצען געשלאָגען,
אין תפיסה האָב איך געהערט, די רייד, די דעות,
דען איך האָב מיר געמאַכט, אז איך פֿערשטעה קיין העברעאיש,
דרום וועל איך אויך טהאָן, א זאך צום לאַכען,
איך וועל דיר מאַרגען פֿאַר אַ גנב מאַכען;
און איך וועל דיר נעמען פֿאַר אַ קנעכט צו מיר,
און אויב זיי וועלען זיך שטעלען פֿאַר דיר,
מיט אלע קרעפֿטען, מיט לייב, מיט לעבען,
דאָן וועל איך מיר צו ערקענען געבען.
דען דאָס וועט מיר פֿאַר אַ פֿראַכע דינען.

אז זיי האָבען חרטה אויף מיין מכירה אין זינען,
נאָר דו דיין ראָלע שפּיעל קלוג און גוט,
זיי מיט מיר פרעמד ביז די לעצטע מינוט.
(עס ווערט שוין נאכט. יוסף שטעהט אויף פון אונטער'ן בוים, נאך
איהם אסנת מיט אפרים, בנימין קושט אפרימ'עז).

בנימין

אַה! מיין שוועסטערס אייניקעל! מיין ברודערס קינד!
ווי טייער וועסטו זיין ביים פאטער אצינד!

יוסף

(צו בנימין).

דו האסט עפעס קינדער?

בנימין

צעהן זיהן זאלען לעבען,
אלע נאָך דיר א נאמען געגעבען.

יוסף

דו האסט נאָך ניט געוואוסט, וואס מיט מיר האט פאסירט,
ווי אזוי האסטו זיי מיט אזעלכע נעמען מיטולירט?

בנימין

דאמאלס איז מיר די נעמען אזוי אין זינען אריין,
נאָר יעצט זעה איך, אז דאָס איז פון נבואה א שיין;
יעצט זעה איך, ווי אלע צעהן נעמען איז גלייך,
פונקט ווי עס האט פאסירט מיט אייך;
והא ראה, אז דער פאטער האט די נעמען בעטראכט,
„יוסף מוז לעבען“ האט ער ביי זיך געטראכט.
דעריבער איז צו טרייסטען איהם געווען שווער,
דען ווען ער וואלט געוואוסט, אז דו לעבסט ניט מעהר,
טא ווי פיעל איז דער שיער א מויטען צו בעדויערען,
ווען יענער איז טויט, וואס העלפט דאָס טרויערען,
נאָר מיר דוכט, אז דער זיידע (זיין זעלע אויבען שוועבט),
האט געוויס געוואוסט, אז זיין אייניקעל יוסף לעבט.

מיט ווערטער פלעגט ער ווינקען, ווען דעם פאטער קלאגט,
נאָר איך פערשטעה ניט, פארוואס האָט ער ניט אויסגעזאָגט.
(אויפ'ן סצענע ווערט פינסטער, אסנת ווערט באנייטערט. הויבט
אויף די אויגען צום הימעל. אלע איהרע נערווען ווערען אויפגעריהרט).

אסנת

אַה! הייליגער זיידע! מיין זעלע ווערט פון דיר געריהרט!
דיך האָט דאָס דיין פאטער פאר א קרבן געפיהרט!
א כינמל האַלץ אויפ'ן פלייצע! דעם חלף אין האַנט,
איהר געהט עס ביידע פרעהליך — צו מוריה לאנד;
דיין פאטער בינדט דיר דינע הייליגע גלידער,
און לעגט דיר אויפ'ן מזבח אנדער!!
זיין יצחק! זיין מרייסט צו הונדערט יאָהר!
און דו! זעהסט שוין דיין טויט אויף קלאָר;
דו ווייסט ווי דיין מוטער לאָזט דיר קוים אָפּ,
איהר ניינציג יאָהריגען יחיד איהר איין אויג אין קאָפּ!
און דו האסט נאָך קעגען חלף דיין האלז אויסגעשטרעקט,
דיין טאטע נעמט שניידען, אָט... אָט... איז געעקט...
דאָ האַבען זיך מלאכים קוקען געשטעלט,
ווי דער טאטע מיט'ן חלף, דער זוהן די האלז אויסגעשטעלט,
די אויגען רינען טרערען, דאָס הארץ קוועלט!
אוי — ער טראגט שוין, אוי — צום האלז ניט ווייט...
ער לעגט שוין ארויף... אוי — ער שניידט!...
(אסנת פאלט אין אונמאכט).

(ענרע פערצעהנטע סצענע).

פּו פּ צ ע ה נ ט ע ס צ ע נ ע

אויפ'ן וועג פון מצרים קיין כנען, צוויי וויאָרט פון מצרים.
(בויער פון ביידע זייטען גאשצינען. די עלף ברידער פון יוסף
פאָהרען אָן. יעדערער פיהרט זיין אייזעל פאר'ן האנט. די תבואה

אויף די אייזלען געפאקט. עס הערט זיך א שטימע שרייט:
האלט! עברים! ווארט! שטעהט!(!).

נפתלי

מיר דוכט אז איינער צו אונז שרייט.

(אלע שטעלען זיך אפ הארכען. די שטים געהענטער שרייט: האלט!
שטעהט!)

שמעון

יא, ריכטיג, עס הערט זיך א קול פון דער ווייט.

זיי שטעלען זיך אנידער. די שטים איז שוין געהענט. שרייט: ווארט!(!).

זבולן

ברידער! די שטים זעהט מיר אויס
פון דעם אדיוטאנט פון וויצע קעניגס הויז.

אשר

ברידער! מיר זענען נאך ניט פטור,
מיר זענען נאך ניט אין דער היים ביים פאטער.

(סלאו קומט אן, ער רוהט עטוואס אפ).

סלאו

פון א שעה אז איך שריי, און איהר קעהרט אייך ניט אום,
טויב זייט איהר עברים? צי שטום?

(ער דיכעט אפ).

דער זילבערנער בעכער, וואס איהר האט געטרונקען,

איז ער ניט געווארען אזוי ווי איינגעזונקען.

קיין אנדערער ווי איהר, איז ניט געוועזען דארט;

איהר האט אבער, עברים, ניט געטראפן דעם אָרט.

דאס ערשטע דארפט איהר דאך פערשטעהן גאנץ גוט,

אז מען ניצט איהם שטענדיג, וועט מען שפירען די מינוט.

צווייטענס, בענוצט מיין ווירט מיט דעם בעכער צויבעריי,

און ביי וועמען גנב'עט איהר! כ'לעבען א שמות'עריי!

(די ברידער קוקען זיך אן מיט פערוואונדערונג).

יהודה

ליעבסמער הער! איהר ערגערט אייך אומזיסט,
 קיין גנבים — טרויט אונז — זענען מיר ניט.
 פון כנען יענע געלט, בריינגען מיר צוריק.
 בפרט נאך גנב'ענען זילכער א שטיק? !
 געפינט איהר ביי וועמען דעם בעכער פון הערען,
 זאל יענער צום טויט שטראפירט ווערען,
 און מיר אלע זאלען זיין צום הערען קנעכט, —
 יא? מיין הער! האב איך רעכט?

סלא

אזוי דארף עס זיין, נאך איך זאג „ניין“,
 א קנעכט זאל נאך זיין דער גנב אליין,
 און די איבעריגע אלע בלייבען ריין,
 און איהר קענט אייך לשלום צו אייער פאטער געהן.

(די ברידער נעהמען אראפ די זעק, סלא פאנגט אן צו זוכען פון די
 עלטערע ברידער, ביז ער קומט צו בנימין, ער שטעקט אריין די האנט
 און נעמט ארויס דעם בעכער, די ברידער פערברעכען די הענט, און
 צורייסען די קליידער).

סלא

(מיט א שמייכעל).

נו, אַרענטליכע לייט! וואס וועט איהר יעצט זאגען?
 געוויס האט א ווינד אהער דעם בעכער פערטראגען?
 אברהם'ס אייניקלעך גנב'ענען? ! פוי, מיאוס!!
 נו, עהרליכע לייט! מאכט קיין שיהות,
 אט דאס איז שעהנע אורחים? ! אה גאט!!
 נו, גיכער! צוריק, צוריק אין שטאָט!

(די ברידער לעגען ארויף די זעק צוריק אויף די אייזלען. יהודה צו
 בנימין מיט א פערדריסליכען צארען).

יהודה

אפשר ווי דיין מאמע מיט די בילדער, ביזט דאך רחל'ס זוהן!

בנימין

גאט ווייס דעם פֿאַמט, אז איך בין ריין דערפון.

יששכר

(צו יהודה).

וואָס בעשולדיגסטו א מענשען א ריינעם ? !

מיר האָבען ניט צו בעשולדיגען קיינעם !

מיר ווייסען אליין... דער געוויסען דארף אונז פרעסען.

גאט מאַנט אויף פריהער — שפעטער — עס ווערט ניט פֿערגעסען.

(זיי קעהרען זיך אום צוריק, ביז מען זעהט זיי שוין ניט אויפ'ן סצענע).

(ענדע פופצעהנטע סצענע).

פֿעכצעהנטע סצענע.

יוסף'ס גאסט־זאל.

(יוסף, אסנת, מנשה, אפרים, אייניגע אדיוטאַנטען, סלוא קומט אריין מיט דעם בעכער אין האנט. נאך איהם אלע זיהן פון יעקב שרעקליך פערשעמט. זיי בלייבען שטעהן ביי דער טיר).

סלוא

ראמט אויף די שטוב ! אלץ וואס איז פאראנען,
פילייכט וועט זיי נאָך עפעס געפעלען פון דאנען.

יוסף

נו, עברים ! אַט דאָס וואס באדייט ?
אברהם'ס אייניקלעך ? ! אַרענטליכע לייט ? !
מיר רופט מען דאָך „צפנת פענח“ דערביי,
דאָס אלע פערבאַרגענהייט איז מיר אַפען, פריי,
אַן דעם בעכער פערשמעה איך צויבעריי.

יהודה

מיר קענען ניט ריידען, גוט אָדער שלעכט,
גאָט מאַנט דאָ אויף פון אונז זיין רעכט,
מיר אלע, אלע, אלע, פערבלייבען היער קנעכט.

יוסף

חלילה! ביי דעם וואס מען האָט דעם בעכער געפונען,
יענער פערבלייבט, היער אויף צו דינען,
וואָס האָב איך צו אלעמען? איהר קענט אייך געהן,
די שטראָף דארף ליידען, נאָר דער גנב אליין!

יוסף

(צו סלאו ווייזענדיג אויף בנימין).

פיהר איהם אריין צו מיר אין הויז.

(צו די ברידער).

איהר קענט אייך געהן, איהר זייט לויז.

(סלאו נעמט בנימין'ען, פיהרט איהם אריין אין א זייטיגען צימער, די

ברידער ברעכען די הענט, וויינען שטילערהייד, יהודה טרעט אָפּ פון

די ברידער, גענעהענט צו יוסף'ס שטוהל).

יהודה

דורכלויכטיגסטער פירשט! ערלויבט מיר צו ריידען,

איהר זייט גלייך ווי דער קעניג, איך שעין אייך ביידען.

דעם ערשטען מאל, ווען מיר זענען געקומען,

האָט מען אונז אונשולדיג צו אייך פערנומען,

פון די שטריינגע דאפראַסען, וואס איהר האָט אונז געפרעגט,

האָבען מיר אלע הינזיכטען פון הויז אייך ענטדעקט,

ביז איהר הייסט דעם אינגסטען בריינגען אהער,

מיר האָבען איהם פון פאטער בעקומען גאנץ שווער,

דען זייט יענעם קינד איז איהם פערפאלען געוואָרען,

איז איהם דער געבליבען, דער טרייסט צו די אלטע יאָהרען.

דען זיין מוטער האָט נאָר דיעזע צוויי געבארען;

דאן אז דריקט דער הונגער, שוין ניטאָ קיין קאַרען,

האָט דער פאטער אויף מיינע הענט איהם מיר געטרויט;

אָבער זיין שיידען זיך וואר שווער ווי דער טויט.

אַז אַיך האָב איהם שוין גענומען, קיין מצרים געבראכט,
ווערט נייע בלכולים אויף איהם אויסגעטראכט;
און דער הער פערלאנגט איהם צו פעהאלטען! ...
קומען מיר אַהן איהם צו אונזער טאטען דעם אלטען,
וועלען מיר זעלבסט אויפ'ן פאטער די מערדער זיין,
און ער קומט מיט טרערען, חלילה אין גרוב אריין.
פערלאנג אַיך יעצט פון הערן, די איינע רעכט:
דאָס אַיך זאל פערבלייבען, אנשטאָט איהם א קנעכט.
אַיך האָב מעהר קרעפטען, אַיך בין א העלד,
אַיך וועל זיי נוצען אין הויז און אין פעלד.
(יוסף שטעהט אויף פון זיין שטוהל צום אוועקגעהן).

יוסף

(אלס ער שטעהט אויף פון שטוהל).
גענוג שוין פלוידערען, אַיך האָב קיין צייט,
לאָזט מיך געהן האנדלען מיט עהרליכע לייט.
(יהודה קוקט מיט צאָרן. פון זיינע אויגען שיסען איהם בלוט ארויס).

יהודה

לאַמיר זיך זעגענען אין פרידען, וואלט אַיך ליבערשט זאָגען
(ווייזענדיג אויף שמעון מיט לוי).
אַס די צוויי מענשען האָבען די שטאָט שכם דערשלאָגען.

יוסף

(מיט א געלעכטער צו זיינע אדיוטאנטען).
כא-כא-כא! ... איינער האָט זיך אמאָל בעריהמט,
אַז ער וועט צורייסען א לייב בשעת ער ברומט.
אַ סימן: אין וואלד האָבען זיך מוראשקעס געשאַטען,
האַט ער זיי אלעמען מיט איין פוס צוטראָטען.
(צו די ברידער).

שוטים! אין שכם זענען זיי אלע צו בעט געלעגען,
שוואכע, קראנקע, אַהן שפּיזען, אַהן דעגען,
און בסך הכל דריי הונדערט מאן.
אין מצרים איז צוועלף מיליאָן מענשען פאראן!!
וויזענדער גבורים!! פאַלקען מיליטער!!

מעכטיגע קרעפעסטען ! פול מיט געוועהר !!
 אָה ! ניין פריינד ! איהר אירט אייך !!
 מצרים איז נאך צו שכם ניט גלייך !!
 אבער פארוואס דיינע ברידער, מאכט עס ניט אויס ?
 נאָר דו, שטעלסט זיך מיט דיין גרויס מויל ארויס ?

יהודה

דען דער פאטער טרויט מיר איהם אויף מיינע הענט,
 אנדערס איהם נעמען האָב איך ניט געקענט.
 דרום בין איך פאר איהם, אן ערב געוואָרען,
 זאָנסט לאַזט איהם דער פאטער ניט פאַהרען.
 אָבער דער הער וועט געוויס מאכען אַ ביים,
 דען איך וועל איהם נוצען אלע צייט.
 אין אן אום-שלום שטעלט מיך צום שטרייט,
 וועל איך קאסען ווי היי, ווי זאנגען מען שנייט, —

יוסף

(צו זיינע אדיוטאנטען).
 איך וואלט עס טהאָן, נאָר ער שרעקט מיך איין,
 איך פירכטע, עס וועט ביי מיר צו הויז מלהמות זיין.
 (יוסף בעדיינקט זיך אַ קליין וויילע).

יוסף

איך וועל דעם פאטער בעפרידיגען מיט אן אנדער זאך.

יהודה

דורכלויכטיגסטער פירשט ! לאזט שוין געמאך !
 גענוג שוין אונז צו קריינקען, גענוג שוין צו שטריימען ;
 דער פאטער וועט זיין קינד אויף געלט ניט בייטען.

יוסף

איך דיינק ניט צו בעצאָהלען איהם מיט געלט,
 נאָר מיט וואָס — דוכט מיר — ער וואָלט אליין געוועלט.

יהודה

וואס איז פאר אַ זאך ?

יוסף

(צו זיינע קנעכט).

הייסט אלעמען אפטרעמען, אליין געהט אויך ארויס,
 אויסער די עברים זאלען בלייבען אין הויז!
 (אלע געהען ארויס, מיט זיי אסנת אויך, אויסער עברון און מנשה).

יוסף

איך קען אייך ווייזען אייער יהודה פערלאָרענעם ברודער.

יהודה

גענוג שוין צו קעהרען אונזער הארץ ווי א רודער,
 מיר זענען קינדער פון שם! — ניט פון חם! —
 פירכטעט אייך פאר דעם גאט פון אברהם!!!

יוסף

איך בין ערפאהרען מיט די הילפע פון גאט,
 אז אייער ברודער איז דא אין שטאָט,
 און אזוי ווי איהר שטעהט דא גלייך,
 וועט איהר זעהען אייער ברודער פאר אייך!
 (די ברידער קוקען זיך אלע אז מיט גרויס פערוואונדערונג).

יוסף

(צו עברון).

דעם גאלדענעם טאץ, דערלאנג אהער!
 (עברון לויפט ארויס, טראגט אריין דעם טאץ אין א שייך. יוסף נעמט
 דעם שייך אראפ, טראגט צו דעם טאץ צום מויל, זאגט וואס אייניגע
 ווערטער שטילערהייד, טהוט אז דעם שייך צוריק)

יוסף

(צום קנעכט).

היינג אויף דעם טאץ אויפ'ן מיר,
 מיט דעם לויטערען זייט אנמקעגען מיר.
 (עברון היינגט אויף דעם טאץ).

יוסף

(צו די ברידער).

נעהענטער צו מיר קומט ברידער!
 פון ביידע זייטען שטעלט אייך אנידער.

יוסף

(צו עברו.)

גלייך ווי איך רייד,
נעהם אראפ די שייג!

(עברו כאפט דעם שייך אראפ, און געהט באלד ארויס).

יוסף

(צו די ברידער).

קוקט זיך איין אין מאנץ, אין שוין, אין דאס ליכט,
זעהט איהר דארטען אייער ברודערס געזיכט?

(די ברידער קוקען אין מאץ).

(די ברידער).

ניין!

יוסף

קוקט זיך אקארסט איין, אין מאץ גוט,
זעהט איהר איינעם אין א גאלדענע הוט?
אויף'ן האלז א קייט, ביים זייט א דעגען,
אין א וויסען טורבאן, מיט רויטע ברעגען.
אין א לאנגע בלאע זיידענע קלייד,
זיין קינזשאל מיט א גאלדענעם שייך?
איהר זעהט איהם ניט? אף! אזוי מהודר,
איז דאס ניט אייער ברודער?

(די ברידער בלייבען שטעהן שרעקליך ערשטוינט. יוסף ווינקט צו
מנשה'ן ער זאל ארויסגעהן).

יוסף

(איז דער הויך מיט א געוויין)

איך בין אייער ברודער יוסף! איך!!
וואס קיין מצרים פערקויפט איהר מיך!
וואס מאכט מיין פאטער? איז ער נאך ביי זיין קראפט?
האבען איהם זיינע צרות די כוחות ניט פערשלאפט?

(די ברידער בלייבען צודולדעט, קענען קיין ווארט ניט ענטפערען).

יוסף

וואס זייט איהר דערשראקען? קומט ווייטער צו מיר!
וואו איז מיין בנימין? לאזט איהם ארויס פון מיר!
(בנימין לויפט ארויס פון מיר. ער פאלט ארויף יוסף'ן אויפ'ן האלז.
קושען זיך און וויינען זעהר פיעל. די ברידער זיינען אהן א שפראך
געבליבען).

יוסף

(צו די ברידער).
זייט ניט אונרוהיג, זאל אייך ניט פערדריסען!
אזוי איז גאטעס פיהרונג, מוזט איהר וויסען.
ער שיקט מיך אהער אייך צו שפייזען;
דיינקט ניט, אז איהר האט איהם געטהאן פערגרייזען;
אזוי איז גאטעס רצון, אזוי איז זיין זינען.
כדי ער זאל אייך פון הונגער אנטריינען.
ער שיקט מיך אהער, אין קרוין צו זיין געציערט,
ביים קעניג ווי א פאטער, אין זיין הויז דער ווירט,
גאנץ מצרים ווערט מיט מיין צעפטער געפיהרט.
(אסנת קומט אריין מיט ביידע קינדער).

אט די אסנת מיין פרוי, וועלכע איהר זעהט אצינד,
זי איז אונזער שוועסטער דינה'ס א קינד,
מיט איהר האב איך דיעזע צוויי קינדערלעך דערלעבט.
וואס איך בין צו זיי ווי צום פאטער צוגעקלעפט.

(בנימין נעמט ארום מנשה און אפרים, קושט זיי זעהר פיעל. יוסף פאלט
ארויף אויפ'ן האלז פון אימליכען ברודער באזונדער. קושט זיי און
וויינט זעהר פיעל).

ראובן

(אלס ער קומט עטוואס צו זיך).

אה גאט !!!

יששכר

יוסף לעבט !!!

יהודה

פאטער !!!

אשר

אה! מיין הארץ גלויבט מיינע אויגען ניט!!!

נפתלי

אה! דעם פאטער ווער זאגט אן??

ג ד

אה! וואס זעה איך??

(שמעון, לוי, זבולון, דן).

אה! גאט דו גרויסער!!!

(דער פארהאנג פאלט).

(ענדע זעכצעהנטע סצענע).

זיבעטער אַקט.

זיבעצענטע סצענע.

א וואָלד ביי חברון.

(פארטראג בעגינען. יעקב אליין געקנימט אויף דער ערד.)

גאט דער קעניג איבער אלע קעניגרייך,
אויף דער ערד, אין הימעל, ווער איז צו דיר גלייך,
ביזט פריהער געווען, איי עס וואר נאך גאר טעג;
וועסט זיין שפעטער אַהן א שיעור, אַהן א ברעג;
דו ביזט פון אלעמען פערבארגען, פערדעקט;
אין יעטווידער זאך ביזטו דאך אנמפלעקט.
דער דומער מענש וועט דיר אייביג ניט געפינען;
דיר זעהען קיין הערצער, נאָר דער זינען.
מיר זעהען דיך ניט אפילו אין דער ליכטיג,
און אין דער פינסטער זעהסטו גאנץ ריכטיג.
די סיבה, די אורזאך, ביזטו פון אלע זאכען, —
אלץ וואס דיין ווילען איז, דאָס קענסטו מאכען,
און ווייל ביי אונז טויזענדער יאָהרען,
איז ביי דיר ווי א רגע פערבייגעפאָהרען;
זעהען מיר גאנץ קורץ, און דרום
וואָס ביי דיר איז גלייך, איז ביי אונז קרום.
דאָס וואס ביי אונז זעהט אויס שלעכט,
ווייסטו אז דאָס איז גלייך און רעכט,
דען דו קוקסט גאנץ ווייט, ביז צום סוף,
אז דאָס איז א טובת, ניט א שטראף.
נאָר דו גאט, קענסט עס דעם סוד וויסען,
וואָס חיות האָבען מיין קינד צוריסען.
דער מענש קוקט קורץ, און דו קוקסט ווייט,
ענטדעק מיר גאט, וואס דאָס בעדייט —

שוין צוויי און צווייאנציג יאָהר, אז דאָס מהומט דויערען,
ענטדעק דיין סוד, איך זאל ניט טרויערען.
איך ווייס דיין פיהרונג איז גוט און קלוג,
צו מיינע צרות זאָג שוין גענוג ! — „גענוג ! !“ (1)

(יעקב בלייבט שטעהן ערשטוינט, ער קוקט זיך ארום).

— „גענוג !“ — מיינע צרות איז שוין גאָר ?

אַבער ווער ענטפערט דאָס מיר ? ווייס איך ניט קלאָר.
גאָט ! דו ענטפערסט דאָס ? קענסט ! ביזט אַ תקיף.
ערבארעם דיך אויף דיין קנעכט יעקב ! ! — יעקב ! !
ווער רופט עס מיר ? איך מוז לוייערען.

(ער קוקט זיך ארום).

וועמען פרעהט עס מיין טרויערען ? ! — „טרויערען ! !“
טרויערען זאל איך אויף מיין פיין ?

איך גיב מיר גאָט איבער אין דיין האַנט אריין,
דען אלעס וואָס איך האָב, איז דיין ! — „דיין ! !“
מיין ? ניין, צו דיר געהער איך, עוויג, און אצינד,
אלעס, אלעס, יעדער שאַפּ, יעדע רינד,

יעדער מינוט לעבען, יעדער קינד ! — — „קינד ! !“
אַה ! ! ווער דערמאָנט מיר מיין שמארץ ?

ווער פערגרעסערט די וואונדען פון מיין הארץ ?

צי דערמאָנען מיר, מיין קינד יוסף ? — „יוסף ! !“
יוסף ! ! דיין געזיכט מיר שמענדיג שוועבט.

דיר צו רייסען חיות, אוי ! און דיין טאטע לעבט ! ? — „לעבט ! !“
ער לעבט ? ניין, דאָס הייסט קיין לעבען,

איך בין שוין לאנג צום טויט געגעבען.

איך געה איבער גוואלד, איך לעב איבער דאנק,

געבויגען אין צעהנען, שוואך און קראנק.

אַה ! יוסף וואר מיין לעבענס קוועלע,

נו, לעבט אַ קערפער אַהן אַ זעלע ?

(ער בלייבט אהן קרעפטען).

אַה ! איך האָב קיין קרעפטען צו געהן אהיים,

איך וועל מיך דאָ זעצען אונטער דעם בוים.

(ער זעצט זיך אנידער, בעדיינקט זיך עטוואס).

וואָס איז דאָרט מיט מיינע קינדער געוואָרען ?

אין שמוב איז שוין באלד נימא קיין קארען,
זיי האבען שוין געדארפט קומען צו פאָהרען?
(ער בלייבט שטיל).

אבער ווער ענטפערט דאָס מיר, ווער?
א פרעמדער מענש? ווי קומט ער אהער?
לאכט ווער פון מיר, ווען מיין הארץ איז שווער?
קען ווער זיך פרעהען אויף מיין טרער?
פילייכט דו גאט? גאט מיין הער!
פילייכט האָסטו דיין הילפּע געשיקט
צו ערפרעהען דיין קנעכט, ווען ער איז געדריקט.
און מיט דיינע ווערטער האָסטו איהם בעגליקט?
דו ענטפערסט מיר גאט! מיט דיין שמים פון ווייטען?
דארף מען דאָך קלערען, וואָס דאָס טוט בעדיימען...
אויב ניט זיבען ווערטער האָב איך יעצט געהערט,
ווען איך בין געשטאַנען ביים בוים פערקלערט,
„גענוג, יעקב, טרויערען“ אָך, ווי קלוג!
גאט!! דו זאגסט מיר, אז טרויערען איז גענוג?
אבער די לעצטע ווערטער „דיין — קינד — יוסף — לעבט“,
עפעס דאָס האָט מיר צום הארצען ניט געקלעפט,
שוין צוויי און צוואנציג יאָהר, אז ער האָט ווי א פויגעל פערשוועבט,
בייזע חיות פון וואָלד האָבען זיין פלייש צושלעפט —
יעצט זאגסטו מיר אָן, אז יוסף לעבט.

(עס הערט זיך א געזאנג פון א דאָמעזשטים מיט דעם שפילען פון
אניטאָרע, הינטער'ן וואָלד).

אוי! ניין, ניין, פון צער, פון אנגסט, בין איך פערדולט,
אבער — וואָס הער איך עס — מען זינגט, מען שפיעלט —
אָה! וואָס פאר א זיסע שטים וואָס פאר א שעהנע געזאנג,
שעהנער, שעהנער, פון דעם פויגעל קלאנג.
(יעקב בלייבט שטיל, ער הערט דאָס ליעד הינטער'ן וואָלד, ווי עס
זינגט און שפילט מיט דיעזע ווערטער).

1.

דעם קוואל פון הילף עפענט גאט,
טרוקענע הערצער! פון דאָרטען שעפט!

ווי גרויס, ווי מיעף, איז גאָמעס ראַחט,
מיין פעטער יוסף לעבט !!

2.

פון מצרים שפראצט די הילף ארויס,
גאָמעס האנט האָט איהם פארשלעפט,
אַה, גאָט !! די פרייד ווי גרויס !
מיין פעטער יוסף לעבט !!

3.

קומט אהער, הייליגע גייסטער !
צו מיין זיידען, גיכער שוועבט,
גאָט דו גרויסער ! ביזט א מייסטער,
מיין פעטער יוסף לעבט !!

4.

קוקט נאָר מענשען, זעהט און שפירט,
ווי קינסטליך דער שפין זיין שטיבעל וועבט.
נאָך קינסטליכער האָט דאָ גאט געפיהרט,
מיין פעטער יוסף לעבט !!

5.

זינגט איהר פויגעלעך ! נאכמיגאלען !
צו פרייד זייט איהר ערשט א רעצעפט.
דעם זיידענס טרוים איז ניט פערפאלען, —
מיין פעטער יוסף לעבט !!

יעקב

(מיט פערואונדערונג).

אך, די שטים, ווי זיס, ווי שעהן
שרח ? דו ביזט דאָס מיין קינד אליין ?
פון דיין שטים, דערקען איך דיר,
אהער מיין קינד נעהענטער צו מיר.
(עס קומט אריין שרח מיט א גיטארע אין האנט).

יעקב

זינגסט גאנץ שעהן, מיין לעבעס קינד!
נאָר מיינע וואונדען רייסטו אצינד,
דערמאָנסט מיר יוסף'ן, אוי מיר, און ווינד!

שרח

הלילה, איך זאל דיין הארץ בעשווערען,
איך זאל זיין גערען דיינע טרערען, —
מיין ליעד איז נאָר אויף פרייד געגרינדעט,
דיין הארץ צו היילען וואס איז פערוואנדעט.

יעקב

מיין הארץ צו היילען, זינגסטו. דיין ליעד?
אח, דאָס רייסט מיר אויף גליד פאר גליד.
די וואונד איז געווען שוין צוגעקלעפט, —
זינגסטו א ליעד, — אז יוסף לעבט —
פאר דיר איז א ליעד, פאר מיר — א שפיז,
גאָט ווייס, וואו מיין יוסף איז.
דער וואלד האָט שוין אָן די חיה פערגעסען,
וועלכע האָט מיין קינד אויפגעגעסען.
(מען זעהט פון ווייטען דורך די בוימער קומט אַן די דינה).

שרח

די זיכען ווערטער, וואס האָט דיר אין וואלד געקלונגען,
אויך די ליעד, וועלכע איך האָב געזונגען, —
די ביידע איז ריכטיג, קענסטו וויסען,
קיין חיות האָבען איהם ניט צוריסען.

דינה

(פערשלאָגענדיג שרח'ס רייד).

הייליגער פאטער! איך זאג דיר אָן,
מיינע ברידער קומען אָן,
זיי געהען צו דיר אהער אין וואלד,
אַ גליקליכע בשורה בריינגען זיי דיר באלד.

(יעקב שטעהט אויף מיט האסט, לויפט צו די קינדער, די קינדער לוי-
פען איהם אנטקענען, יעקב קושט זיי.

יעקב

וואס זשע מאכט איהר מיינע ליעבע קינדער?
זייט איהר געזונט, אימליכער בעזונדער?
(ער דערזעהט שמעונ'ען. ער פאלט איהם ארויף אויפ'ן האלז).

יעקב

וואס מאכסטו? מיין אונשולדיגער ארעסטאנט,
די תפיסה פון מצרים איז דיר שוין אויך בעקאנט!

שמעון

(ווייזענדיג אויף די ברידער).
ווען זיי וואלטען זיך פערזאמלט, נאך א פאר וואכען,
וואלט איך אייביג פון תפיסה ניט ארויס געקראכען.

יעקב

ווארום מיין קינד?

שמעון

דען איך וואלט געווארען אזוי פעט און דיק,
אז איך וואלט ניט קענען ארויס צוריק.

יעקב

מיך וואונדערט אויפ'ן וויצע קעניג זעהר,
אנפאנגס מאכט ער אייך אנגסט און טרויער,
דערנאך ווערט ער פלוצלונג אזוי גוט,
איך דיינק, ער איז א שווינדלער, א פלוט?
(מען זעהט קאראטען קומען אז).

יששכר

אין אברהם'ס אייניקלעך איז ניטא קיין פלומען —
וואלסט דאס זעהען אביסעל זיין כאראקטער דעם גוטען.

יעקב

וואס הייסט? איז ער דען פון אונזער משפחה?
נא, זאל איהם גאט בענשען, פון מיין זיידענס ברכה.

(דער קוטשער פון יוסף'ן גענעהענט צו יעקב).

(דער קוטשער).

ליעבסטער אלטער! דער וויצע קעניג שיקט מיר צו אייך,
בעטען איהר זאלט קומען קיין מצרים גלייך.

יעקב

בעדאנקט אייער הערן, איך וועל נישט פאהרען.

צו שווער פאר מיר, פאר מיינע אלטע יאהרען.

(דער קוטשער).

דרום שיקט אייך דער וויצע קעניג קאראטען,

איהר זאלט קענען פאהרען עס זאל אייך ניט שאמען.

יעקב

מיינע קינדער קומען איצט, איך וויל וואס מיט זיי ריידען.

ווילט איהר מיר שוין פון מיינע קינדער שיידען,

נעכטיגט פריינד! מאַרגען פאַהרט אייך צוריק,

בעדאנקט אייער הערן, ווינשט איהם גליק.

(דער קוטשער).

פאר די גאנצע געזינד שיקט מיין ווירט קאראטען

אלעמען צו בריינגען, האָט ער מיר געכאַטען.

יעקב

וואס האָבען מיר ביי איהם אזוי פיעל פערדיענט,

אַז ער הייסט צו זיך בריינגען מיין גאנצען געזינט?

יששכר

ער מיינט נאָר אונזער טובה, ווי עס שיינט,

דען ער איז מיט אונז א נאָהענטער פריינד.

יעקב

(מיט פערואונדערונג).

א פריינד איז ער אונזערער? ווי אזוי?

יששכר

ווייל דיין דינה'ס טאָכטער איז זיינע א פרוי —

יעקב

(ערשטוינט).

די קליינע אסנת? די דריי יאָהריגעס קינד?
איז א וויצע קעניגין, צו מצרים אצינד?

דינה

און דער וויצע קעניג זעלבסט, דער אדעל געבאָרענער
איז מיין ברודער יוסף, דיין זוהן, דער פערלאָרענער.

יעקב

(מיט געוויין).

וואָס לאכט איהר קינדער פון מיר!
מיין הארץ שפּרינגט מיר ארויס שיער.

נפתלי

חלילה פאטער! מיר זאלען דיר קריינקען,
מיר ווילען דיר ריכטיג מיט א בשורה בעשיינקען.

(אלע).

יוסף לעבט! זאלען מיר לעבען אזוי!

און דינה'ס מאַכטער איז זיין פרוי,
אויף גאנץ מצרים האָט ער צו באַמען
און ער שיקט עס דיר די קאראמען.

(זיי ווייזען אויף דעם קוטשער אחישחר).

אַט ביי דעם הערן קענסטו פרעגען,
ווער עס שיקט די פערד און וועגען.

יעקב

(צום קוטשער).

אַה, ליעבסטער הער!! ווער האָט אייך אהער געשיקט??
און ווי האָט ער די ווערטער אויסגעדריקט??

אחישחר

(דער קוטשער).

דער הער וויצע קעניג מיט זיין פרוי,
פערזאגען מיר מיט די ווערטער אזוי:

פֿאַהר קיין כנען מיט מיינע ברידער,
כריינג מיין פאטער צוריק מיט זיי ווידער.

יעקב

(מיט א געשריי).

אָה גאָט !!!

(ער פאלט צו דער ערד. אלע לויפֿען צו בערוהיגען איהם).

שרח

וועה איז מיר !!! מיין זיידע איז אין אונמאכט געבליבען !!!
זיין פרייד האָט איהם זיין לעבען פערטריבען !!!

דינה

(פאלענדיג אויפ'ן פאטער).

בערוהיג דיך פאטער ! אוי וועה איז מיר !!!
ער איז געבליבען !!! ער גיט זיך ניט א ריהר !
(די קינדער אלע לויפֿען צו, הויבען איהם אויף. באניסען איהם מיט
טרעטען. יעקב קומט עטוואס צו זיך, די קינדער זעצען איהם אנדער
נעבען א בוים).

יעקב

(מיט א פריידענס־געשריי).

אָה גאָט !!! מיין קינד יוסף לעבט !!!

(ער שפארט זיך אפ און צו בוים פון שוואכקייט).

(אלע).

ער לעבט ! ער לעבט ! און איז גרויס אין שטאַנד,
ער איז דער צווייטער פון פרעה'ס האנט,
א וויצע קעניג אויף מצרים לאנד.

יעקב

אָה ! גענוג פאר מיך !!! מיין יוסף לעבט !!!

(אלע).

און יוסף בעט דיר צו איהם צו רייזען,
זיין גליק, זיין גרויסקייט, דיר צו ווייזען,
ער וועט דיך צו דיין עלטער שפייזען.

יעקב

מיינע טרוימען זעה איך דעם אויגענבליק !!
 פון צוויי און צוואנציג יאָהר צוריק !!
 אַה ! ווי ריכטיג זיי פלעגען ווייזען !
 יוסף וועט מיך צו דער עלטער שפייזען !
 (יעקב קניהט זיך אויף דער ערד, פערשפרייט די הענט צום הימעל).

יעקב

גאָט פון אברהם ! וואס דו זיצט אויבען,
 איך האָב קיין ווערטער דיך צו לויבען.
 קעגען דיין פיהרונג ווער קען זיך קליגען,
 מיר זענען קינדער פון די וויעגען ;
 מיר זענען דום, מיר זענען בלינד,
 ווי א פריש געבאָרענער קינד.
 יוסף ווערט פון מיר פערלאָרען,
 קלאָג איך צוויי און צוואנציג יאָהרען.
 און דו פיהרסט איהם קיין מצרים,
 מיין זיידענס הבטחה צו זיין מקיים —
 יעצט פערשמעה איך וואס דאָס בעדייט,
 וואָס איך הער דאָ פריהער א שטימע שרייבן,
 און וואָס איך רייד דאָ אויף אן אָרט,
 ענטפערט דער וואַלד אויף יעדער וואָרט.
 „גענוג, יעקב, טרויערען,
 דיין קינד, יוסף, לעבט.“
 גאָט ! דיין שטימע ברעכט איין מויערען,
 די נבואה ווייטער אויף מיר שוועכט,
 די הייליגע געפיהלען ווען דו מיר ווייזט,
 ווער איך בעגייסטערט פון דיין גייסט,
 צייט עס טרעפט מיר די גרויסע שרעק,
 איז דיין נבואה פון מיר אוועק,
 ווי דו האָסט מיר איצט ערפרעהט,
 מיט נבואה האָסטו מיר בעקליידט ;
 גאָט פון אברהם ! וואס דו זיצסט אויבען,
 איך האָב קיין ווערטער דיך צו לויבען,

דיך לויבט מיין הארץ און מיין געפיהל,
פאר דיר א לויב — איז שווייגען שמיל...
(יעקב שטעלט זיך אויף די פיס).

1.

יעקב

זינג מיין זעלע! זינג צו גאט!
וואס זיינע וואונדער בעוויזען האט;
ער גיט דיר פרייד פאר דיין לייד,
ער טהוט דיר אן א נבואה קלייד.
(די קינדער).

האפט צו גאט, אייביג ברידער,
האפענונג איז א גוטער רעצעפט.
גאט ערפרעהט דעם טאטען ווידער,
ער זאגט איהם אן, אז יוסף לעבט.

2.

יעקב

זינגט צו גאט, איהר הויכע שמערען
אויך די זון מיט די לבנה.
איהר זעהט פריהער מיינע טרערען,
פרעהט אייך איצט מיט מיין מתנה!
(די קינדער).

האפט צו גאט, אייביג ברידער,
האפענונג איז א גוטער רעצעפט.
גאט דערפרעהט דעם טאטען ווידער,
ער זאגט איהם, אז יוסף לעבט.

יעקב

רחל! רחל! מיין געליעבטע,
קום אהער! וואו דיין זעלע שוועבט;

ערפרעה דיין הארץ, די בעטריכטע,
דיין בן פורת האט אפגעלעבט.
(אלע).

זינג מיין זעלע, זינג צו גאט,
וואס זיינע וואונדער בעוויזען האט. —

(דער פארהאנג פאלט).

ע נ ד ע.

ליעדער

1
2
3

4

5
6
7

8
9
10

שעהנקייט און נוצען

שים פניך אל הרי ישראל בן אדם.
והנבא אליהם (יחזקל ו' ב').

דאמאלס ווען די גאנצע מענשהייט
וואר נאך קינדערש, נאריש, דום;
און מלאכים, שדים, גייסטער
שאנצען אין דער לופט ארום.

דיזע גרויסע קינדער זוכען
אלץ וואס איבער די נאטור.
און די וועלט פערפלייצט מיט געטער:
מענקור, ווענוס און אמור.

פון יופיטער — גרויסע וואונדער
ווערט דערצעהלט, זא דייטליך-העל,
יענער פעכט זיך פאר א געטין
מיט א גאט אין א דועל!

און זאגאר די פילאזאפן
גרויסע קעפ פון יענער צייט;
דיספוטירען פון דער זעעלע
איוב זי בלייבט „איין עוויגקייט“.

נאך אזעלכע טויזענד זאכען
וואו פערשטאנד מוז בלייבען שטעהן :
ווען דער מענש זאל אייביג לעבען
וועט ער דיעזעס ניט דערגעהן.

און אין יענע קינדער-יאָהרען,
ווען דער שכל דומהייט קלערט :
„אלע שטערען זיינען בעשאפען
צו בעדיענען אונזער ערד“.

„רעדער דרעהען די מזלות,
הויך אין הימעל, ווי א מיהל ;
און זיי האָבען אויך נשמות
לעבען, ווילען און געפיהל.“

אנגערופען פונקט די נעמען
פון מלאכים אלערליי ;
אויסגעמאסטען דעם גיהנום
און געהערט דעם „מת“ געשריי.

האָבען אויגען נאָר פּעריסען
דאָרט צום הימעל, און געקלערט :
ווילען קיינמאל טראכטען, וויסען
וואָס איז אונטען — דאָ אויף דר'ערד.

דיזעס קלערען בריינגט קיין נוצען
אין דער פראקטיק און געברויך :
אויגען-בלענדיג, אבערגלויבען
בלייבט זיי נאר פון דיזען רויך.

אָט אין יענע קינדער־יאָהרען
ווען די מענשהייט בלאַנדזשעט נאָר;
האַבען זיי אלס די פֿאַעטען
אויך געחלומ'ט אויפ'ן וואָהר.

זיינען דאמאלס נאר געפֿלויגען
וואו די פאנטאזי זיי רופט;
הויך צום „תרשיש“ און צום „חשמל“
און צום „קשת“ אין דער לופט...

שלעפען נאר דעם לעזער'ס אויגען
צו די וואלקענס דאָרט אין רוים;
און עס בלייבט איהם נאכ'ן לעזען
נאָר א קורצער זיסער טרוים...

ווי ער עפענט נאר די אויגען,
און עס חלום'ט איהם ניט מעהר,
ווערט עס ווי א בלאַז פערשוואונדען
און זיין האַרץ בלייבט פוסט און לעער.

מעהרער אלטע פאָעזיען
זיינען „בלומען“ אַהן פראַפיט.
נאָר אויף שמעקען, נאָר אויף ריהרען,
מעהר קיין נוצען בריינגט עס ניט.

און דאָך האָט מען זיך פֿערגונגען
לויבען דיזע פאנטאזיע:
וואָס דאָס ליעד האָט מעהרער ליגען
הייסט עס וואהרע פאָעזיע...

* *

*

אבער דיזע קינדער-יאָהרען
האַט ביי מענשען לאַנג געפעהלט;
דער פערשטאַנד האָט זיי געלערנט
לערנען פראקטישער די וועלט.

מענשען האָבען זיך גענומען
מעהר בעטראכטען אונזער ערד;
וואָס אין איהר איז, און וואָס אויף איהר איז —
זיך בענוצען מיט איהר ווערטה.

עלעמענטען אויסגעפונען,
זיך בעדיענט מיט זייער מאַכט;
עלעקטריע אויך וואסער, פייער, —
פאר דעם מענשענ'ס שקלאַף געמאַכט.

מעדיצין — און ליכט און שאַטען
אינדוסטריע גאנץ טיעף שטודירט;
אויך באטאניק, אַנאַטאָמיע
און מאַשינען פאבריצירט.

דאמאלס געהמט אויך די פאָעזיע
בילדער מאַהלען, ליכטיג העל;
און אנשטאט דעם אלטען ליגען
קומט דער אמת אויף איהר שטעל.

זינגען ליעדער נאָר פון לעבען
פאָטאָגראַפיש, דייטליך, קלאָהר;

ריין געשילדערט, אלעס פינקטליך
ניט פערגרעסערט אויף א האר.

מאהלט די ארמוט און דאס עלענד
מאהלט די „גוואלדטהאט“ מיט איהר מאכט;
מאהלט דעם שוואכען דעם געדריקטען
מאהלט א מענשענדיהארץ מיט פראכט.

יושר, אמת, עולה, שקר, —
טוהען זיי אן אין א גוף
און די אלע ווי פערזאנען
טרעטען אויף דער ביהנע אויף.

ווי דער דיכטער, נעהמט די פעדער,
איידער ער פאנגט דאס ליעד נאך אן;
מוז ער זיך די פראגע שטעלען
זאג מיר: „מא קא משמע לן?“

„וועלכע נוצען האט דער לעזער
ווען ער לייענט דאס שוין אפ?
וואס האט דאס ליעד איהם געלערנט
וואס פערבלייבט דערנאך אין קאפ?“

שכל פערלאנגט מעהרער מעלות,
אויסער וואס דער שיר איז שעהן;
נאר א שומה זוכט א כלה, —
וואס זאל זיין נאך שעהן אליין.

מעג דער פערז זיין ווי ערהאבען

בריינגט ער אבער קיינע נויז;
בלייבט עס נאר א פוסטע פראזע —
שכל'ען זעטיגט ניט דער פויז...

נאך בעזונדערס ווען מיר אידען
האלטען יעצט אין אזא שטאנד
ווען מיר זעטיגען זיך טעגליך
נאָר מיט האַס און דרוק און שאַנד.

שאַנד און שפּאַט איז אונזער חלק,
הונגער, עלענד נויט און פיין;
דאָרטען טרייבט אונז מיט שטעקענס, —
דאָ לאָזט מען אונז ניט אריין! ...

ערגער ווי אין מיטעל-אַלטער,
דאן געפינט דער איד דאָך רוה;
ווען עס טרייבט איהם איין מדינה, —
קומט די צווייטע, נעהמט איהם צו.

היינט איז איבעראל פערשלאָסען
טהיר און טויער פאר דעם גרייז;
פון דעם ברענענדען עקוואטאר
ביז דעם קאלטען ים מיט אייז.

עס איז יעצט ארויס א חיה
וואָס איהר שפייז איז נאָר א „איד“;
און איהר גרוך איז זאָ געפעהרליך
מזיק'ט מיט איהר יעדען גליעד.

ציינער שארפע, נעגעל גרויסע
און איהר האלז — א שטארקע קייט;
שפריצט מיט גיפט אוואו זי קערט זיך
אייער לייגט זי וואו זי געהט.

ביז עס בלייבט אונז קיין איין ווינקעל,
וואו די חיה איז גיטא;
שווימט אריבער דעם אטלאנטיק
און מען זעהט איהר גאנץ אפט דא...

און ביי דיזער שלעכטער לאגע
גיט נאך דיכטער אין זשארגאן,
וועלכע פרעגען זיך קיין פראגע:
„וואס העלפט דאס ליעד מיין נאציאן“.

זיי בעזינגען בלומען, פויגלעך —
שענקען שפיעלצייג — דיעזען גרייז...
שפארען איהם אין מויל קאמפאטען,
אבער קיין נארהאפטע שפיין.

און א היבשע מאס ציניזם
און „וויזתא'ס“ פול א סטאק;
אויף דעזערט — א פוטער קוכען
און פערדארבען זיין געשמאק:

און ווער רעדט שוין וועגען נוצען —
וואס דערפון האט די נאציאן?
ניט קיין טרייסטונג צו די צרות
ניט קיין עצה וואס צו טהאן!

מיר בלייבט נאָר צו ווידערהאַלען
 יענע אלטע — נייע ליעד;
 וואָס צום פּעדלער איז געשריבען
 און געמיינט דעם גאנצען איד!

„וואָס זינגט איהר פּאָעטען פון בלומען פון פויגלעך?
 דאָס ליעדעל האָט לאַנג שוין איהר צייט אָפּגעלעבט,
 דאָס פּאָסט צו פארשלעפּערן קינדער אין וויגלעך
 גיט בעסער דעם קראַנקען אַ היילונגס־רעצעפט!“

1892

דריי סטאנציעס

בי יצר לב האדם
 רע מנעורוב (בראשית ח"א)

ווער עס איז א דיינקענדער
 קעהרט דעם מח קלערענדיג;
 ווער מיט אויגען אָפּענע
 קוקט ער אויף דער וועלט.
 אין דעם גרויסען מענשענטייך
 פיעל עס גיט פערדאַרבענהייט, —
 גניבה, גזילה, פאלשקייטען
 נאָר א גרויסע צאָהל;
 איין פיש שלינגט דעם אנדערן,
 ווער נאָר איז א שטאַרקערער
 סיי אין כוחות קרעפטיגער
 סיי אין קאַפיטאַל.

פרופט נאָר זוכט אן ערליכען
 מיט א וואהרען צוטרוען
 אויב איהר טרעפט א הונדערטהייל
 איז דאָס שוין צופיעל;
 נאָך ביים ערשטען אדמ'ן
 זעהט מען שוין די מאָרטהאַטען, —
 איין ברודער דעם אנדערן
 האָט דערשלאָגען טויט.
 און אוועלכע מעשה'לעך
 פון א מענשען הרגע'נען, —
 הרגע'נען און אָפנעמען
 האָט געטראָפּען אָפט;
 ווער רעדט נידערטרעכטיגקייט
 האמבאג און בע'גנב'נען,
 גנב'ענען און לייקענען
 שטייגט פון טאָג צו טאָג.
 דערצו מיטלען זוכענדיג
 קומט אדור פון אנוש'ן⁽¹⁾
 וועלכע האָבען אויפגעקלעהרט
 גלויבען רעליגיאָן;
 האָבען אויבען אָנגעצייגט:
 אין הימעל אין „א סטאנציע הויז“
 ווער עס וועט דא זינדיגען,
 ווערט אויבען בעשטראָפּט.
 זעהר יונג און שרעקעדיג
 ווארען די פערצייטיגע;
 דיזעס העלפט די קליגערע
 אויספיהרען דעם פלאָן.
 מ'הערט א דונער קלאַפּענדיג,

מ'זעהט א שטערן פאלענדיג,
 מ'זעהט א וואסער רוישענדיג
 פון א שטורם ווינד ;
 פאלט אויף זיי א שרעקענים,
 טרייסלען זיך און ציטערן,
 מיינען אז גאט ביזערט זיך
 פאר די גרויסע זינד.
 אבער, קוים זיך צוגעוועהנט,
 ווערט דער שרעק שוין לייכטערער
 מענשען הערט מען זאגענדיג :
 — איך וויל לעבען יעצט.
 וואס קען דאס מיר קימערן,
 וואס וועט זיין אויף יענער וועלט !
 „דארף איך לעבען שטארבענדיג ?
 שטארבען ווען איך לעב.“
 אנב טרעפט שוין גייסטליכע,
 גוט געניטע „ביונעסלייט“
 מאכען פון דעם גלויבענשמאט
 פאר זיך א געשעפט.
 מענשען מעהר ערפארענע
 האבען זיך ארומגעזעהן,
 אז דעם הימעל'ס „סטאנציע־הויז“
 שטעהט פון דר'ערד צו ווייט ;
 די פאליציע בלייבענדיג,
 דארף מען איינע ארדענען
 וועלכע זאל שטעהן געהענטער
 נעבען זיך איז שטאדט.
 בכן—ווערט באלד רעגירונגען,
 קעניגע, געזעצגעבער,

כאפט מען איינעם זינדיגען
 ווערט ער גלייך בעשטראפט.
 און די ביידע אנפיהרער,
 גייסטליכע און קעניגע,
 לעבען ביידע ברידערליך
 איינס דעם צווייטען שטיצט...
 נאָר די צווייטע „סטאנציע-הויז“
 כאַטש זי איז א נאָהענטע,
 קען זי אויך נישט אָפהאַלטען
 ווילדעס טהיער פון רויב.
 מ'קען א מענשען הרג'ענען,
 וואו קיין עדות זעהען נישט
 ווייס דעם אמת קיינער נישט,
 בלייבט דער מערדער פריי.
 אגב די פאליציע-לייט,
 זיינען אויך נאר מענשעלעך,
 זינדיגע נשמה'לעך —
 נעהמען אָפט כאבאר.
 און אזוי די ריכטער-לייט,
 און אזוי — די אנפיהרער,
 און אזוי — די טראַקן-זיצער —
 יעדער זוכט פאר זיך.
 מענשליכע פערדאָרבענהייט
 ווערט דערפון נישט ווייניגער,
 גלויבענס און רעגירונגען
 בריינגען מעהר בעטרוג;
 ס'הארץ צופלאצט נאָר טראכטענדיג:
 בלויז דאָס איינע קריסטענטום,
 פיעל עס האָט די וועלט-טהיילען

אויסגעווייקט אין בלוט!
 קעניגע פון זייער זייט
 מאכען שטרייט פאר קלייניגקייט,
 טויזענדער אומשולדיגע
 פאלען שוין אין שלאכט!
 יאהר-הונדערט דער ניינצענטער
 האט ערקלערט פערניפט־יגער
 אַרדענען „א סטאַנציע-הויז“
 אין דעם מענשענס האַרץ, —
 איהם אין שולען לערנענדיג
 וויסענשאפט און זיטליכקייט
 ער זאל וועלען גוטעס טהאָן
 ווייל ער האט דאָס ליב.
 אבער דיזע „סטאַנציע-הויז“
 האבען אויך די מענשעלעך
 גאָר צו שלעכט בענוצט.
 זיי ערפינדען נייאגיקייט,
 שיספולווער גאר קינסטליכע,
 וואָס זאָל מענשען ממית זיין
 טויזענד מיט אמאָל!
 דער שטודירט אויס מעדיצין,
 ווערט א גוטער „סאַקערלע“
 שמאַצקעט אויס די דאָלערלעך
 פון א גאַנצער שטאַדט;
 ער זוכט גאָר זיין אייגעננוץ:
 דאן ווען איך בין אונגליקליך,
 ווען עס ברענט מיין שטיבעלע
 וואַרעמט ער די הענט! ...
 לאַיערס — אויך דאָס זעלביגע

נעהמען גאנצע הונדערטערס
 פאר דעם קלענסטען משפּט'ס
 ער האָט דאָך שטודירט!
 דער קליענט פּערזיכערט זיך
 אויף דעם לאַיערס מענשליכקייט;
 דער נעמט געלט ביים צווייטען צד,
 דער פּערלירט דעם טרייעל
 זעהט נאר דעם אפטייקערל
 האָט „פּראָוויזאָר“ אויסשטודירט
 מעג ער נעהמען קוואַדערלעך
 וואו איהם קאָסט א סענט.
 אַלזא זעהט מען עפענטליך
 וואו די אלע מיטלען
 פון די דריי בעשטריינגונגען
 העלפט ניט אויף א האַר.
 ניט קיין געריכט א הימעל'שער,
 ניט „סינג-סינג“ די שטאַטיגע
 ניט קיין שטראָפּ קיין הערצליכע —
 אלעס איז אומזיסט!
 פיש, בלייבט מען די זעלביגע
 אלץ איינס ווי די פאַריגע
 מיט די זעלבע פיהרונגען
 ווער נאר גרעסער — שלינגט...
 יעצט בייט זיך די מיינונגען.
 אויף די צייט די קינפטיגע,
 אויב עס וועט זיך בעסערען
 אונזער וועלט אמאָל;
 דער האַפט אויף צו ענדערען
 אין דער וועלט די ארדענונג

און עס זאל זיך אויסגלייכען
 מיה מיט קאפיטאל.
 פילע ווארטען האפענדיג
 אויף ישעיה'ס וואהרזאגונג,
 ווען דער וואלף און שעפסעלע
 וועלען שטימען גלייך ;
 דער דיינקט אז די בילדונגסקראפט
 מוז צו ענדע גובר זיין
 און עס בלייבט נאר קעניגען
 ציוויליזאציען !
 פארלויפן די צושויער,
 שמעלצען הערצער קוקענדיג,
 האמבאג, פאלשקייט גרויזאמע,
 און עס נעמט קיין סוף !
 ווען וועט זיך דאס ענדיגען
 מיט דעם טהיער צוויי פיסניגען,
 ווען וועט ער ווערען מ ע נ ש ל י כ ע ר
 אה, עס איז נאך ווייט !

החלוחה והמתלוקת

נאום הגבר היקם על
 משיח אלהי יעקב
 ונעים זמירות ישראל.
 (שמואל ב"ג)

דוד, שטאלץ פון אונזער אומה !
 דוד, געטליכער פאָעט !

דיינע אָדען פון דיין תהילים
בלייבט א מוסטער פון געבעט.

גייט דען ווער אין וועלט געשיכטע,
וואָס שטעהט מיט דיר אויף איין ברעט;
סיי אין גייסט און סיי אין קערפער,
העלדענקעניג און פאָעט.

לייבט און בער האָסטו צוריסען
און דעם גלית, פלישתים'ס ריעז,
דו בעזיעגסט איהם מיט צוויי שטיינדלעך
אַהן א בויגען, שווערד און שפיעז.

פאר דיין מיכל, דיין געליעבטע,
שטורעמסטו צום פיינד אריין
צוויי מאָל הונדערט לייט פערוואונדעט
אום דעם קעניג'ס איידים זיין.

ביזט א שרעקבילד פאר די שונאים,
מואב, אדם און אדם, —
הויבסט מיט מאַכט דיין רעכטען ארעם
און דו שטירצסט זיי טיעף אין תהום.

אַבער דיזער שטאַרקער קערפער,
זאָפיעל העלדענמוטה און דרייסט,
אַה, ווי שוואַך און אומבעדייטענד
איז דאָס נאָך קעגען דיין גייסט!

פון דיין שאָף — צום קעניג'ס פאלאסט

דאָס ער ליעבט דעם דוד הערצל'ך,
שטעלט זיין לעבען פאר איהם איין.

אז א קינד בלייבט פון איהם איבער
קראַנק, און הינקט אויף ביידע פיס;
זיין פאמיליע דורך צושטארבען,
ער מוז זיצען ביי זיין טיש;

וואָס אין גרונד — איז ער דער יושר,
איהם נאָר קומט דער טראַהן מיט רעכט;
נעהמסטו העלפט פון זיינע גיטער
און דו גיסט אוועק זיין קנעכט!"

דיזער גלומה ווערט ניט פערלאָשען,
דער פערדרוס וואר זעהר גרויס;
ביז רחבעם ווערט א קעניג, —
דאמאלס ברעכט דער פייער אויס.

(דען פאר דוד און פאר שלמה'ן
קענען געגנער גאָר ניט טהאָן;
דען זיי האַלטען פעסט דעם סצעפטער,
ס'איז קיין צייט פאר רעוואָלוציאָן.)

דעם רחבעם בלייבט נאר איבער
בלויז פון פאַלק א זעקסטע טהייל;
און עס ווערט שוין צוויי פארטייען:
יהודה און ישראל.

דיזע בלייבען אייביג געגנער,

ביז זיי האָבען זיך פארלענדט ;
 ביז עס קומט נבכרנצד
 און ער מאַכט פון אלץ אן ענד...

ג

וערין השמן מרקד בונינו.

פון רחבעם ביז דעם חרבן
 דויערט ביז פיער הונדערט יאָהר ;
 קנאה, שנאה און מחלוקת, —
 פלאַנצט זיך איין פון דור צו דור.

ביז די שנאה, ווערט נאָטירליך :
 איינס דעם צווייטען — זיין א פיינד ;
 דויער אונגליק, אונז בעגלייטעט
 איבעראל, און ביז צום „היינט“...

קומען אידלעך נאָר צוזאמען, —
 קען קיין שלום זיין ביי זיי ;
 מיטלען איז רעכט — אלערליי.
 איינס דעם צווייטען וויל בעזיגען

זידלען, פאטשען און מסירות, —
 און ביי לאַיערס און אין קאָרט ;
 ס'איז א וואונדער ווען צוויי אידלעך
 זיצען רוהיג אויף אן אָרט.

קומען אידען אין א „קאָנטרי“ —
 קוים זיי צעהלען צוואנציג לייט ;

באלד צוויי שוחטים — צוויי מנינים, —
טאג און נאכט אין קריעג און שטרייט.

(וואו צוויי אידען—רעדאקטארען —
ליידען לעזער באלד די שטראף
אנשטאט נייעס — איז שימפערליען,
דאס בעקומט מען לעזע-שטאף...)

רעדאקטארען מיינען ביזנעס:
צו געווינען פון א זיעג;
אבער איהר, וואס קריעגט זיך, שרייבער?
וואס געווינט א י ה ר פון קריעג.)

צדקה-חברות פיעל פון טוגענד,
ווערן גאר אהן יאָהרען אלט.
פאר א שטעלע פון בעאמטע
גראַבט מען אונטער — און דאס פאלט.

אויב איהר קענט א שוהל'כעל קריעגען
וואָס האָט ניט געהאט קיין „פייט“
קענט איהר אין „שיקאגא“ שיקען
דאָס וועט זיין א זעלטענהייט.

קען עס ווער די נעזער צעהלען,
פיעל מען רייסט זיי אין א שעה?
וויפיעל ציינער אויסגעשלאָגען?
וויפיעל אויגען ווערען בלאה?

און דער ריכטער זיצט און שמייכעלט,

ווען אזוינס קומט איהם צום האנט ;
שעמען כ'לעבען, דארפען מיר זיך
פאר די שכנים דא אין לאנד ?

האב שוין גאט אויף אונז רחמנות,
ווען מיר זעלבסט פערשטעהען ניט ;
פיעל מחלוקת פיהרט אונז איבער,
זי בעגראבט אונז און בעשיט.

צו דיין פאלק, שיק גאט דיין שלום
פריעד צווישען זיי באנאנד,
זאלען וויסען, זיך בענוצען,
מיט דער פרייהייט פונ'ם לאנד.

1891.

בחרבונני קיין¹

אויפ'ן בער פאלט א שיסקע א לערע,
קלינגט מיט איהם דער גאנצער וואלד ;
פאלען אויף איהם בוימער שווערע,
מאכט ער קיין ליארעם קיין געוואלד
פלעג איך ווען א שונא דערשמעקען,
וועלכער וויל דריקען מיין איד —
מיין געשריי פלעגט דאן טוירטע אויפוועקען
פערקלינגען די וועלט מיט מיין ליעד.
יעצט ווען מיין פאלק ליגט געפעהרליך,
קיין דאקטאר געפינט גאר קיין ראטה

פאלט מיר דער שרייבען זאָ שווערליך
מיין פערדער זאָ שטום און זאָ מאַט.

מיין איך ! איך וואָלט טהאָן פאר דיר גערן,
זעה איך ווי שוואַך איז דער „איך“,
איך וואָלט דיר בעזונגען מיט טרעהרען
האַב איך שוין קיין טרעהרען אין זיך.
וואו זייט איהר, איהר אינגערע יאָהרען ?
ווען איך וואר נאָך מיט טרערען רייד
קוים איז מיין פאַלק שלעכט געוואָרען
פליסט פון מיר טרערען א טייך.
אויסגעוויינט זיך ווי דער ביבער,
דאָס האַרץ בעקומט ווידער איהר רוה ;
קוים די דריי וואָכען אריבער —
קומט אָן דער שבת נחמו.

היינט איז מיין מאַרך אויסגעטריקענט
פערשטאָפט איז פון טרערען דער קוואַל,
מיין האַרץ איז געפרעסט און זאָ דריקענר,
פערשטיקט איז די לופט איבעראַל.
איך וואַנדער אין מדבר זאהארא,
איך זעה קיין .עוויקס און קיין לאַנד ;
דער זאמוס¹) מיט זיין דיקע חמאַרע
פערשיט מיך מיט ברענענדען זאַמד,
זיילען שטויב, שטיל, ווי בגניבה,
ציהט זיך א פאַלק, נאָך א פאַלק ;
מיין סקעלעט שטעהט ווי א מצבה
איבער דעם גראב פון מיין פאַלק.
אין רוסלאַנד מיין בלוט — מיינע ברידער,

די גרעסטע העלפט פון מיין נאציאָן,
 זינקען פון טאָג אין דער נידער,
 קיין לאַנד וויל פאר זיי גאָר נישט מַהאַן.
 צווישען די וועלד ביז און רייצזאָם
 מיט שאַרפע געשליפענע צייהן,
 שטעהט איצט דער שעפּט, שוואַך און איינזאם
 עלענד אין פֿעלד גאַנץ אליין ;
 דייטשלאַנד און עסטרייך ווי שטומע,
 פראַנקרייך נאָך חנפּט דעם שלאַנג...
 נישט אויף דער וועלט גאר קיין אומה
 זאָל שרייען צום טיגער — „ווי לאַנג“ !

אמעריקא ליבעראַל און בעשיידען,
 פֿערוואַרפען א וואָרט — וואָס בעטרעפט ?
 „שווער“ — זאָגט זי — איז איהר צו ריידען,
 מיט רוסלאַנד „שטעהט זי אין געשעפט“...
 פֿערצאַמט איז אין יוראָפּ די גרענצען,
 קיינער לאָזט איהם נישט אריין ;
 אַה, טיגער אין קליידער פון מענשען,
 מערדער אין וואַלד דאַרפט איהר זיין !
 וואָס האָסטו די וועלט זאָ פֿערוואַונדערט
 דו פאַלשע ציוויליזאַציאָן !
 ווייז אין דיין לעצטען יאָהרהונדערט
 וועלכע גוטס האָסטו געמאַן ? !

צייגט די סטאטיסטיק א מינוס
 פון זעלבסטמאָרד, פון מערדער די צאָהל ?
 פֿערקערט דו ערפינדעסט מאַשינעס
 צו טויטען א פאַלק מיט אמאָל...

פלענער פון שווינדלער בעטריגער
געפינט מען היינט מעהר אלערליי,
מאכסט מענשען כיטרער און קליגער
דאס הארץ ווערט נאך ערגער ביי זיי...
פערניכטעסט דעם האנדעל פון שקלאפען,
דו רעטעסט דעם ארבייטער'ס וועלט, —
פאר'ן ווירטה מוז ער ווי אמאל שאפען,
און קראנק זיין פאר אייגענע געלט...

האסטו דען געבראכט א ישועה
צום בלבול פון עלילת דם ?
מיר האבען דאך געהאפט : די רפואה
געפינט מען ביי דיר מן הסתם.
פאלקס שוהלען אין אלע גאסען,
קאלעדזשען אין יעדער שטאדט ;
קיין פאלק וועט די צווייטע ניט האסען
דער בלוט-בלבול — זיין וועט צו שפאט.
לסוף ווען האט מעהר מאל ועטראפען
אמאל, צו די איצטיגע צייט ?
„קארפו“ האט נאך ניט איינגעשלאפען,
שטעהט שוין „רומעליע“ און שרייט²

ווארום האסטו חברות געגרינדעט,
האסט כלומרשט רחמנות אויף פערד —
ווען מענשען ליגען פערוואונדעט
געשטאכען פון דיין איידעלען שווערד ?
טהומסט אפ כל הרציחות
אין נאמען פון הומאניטעט ;
צייטונגען, קלינגען דיין יחוס,

פערלאנגסט נאך אין בעקעל א גלעט.
 — „פון עלעקטרי געפין איך דעם שליסעל,
 אויף קונסט בין איך ספעציאליסט“ —
 פון בלאטע שטעלסטו אויס דיין פיסעל
 ווייזען ווי כשר דו ביזט...

מיין פאלק! וואס פערלאנג איך פון ליימען
 רחמנות, ווען דיר איז ניט גוט,
 ווען איך זעה עס שטעהען פון וויימען
 ברידער פון דיין פלייש און בלוט.
 ברידער פון רוסלאנד געבארען,
 געליטען אויך צרות און שיעור;
 אקארסט געקומען צופאהרען
 ווי גיך זיי פערגעסען און דיר...
 דער האט צו זיין „פרעזידענט“ תאווה,
 זיצען אויפ'ן טשער אויבען און;
 דער יאגט זיך נאך כבוד, נאך גאווה,
 און וואס קימערט זיי די נאציאן.

און ווער רעדט שוין גרינדען „סאסייעטיס“
 מען רעדט וועגען דיר זעהר הייס,
 קומט דיר נאך און די פאסייטעס,
 אין „דומהייט“ נעמט צו דינע פלייש... —
 דאס געלט געהט אוועק אויף פרעזענטען,
 מעדאלען און „יאהרעס-פעסט“, —
 פאר טרעזשורער און פרעזידענטען, —
 מען עסט אויף די אייער אין נעסט...
 די אידישע בעלי מלאכות
 האבען א פראגע פון ברויט

זיי מיינען ניט טהאן דיר צו להכעים —
דערוויילע פערגעסט מען דיין נויט.

ביי דינע דייטשע ברידער
ביזטו פערעכענט פאר דול,
ווען „ציון“ איז דא אין דיין סידור
און עס זינגען קיין מיידלעך אין שוהל...
עס גיט נאך פון זיי אויך רבנים
וואס מאלען דיר אזוי שווארץ —
אָה, די סעמיטישע שונאים —
דא פלאצט אין גאנצען מיין הארץ.
אָט די אלע זאמדיגע זיילען,
פאלען ארויף אויף מיין לונג
צולעכערען איהם ווי מיט פיילען
פערשטומען — מיין פערדער, מיין צונג.

1891

די דריי טויבען

1

גליקליך לעבט אמאל דער איד
אין שפּאַנישער מדינה;
אין קאסטיילען, אין מאדריד,
סעויליע. בארצעלינע, (1)

2

ביי דעם קעניג, פערדינאנד —
אידען מיניסטארען,

גענעראלען פול אין לאַנד,
דאָקטוירים, פראַפּעסאָרען.

3

יעדער איד לעבט זעהר רייך
און וואוינונג און אין קליידען;
פינקטליך מיט דעם קריסט צוגלייך
ניט צום אונטערשיידען.

4

נאָר דער גליק שיינט דאָרט ניט פיעל
דעם אומגליקליכען אידעל.
מען הערט איהם זינגען שטיל
א טרויעריגס לידעל.

5

פערזעהן הונדערט אכציג צוויי,
זעהן יאָהר פאר דעם גירוש,
שפירט דער איד עס טהוט איהם וועה,
ער פערלירט זיין חירות.

6

עס שטרעבט די אינקוויזיציאָן
זיין פרייהייט צו בעגרענצען, —
וואָס דער איד וויל עטוואָס טהאָן,
האַט ער קיין רעכט פון מענשען.

7

דאָן יצחק אבארבנעל
קען זיי אויך ניט רעטען;
עס העלפט זיי ניט זיין הויכע שטעל
זיין וויינען און זיין בעטען.

8

נאָר דער פעבעל שפירט עס ניט,
האַלט עס פאר א פיבער ;
עס טרייסעלט דורך א צעהן מינוט,
די קראנקהייט לויפט אריבער.

9

אין דעם שעהנסטען, פיינסטען אָרט,
ניט ווייט פון קעניגס טויער
אין מאדריד זעהט מען שטעהט דאָרט
א דריי עטאזשנער מויער.

10

אז דאָ וואוינט א גרויסער גביר
וואָלט דאָך יעדער שווערען ;
עס געהען יעצט פיעל געסט צום טיר
דאָמען פיעל און הערען.

11

אקאָרסט-וואָס געוואָרען נאכט,
דער זאל איז פיין בעלויכטען,
און א טיש געדעקט א פראכט
מיט שפאניער וויין און פרוכטען.

12

אלע טרינקען צום ווירטה וויין,
ביי די זיסע שפייזען.
ווינשען גליקליך איהם צו זיין,
וואו ער וויל יעצט רייזען.

13

איין גאסט אבער דאָרט אין הויז
פרעגט דעם ווירטה א פראגע :

וואָס לוינט אייך פון לאַנד אַרויס
ביי דער רייכער לאַגע ?

14

הייזער ווירטהשאַפט—אַלץ פערקויפט,
אַלץ איבערגעגעבען ;
און פון שפּאַניען איהר אנטלויפט,
מאַכט איהר דאָ קיין לעבען ?

15

נאר דער ווירטה, ענטפערט קיין וואָרט
פיהרט אַרויף זיי אויבען ;
אין א צימער וואָס שטעהט דאָרט
שטייגען דריי מיט טויבען.

16

איין טויב לעבט געזונד און פריש,
שרעקליך איז די צווייטע,
אַפגעפליקט פון קאַפּ ביז די פיס,
געקוילעט ליגט די דריטע.

17

—איהר זעהט די טויבען ?—זאָגט דער ווירטה
יעדערע פערשיעדען ;
אין די טויבען מיין האַרץ שפירט
דעם סוף פון היגען אידען.

18

ער ווערט געפרעסט מיט דרוק, מיט דראַנג
ער קען דאָ פיעל ניט בלייבען ;
דויערען וועט דאָס ניט לאַנג
מען וועט איהם אַרויסטרייבען.

19

א האלב מיליאן, אלע בענאנד
וועלען מוזען לויפען.
לאזען וועט איהר דא אין לאנד
ווירטהשאפט, גוטץ אין הויפען.

20

אפגעפליקט וועט איהר ארויס
ווי די טויב די צווייטע ;
בייט ווער דאן זיין גלויבען אויס —
בלייבט ער ווי די דריטע.

21

דען ווער קען עס יוצא זיין
פאר די פרומע פריסטער ? —
פאלט א מענש צו זיי אריין
שטעהט אין טויטען רייסטער...

23

איך זעה די צוקונפט פון דער ווייט
און מוז אלץ פערקויפען.
דאס בעלאנגט נאָר אַן דער צייט
ווער פריהער וועט אנמלויפען.

24

לויפט פון שפאניען איצטער ווער —
דער איז א בעגליקטער ;
וועט ער ווארטען עטוואָס מעהר
אנמלויפט ער אן אַבגעפליקטער.

25

וועט ער ווארטען ביז צולעצט,
טו זעהט די טויב די דריטע ;

לויפען לויפט פון שפאניען יעצט,
ווען ניט איז דאָ די — שחיטה...

26

אויף די ענדע פון דער נאכט
זאָלסט יעצט ניט גלויבען.
קוק אויף שפאניען און בעטראכט
דעם משל פון די טויבען...

לשנת תרנ"ד

1

דער וועלט-זייגער שלאגט אצינדערט
 פינקטליך פיער און פופציג יאָהר,
 צום צאל זעקס און פופציג הונדערט
 פון דעם ערשטען מענשענס דור.

* *

*

2

דען דער וועלט-רוים איז גאטס זייגער —
 אומעטום שטעהט זיין פעטשאט, 1) —
 זון און מאָנד זיינען די ציינער,
 און די ערד — דער ציפער בלאט.

3

די לבנה צייגט מאָנאטען,
 און די זון — טאָג און נאכט,
 און פון יאָהר אלע פיער צייטען
 צייגען דיעזע צוויי א פראכט !

4

פירכטעט ניט פאר שטויב פון דרויסען,
 מיט קיין גלאז איז ער פערשטעלט,

איהם שאדט ניש קיין קלאפ, קיין שטויסען,
קיינמאל האט ער זיך געשטעלט.

5

איהם האט קיינמאל ניש געטראפען
ניש געהן ריכטיג אויף א האר,
ניש געשפעטיגט, ניש געלאפען,
שוין כמעט זעקס טויזענד יאהר.

6

אויף איהם הענגען אויך צוויי וואַגען,
דער שטויסט אָב, דער ציהט צו זיך;
די צוויי כוחות דרעהען, טראָגען
אלע רעדלעך זעהר גיך.

7

פיעל קאמעטען און פלאנעטען,
נעפטון, ווענוס און מערקור,
אעס דרעהען די צוויי קייטען,
די צוויי קרעפטען פון נאטור.

8

עס אַנציהען ווי דער שטייגער
אלעס דרעהען די צוויי קייטען.
דאָס פערשפאַרט מען אין דעם זייגער,
געהט און געהט פון דור צו דור.

9

אלע וואונדער און מאַשינעס
וואָס קען געבען אויף דער וועלט,
ליעגט דאָס אלץ אין די שפרודזשינעס,
קיין איין קונסט איז דאָ פערפעלט.

10

טעלעגראפֿען, פּאָנאָגראַפֿען,
עלעקטריע און מאַגנעט.
האַט דער מייסטער אלץ בעשאַפֿען
אַין דעם זייגער וואָס איהר זעהט !

* *

*

11

אַה, דו גרויסער זייגער-מייסטער !
ווער קען דען דיין ווערק פערשטעהן ?
ניט קיין מענשען, ניט קיין גייסטער,
קינער קען דיין סוד דערגעהן.

12

ווי דו האַסט עס אלץ בעשאַפֿען
און בעשאַפֿסט נאָך עד היום —
וועלטען פול מיט ים און האַפֿען
אין דעם אונבערגרענצטען רוים.

13

ווער קען צעהלען די מיליאָנען
וועלכע שוועבען אויבען שטיל ?
וועלכע רעדלעך זענען זונען
וואָס בעוועגען ערדען פיעל ?

14

ווער קען דען דיין זייגער מעסטען
אין זיין לענג און אין זיין ברייט ?
און פערשטעהן זיין קראַפֿט דעם פעסטען,
זאָ פיעל דורות צייט ער געהט ?

15

וואו איז דער אָרט, וואָס פערמאָנט עס
צו ענטהאַלטען דיעזען נעסט ?
און דער מייסטער, וועלכער טראָנט עס
אזא מאַש-אוהר אין זיין וועסט ? !

* *

*

16

גרויסער קינסטלער ! איז ניט מעגליך
מיר ערלויבען טהאָן א בליק,
ווי די אוהרען ווערען טעגליך
פאַבריצירט אין דיין פאַבריק ?

17

און צוריק מיך לאָזען שוועבען
צו די מענשען דאָ אויף דר'ערד,
איך זאָל קענען איבערגעבען
אלע קונסטען, דיין ערקלערט ?

18

און מיין צייט ווען עס וועט קומען,
איך וועל דארפֿען געהן צוריק —
זאָל איך ווערען אָנגענומען
אלס א העלפער אין פאַבריק.

19

איך זאָל וויסען אלע קוועלען,
אלע סודות פון נאַטור,
און זאָל קענען זעלבסט אויפשטעלען
אזא קינסטליך מאַשען-אוהר.

20

נאָר דיין „יא וואָרט“ וויל איך קריגען :
 האָסט מיט מיר אזוי בעשטעלט,
 דאן וועל איך מיט פערגעניגען
 נעהמען אבשייד פון דער וועלט. =

תרנ"ח

א נייער ספר געהט ארויס,
 זיין נאָמען איז „דער יאָהר תרנ"ח,"
 דער אינהאלט דארט, איז וויכטיג, גרויס,
 דאָך אָהן ווערטער, אָהן א שפראך,
 פון קיין בוכשטאב איז קיין שפור,
 דאָך לעזט יעדער, קלאַר אין איהם,
 רעדאקטירט ביי דער נאָטור,
 דער מחבר, „אלהים."

שטענדיג דיעזער בוך ערשיינט,
 אלע יאָהר — פונקט ניט פערפעהלט,
 ווי דער פאָריאָהר, זאָ היינט,
 אימער זייט עס שטעהט די וועלט;
 און ער ווערט אויך צוגעשיקט,
 אלעמען אָהן אונטערשיעד,
 מי צו דעם, וואָס רייך, בעגליקט,
 סיי צו דעם, וואָס זינקט אין לייד.

א בלאַט א טאָג לעזט מען, ניט מעהר,
 מ'לעזט דעם בוך אויס אין א יאָהר ;

מ'האט קיין רעכט, צו טהאן א קער,
זעהן וואס ווייטער, קומט דאָרט פאַר.
איינער פיהלט געשמאק אין זי,
א צווייטער לעזט עס אונבעטראכט...
איינער לעזט א בלאט, צי צוויי —
פלוצלונג ווערט דאָס בוך פערמאכט.

עס קומט אן אַט דער זשורנאל,
אלע ברואים אן געצאָהלט,
דער רעדאקטאר האָט קיין כלל,
וועמען פיינט, און וועמען האָלט...
רויבער, שלעכטע, שטייגען אויף,
שטילע ווערט געצאפט דאָס בלוט,
דער זשורנאל ער הערט ניט אויף,
קומט אן יעדען צו'ם מינוט.

דער זשורנאל ער הערט ניט אויף,
האַטש די לעזער בייטען זיך,
פיעלע קומען, לעבען אויף,
פיעלע שטאַרבען, זעהר גיך.
לענדער, פעלקער, — אלץ אנאל,
שטייגען, פאלען ביז צום גרונד,
אך ווי פעסט, איז דער זשורנאל,
זעהט די בלעטער ! זעהט דעם בונד !

הערר רעדאקטאר ! אייך בעט איד,
מאכט קיין אַבהאַלט אויף מיין וועג,
רוהיג, מונטער, לאָזט נאָר מיד
לעזען ווייטער ביז צום ברעג ;

כ'וויל נאך לעזען פיעל, אסך,
מיר איז ליעב דאָרט יעדע בלאַט,
כ'וועל איך דאַנקען פאר „תרנ"ח",
און וועל האַפען אויף „תרנ"ט."

אן אויבֿיגער מוד

נאך א יאָהר — איז נאך א רינג
אין דער גרויסער קייט דער וועלט,
וואו דער אַנפאַנג ? וואו דער ענד ?
אלעס איז פון אונז פערשטעלט !
און וואָס איז דער צוועק דערפון,
ווען איך לעב שוין הונדערט יאָהר ?
כ'ארבייט, עס און שלאָף, און שטארב,
און עס קומט א נייער דור ;
און די ערד דאָרט בייט מיר אויס
אויף א בוים, צו אויף א ביהן
און מיט אלעס וועקסעלט זי,
וואָס איז פאָרט דער צוועק, דער זין ?
מיט דעם גאַנצען זון־סיסטעם
מאַכט „נאַטור" דעם זעלבען שפיעל —
איין פלאַנעט, דאָרט, צופאַלט,
האַט זי שטאַף אויף נייע פיעל ;
און אזוי מיט די מיליאָנען
זונען, וואָס מיר זעהען ניט,
זאָג מיר פאָרט, נאַטור געהיימע !
וואָס בעצוועקסטו מיט דערמיט ?

פערשיעדענעם

רעטענישען, אפאָרזומען, פעליעמאָנען.

חידה 1.

מיין פאָטער און מוטער קענט איהר לעבעדיגע נעפינען.
און לעבעדיגע קינדער וועל איד געווינען.
קיין לעבעדיגעם געוועזען בין איד אליין.
איד האב קיין אטעם גלייך ווי האַלץ ווי שטיין.
מיין מוטער געבארט מיד אין גיכען.
מיינע קינדער'ס געבורט געווערט שוין א צייט:
צו מיר איז דער הימעל מיט די ערד געגלייכ
צוליעב מיר קריגען זיך די גרעסטע לייט.
פון צוויי פארבען בין איד געבויט.
צו מיין קינדס געבארען בלייב איד טויט.

פתרון

אויסזאגען אייד קען איד מיד ניט בעשליסען.
דען א י איד וועל אייד אויסזאגען וועט איהר שוין וויסען!)

חידה 2.

אדם הייתי, ורבות חיתי
לאדם נולדתי, ובנים נולדתי.
אם מת אבי, מי ידענו?
קבורה לא היתה לי, ופה איננו:
ולמעלה מחציי, מתו כל אבריי.
מות בקרבי, ותמו יצורי

ומחציי ולמטה חליפות תראנה,
מעבר מזה ארי נרא הנני,
מעבר מזה לרפה כח תחשבני,
פעם בחברת נכונים תמצאני.
פעם חרב חדה הנני.
ופעם שלת תלשתני
ואם יעמד מאחרי כן נשיא אפרים
הנני בעל ארבע רגלים.

א בגד אויף אלע יום טובים

מ ח ו ת ז. ווארום זייט איהר געקומען ר' שמערל! אויף מיין שמחה
איז אזא'ן אלטען בגד?
דער ג א ס ט. ווייל דאס איז ביי מיר א נוצליכער בגד אויף אלע
יום טובים.

פ ס ח איז איז איהם קיין ב ר ע ק ע ל ניטא:
ש ב ו ע ו ת. ברויכט ער אויך ת ק ו ז:
ר א ש ה ש נ ה. ב ל א ז ט עס פון אלע זייטען:
י ו מ כ י פ ו ר. טויג דאס אויף 18 כ פ ר ו ת:
ס ו כ ו ת. איז דאס אהאדער (הדר):
ח נ ו כ ת. איז דאס פול מיט ל א ט ק ע ס:
א ו נ פ ו ר י ס. צושיט זיך עס אויף מ א ה ז.

ווייב

— ווארום רופט א מאן זיין פרוי „ווייב“?
ווייל עס גיט א גוטע און א שלעכטע „עזר“ אין „א כנגדו“, א „מצא“
און „מוצא“ דארום רופט מען די גוטע פרוי „ווייב“ ווייל דאס מאכט:
„והוא ימשול בד“ (בראשית ג ט“ז) און די שלעכטע פרוי רופט מען „ווייב“
ווייל דאס מאכט: „וחוטא ילכד בה“ (קהלת ז כ“ג).
וואס פאר א שעהן געשטאלט דאס ווייבעל האט.
און ווי ווייט גרייכט איהר נשמה.
איהר קערפער האט בעשאפען גאט
און דער טייפעל — איהר נשמה.

פרויען-כאראקטער

(אפאריזם)

דאס ערשטע וואס זיי צייגען :
ווי גוט זיי זענען.
דאס ערשטע וואס זיי ערפאהרען :
ווי שעהן זיי זענען.
דאס ערשטע וואס זיי פערגעסען :
ווי אלט זיי זענען.
דאס ערשטע וואס זיי פרובירען :
ווי שטארק זיי זענען.
דאס ערשטע וואס זיי ערפאהרען :
ווי שוואך זיי זענען.
דאס לעצטע וואס זיי בעטראכטען :
ווי פערנארט זיי זענען.

קדש ורחץ

זכרונֵי כִי בִּלְרוּתִי קראתי באיזה פירוש על ההגדה, שמוכיח
כי בסדר סימן של פסח צריך להיות „רחץ” תחת „רחצה”, יעלה
על דעתי, שהסמנים האלה נוסדו בדרך שיר, היינו :

קדש ורחץ,

כרפס יחץ,

מניד רחץ,

מוציא מצה,

מרור כורד,

שלחן עורד,

צפון ברד,

הלל נרצה.

היינו שלשה חרוזים שוים ורביעי יוצא,
ועוד שלשה שוים ואחד יוצא כנגד הרביעי.

די אמעריקאנער אידען און דער ציוניזם

(ציטאטען פון א דעבאטע איבער'ן ציוניזם וואס אליקום צונזער האט געפיהרט מיט
ה' יאהאן פאליי אין דעם "פאל קס-אדוואקאט", 1890).

איהר האט זיך אויסגעדרוקט מיט די ווערטער אויף די נאציאנאליס-
טען:

— „זיי פאנטאזירען וועגען א זעלבסטשטענדיגע מלוכה אין ארץ
ישראל און שווערמען איבער א שטיינדעל פון מוטער רחל'ס קבר" און ווייטער
זאגט איהר אויך שרייט מען צום פאטריאט, צייגט ער אונז „א גאנצע
מלוכה אין פאלעסטינא מיט א הייליגער גאטעס-דינסט אויף די שטומע
שטיינער פון כותל מערבי". ניין הער פאליי, איהר האט א טעות אין דער
הינוכט: דיזע טהייל אידען וועלכע איהר רופט אז זענען אונפראקטישע
נאציאנאליסטען, אונבעדענקטע פאטריאטען. אבער וואס מיר רופען זיי חובבי
ציון, האבען קיינמאל נישט געדיינקט און דיינקען יעצט נישט וועגען אומקערען
צוריק גאטעס דינסט אין בית המקדש. מיר ווייסען אז די קרבנות וועלען
זיך נימאלס אומקערען מיט אונזער עמיגרירען נאך פאלעסטינא, מיר וויי-
סען אז זיי זענען געווען א רעצעפט צו א געוויסע קרייז, וועלכע דאס פאלק
האט עס מיטגעבראכט פון מצרים, און אלע נביאים פון ישעיהו ביז הושע
האבען אויף דעם געשריען, און וועגען יעצטיגער צייט איז שוין געוויס נישט
וואס צו ריידען. אפילו שמיטה וואס דאס פאדערט די גאטור פון דער ערד,
זיינען אויך אלע חובבי ציון פון רוסלאנד, און אלע גרעסטע רבנים ווי ר'
יצחק אלחנן, ר' מרדכי עליאשבערג און נאך פיעלע אנדערע רבנים געווען
געגען שמיטה און אלע קאלאניסטען האבען געארבייט אין דעם יאהר פון
שמיטה.

וועגען א מלוכה, האט דאס גאר קיין איינער פון די נאציאנאליסטען
פון זיין מויל נישט ארויסגעבראכט, אבוואהל דאס איז גאר נישט ווייטלויפג
מיט דער צייט — זעהענדיג ווי אין טערקיי האבען זיך די לעצטע צוואנציג

יאהר געבילדעט פיעלע לענדער אזעלכע ווי רומעניע, בולגאריע, מאנטע-נעגרא, סערביע — די אומה'לע זוכט נאר א רוהיגען ארט, און דורך די נסיונות פון די לעצטע 16 יאהרהונדערט, (צייט קאנסטאנטינ דער גרויסער האט אנגענומען דעם קריסטליכען גלויבען, און דאס קריסטענטהום האט בעקומען א מאכט), האט זי געזעהן אז אונטער קריסטען וועט זי ניעמאלס האבען א רוהיגען ארט, דען אין זייער אלע הייליגע איקאנען מיט די הייליגע בילדער שטעלען פאר ווי יעזוס שטעהט געקרייצט פון אידען, דער גאנצער נייער טעסטאמענט איז נאר געגרינדעט אויף די רציחות מיט וועלכע אידען האבען זיך נוקם געווען אין יעזוס קריסטוס, יעדעס קריסטליכעס קינד ווערט אין דעם גלויבען ערצויגען און זויגט די שנאה צום אידען צוזאמען מיט די מוטערס מילך, די זעלבע שנאה ווערט אין איהם איינגעווארצעלט מעג ער דערנאך גלויבען אין קריסטוס אדער ניט, ווי די פראקטיקע האט אונז גע-וויזען אין דייטשלאנד און אין עסטרייך, אז מעהרערע פון די אנטיסעמיטען זענען פראפעסארען און סטודענטען, פון הויכער בילדונג; דער איד קען נאר קריגען א רוהיגען ארט, ביי די נאציאנען, וועמעס גאט ער האט ניט גע-קרייצט, אויפ'ן תליה ניט געמאטערט, און דיזעס קריגען מיר נאר אין טערקיי, אין אלקאראן אין קייז זכר ניטא וועגען שנאה אויף דעם אידען, די לאנגע וועלט היסטאריע האט אונז געוויזען אז אין טערקיי אין קיינמאל אין א געטהא ניט געווען קיין עלילות דם, (אין מאראקא האט עס אויפגעקרייצט דער פראנצויזישער קריסטליכער קאנסול).

אין ארץ ישראל קען א רוהיג אידיש ווינקעלע בעשאפען ווערען. פון אמעריקא זאלט איהר ניט בריינגען קיין ראיות, מיר זעהן דעם הפך. ווי לאנג איז ערשט ווי וואשינגטאן האט ארויסגעגעבען זיינע מענשענ-פריינדליכע געזעצע און ביי דעם אלעם עקסעסטרע גענוג די שנאה פון קריסטען אויף אונז, מיר ווייסען גענוג רעדאקטערע וואס רייצען טאג טעגליך אויף דאס פאלק אויף דעם אידען, און מיר זענען זיכער, אז די גרעסטע טייל פון זיי וואלטען עס געטהאן ווען זיי וואלטען ניט מורא געהאט פאר זייערע ביזנעס, און מיר זענען נאך ביז יעצט ניט זיכער, אויב מיר וועלען דא אין אמעריקא האבען אימער אזעלכע רוהיגע טעג, און אויב חלילה דא וועט עפענטליך ארויס די שנאה, דאן וועט דא זיין ערגער ווי אין רוסלאנד, דארטען איז דא איינער וועלכער ווער ער גיט א געשריי האלט! ווערט עס גלייך שטיל, און דא געהט אריין די גאנצע רעגירונג צו די איירישע און צו די דייט-שען, וועלכע האבען מיטגעבראכט זייער אנטיסעמיטיזמוס פון אייראפא, און די געזעצען ליגען ביי זיי אין די הענט, יעצט ווארפען זיי אויף אונז אויף די

שולד, וואס ביי אונז געפינט זיך א גרויסער פראצענט סאציאליסטען. און שפעטער וועלען זיי געפינען טויזענדער אנדערע אורזאכען. און געגען דער אידישער צוקונפט אין אמעריקא שוועבען פילע פֿינסטערע וואלדענס. ווען דער איד זאל זיך בעצייטענס ניט נעמען צוזאמען און זארגען מיטלען איידער די שנאה וועט ארויס עפענטליך.

— אונז טרייסט גאנץ ווייניג וואס אנדערע זאגען אז אזא צוקונפט קען נימאלס קומען אין אמעריקא, דיזעלבע טרייסט האבען מיר געהערט. אין די העלעניסטישע צייטען אין שפאניען ווען עס העלפט פון דאס לאנד האבען רעגירט אראבער, און נאך פילע צייטען אזעלכע, און וואס אין גע-ווען די ענדע? ווער וואלט עס גלויבען דאס אין דייטשלאנד, דארטען וואו עס איז געווען שיללער, געטהע, היינע, בערנע, טשאקע, לעססינג, הומבאלט קאנט און דארטען וואו לאסקער האט געהאט די ערשטע דעה אין פארלא-מענט זאל אין איהר קענען ארויס די שרעקליכע חיה דעה אנטיסעמיטיזמוס און זאל דערמיט פארפעסטען גאנץ אייראפא?...

זא ווי זא מוזען מיר זיך אנגרייטען א קאפענקישעלע אין פאלעסטינא עס זאל זיין אין א נויט וואו צו אנטלויפען. צווישען קריסטען וועלען מיר קיינמאל אונזער זיכערע רוח געפינען. דען דער איד שטעהט זיי אייביג, ווי א שאנדע-צייכען אין די אויגען. דען נאר דער איד ווייס ריכטיג וואס ניט פיינעס עס האט פאסירט מיט דער מיידעל „מאריא“, יעזוס איז אונטער אידען געבארען און אונטער אידען ערצויגען, און דארום קען זייער הארץ ניט רוהיג זיין ביז זיי וועלען דיזען שאנדע צייכען פון דער וועלט אויס-ראטען.

— איד פרעג אייד, הער פאליי — איהר זעהט דאך שוין אפען אז אלע רוסישע אידען וועלען מיט דער צייט מוזען עמיגרירען, טו וואס ארט דאס אייד אז מיר וועלען זא האבען א מיליאן עמיגראנטען וועניגער? דען פאר לעסטינא פארנעהמט 600 קוואדראטע מיילען אויסער גליל, וואס פון יענער זייט ירדן, די קאפיטאליסטישע עקספלאואטאציע וועט דארטען פיעל ווייניגער עקזעסטרען איידער דא, דען ביז וואנען אלע קליינע קאפיטאלען וועלען אריינפאלען אין אייניגע געזעהלעטע הענט ווי דא אין אמעריקא, קען נאך געדויערען אייניגע הונדערט יאהר, דען די פרייהייט פון אמעריקא, דאס וואס די רעגירונג וויל קיין זאך ניט געהען אונטער איהר שוץ ווי: באנען, ביינק, און נאך פילע אנדערע גרויסע געשעפטען, גיט דאס די מאכט עס זאלען נישט שווימען די קליינע קאפיטאלען אין די גרויסע איינצעלנע טייכען. אין פאלעסטינא איז דאס אבער דער פאל ניטא. דארום קען עס נאך דויערן

פילע הונדערטע יאהרען ביז דער קאפיטאל זאל זיך געפינען אין דריי אדער פיער הענט ווי עס איז דער פאל דא. קורץ, די אידעע פון פאלעסטינא איז גראדע פון פראקטישע און דענקענדע מענשען געגרינדעט, און זיי האבען צו האפען מיט רעכט אויף א בעסערע צוקונפט ווי מיר דא איז אמריקא. עס איז נאר א שאנדע פאר די אמעריקאנער אידען, אז זיי סימפאטיזירען ניט מיט דיזער אידעע, און זענען צופיעל אנפערטרויט אויף דער פרייער לאנד. אבער זיי מעגען זיין פערליעבט איבער די אויערען און אפפערען פאר איהר זייער נאציאנאליזמוס מיט זייער גאנצען צעמטל פון נביאים גבורים, פאעטען, מארטירער, דענקער, פילאזאפען, געזעץ געבער און נאך און נאך. פאלעסטינא ווערט בעזעצט אהן זייער הילפע. עס איז גאר קיין פולע אכט יאהר ניט פארלארען זייט מען האט גאר אנגעהויבען צו ריידען וועגען קאלאניעס, צעהלט שוין פאלעסטינא ביז 20 קאלאניעס און איינס גלענצער פאר דער צווייטער, די קאלאניסטען זענען די גליקליכסטע און גע- זינדסטע אידען אויף דער וועלט.

לעזט די בריעף פון עקרו, זכרון יעקב, ראש פינה, יהוד, און נאך, וועט אייך טרערען פליסען פון פרייד, דער פארשריט וועלכע די קאלאניסטען מאכען דארטען וועלען מיר איז אמעריקא קיין מאל ניט זוכה זיין צו זעהן, זייערע קינדער וואקסען העלדען, מען זעהט עס קען פון זיי אויסוואקסען מאקאביער, די אראבער ציטערן פאר א קאלאניסט ווי פאר פייער, זיי לעבען יעצט גליקליך און ציטערען ניט ווי מיר פאר די צוקונפט, און ווען מיר דא שטעהען פון ווייטען און העלפען זיי ניין קענען זיי מיט רעכט אונז זאגען ווי מרכי, „רוח והצלח יעמוד ליהודים ממקום אחר“ — הלואי זאל אויף אונז ניט מקוים ווערען דער אנדער העלפט פון פסוק...

א היסטארישער צימעם

(א קאפיטעל פון ווילנער פינקס).

אזוי ווי די וועלט געשיכמע האט צו דערצעהלען גרויסע רעזולטאטען פון קליינע אורזאכען. ווי דורך די גענז פון רוים איז געוואונען געווארען א מלחמה. און נאך אזעלכע פיעלע פאסירונגען. אזוי האט אויך די אידישע היסטאריע צו דערצעהלען: צוליעב א האז מיט א הוז איז חרוב געווארען טור מלכא צוליעב איין אקס פון א וואגען איז חרוב געווארען ביתר, צוליעב א סעודה פון א חתונה איז חרוב געווארען ירושלים און צוליעב א צימעס איז געווען א מחלוקה צווישען דעם ווילנער גאון און ר' שמעון מ"ז. (ר' שמעון דער גרויסער) איז יענער צייט בערך תמפ"ה (1785). האט גאנץ ווילנא געקלונגען דערמיט.

איז יענע צייטען איז דער האנדעלס-קלאס געווען די ווייבער, וועהר ענד זייערע מאנען זענען געזעסען אין קלויז אדער צו הויז און געלערענט. די קראמען מיט זייערע טעכטער אדער געדונגענע קרעמערקעס. און דער מאן פלעגט נאר איין מאל איז יאהר פאָהרען נאך סחורה אין ווארשא אדער קינסבערג (קעניגסבערג). די איבעריגע צייט פלעגען זיי פארבריינגען אין לערנען אדער אין קהל'שע ענינים. ווינטער ווען דער טאג איז קורץ פלעגט מען פעררוקען טשאַלענט אלע אויף דער נאכט, און בעגינען פלעגט מען אפ-דאוונען צו הויז און אפעסען דעם אנבייסען. די מאמע מיט דער טאכטער פלעגען אוועקגעהן אין קראם. די אינגלעך איז חדר, און דער מאן איז קלויז צום שיעור, אזוי איז געווען די טעגליכער פיהרונג.

ביי איינעם, א בעל הבית פון ווילנא, א קרוב פון ר' אליהו דעם ווילנער גאון האט געטראפן וועהרענד מען האט אפגעגעסען אין דער פריה ווינטער דעם ערשטען געריכט און מען האט געדארפט דערלאנגען צום טיש דאס צווייטע געריכט דעם צימעס, האט זיך געטראפן א שאלה. געוועהנליך האט מען דעם צימעס צוריק אריינגעשטעלט אין אויווען. די פרוי מיט די

טעכטער זענען אוועק אין קראם, און דער מאן אין קלויז, און א אינגעל וועל-
כער האט ביי זיי געדיענט אויף גאנגען. האט מען געשיקט פרעגען א שאלה
ביי דעם ווילנער מורה הוראה ר' שמעון מ"ץ. דער אינגעל האט פארגעלייגט
די שאלה פאר ר' שמעון און ער האט געפסק'נט „כשר“. דער אינגעל איז
אבער ניט געגאנגען צוריק אהיים נאר ער איז ארויף צום גאון. און דארטען
זיצענדיג האט ער ביי'ם גאון געפרעגט דעם דין פון אזא שאלה. דער גאון
ניט וויסענדיג אז ער האט שוין געפרעגט די שאלה ביי ר' שמעון'ען. האט
אויסגעהערט די שאלה און האט געזאגט אז נאך זיין מיינונג איז עס טריף.
(מיר מוזען דערביי בעמערקען אז דער גאון איז ניט געווען קיין רב אין
ווילנא, נאר א בעל הבית ווי אלע. געזעסען און געלערנט, און ער האט ניט
געמיינט צו'פסק'ענען א שאלה. נאר אלס דער אינגעל האט אָנגעפרעגט
דעם דין, האט ער געזאגט אז עס איז טריף).

דער אינגעל אבער איז געבליבען אין א פערלעגענהייט און האט ניט
געוואוסט וואס פאר איין ענטפער צו בריינגען אהיים, ווייל דער גאון האט
געזאגט טריף, און ר' שמעון מ"ץ האט גע'פסק'נט כשר.

ער איז צוריק אוועק צו ר' שמעון מ"ץ, און האט איהם דערזעהלט אז
דער גאון האט געזאגט עס איז טריף, ר' שמעון האט זיך אפילו גוט אנגע-
בייזערט אויף דעם אינגעל ווארום ער האט געפרעגט צוויי מאל ביי בעזונ-
דערע רבנים די זעלבע שאלה, אבער דאך איז ער געבליבען אין א פערלעגענ-
הייט, ער האט נאך אמאל אויסגעפרעגט ביי דעם אינגעל די שאלה, און האט
ענדליך געזאגט צום אינגעל: געה ארויף צו ר' אליהו און זאג איהם אז איד
האב געזאגט אז דער צימעס איז כשר.

דער אינגעל האט איבערגעגעבען די ווערטער צום גאון, דער גאון וויע-
דער אויסגענדיג אלע איינצעלהייטען וועגען דעם צימעס, האט געזאגט:
געה מיין זון צו ר' שמעון און זאג איהם אז איד האב געזאגט אז דער
צימעס איז טריף.

ר' שמעון איז זעהר אין כעס געווארען אויף דעם ענטפער פונ'ם גאון.
האט ארויפגעכאפט אויף זיך די דעליע (אזא מאנטעל פון יענע צייט ביי
אירען) און גלייך ארויפגעלאפען צום גאון.

— איחר האט עס גע'פסק'ענט דעם צימעס טריף?

— יע, האט דער גאון געענטפערט.

— ווי אזוי?

דער גאון האט איהם גענומען בעווייזען פון וואנען ער נעהמט דאס

ארויס, צו פסקענען טריף, און ר' שמעון מ"ץ האט איהם וויעדער צוריק געוויזען ווי אזוי ער פסק'נט כשר.

דערווייל האט מען אנגעקלאפט אין שלחו אויף מנחה. אלע האבען זיך געשטעלט מנחה דאוונען, נאך מנחה האט דער גאון געגעבען א וואונק צו ר' חיים'לען (ר' חיים וואלאזינער) ער זאל זאגען דעם שיעור, און דער גאון מיט ר' שמעון מ"ץ האבען ווייטער דיספוטירט וועגען דעם צימעס.

דערווייל האט מען אנגעקלאפט אויף מעריב. נאך מעריב איז צוגעגאנגען ר' שמעון מ"ץ צום גאון און האט געזאגט: אזוי ווי איד בין דער מארי דאתרי (דער רב פון שטאדט) הייס איד אז איהר ר' אליהו זאלט מיט מיר מיט געהן עסען דעם צימעס ווייל איד האב גע'פסק'ענט כשר.

דא האט דער גאון ניט איבערגערעדט א ווארט, האט אנגעהאן זיין דעליע און איז געגאנגען. מיט איהם זענען אויך מיטגעגאנגען זיינע תלמידים, ר' חיים וואלאזינער, ר' זעלמעלע, ר' סעדיה, ר' הירש, ר' אליהו, און נאך. און פון ר' שמעון'ס צד זענען געגאנגען ר' שמעון'ס תלמידים די העכסטע יונגע לייט לומדים פון יענער צייט, און אלע זענען געגאנגען עסען דעם צימעס.

דער אינגעל איז אז א אטמהם פארלאפען א פריהער אין קראם אריין און אויסגעשריען: בעלהבית'טע! דער גאון און ר' שמעון מ"ץ מיט אלע תלמידים פון ביידע צדדים קומען אלע צו אונז צו הויז.

די בעלהבית'טע האט גלייך פערשלאסען די קראם, האט אוועקגעלייגט אויפ'ן גרויסען טיש א קעזעלנעם גראבען טישטאד, אוועקגעשטעלט דעם סובאטניק מיט די דריי רעהרען מיט די דריי גרויסע שווארצע חלב'נע ליכט (קין סטארינאווע איז נאך דאמאלסט ניט געווען) און איז שטוב זענען אריין די געסט.

ר' שמעון מ"ץ האט זיך געזעצט אויבען אז, לעבען זיין זייט אלע זיינע תלמידים, און דער גאון איז ווינקעל אויבען אז, און פון זיין זייט אלע זיינע תלמידים, און די בעלהבית'טע האט אוועק געשטעלט אויפ'ן טיש דעם הייסען צימעס אין א גרויסע ליימענע שיסעל, און פעגאנדערגעלייגט פאר אלעמען הילצערנע לעפעל.

דא האט זיך דער גאון אפגערויפן צו ר' שמעון'ען:

— איידער מיר געהען עסען דעם צימעס, וואלט איד אייך בעטען מיר גוט אויסצוהערען מיינע טענות ווארום איד האב גע'פסק'ענט טריף, און אזוי האט מען גענומען ווייטער דיספוטירען, און די תלמידים בעזונדער, דער צד

מיט דעם צווייטען ביז דער טומעל איז געווארען צו גרויס און ר' שמעון
האט אויסגעשריען :

— וואס קומט ארויס פון אונזערע וויכוחים? איד ביז דער מורה הוראה
פון שטאדט, און איד הייס עסען דעם צימעס, און האט דערביי א קלאפ
געטהאן אין טיש האסטיג.

עס איז פון קלאפ ארויסגעפאלען א גרויסע חלב'נע ליכט פון סובאטניק
גלייך אין הייסען צימעס.

באלד האבען זיך אלע אויפגעהויבען און אוועק געגאנגען...

וויילנא געדיינקט דעם פאקט ביז דעם היינטיגען טאג.

ניו-יארק, תרס"ה.

הכנסת כלה*

לאחי המפורסם וכו' ה' יאפים נ".

איד דיין שוועסטער יהודית קום יעצט צו דיר מיט מיין שרייבען בעטען
רחמים דו זאלסט מיטלייד האבען אויף דיין פלייש און בלוט, און אויס-
העלפען מיר אויף חתונה צו מאכען מיין עלטערע מיידעל טרודא-ליובען זאל
לעבען, וואס איז יעצט א כלה געווארען מיט א חתן פון ארץ ישראל, וואס
אויב דו האכט זיך נאך ניט פערגעסען האט זיין אלטער פאטער וואס רופט
זיך אן „שדי“ מיט איינער פאטער אברהם ע“ה געמאכט א קנין בשעת זיי
זענען נאך געווען גאר קליינע אז זיי זאלען זיין חתן כלה. דערנאך ווידער
בשעת זיי האבען זיך געהאדעוועט צוזאמען, האט מיין הארץ געקוואלען קור-
קענדיג ווי זיי האבען זיך געליעבט א קינדערשע א ריינע ליעבע, און האבען
ממש ניט געקענט לעבען איינער אן דעם אנדערען. — און אז מיין שלעכטע
צייט האט מיטגעבראכט אז איד האב געמוזט מיט מיין געזונדעל פון דארט
אפטערטען און האב זיך פון יענער צייט אן אויסגעוואלגערט איז אלע עקען
וועלט, פלעגט מיר שטענדיג אויפ'ן זינען קומען: אז גאט וואלט מיר אויס-
געהאלפען וואלט איד זעהען דעם שידוך צו אויספיהרען פיר מיין טרודא-
ליובען, — נאך פון ווינשען ביז דערגרייכען דעם וואונש איז א גאנץ ווייטער
וועג, וואלט איד ווארטען ביז גאט וואלט מיר אליין העלפען, איד זאל ניט
דארפען צו זיין לאסקע אנקומען, — נאך דו ווייסט דאך מיין ברודער! אז
איד האב ניט לאנג געהאט אן אונגליק, מען איז דאך מיר בעפאלען איז
מיטען העלען טאג, און מען האט מיר כעראבעוועט אהן רחמנות: מיינע
קינדער האבען איצט ניט וואו א נאכט איבערצונעכטיגען און וואו אמאל
אפצוועסען, — איד וואלט קענען יעצט פאר מיין טרודא-ליובען געפינען אן
ארט וואלט מיר א סך לייכטער געווארען. העלף מיר מיין ברודער כל זמן
איד האב נאך עטוואס כח, דען די וואסער איז מיר שוין געקומען צום האלץ!

(*) געשריבען נאך דעם געבעט פון האשה מרת יהודית בת ר' אברהם העברי ז"ל.

ליבער ברודער! אויס אייניגע אורזאכען האב איר מיר גענומען די דרייסיגקייט בעטען ביי דיר הילפע יעצט איז מיין העכסטע נויט: ערשטענס, פשוט, ווייל דו ביזט מיין פלייש און בלוט, געבארען פון מייןע עלטערען, געהאדעוועט זיך מיט מיר צוזאמען און שלעכטעס איז אויף אונז ביידען גלייך איבערגעגאנגען, אין גלייכע צרות ווערען אפילו צוויי פרעמדע מענשען אויך גוטע פריינד צווישען זיך, כפרט די צרות פון אונזער פאמילע איז גאר ניט גלייך צו לייטישע, — אונזער היסטאריע איז א גאנץ אלטע און א וואונדערבארע; יעדער בלעטעל פון איהר איז געשריבען מיט ימים טרערען און מיט טייכען בלוט, און מיר ביידע צוזאמען האבען עס אלעס איבערגעטראגען פאר דער שטיקעל ירושה וואס איז אונז געבליבען פון אונזערע עלטערען. גאר דא די לעצטע צייט ביזטו צו מיר געווארען אזוי פרעמד, פארשטעלט זיך אזוי פיעל פאר פרעמדע מענשען, אין גאס, אין גע-זעלשאפט, אין דיין הויזליכען לעבען, אז קיינער זאל דיר חלילה ניט חושד זיין אז דו ביזט דיין טאטענס א קינד; דערזעהסטו מיר אין גאס, בלאזטו זיך אז ווי א ענדיק און קערסט זיך אב פון מיר; דיין נאמען „יענקל“ האסטו פערביטען אויף „יאפים“ און ווערסט שטארק אין כעס אז מען רופט דיר מיט דעם אידישען נאמען, און דיין שוועסטער מיט דיין פאמיליע ווייכסטו אויס און האסט זיי ווי די פעסט! — איר וואלט דיר וועלען פרעגען מיין טייערער ברודער! וואס האבען דיר אונזערע אורעלטערען אזוי פיעל פער-שווארצט די אויגען וואס דו שעמסט זיך אזוי מיט זיי? אונזער לאנגער יחוס בריה פון מלכים, מוז דיר א פנים זיין צו קליין, אדער אפשר גאר איבעריג? דוכט מיר, אז זיי זענען געווען א סך געבילדעטער, קליינער, זיטליכער און געראטענער פאר דיר — פונדעסטוועגען האבען זיי זיך מיט זייער משפחה ניט געשעהמט: — פארקעהרט: האבען אייביג געזארגט פאר זיי, און פיעלע האבען זייער לעבען געאפפערט פאר דער פאמיליע, א ראיה האסטו, אז די לייט צו וועמען דו חנפ'עסט זיך נעהמען צו פיעלע פון דייןע עלטערען פאר זייערע פעטערס, כאטש ווען זיי זאלען זיך וועלען גוט אויסרעכענען, זענען זיי קיין מאָל זייערע פעטערס ניט געווען — און דו שעמסט זיך מיט זיי?! גאר שעהם זיך היינט שעהם זיך מאַרגען, מענסט זיך פערמאסקירען ווי פיעל דו ווילסט אליין, דערקענט מען דיר פאַרט אז דו ביזט א בן ישראל, אז דו האסט דא ניט לאַנג בשעת דעם אומגליק געשטעלט איקאנעס אין די פענס-טער, האט מען דען חלילה דיר ניט דערקענט? מעהר ווי מיט דעם באַרד און מיט דעם נאָמען קענסטו קיין קונצען ניט מאכען, דעם באַרד פערקירצען, דעם נאָמען פערדרייען, וואס העלפט עס אבער? די אלע סימנים פון דיין

געזיכט צייגען ארויס דיין שטאם, דיין געבורט, דיין גאנצען יחוס אבות, און בעקומסט נאך לסוף א גרויסען פסק פאר די פאלשע מאסקע, פאר דיין אויספוצען זיך מיט פרעמדע פערערען. — קעהר זיך אום מיין ברודער מיט דעם פנים צו דיין פאמיליע, הייב אן צו קוקען פריינדליך אויף דיין משפחה, נישקשה, מענסט שטאלצירען מיט דיין יחוס, פערשטעה, אז בשעת לייטישע זיידעס זענען געלעגען אין די טיעפע וועלדער, געשפייזט זיך פון מענשענ-פלייש, האבען שוין דאמאלסט דיינע זיידעס אויסגערעכענט וויפיעל שטערען זענען אין הימעל, און געקלערט וועגען דעם איינציגען גאט — דאס אלעס ווען דו וועסט זיך דערמאנען, וועט גענוג זיין אויף צו וועקען דיין זינען פון די נארישע אסימילאטארישע פאנטאזיעס, צו דערווארעמען דיין הארץ מיט דיינע אלע געפיהלען צו דיין פאמיליע, צו דיין ארעמע שוועסטער, וועלכע געפינט זיך יעצט אין אזוי א קריטישער לאגע, און צו פעהעלפען איהר דעם איין מאל, פון וועלכען זי קען זיין דערמיט פערזארגט אויף אייביג מיט רוהיגקייט און מיט חיונה.

צווייטענס, איז מיר דער שידוד נוגע אין לעבען, אין דעם שידוד האט זיך אריינגעמישט דער בעריהמטער וועלט־חכם ר' בנימין ב"ר ישראל ע"ה*, ער האט חלילה ניט געמיינט צו פערדינען ביי מיר שדכנות, ווארום ער איז געווען א גביר גדול און א גרויסער תקיף ביי דער ענגלישער פריצטע, און איד בין אז אביונטע, א שלעפערקע, נאר פשוט, ווייל ער האט ניט געקענט צוועהען מיין לעבען פון ווינד. מיין פערדינען דעם גראשען פון שאכר־מאכער מיינ זוכען א קערענדעל איז די מייסט פון די פרייזשע פערד, האט ער געוואלט פרעזארגען מיין טרודא־ליובען מיט א כשרה, אן עהרליכע שטיקעל ברויט. ער האט אין איהר דערקענט אט די צוויי זאכען: אז זי וויל הארעווען קערפערליך, און אויך בילדען דעם גייסט, האט ער פאר איהר געפונען גלייך אט דעם שידוד: דאן וועט זי קענען זיין א געביילדעטע ערד ארבייטערין, און איז זיין ברויזעלע וועלכען ער האט געשריבען, וואס ער האט ערקלעהרט אז דער שידוד איז נאר א טובה פאר דעם כלל. — נאר מיר האט ער צוגעזאגט אז איד וועל נאך קענען מיט דער צייט מיינע אלע קינדערלעך אהין איבערלי-פערן, און אלע וועלען אי"ה האבען ברויט צוזאט, און מיט רוהיגקייט דאס עסען. — אוי! ווען ער וואלט לעבען וואלט ער אלע זיינע קרעפטען אנווענד-דען, אז דער שידוד וואלט אויסגעפיהרט געווארען. אבער אז דער מזל געהט,

(*) בנימין דיוואעלי (ביקאנספיעלד).

נעהט דאך מיט אלעמען... דארף ער פלוצים אפשטארבען, און מיט איהם גלייך זענען אפגעשטארבען אלע מיינע האפנונגען. יעצט בין איך געבליבען אהן א קרוב, אהן א גואל, ניטא ווער עס זאל יעצט פאר מיר א גוט ווארט רעדען — און דא איז שוין מיינ טרודא-ליובא א בתולה אין יאהרען, און זי דארף עס צוזעהן ווי א סך אינגערע מיידלעך פון איהר, ווי די „רומאנקע“ און די קינדער פון דער „באלקאנקע“ ווערען זיך כלות, און זי ניט; זיי זענען שוין פון פינף יאהר פאר זיך באלעבאסטעס, — און זי זיצט נאך אלץ א מויד און די זעלביגע „רומאנקע“ בלאזט זיך אנטקעגען מיינ קינד און וויל איהר אפילו פאר קיין דיענסט ביי זיך ניט האלטען. אז אד און וועה און ווינד איז די מאמען אז זי דארף צוזעהען מיט איהרע אויגען אזעלכע צרות און קען איהר קינד ניט העלפען. העלף זשע דו מיינ ברודער די א י י נ ע און מיט איהר וועסטו ראטעווען דיין שוועסטערס ג א נ צ ע געזינד פון אומגליק, פון פערוואגלונג. — נאך אויב דו ווילסט מיר ענטפערען מיט דיין געוועהנ-ליכען תירוץ, ווען מען קומט צו דיר בעטען אויף הכנסת כלה און דו זשא-לעוועסט פשוט דעם גולדען, זאגסטו אז דיר געפעלט דער שידוך ניט, בעט איך דיר זאלסט פריהער געבען דיין נדבה, און דערנאך זאגען דיין מיינונג, וועל איך כאטש וויסען אז דו מיינסט עס אהן א פניה, — אבער זאגען א מיינונג און קיין גראשען אויך ניט געבען ווען דיין שוועסטער געפינט זיך אין דעם גרעסטען נויטה, איז דאך אוראי אז עולה.

דריטענס, לעג איך די גאנצע לאסט אויף דיר ניט ארויף, אז דו זאלסט אי נדו געבען, אי די גארדעראבע מאכען, אי די חתונה פראווען, — מיינע קלענערע קינדער, וועלכע הארעווען נעביד מיט זייער שווייס, די א שניידע-רין, די א קרעמערין, די נעהט מיט דעם קארב, די דינט נעביד גאר אין דער פרעמד, שפארען אב טעגליך פון זייער עסען, פון זייער גראשען צום ברויט און גיבען עס מיר אוועק אויף מיינ טרודא-ליובענס בערערפעניש, באופן אז איך בין שוין דערקראכען צו א קופערטעל מיט אביסעלע קלייניגקייטען ווי „ראשון לציון, פתח תקוה, עקרון, סאמאריה, ראש פינה, יסוד המעלה“ און נאך דארטען דראביאזענס פון מיינ איבריגען דלות אהן דיין גאב. — אבער וואר-טענדיג אויף די גראשענס קען מיינ טרודא-ליובא מיט צוואנציג יאהר עלטער ווערען, און דא איז די נויטה אם העכסטען, מיינע קלענערע קינדער זענען פון דחקות אזוי פיעל פערדארבען געווארען, אז מען רייסט זיך איינע מיט די אנדערע פאר א שטיקעל ברויט, עס איז רעכט איינער דעם אנדערען צו טהאן כל המעשים רעים שבעולם, אזוי ווייט, אז זיי האבען שוין בעקומען דעם נאמען ביי אנדערע פון מיינע שכנים פאר „רויבער“, כאטש די זעלביגע

וואס ריידען אויף זיי רויבען מעהר פון זיי, און פון ראסקאש, ניט פון נויט, — אמת, אונזערער א קרוב „די רויטע וויזעסעקע“*) האט מיר ניט לאנג פעהאלפען אין אייניגע נויטיגע זאכען, אבער די בעדערפעניש פון א בתולה איז גרויס, איר קען אהן דיין הילף ניט אויסקומען, עס מעג דיר אויך קאסטען ביזט דאך פארט א לייבליכער ברודער!

פערטענס, איז א טעות וואס דו רעכענסט אז איר בעטעל ביי דיר א נרבה, ווען דו זאלסט זיך וועלען אליין בערעכענען, קומט עס מיר מתורת חוב. — פארגעס ניט אז פון דעם נאלאג פון מיינע פרייטאג-צונאכטיגע בענש-ליכטלעך האסט דו געשטודירט און געהאט סטיפענדיוס מיט נאגראדעס, — פערגעס זיך ניט אז פון מיינע הלואות וואס איר האב דיר אזוי פיעל פרא-צענט אפגעצאלט, ביזטו רייך געווארען, פון מייין פראצע האסטו גרויסע מויערען, יעדער ציגעל איז פון מיר א שטיק פלייש ארויסגעריסען, און מיט מייז בלוט און מארד איינגעקלעפט, און דו געהסט איין מאל אין א שמיטה, געוואהר ווערען אין הקדש, אין דער תלמוד תורה, אבער נאר כדי דו זאלסט א גוטען נאמען בעקומען, — ארער וואס עסען מיינע קליינע קינדער אין תלמוד תורה? ווי געהען זיי? ווי שלאפען זיי? ווער זענען זייערע מלמדים? ווי ווערען בעהאנדעלט מיינע קראנקע קינדער אין הקדש? חיבוט קער קען דאך שוין ערגער ניט זיין! — אמת מען איז זיי דארטען מקרב דעם יום המיתה, זיי זאלען מיט איינמאל פטור ווערען פון אלע צרות, אגרויסער „יושר כח“ דיר מייין בארמהערציגער ברודער! איר בין נאר ניט אימשטאנד צו בעדאנקען דיר פאר אלע דינע חסדים וואס דו טהוסט מיט מיר... איר, זינדיגע אידענע, ווייסט מעהר ניט, נאר דאס מיט מיינע פוטער האסטו זיך ליעב אייביג צו שמירען אויף מייז ברויט, — אויב דעם קלארען חשבון זאלסט דו מיט זיך אליין האבען, דוכט מיר אז די נרבה קומט מיר יעצט בתורת חוב.

פינפטענס, גלויב איר אין דער יושר אז דורך וועמען א מענש ווערט געקאלעטשעט, איז אויף יענעם חל צו פארזארגען א דאקטאר מיט רפואות. דו מיינ ברודער ביזט די אורזאכע פון מייין יעצטיגען אומגליק, דורך דיר בין איר יעצט גע'הרג'ט געווארען! דו מיט דינע טייערע פערד מיט דיין בלישצענדען פאיעמאן, מיט דיין ווייבס טויזענד רובעלדיגע קליידער, דו

*) א וויזעסעקע — רוסיש; מיינט א שילד.

*) די רויטע וויזעסעקע מיינט — רויט-שילד (ראטשילד).

קריכסט נאר אין די הויכע פענסטער, צו קניאזען, צו גראפען, אויף בעלער, אויף דעסורסען, אויף מאסקאראדען, אין טהעאטער, וואו איינער קומט גע- פינט ער דיר אויבען אָן, און געוועהנליך וואו די פענסטער איז העכער, איז נאָר די קנאה גרעסער; וואס יענער איז רייכער, אדער מעהר מיוחס, קען ער אלץ מעהר ניט ליידען ווי א צווייטער וויל זיך צו איהם פערגלייכען. בפרט ווער איז דער צווייטער? עפעס א יענקעלע, וועלכער איז דאָ ניט לאַנג געווען ביי דעם פוילישען פרייז א פאקטאר, דער פלעגט איהם רייסען פאר די פאות און ער פלעגט איהם דערפאר קושען אין האַנט און זינגען „מה יפית“... ווי קומט ער צו טייערע פערד? ווי קומט זיין ווייב צו א ווינטער- דיגען אראנזשעריי (ווינטער גארטען): פון וואנען האָט זיך דאס אלץ ביי איהם גענומען? אנדערע זענען באלד נאכגעגאנגען דעם זיידען המנ"ס דרר, אז פאר כעס אויף א ייז מרדכי, האָט ער געוואלט אַלע אידען איבער- פיהרען. באלד האָט מען מיר אנגעטהאן אויפ'ן הארצען די ברעטעל פון „עקספּלאַטאציע“ און געפיהרט מיר צום עשאפאט, מיר ניט דיר ניט, ווי דער שטייגער איז אויף דער וועלט אז מען לאָזט אויס דעם כעס צו וועמען מען קען. — דיר מיין ברודער קען מען איז א פאגראם נאָר ניט טהאן, דיינע טהירען און פענסטער זענען צו הויר, דיינע פאפירען ליגען אין קייזערליכען באַנק, און אויב מען האָט דיר שוין צובראכען א פארטעפיאן מיט א שפיגעל, וואס בעטרעפט עס ביי דיר? מיר אבער האָבען זיי איז גאנצען בדלות גע- שטעלט, ווען מען האָט מיין פערדינקע ארויסגעלאָזען די פערדערען, שלאָף איר עד היום מיט מיינע קינדער אויף הוילע ברעטער, מייז שטול מיט מיין ביינקעל אז מען האָט מיר צעבראכען, איז דאָס מיין גאנצער געוועזענער פערמעגען, — ווען דיינער א זעהו*) האָט זיך געשטעלט מיט שטאַלץ און מיט העזע געגען דעם פיהרער פון דער דייטשקע'ס אימעניע**) האָט יענער אויף מיר אויפגערייצט א וועלט. עס האָבען זיך אויף מיר אויפגעהויבען גאנצע כאַפּטעס, אויסגעטראכט אויף מיר אלע פאלשע רייד, אפילו דעם פערשיי- מעלטען כלבול פון קויפּען פרעמדע קינדער אויר, — און דערווייל בין איר אלע ווילע ניט זיכער מיט מיין לעבען, און נאר דיין לוקסוס מיט דיין זעהו'ס שטאַלץ האָבען דערצו געבראכט! — ווי קומט דער אידעל, דער אייביגער שלעפּער, צו זאָגען א ברייטע דעה אין דער דייטשקעס קאָנטאר? ! ווי לאַנג

(*) לאַסקער.

(**) ביסמארק.

האט מען יודלען פון דער גאנצער אימעניע ארויסגעטריבען? (!*) — אה, דיון לוקסוס מיט דער נאָרישער גאווה זענען די סבה פון מיין איצטיגען אומגליק! — גיב זשע כאַטש איצט אויף א דאקטאר מיט רפואות, ווען איר ליג צוליעב דיר אין אזעלכע יסורים!

זעקסטענס, פערלאנג איר גאר ניט פון דיר אזוי א גרויסע נדבה וועלכע זאָל קענען א לאָד מאַכען אין דיון קעשענע. איר בין מעהר ניט ווי א פראַסי טע אידענע, איר וועל דיר זאָנען מיט דעם לשון פון דער הגדה, וועלכע דו האַסט זיך שוין לאַנג אַז איהר פערגעסען:

איִלֹּו, ווען דו זאָלסט נאר אַפּשפּאַרען פון איין מאַדע וואס דיין ווייב מאַכט זיך טעגליך און אויף מאַרגען טראַגען דאס ארום הענדלערקעס אין די גאַסען צו פערקויפּען פאר א פינפטעל געלט, אדער פון איהרע גרויסע פאר-שווענדונגען אין די אויסלענדישע בעדער אלע זומער, און דאס מיר שיינקען איז מיר אויך דיינו.

איִלֹּו, ווען דיין ווייב זאָל שוין פערשווענדען געלט ווי פיעל איהר האַרץ געלויסט און מיר נאר שיקען וואס דו פערשפּיעלסט איין נאכט אין פראַד פעראנס קלוב — איז מיר אויך דיינו.

איִלֹּו, ווען דו זאָלסט שוין אלע נאכט שפּיעלען אין פראַפּעראנס קלוב, און מיר נאר שיינקען דאס וואס דו וואלסט פערשפּאַרען איין מתנה פון די ציגיינער דיינע פערדלעך אלע וויילע — איז מיר אויך דיינו.

איִלֹּו, ווען דו זאָלסט שוין בייטען ווי א ציגיינער דיינע פערד, און מיר מעהר ניט שענקען נאר דאס וואס עס קאסט דיר אַב דיין טאַכטערס טאַנצ-מייסטער, פון וועלכען זי ווערט דערנאָד פערפיהרט און דערלאנגט דיר די גאָל אין האַלז — איז מיר אויך דיינו.

איִלֹּו, אז דער טאַנצמייסטער זאָל דיר שוין קאָסטען ממוז און דמים... און מיר נאר שיינקען דאס וואס דו וואלסט פערשפּאַכען איין מתנה פון די הונדערטער וועלכע דו שענקסט דער באַנע, דער גובערנאנטקע, וואס דיין ווייב אליין בעקומט דערפון ספּאַזמעס און פאַרט אוועק אין די בעדער, כדי איהרע אויגען זאָלען די צרות ניט זעהען... — איז מיר אויך דיינו.

איִלֹּו, ווען דו זאָלסט פון די באַנעס און די גובערנאנטקעס מתנות ניט פערשפּאַרען, און דו וואלסט נאר אזעלכע גרויסע נדבות אויף פרעמדע קיר-כען, וואס קיינער פערלאנגט עס נאר פון דיר ניט, ניט שענקען און דאס מיר געבען — איז מיר אויך דיינו.

אילו, ווען דו זאלסט שוין גרויסע נדבות אויף קירכען אויך שענקען און וואלסט אזעלכע ברייליאנטענע בראנזעלעטען ניט געבען די אקטריסעס פאר איין ק... זא „קוליסאמו“ — איז מיר אויך דיינו.

על אחת כמה וכמה, ווען דו זאלסט פון די אלע פערשפארען, דערמאז זיך פיעל קלעמונג און הארצוועהטאג וואס דו האסט פון די אלע נארישקייט, וואלטען דאך יעצט אויף דיין שוועל ניט ארויפטרעטען: דיין הויז וואלט אזוי ניט אויסגעלאסען ניט זיין: דו וואלטסט אזוי ניט אויפרייסען די אויגען, און מיט א י י נ ס פ ר א צ ע נ ט פון די אלע פערשווענדונגען וואלטסט דאך מיין טרודא-ליובען פון איהר אייביגער פערצווייפלונג צו א פאלקאמענעם גליק בריינגען: מיינע קליינע קינדער וואלטסט פון זייער פינסטערען שא-כער-מאכער ארויסראטעווען: זיי וואלטען ווערען עהרליכע און כשרה ערד ארבייטער, די שאנד-ברעטעל פון „עקספלאטאציע וואלט מען פון אונז אראפ-נעמען — לכפר על כל עונותינו.

זיבעטענס, קען גאר זיין אז דאס וואס דו וועסט פעהעלפען מיין טרודא-ליובען, — גיבסט דו עס זיך, מיין ניט אז דו געהסט שוין דא גאר אויף א אייזערנעם בריק, דיין דירה איז נאך אויך ניט אזוי זיכער ווי דו מיינסט — אז עס האט געקענט אזעלכע זאכען פאסירען אין די לעצטע עטליכע יאָהר, ביזט דו מיין ברודער שוין אויך ניט זיכער מיט קיין זאך — אז דער ניינצעהנטער יאָהרהונדערט האט דיר געקענט אזעלכע קאמעדיעס בעווייזען, וואס דו האסט זיך דאך מיט איהם אין די גאסען געשפיעלט, ביזט דו אויף דעם צוואנציגסטען יאָהרהונדערט ניט זיכער מיט אינקווי-זיציעס און מיט גרוש'ן אויך — אזעלכעס וואס דו האסט ביז יעצט ניט געג-לויבט, האסט דו מיין ברודער מיט דיינע אייגענע אויגען געזעהען, — ווער וועט קען דיר ערוב זיין, אז דאס וואס דו גלויבסט ניט יעצט, קען דיר נאך אלעס צו דער האנט קומען! — פארזארג זיך כאטש יעצט א קאפען-קישעלע! אויב ניט פאר דיר איז פאר דיינע קינדער: דוכט זיך אז די לעצטע עטליכע יאָהר האט דיר שוין געדארפט אנלערנען וואס פון פיעלע אריסטאקראטען אין דיין גלייכען איז געווארען. אין איין שעהנעם פריה-מארגען. אויב מען קען צו דיין אייזערנעם קאסטען ניט צוקומען, אבער פאר א קולאק איז קאפ-ביזט דאך ניט זיכער קיין אויגענבליק — דוכט זיך אז די טראגעדיע פון די „אונטערע נייגשטאדט“*) מיט איהרע צעהן קרבנות מעג דיר א ביישפיעל דיענען. ווארה מיין ברודער הינטער זיך, קען זיין אז דו וועסט עס אמאל גע-

(*) ניושני נאָוואַראַד — וואו מען האט אין א פאָנראם 10 אידען דער'הרג'עט.

פינען פאר זיך! — ניט שוין זענען מיר אלע משוגע, און דו איינער א קלאַר רער? ווען דו מאכסט אזוי פיעל חזק פון מיין שידוך, מיינסט דו אז איד קען דיר שוין גאר קיין מאָל ניט נוצען? בנאמנות אז מיין חתו'ם ווינקעל קען נאָך אמאָל גלענצען, אין געשעפטען, אין פאבריקען און אין בילדונג, אפשר נאָך מעהר ווי די שטאדט אין וועלכע דו וואהנסט, און קענסט נאָך דארטען גוטע געשעפטען מאכען, און פאר פראצענט רוהיג שלאפען, און האָר בען א פנים מיט אלע מענשען גלייך!

אט האסטו דו מיין ברודער זיבען טעמים וואס מיט זיי האט זיך דיין ארעמע שוועסטער די פרייהייט גענומען, צו קומען און בעטען ביי דיר הילפע, וועלכע איינער פון די זיבען איז שוין גענוג אויפצופענען דיין האנט און ווייך צו ווערען דיין הארץ, — בפרט אז דו ביזט מיין פלייש און מיין בלוט, און דיין נדבה איז מיר נוגע אין מיין גאנצען לעבען; און לעג אויף דיר די גאנצע לאסט ניט ארויף; און קומען קומט עס מיר אלס אלטער חוב; און דו ביזט די סיבה פון מיין אומגליק, און איד פארלאנג פון דיר ניט קיין גרויסע נדבה; און דאס קען דיר אליין אויך זיין א טובה אויף די קינפטיגע צייט, — דארפסטו געוויס קיין וואָרט ניט איבעררעדען און געבען דיין נדבה מיט דער גרעסטער שמחה. און אויב דיעזער בריעף מיינער וועט אויף דיר אויך ניט ווירקען, און וועסט אלץ שטעהן פון ווייטען ביי דיין שוועסטערס אומגליק, זאג איד דיר ווי מרדכי האט געלאזט זאגען אסתר המלכה: „רוח והצלָה יעמוד“ וכו', איד וועל מיין שידוך אויספיהרען מיט גאטעס הילף טאקע פון די ארעמע גראשענס, דען אייזערנע ווענט זענען אויך קיין חזקת ניט פאר וועלען און פאר נויט, אבער דער יעצטיגער בריוועלע מיינער וועט בלייבען פאר די שפעטערדיגע דורות, — זאל מען וויסען כאטש שפעטער וואס פאר א ברודער איד האב געהאט, און ווי ער האט בעהאנדעלט זיין שוועסטער.

ציון-ליעדער*

די בלום

א.

וואו אלע פאָהרען אין מיטען וועג,
ליגט דאָרט א טייערע בלום;
עס ליגט און פוילט אייניגע טעג,
דער ווינט וואָרפט איהר ארום.
זי שרייט און וויינט מיט גרויס געבעט:
פאָמעלעך, זעהט ווי איהר געהט.
האַט רחמנות, זעהט איהר צוטרעט
א בלום מיט א פרעכטיגען קווייט;
רחמנות האָט איהר,
קומט נאָר אהער
הויבט אויף א בלוט וואָס זי גלאַנצט,
טראָגט מיך אהין,
פון וואַנען איך בין, —
וואו מען האָט מיר צום ערשטען געפלאַנצט.

ב.

אז איך זעה איצט בלומען פון יעדער זייט
גיעסט פון מיר טרערען א טייך,
איך דערמאָן זיך מיין גליק פון די פאַריגע צייט,
געווען מיט אלע בלומען צוגלייך.
איז קיזערליכען גאָרטען ווען איך האָב געבליהט
און די זון האָט מיר ליכטיג געשיינט,
צעהנדליגע דיענער האָבען מיר געהיט —

טו זעהט גאר דעם סוף פון מיר היינט :
 דער טרעט און דער קוועטשט,
 צוואויקט און צונעצט,
 די בלעטער אראפ פון קאליר,
 איך ליעג אויפ'ן מיסט,
 דער רעגען ער גיעסט,
 עס איז גאר קיין רחמנות אויף מיר.

ג.

ווי די בלום וויינט דא און שרייט,
 עס צונעהמט יעדען מענשען זיין הארץ,
 קומט אן א מלאך גאר פון דער זייט
 און הערט דא איהר שרייען, איהר שמארץ.
 זאג מיר, דו בלום, זאג מיר דעם ווארט,
 צונעהמסט מיר מיין הארץ אהן א ברעג;
 וואו ביזטו געוואקסען, ווי רופט מען דעם ארט,
 ווי קומסטו אהער אויפ'ן וועג ?
 טהוט זי א געשריי :

אוי, ווינד איז מיר, וועה !
 צי דו דערקענסט מיר שוין גאר ניט פון פריהער ?
 פון ירושלים בין איך
 א י ד רופט מען מיר,
 האב דו כאטש רחמנות אויף מיר.

ד.

פאר צוויי טויזענד יאהר ווען דו וואלסט מיר זעהן,
 בשעת איך האב מיין מלוכה געהאט,
 וואלסט זיך אליין פערוואונדערט ווי איך בין געווען,
 די שעהנהייט פון מיין יעדער בלאט;
 כהנים, לויים, גענערעלער אהן א שיעור,

איך האב דאמאלס שטאַלצירט אין פלאַך,
דאן האָט מען פלוצלונג אויסגעריסען מיר,
איך וואָלגער זיך באַלד צוויי טויזענד יאָהר.
וואו איך בין געווען

האב איך רציחות געזעהן,
געריסען מיר גליעד פאר גליעד;
געברענט און געשניטען
און נאך מעהר צרות געליטען —
נאָר ווייל איך בין א איד!

ה.

אזוי האָט זיך אמאל געוואָלגערט דער איד,
ווי די בלום אויפ'ן וועג מיט איהר צוועט;
דער נעהמט צו זיין כבוד, דער רופט איהם „זשיד“,
דער מיט די פיס איהם צוטרעט,
און ער האָט שוין פערלאָרען זיין מוט און זיין טרייסט,
פערלאָרען זיין קראַפט און זיין מאַכט,
מעהר ניט די אמונה, דאָס איז נאָך זיין טרייסט
אין דער לאַנגער פינסטערער נאכט.
אך, מיין האַרץ

פלאַצט מיר פון שמאַרץ,
דו האָסט דאך אמאל אויך געבליהט;
אזא שעהנער צוועט
יעדערער טרעט,
ווי האָט מען עס קיין רחמנות ניט.

ו.

ווי נאָר דער מלאך הערט איהר דאָ דערמאָהנען
איהר אלטען יחוס פון ציון,
זעצט ער איהר צווישען אלע וואַואַגען,

זי הויבט וויערער שוין אן צו בליהען,
און ער מרייסט איהר מיט מיטלייד: וואש אפ דייע
מערען.

די זון הויבט דיר אן שוין צו שיינען,
איך וועל דיר חלילה ניט שטערען,
איך וועל דיר נאך פוצען און פיינען.
פרעגט זי ביי איהם:
זאג מיר דיין שם,
לאמיד וויסען דעם נאמען פון זיי.
ענטפערט ער איהר:
דער נאמען פון מיר
איז אלכסנדר קייער פון ראסיי.1)

1860

רחל מבכה על בניה

(דער מוטער רחל'ס געווייז)

כה אמר ר' קול ברמה נשמע נחי בכי
תמרורים רחל מבכה על־בניה מנאה להנחם
על־בניה כי איננו (ירמיה ל"א מ"ו).

1

די זון האט אנגעוויזען אין מערב זייט,
מיט די רויטע פלאמען, אז זי נעהמט אבשייד,
און די נאכט מיט איהר פינסטערקייט,

האָט אָנגעטהאָן די ערד אין אַ שוואַרצע קלייד.
 די וועלט מיט איהרע לייט שווייגען שטום,
 די נאטור שלאָפט — סאָי בערג, סאָי טהאַל,
 די לבנה געהט זיך גאַנץ שטיל ארום,
 פון די שטערען הערט מען אויך קיין קול;
 נאָר אַ שטימע די שטילקייט צושלאָגט,
 אַ קול פון אַ פרוי וויינט און קלאָגט,
 מיט די פידעל שפיעלט זי נאָך צו
 אַ טראַגישע מעלאָדיע;
 פון איהר ניגון, פון איהר געוויין,
 קען די כוחות אויסגעהן,
 און שרייט נעבעך פון איהר געצעלט:
 — פערוואַגעלט בין איך אויף דער וועלט!

2

אַ קורצע צייט האָב איך נחת געהאַט,
 בשעת גאָט האָט אייך אין אייער לאַנד געשטיצט;
 דער מזבח איז געווען מיט קרבנות זאַט,
 די כרובים מיט די פליגלען האָבען אייך בעשיצט,
 דוד'ס קינדער אין אַ קרוין געקליידט,
 דער כהן גדול אין זיין קאָסטיום,
 און די סנהדרין — ווי אַ געפלאַנצטער ביים,
 און דער בית־המקדש — ווי אַ פריהלינגס־בלום!
 דריי מאָל אין יאָהר אין דער צייט,
 געקומען פון נאָהענט און פון ווייט:
 דער בריינגט קרבנות צום שלאַכט,
 און דער האָט ביכורים געבראַכט!
 לויס האָבען מיט כלים געשפיעלט,
 דער איד האָט זיך הייליג געפיהלט,

די גאסען מיט פרעהליכקייט זאט, —
דאן האב איך נחת געהאט!

3

אבער ציון האט פערלארען איהר פערגעניגען,
איהר מאיאנטעק פערשפיעלט אין קאן;
דער ארט „בית-לחם“, וואו מיינע ביינער ליגען,
געהט שוין אין אבלות אנגעטהאן!
דו, בארג לבנון! דו, גוטער פריינד!
וואסערע פיס צוטרעמען דיר היינט?
דו, בארג מוריה! דו הייליגער ארט!
א מחמד'אנער „מעטשעט“ שטעהט גאר דארט!
די גאסען שטעהען שוין פוסט,
די וועגען זענען פערוויסט,
אין כרמל קיין בלומען בליהט,
די טהורעמס גלאנצען שוין ניט!
די כהנים וואס האבען געשטיצט,
די נביאים — וואו זעה איך זיי איצט!
וואו איז אייער קרוין, אייער רייך?
וואס איז היינט געווארען פון אייך?!

4

איך קוק איצט אויף ירושלים ביים מערב-וואנט,
איך זעה דארטען מיינע קינדער ווי קוילען שווארץ,
זיי שפארען אן די קעפ אויף די דארע הענט,
און אכצען, און קרעכצען, אז עס פערקוועטשט דאס
הארץ!

נימא אין ירושלים קיין בוים, קיין שטיין,
וואס איז ניט געווען נאס פון קינדס געוויין!
מיין קינד צו דריקען איז א קינדער-שפיעל,

וואו מען שיסט — איז ער דער ציעל!
 פון מאַלדאוויע הער איך א געשריי,
 מיין קינד שרייט דאָרט, — אוי וועה!
 פון אַראַביען שרייט ער „ניט גוט“! —
 מען פערגיסט דאָרט ווי וואסער זיין בלוט!
 פון אזיען שרייט ער נעבעך „שלעכט!“ —
 דאָרטען געפינט ער קיין רעכט!
 אין פרס בעוויינט ער די ערד,
 דאָרט טהוט מען מיט זיי ווי מיט פערד!

5

אין הימעל די טויזענדער שטערען,
 בעוויינען אלע מיין קינדס אומגליק!
 די אלע בוימער גיסען טרעהרען,
 די פויגעלעך ענטפערען אויך צוריק!
 נאָר דאָס האַרץ פון דיינע פיינד איז פערשטיינט,
 דער אומגליק האָט זיי דאָס האַרץ פערשפאָרט!
 דער קראַקאָדיל, דער אכזר, טרעפט אויך ער וויינט,
 נאָר דיינע שונאים'ס האַרץ איז ווי אייזען האַרט!
 אַך, גאָט! — ענטפער שוין מיר!
 זאָג שוין — פיעל איז דער שיעור
 צו ליידען, א דור נאָך א דור,
 איז צרות — צוויי טויזענד יאָהר!
 איהר, שטערען, זאָגט מיר, אויב איהר ווייסט,
 איז דען אייביג פערלאָרען מיין טרייסט? !
 אוי, ניין! איך שפיר נאָך, איך שפיר!
 אַך, גאָט, ענטפער שוין מיר!

קול ממרומים

כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מרמעה
כי יש שכר לפעולתך נאס־ה'.
(ירמיה ל"א ט"ו)

א.

צי דו, מיין טאכטער, טהוסט עם ברומען,
די אויגען איז דיר פול ?
דיינע טרערען איז געקומען
צו מיין הימעל-שטול.

ב.

גענוג צו לאזען טרערען רינען,
הער שוין אויף דיין ליעד ;
אין ים קען מען א גרונד געפינען,
צו דיין טרויער ניט.

ג.

דיין קינד'ס צרות צו בעשרייבען
קלעקט ניט קיין פאפיער,
ווען אלע טייכען טרערען בלייבען
האט עם אויך קיין שיעור.

ד.

מאך מיין טאכטער מיר ניט שולדיג
אויף די צרות וואס ער האט,

מען דארף זיין רוהיג און געדולדיג
און האַפען צו גאָט.

ה.

זאָג די קינדער אין מיין נאָמען ;
הערט אויף אייער קלאָג !
טרייסט דיין יוסף און בנימין
מיט דעם, וואָס איך דיר זאָג.

ו.

אויף מיין וועלט איז דאָ אפולע אומות,
לעבען זיך גאַנץ גרינג ;
נאר פיעלע לעבען נאָך ווי בהמות,
גלויבען אין אלצדינג.

ז.

דער דיענט צו וואסער, דער צו פייער,
געטער פול די שטאָדט ;
ביי דעם איז גאָר אַ עזעל טהייער,
ווייל דאָס איז זיין גאָט.

ח.

און זיי גיבען גאָט אַ קרבן,
שעכטען מענשען פיעל ;
טויזענדער זענען צושטאַרבען
דורך די רומע שפיעל.

מ.

זעה אין אינדיען, ביי די היידען,
זייער פייער טאג,
זועט דאס דיר א משל קליידען,
מרייסטונג צו דיין קלאג.

י.

אז מען שלעפט א וואגען מיט גערודער
מיט רעדער אויפ'ן גאס,
מענשען לעגען זיך אנידער
און ער צורייבט אויף אש.

יא.

האלטען גאט פאר א שעלכטען,
בלוט פערלאנגט נאך גאט ;
שומים מיינען, אז מענשען שעכטען
אין דאס מיין געבאט.

יב.

נאך דער איד לעבט מיט קדושה,
זיין גלויבען קוקט נאך צו ;
ער גלויבט אין גאט, אין תורת משה,
ניט אין מיטהאלאגיע.

יג.

אין אלע וועלטען איז גאט איינער,
ניט יופיטער, ניט מערקור ;
זיין קרבן איז — א געפיהל א ריינער,
זיין בית המקדש — די נאטור.

יד.

ווי די זון בעלייכט וויפיעל שטערען,
אזוי איז זיין רעליגיאן ;
ווער עס וויל א טהעאָלאָג ווערען
קומט צו משה'ן אָן.

טו.

זיין גלויבען בלייבט אייביג דויער
פיעל די וועלט וועט שטעהן,
ווייל ער האָט געבויט זיין מויער
פון נאטור אליין.

טז.

ער זאגט, אז דאָס איז גאט געפעלען,
דאָס נאָר איז זיין פלאן ;
טהו קיין שלעכטס ניט דיין געזעלען
און שטיץ דעם אַרימאָן.

יז.

פרעג סאלאָן און פיטהאגאָראס,⁽¹⁾
וואָס זיי האָבען ערקלערט ;
אָהן א גלויבען ליידט מען צרות,
ווער דעם הוילען שכל הערט.

יח.

א הוילער קלערען טהוט קיין טובה,
דער מעגש ווערט ניט געטויט ;
ער שטעלט נאָך זיך א מצבה
לעבעדיגערדייט.

יט.

אמונה איז א שעהנע ציערונג
פאר דעם, וואס איז געזונט ;
אמונה איז א לייכטע שמיערונג
צו די גרעסטע וואונד.

כ.

מען דארף נאך וויסען דעם אפטייקער,
וואו צו קויפען דאס ;
דען עס טרעפט די דיענער זענען פלעקער,
פערשמעהען ניט דעם בעל הבית.

כא.

אמונה איז די הארץ מטהר
פון שווינדעל פון אבמאן,
אמונה איז א פריינד א טרייער
פיר דעם קראנקען מאן.

כב.

אמונה איז דער גרעסטער גבור,
בשעת דער לעבען פעהלט ;
אמונה טראגט איהם גאנץ לייכט איבער
אחין אויף יענער וועלט.

כג.

אמונה איז דער הייליגער טעמפעל
אין דעם מענשענס הארץ ;
רחמנות צינדט דארט אן דעם לעמפעל,
צדקה גיט דארט הארץ. (2)

כד.

אט דעם בית המקדש האָט איהר, אירען,
שוין דריי טויזענד יאָהר ;
איהר קענט מיט איהם זיין גאנץ צופרידען,
הייליג האַלט איהם נאָר.

כה.

דאָרט וועט שוין דיין פיינד ניט קומען
פערברענען איהם אויף קול ;
דען ביי זיך האַסטו דיין צונג, דיין גומען,
דיין רעיון און דיין מויל.

כו.

אויב דער שונא לעגט אויף דיר א שטעמפעל,
פון זיין ביקס די שראַט ;
לויף אריין אין הארצען צו זיך אין טעמפעל,
בלייבסטו ביי דיין גאָט.

כז.

דרום, מיין קינד, הער אויף צו קלאַגען,
מען מוז געדולדיג זיין ;
צום ענדע נאכט וועט דיר אויפטאָגען,
וועסט נאָך זעהן די שיין.

כט.

ווען נאָר פריעד איז ביי אייך פאראנען,
דאמאָלס מיין הארץ קוועלט ;
זייט נאָר טרייע אונטערטהאנען
און נוציג פאַר דער וועלט.

5.

און מיט די פעלקער, לעבט אין פריעדען,
 רייכט זיי טריי די האנט;
 אין שול ביי מיר זייט אייך אידען
 און מענשען פאר דעם לאנד.

5א.

די זון ווארימט אין צפון קאנט,
 בלומען וואקסען שוין;
 דו וועסט נאך זיין א בריליאנט,
 געשעצט, שעהן, ריין.

5ב.

מען וועט דיר נאך זעצען אויבען,
 אין א שעהן געצעלט.
 מען וועט דערקאנען דיין ריין גלויבען
 אין דער גאנצער וועלט.

5ג.

נור צעהל די טעג, צעהל די יאָהרען,
 דער קוואל געהט ניט אויס;
 דורך זיי ביזטו גאנץ קליין געוואָרען,
 דורך זיי וועסטו זיין גרויס.

שולמית

1

ווער עס האט נאך א געוויסען, מיט א הארץ פון פלייש,
ווער עס האט נאך א געפיהל פון א מענשענ-פריינד, —
בערויערט מיר, שולמית! ווער עס קען און ווייס
מיינע גליקען פון אמאל, און מיין לאנגע היינט.
פון שולמית, פון די גבירה,
ווער האט דען ניט געהערט?
מיין לעבען און מיין דירה,
מיין יוגענד רייך פערצעהרט:
לוי האט ביי מיר געוונגען,
אהרן מיין בופעט געשטעלט,
מיין נאמען האט געקלונגען
אין דער גאנצער וועלט!
היינט קריג איך קוים אן ארט
אונטערן אויווען דארט,
כאטש דירה-געלט צאהל איך גלייך און אפשר מעהר...
אין זאל טאך איך ניט געהן,
אין קיך טאך איך ניט שטעהן,
א טעפעל צום פייער שטעלען קומט מיר אויך אן שווער...

2

וועמען אן ארימען לעבען עס איז שוין בעשערט,
דער זאל כאטש קיינמאל וויסען, וואס גוטס בעדייט;
פון יוגענד בין דער עלטער זאל ניט זיין פערקערט,

מיט טרערען ניט צו דערמאָהנען די פּערגאַנגענהייט...
 איך וואָר אָבער געהויבען
 אמאָל אין הימעל אריין,
 דערנאָך געוואָרפען פון אויבען
 אז דער פאל זאָל שטאַרקער זיין...
 פאר אן אריסטאָקראַטישע דאַמע
 וואָר איך איבעראַל געשעצט,
 און פאר די שענדליכסטע פלאַמע
 בין איך פעררעכענט יעצט.
 עלענד און שאַנדע טעגליך
 איז מיר שוין ערטרגליך;
 אָבער ווען מיין קערפער ליידעט איז שוין אלץ פארביי!
 דערצו איז מיין מויל געשמידט,
 מיין שרייען העלפט שוין ניט,
 אין מיין זיפּץ וויל קיינער לעזען די מערדעריי!...

3

שטענדיג בעט איך גאָט פאר דעם ווירט פון הויז,
 ווייל ער האַלט די שכנים איין מיט גוואָלד!
 וואַלט ער דעם צאם חלילה לאָזען לויז,
 ביי דער ערשטער וויילע בין איך ערמאָרדעט באַלד.
 בין איך פרום געזאָנען,
 פאַנאַטיק רופט מען מיר;
 וויל איך בילדונג קאָנען,
 טראָג איך מעהר האַס אויף זיך.
 געה איך געקליידט געמיינער,
 רופען מיר אלע „שמוץ“;
 געה איך שוין עטוואַס שעהנער,
 בעניידעט מען מיין פּוץ.

איך פרעג זיך שוין אליין,
ווארום בין איך אָהן חן ?
איך וועג שוין מיינע מעשים איבער אויף יעדען טריט ;
א מענש פון פלייש און בלוט
קען ניט דורך זיין גוט.
אָבער ערגער פון זיי בין איך אוראי ניט !...

4

אויף די ציוויליזירטע צייט האָב איך געהאַפּט.
אפילו פיה צו בעשיצען איז חברות דאָ,
א פערד ווער עס שלאָגט, ווערט אויך בעשטראָפּט,
אויף מיר איז קיין מיטלייד אויף דער וועלט ניטאָ...
ווען אייניגע באַשע-באַזוקעס
האַבען די סלאַוויאַנער בעריהרט,
האַט אין אייראפּא דער גרעסטער דוכס
פאר זיי א שטרייט געפיהרט.
אין אמעריקא די שוואַרצע נעגער,
אז מען האָט זיי בעהאַנדעלט שלעכט,
האַבען הונדערטער מויוענדער קריעגער
געפאָדערט זייער רעכט.
בין איך דען קיין סלאַוויאַן ניט ווערט ?
צי ווי א נעגער ניט אויפגעקלערט ?
ווארום זאָל הפקר זיין מיין בלוט ביי אייך ?
א מילב, ווען מען שטעכט איהר האַרץ,
פיהלט זי אויך דעם שמערץ,
ניט שוין בין איך ניט מיט די אלע גלייך ? !

אונזער פאטערלאנד

1

די אורזאך וואָס ישראל איז צו שפּאַט און צו שאַנד,
איז ווייל ער איז צווייט און צושפּרייט — ער האָט קיין
לאַנד ;

ווען מיר וואָלטען זיך פּערשאַפען
איין אייגענס ערד—רייך,
איין אַטאָנאַמיע, פאַרלאַמענט
מיט אלע פּעלקער גלייך,
וואָלטען מיר דאָ גיט זיין געדריקט,
און דאָרט גיט זיין געשטיקט,
און מען וואָלט אונז גיט טרעטען ווי ליים ;
דען ווען איינעם איז ענג,
מען איז מיט איהם צו שטרענג,
קלייבט ער זיך איבער צו זיך אהיים.
מיר האָבען אויף ארץ ישראל א הייליגען זכות,
איצט גיט מען עס איבער אין אונזער רשות
מען פּערקויפט צו אונז אויף אייביג פאר געלט,
צו לעבען דאָרט ווי אונז געפעלט ;
טו וואָס זיצט איהר דאָ געקוועטשט,
ארץ ישראל געהט בעזעצט
לאַמיר בויען אונזער צענטער-שטאָנד,
לאַמיר געהן דאָרט אין יענעם אָרט, אין אונזער
פאַטערלאַנד.

2

דארטען וועט שוין קיינער סמייען אייך צו רופען „גד“!
 דארטען וועט שוין קיינער שרייען: „ווי קומט איהר
 אהער?“

איהר וועט זיין די בעלי בתים פון אייער אייגען לאַנד
 איהר וועט געניסען אייער ווייז, די מיה פון אייער האַנט;
 פון אייער בוים די פרוכט,
 פון אייער אַקס די יוכט,
 פון אייער פאבריק וועט איהר טראַגען דראַפּ,
 פון אייער סאָר די וויין.
 און ביי אייך זיך רוהיג זיין
 אז דאָס וועט ניט ראבירען קיין קאצאפּ.
 גענוג שוין צו זיין נע ונד
 ווי די אַפּפּאַל בלעטלעך אין ליסטאפּאַד,⁽²⁾
 גענוג שוין צו דינגען אַן אונטער אויווען קווארטיר,
 דירה געלט צאָהלסטו און מען טרייבט נאָך דיר.
 דיין אייגענע הויז
 שטעהט לעדיג און לויז,
 זי רייכט דיר מיט ליעבע די האַנט, —
 לאַמיר געהן אַט דאָרט,
 אין אונזער אָרט,
 אין אונזער פאָטער-לאַנד.

3

ירדן, יבוק, ים כנרת, דייע אלטע גוטע פריינד,
 גלעד, דן, מחנים, שטעהען אונז פאַר היינט,
 פיעל האַבען זיי מיר עראינערט, פון זינען ניט אַרויס;

יעצט קומען מיר צו אונזער מומער, זי נעהמט אונז אין
אין איהר שוים.

יעדעס גרעזעלע איז אונז בעקאנט,
יעדער שטיין איז א מאָנומענט,
יעדער שריט איז אונז אַ זעעלען גליק.
די ערצעהלונגען פון תנך
פערהייליגען דאָרטען יעדער זאך,
וואו נאָר אונזער אויג גיט דאָרט אַ בליק.
וואָס האָט פערוועלקט דיין נאציאָנאַל געפיהל ?
ווי קאָנסטו זיין קאלט ביי אזא הייליגען ציעל ?
געדרינק וואָס דו האָסט אמאָל געטאָן,
פאר דיין לאַנד, פאר דיין נאציאָן.
דיינע געפיהלען ערוועק
צו דעם הייליגען צוועק
דען דיין שיפעלע געהט איצט צו שטראַנד,
לאַמיר געהן אַט דאָרט,
אין אונזער אָרט
אין אונזער פאָטערלאַנד !

מתנגדים, חסידים און משכילים
גענוג צו זיין צוטיילט.
דער שטארקער גוואלדדים פון אונזער קערפער
שוין ציים צו זיין געהיילט.
בינדט איך אויף אלע אין איינעם
גבירים און אַרעמע לייט,
פאר דעם גרויסען הייליגען רעיון

לעגט יחוס אהן א זייט.
 ארץ ישראל דארף זיין די הארץ
 וואס זי זאל געבען הארץ,
 פאר אלע גליעדער וואס אין חוץ ישראל פערשפרייט;
 ווארים ווען די הארץ חלילה פעהלט
 בלייבען מיר וואנדערער אויף דער וועלט, —
 מ'וועט אויביג טרייבען, אויביג שרייען: „געהט!“
 מיר ווארען ביז יעצט געפאראליזירט,
 מ'האט די פיס געשטאכען, האט די קאפ ניט געשפירט,
 דער איין און אכציגטער יאהר האט א רופא געבראכט,
 פון די אנטיסעמיטישע שטעקענס האבען מיר זיך
 אויפגעוואכט.

טו בעטראכט אלץ מיט קאפ
 סעקטען אראפ!
 לאמיר בינדען די הערצער באנאנד,
 לאמיר געהן אט דארט, —
 אין אונזער ארט
 אין אונזער פאטערלאנד.

שיבת ציון

שאי סביב עיניך וראי כלם נקבצו באו לך וכו'.
(ישעיה מ"ט י"ח)

1

וואס זעה איך דורך די שויבען ? —
עס פליהען אן ווי שויבען,
מיין יוסף, מיין בנימין, קלאפען אין מיין טהיר!
אך, הימעל גאט, די וואונדער!
איך זעה דאך מיינע קינדער,
די ליעבסטע, די טרייעסטע, קומען אן צו מיר!
אוועק אזוי פיעל יאהרען,
געמיינט איך בין פערלארען,
אן אלמנה, א פערוויסטע, — ליידג ביי מיין טיש...
מיט אייך ווי איז געגאנגען,
צייט מען האט אייך געפאנגען?
וואס מאכט יהודה און אפרים? — גיט מיר א גערום!

2

אויף גאט ניט ליארעמט, קינדער!
אט דאס איז גאטעס וואונדער:
די פינסטערנים ווערט שטארקער איידער עס ווערט
טאג!
ביי דער ערשטער גאולה,
איז דאס אויך געווען די פעולה:
דער לאסט צולעצט ווערט גרעסער, אז משה שרייט
מיט קלאג.

מען איז אייך דין לחובה,
און דאס איז גראד א טובה,
איהר זאלט בויען אייער צענטער, דריקט מען אייך
מיט נויט.

וואלט מען אייך ניט מרייבען,
וואלט איהר דארט פערבלייבען,
און אייער בונד און נאציאנאלנאסט¹ בלייבט דאך
אונגעבויט!

8

עס לאכען מיינע שונאים,
„וואס האט עס פאר א פנים ?
אז עטליכע קליינע אידלעך טרעטען אן מיין פאל,
צי קען מען זיי דען טרויען ?
צי וועלען זיי דען בויען
מיין גלאנץ און מיין מלוכה, ווי עס איז געווען אמאל?!”
ניין ! — דאס מוזט איהר פערגלייבען,
צו די גרעסטע טייכען,
פאנגען זיך אן ווי א שנירעל, פון א קליינעם קוואל ;
עס פאלען איהר צו שטראמען,
ביז עס שטייגט איהר נאמען,
און איהרע מאסטען מיט די זעגלען גלענצען איבעראל!

4

אהער קומט יענע יאהרען !
איך בין יונג געווארען !
איך ווארפ אראפ מיין טרויער, אהער מיין זיידען
קלייד !...
פול ווערט מיין הויז וויעדער,
עס הויבט דאס הארץ, די גליעדער,

פיעל פון מיינע קינדער פאָהרען אָן מיט פרייד !
 פון שמחה טרעהרען פליסען,
 לאַזט מיר האַלדזען, קושען,
 רוהט אייך אויס ביי מיר די ביינער, מיינע הערצענס-
 געסט !

איחר וועט ביי מיר קריגען,
 אלע פערגעניגען,
 איחר וועט ניט וויסען פרעמדע טישען, נאָר די מוטערס
 קעסט !

5

אַט דיעזע יונגע מענשען,
 וועט די וועלט זיי בענשען,
 פערלאָזען הייזער, גיטער, גלאַנץ און גליק און פראַל ;
 מענשען געשטודירטע,
 הויך ציוויליזירטע,
 ווילען זיין קרבנות פאר דעם גאנצען כלל !...
 זיי האָבען זיך בעשלאָסען,
 אויף אלערליי פערדראָסען,
 נאָר אַפצואוואַרפען אלע שטיינער וואָס ליגען אויפ'ן
 וועג...

צו ליידען שוועריגקייטען,
 ווי אין עזרא'ס צייטען,
 און זייער נאָמען בלייבט ווי עזרא'ס ביו די לעצטע טעג !

אויף דיין אלטען וועג

1.

שוין צייט, מיין פאלק, זאלסט עפענען די אויגען,
ווי דיין לעבענשטאנד איז מיט ריזיקע פול.
דו מוזט נאך אין האנדעל דיין סאָוועסט פערבויגען
און נאך אלעמען בלייבט דיר — א גול...
דו מוזט מיט דיין לעבענסמיטעל, ווי א וואַרעם זיך
צאפֿלען,

די דאגות פערדולדען דיין קאפ,
קריכסט אויף א לייטער מיט צובראָכענע סטאפֿלען
און צוואנציג מאָל פאלסטו אראפ.
דיין קרעמעל, דיין שיינקעל,
איז א דרייפסיגער ביינקעל;
גראַה און אלט ווערסט דו דורך זיי;
דא שפיעלסט דו א קאָמעדיע,
דא א טראגעדיע,
מען זעהט ביי דיר סצענעס אלערליי...
פון דעם אמת אין הארצען
ליידסטו ועלבסט שמערצען
פאר איהם געהט קיין תרוצים נישט אן...
ער קוקט דיין און ליכטיג
און ווייס גאנץ ריכטיג,
וואס בעטייט „ספעקולאציאָן“...
טאָ קוק זיך ארום, דיין הארץ גיב א פרעג.
ביזט, מיין פאלק, צו ווייט פערקראַכען פון וועג! —

2

שוין צייט מיין פאלק אז דיין שכל זאל דיר קליגען,
 דעם מענשענס גליק אין וואס עס בעשטעהט.
 צי מאכט דען טעאטער דיר פערגעניגען,
 ווען דיין קאפ, ווי א וואסער מיהל דרעהט ? !
 צי קען מען ביי דיר כאטש איינעם געפינען, —
 א גביר וועלכער עסט שוין דאס בעסט, —
 עס זאל זיין בערוהיגט זיין מת, זיין זינען,
 די זארג זאל דארט נישט מאכען איהר נעסט ?...
 ווי גוט איז דעם בויער :
 געזונט, שטארק און דויער,
 איינפאך געגעסען, געקליידט ;
 ווייס קיין קלאפאטען
 פון ביינא, פון אטשאטען,
 ברויט אויף א יאהר אנגעגרייט,
 זיין שלאף איז א זיסער,
 זיין וועטער א פרישער,
 זיין סאָוועסט גריזשעט איהם נישט —
 ווי א זויג-קינד א גוטער
 שלאפט ביי דער מוטער, —
 זויגט ביי די ערד איהרע בריסט...
 טו קוק זיך ארום, דעם בויער גיב א פרעג !
 ביזט, מיין פאלק, גאנץ ווייט פערקראכען פון וועג !

3

שוין צייט, מיין פאלק, זאלסט ביי זיך בעשטימען,
 ווי דייע שונאים האָבען דיר געמאכט בלינד ;
 דיין ערד, דיין חיונת, האָט מען ביי דיר צוגענומען
 און געהייסען דיר לעבען פון ווירד ;

די רהיגקייט בערויבט פון יעקב'ס געזינדעל
 מיט צוויי טויזענד יאָהר צוריק.
 דיין קערענדעל כאַפסטו פון לופט און פון שווינדעל
 און זעהסט נישט דיין גרויסען אומגליק.
 אויף דיין ערד געזעסען,
 דיין מיה געגעסען,
 דיין ווייץ און דיין פרוכט און דיין וויין =
 זי האָט דיר געגעבען
 אלץ וואָס צום לעבען :
 ווי קען מען שוין גליקליכער זיין ? !
 געלעבט מיט א סדר,
 אין וואָהנונג אין קליידער,
 יענעמס געלט ניעמאלס בעריהרט ;
 עס דרעהט נישט דער זינען
 וועגען צאָהלען טערמינען,
 נישט אָנגעזעצט, נישט באַנקראַטירט.
 טאָ קוק זיך ארום, דיין היסטאָריע גיב א פרעג !
 ביזט, מיין פאָלק, גאנץ ווייט פערקראַכען פון וועג !

4

שוין צייט, מיין פאָלק, דו זאָלסט זיך בעראַמשהען
 מיט דיין חומש'ל, מיט איהרע ריינע שריפט ;
 ווי פון טאָוועל ביז טאָוועל איז זי פול מיט געבאָטען
 נאָר וואָס צו די ערד אנבעטרעפט :
 פון שמיטה, פון יובל, פון מעשרות, בכורים,
 פון ערלה, פון פאה, פון דמאי —
 צי האַסטו פון איהר ווען געהערט די דבורים
 פון קראַם, פון שיינק. פון מעקלעריי ?
 מעגסט טרויען דיין רבי'ן,

אז וואָס הייסט גליקליך לעבען,
האַט ער געוואוסט ריכטיג דעם ציעל, —
וואָס בערוהיגט דעם מח,
וואָס קרעפטיג דעם כח,
וואָס עס הייסט עהרליך און שטיל...
אין תלמוד זעה פלאים,
ווי גאנץ סדר זרעים
רעדט פון ערר ארבייטעריי.
און ווען דו האסט געהאלטען
די צואה פון אלטען,
האסטו געלעבט גליקליך און פריי.
מאָ קוק זיך ארום, דייןע לעהרער גיב א פרעג!
ביזט, מיין פאלק, צו ווייט פערקראַכען פון וועג!

5

שוין צייט, מיין פאלק, זאָלסט שוין בעטראַכטען,
ווי דו האָסט גאָר אַ גאנץ פאלשען בליק;
דעם עקאָנאָמישען לעבען זוכסטו צו פעראַכטען
און מיינסט אז אין לוקסוס שמעחת דער גליק.
ביזט שוין אין אונאַרדענונג צו ווייט פערקראַכען,
אז ס'העלפט שוין קיין שרייבען, קיין רייד.
אן אַרעמעס קינד וואָס טראַגט באָב אום דערוואַכען,
געהט שבת אין זיידענס געקליידט.
ווייז מיר פון דיר איינע
א כלה א געמיינע,
וואָס האָט ניט קיין ווייס אַטלעס קלייד ?
אויף די בולוואַרען,
זעהט מען שאַרען
שלעפעס פון סאַמעט גענעהט ;

דאס פערשוואכט זיי די כחות,
 פערדולט זיי די מוחות —
 אבי געהן געפוצט און געצירט.
 דיינע שנאים, ווי די קלינגער,
 מייטלען מיט די פינגער:
 „ביזט רייך און האסט זיי עקספלאטירט“
 טאָ קוק זיך אַרום, די צייטונג גיב אַ פרעג!
 ביזט, מיין פאלק, צו ווייט פערקראַכען פון וועג!

6

שוין צייט דו זאָלסט וויסען, אז די „שלעכטע צייטעו“
 עקזיסטירען מעהרער נאָר אין דיין קרייז;
 דען ווען אַ שטאַט זאָל נישט האָבען פעלדער ביי די זייטען,
 פון וואַנען וואָלט זי ציהען איהר שפייז?
 ווי קען אַ פאלק אויף דער וועלט עקזיסטירען
 אַהן ערד אַרבייטער־י?
 דרום רוהט נישט ביי דיר פון מקבלים די מידען,
 דיין העלפט פאלק לעבט פון בעטלער־י.
 יעטווירער נאָציע
 האָט קאַלאָניזאציע;
 דאָס איז די הויפט וואָס זי קוקט,
 נור אַ קליין טהייל דערנעבען
 מאַכען זייער לעבען
 פון טאַלאַנט און פערקויפען פראָדוקט.
 און דאָס איז די פריטשינע,
 וואָס אין יעדער מדינה
 מוזט דו זיין צווייט און צושפרייט.
 ווי קען דען אַן אומה
 האָבען אַ תקומה,

אז זי האט ניט קיין פעלדער פארזייט ?
טא קוק זיך ארום, „עקאנאמיע“ גיב א פרעג !
ביזט, מיין פאלק, צו ווייט פערקראכען פון וועג !

7

שוין צייט, מיין פאלק, דו זאלסט זיך דערמאנען
אן דיין וויגעלע, דיין געבארענס לאנד ;
מאך איהר פאר ישוב, בעזעץ דארט קאלאניען,
בעארבייט איהר זעלבסט מיט דיין האנט.
זי איז פרוכטבאר און פעט מיט אלע יונגע קרעפטען,
צוויי מאל א יאהר ווערט געזעהט ;
הכנסה טראגט זי, ווי די בעסטע געשעפטען,
און רוהיג, די קאפ ניט פערדרעהט ;
דער אקלים¹ א געזונטער,
מאכט פריש און מאכט מונטער,
קיין ברוסטליידענדע טרעפסטו דארט ניט ;
פערזענע נאר איהר באדען,
פערפלאנץ אין איהר סאדען,
טראגט זי דעם גרעסטען פראפיט.
דארפסט זיך וועניג בעמיהען
מיט שאף צו ערציהען ;
דאס פעלדער איז גרין דעם גאנצען יאהר,
און אז פראדוקט איז פאראנען
און עס סטרויען זיך באהנען,
דאן שטייגט אויך קאמערציע אין פלאך.
טא קוק זיך ארום, אגראנאמיע גיב א פרעג !
ביזט, מיין פאלק, צו ווייט פערקראכען פון וועג !

8

שוין צייט אז דו זאלסט אויף דיין הארצען פערשרייבען,

וואָס אייראָפּע האָט איבער דיר צו טהאָן :
 גזירות, בלכולים, רויבען און טרייבען
 און אלץ מיט איהר ציוויליזאציען.
 דער האַנדעל איז פאלש און עגאָאיסטיש,
 אין איהם זיצט א רויבער-געפיהל ;
 די גרעסטע רציחות מיט יושר פערמישט עס, —
 שעכט מענשען איידעל און שטיל...
 דיין נאטירליכע פאנטאזיע
 שטימט נור מיט אַזיע ;
 דאָרט שווימסטו אין דיין געבאָרענעם טייד...
 די לופט, די אַטמאָספּערע,
 דיין בילדינג, דיין לעהרע, —
 וועט נייעמאלס מיט האַנדעל שטעהן גלייך ; —
 דינע צוויי נעמען
 זענען צוויי עקסטרעמען,
 פאר דיר איז אין האַנדעל קיין אָרט ;
 דעם האַנדעל לאָז איבער,
 און קלייב זיך אריבער,
 וואו דיין צוקונפט ערוואַרטעט דיר דאָרט. —
 טאָ קוק זיך אַרום, „טאנקרעד“⁽²⁾ גיב אַ פרעג !
 צוריק, מיין פאָלק, צוריק אויף דיין אלטען וועג !

די סאכע

כנען בירו מאזני מרמה לעשק אהב וגו'
 עוד אשיבך באהלים כימי מועד.
 (הושע י"ב ח' י')

1

אין סאכע,
 ליגט די מזל ברכה,
 דער וואהרער גליק פון לעבען,
 קיין זאך מיר ניט פעהלט.
 עס קומט דער פריהמארגען,
 איך דארף ניט לייהען, באַרגען,
 דער מוח דארף ניט זאָרגען,
 אויף טאָג הוצאות געלט,
 עס איז אנגעגרייט אויף ווינטער,
 א זאָסיק א געזונטער,
 איך זייה איך שנייד גאנץ מונטער,
 פריי אין גאטעס וועלט.

2

פון רייכען,
 ווער קען זיך צו מיר גלייכען,
 ווער לעבט רוהיג, גליקליך,
 ווי איך בויער אין פעלד.
 ניט נאָר גאָט דעם רעגען,
 פיהל איך גליק און זעגען,

איך פיהר שוין סנאפעס-וועגען,
 חיונה פאר דער וועלט,
 איך טהו לייט ערנעהרען,
 מארק-לייט און שפייכלערען,
 שיעפערס, קאמיסיאנערען,
 און כשר איז מיין געלט.

3

פון מאדעס,
 האב איך קיין חכברות,
 ווי אין שטאט פערלעכט מען
 מעהר פיעל מען פערדינט,
 א שטרוי-הוט און א סוויטע,
 טראג איך אפ א שמיטה,
 און מיט די זעלבע שיטה,
 פיהרט זיך מיין געזינט.
 דער סערפ איז מיין קאסירער,
 דער האן — מיין רעפוטירער,
 די זון איז מיין צייט-פיהרער,
 מיין פעכער איז דער ווינט.

4

דער קרעמער,
 מוז בארגען יעדען נעהמער,
 און מוז נאך קאנקורירען,
 און לייזט אויף פינף פראצענט.
 פון וועקסלער, טערמינען,
 דארט דער מארך, דער זינען,
 אין קראם קען ער געפינען,
 „נשאר“* פול די ווענט;

איך דארף ניט קאנקורירען,
 קיין וועקסלען רעגולירען,
 קיין בוך פון חובות פיהרען, —
 מיין באַנק איז די הענט!

5

דער שיינקער,
 מוז דולדען יעדען שוויינקער,
 פאַר יעדען וורעד¹ און שיכור,
 פאַלט די דמים איין:
 פון אַקציו — די אַגענטען,
 די טייערע פאַטענטען,
 אז א סענט א צעהנטען,
 קומט אין טאש אריין;
 איך בין פון אלץ א פרייער,
 בילעט קאסט מיר קיין דרייער,
 דער סנאַפּ וואָס קומט אין שיייער,
 בלייבט אין גאנצען מיין

6

מיין דאמע,
 ברויכט ניט קיינע אַמע,
 קיין הויז-מיידכען, קיין באַנע,
 קיין פרעסער אויפ'ן קאַרק!
 זי דארף קיין הוט, קיין פערדער,
 שפאצירט ניט אין די סעדער,
 פאַהרט ניט אין די בעדער, —
 ליבערשט פרייטאג צום מאַרק;
 קיין פּוץ קיין פאַרמאַסקירטען,
 אַליין אי אַם, אי ווירטהין,

און אין פעלד א הירטין,
און איז געזונט און שטארק!

7

מיט יאָהרען,
מיר ווערט א קינד געבאָרען,
ווערט גרעסער מיין הכנסה,
איך קוּיף צו — ערד א שטיק! —
אין שטאָט א קינד וואָס מעהרער,
ווערט דעם פאָטער שווערער,
ער מוז זיין א דערנעהרער, —
אויפ'ן האַלז א שטריק;
ביי מיר עס וואַקסען קינדער,
ווערט מיין ארבייט לינדער,
און יעדערער בעזונדער,
איז פאר מיר א גליק!

8

מיין מיידעל,
נעה איך א פראָסט קליידעל,
און טהו מיט איהר א שידוך,
אַהן ציערונג, אַהן גרן! —
זעהט אין שטאָט די כלה'ס,
שטעלען פראָסט בדלות,
ראַמט פון שטוב אויס אלעס
וואָס נאָר איז פאָראַן! —
מיר איז לייכט צו קריגען,
א חתן גראַד א היגען,
און גיב גרן צוויי ציעגען,
און לעבט גליקליך פאר דעם מאַן!

9

בענשען,
זאל נאך גאט די מענשען,
וועלכע שטיצען ציון,
צוריק דאס לאנד בענייט!
בענש נאך גאט די ריזער,
די קאלאניען באשיצער,
די ארבייטער שטיצער, —
די זרובבלס פון דער צייט!
ווען פון די קאלאניען,
וועט ווערען מיליאנען,
וועט ציון ערנסט דערמאנען,
אט דיעזע גרויסע לייט!

1887

א בריעף פון דער מוטער ציון

(„די סאכע“ איבערזעצט אין העברעאיש פון בר-נש)

דורך די פאעמען, די שטענדיגע הימער,
וואס גאט האט זיי ביי מיר פאר וועכטער געשמעלט,
שיקט אייך א ברווועל, איך ציון, די מוטער,
צו אייך, מיינע קינדער, פון צווייטען זייט וועלט.
געגריסט זייט פון מיר און פון אייערע שוועסטער,
פון כרמל, לבנון, פון יפו ביים פארט,
פון די וואנט פון מקדש, דער מויער דער פעסטער,

פון הר הזיתים, דער הייליגער ארט,
פון חרמון, פון ירדן, דער שפאציר דער בעסטער,
וואו איהר פלעגט יונגערהייט שפילען זיך דארט.

2

פרעהליכע בשורות קען איד אייך מיטטהיילען,
מיין יוגענד ווערט איצטער צוריק אָבגעפרישט,
עס קומען די קינדער די וואונדער צו היילען,
צו בויען די חורבות, וואָס שטעהען פאַרוויסט.
זיי גרינדען קאַלאָניעס. און זעצען זיך ווידער
צום טיש ביי דער מוטער, ווי מוטיג, ווי פריי,
און עסען און טרינקען און זינגען זיך ליעדער;
די שפראך און דער ביבעל לעבט אָפּ אויף דאָס ניי;
און זענען גאַנץ גליקליך און לעבען, ווי ברודער;
מיין האַרץ קוועלט צו שטעהן און צו קוקען דערביי.

3

נאָר פון אייך, מיינע קינדער, האָב איד קיין געריסען,
איהר האָט זיך, אַפנים, פּערגעסען אָן מיר;
איהר ווילט פון דער מוטער, פון ציון ניט וויסען
עס גיט פון אייך קיינער, וואָס עפּענט מיין טהור.
ביי מיר בויט מען שטעדט, עס בלייבט נייע נעמען,
מיין פינסטערע טרויער-קלייד טהומט מען מיר אויס,
איהר ווייכט גאָר, איהר ווילט גאָר קיין אַנטייל ניט נעמען.
דערמאָנט אייך ווער „ציון“, — גלייך לאַכט איהר איהם
אויס.

מיט אייער מוטער דארפט איהר זיך ניט שעהמען:
זי וואַר, און זי האַפט וויעדער זיין אמאָל גרויס.

4

איז אייך דארטען גוט און איהר מאכט פיין א לעבען,
 פרעהט מיר מיין הארץ, אז מיין קינד לעבט דארט פריי, —
 מעגט איהר זיך אוראי דאמיט איבערגעבען
 צו נעמען אנטייל אין ציון'ס געביי;
 נאר מיר האט די פראקטיקע לאנג שוין געוווּזען,
 א פראקטיקע וואָס דויערט באַלד צוויי טויזענד יאָהר,
 אז אנטיסעמיטען, ווי דערנער, ווי שפיזען, —
 האַסען אייך פֿלוצלונג ווען איהר שטייגט אין פֿלאַך,
 איהר ווערט גיך פון ווירטה און פון הויז אויסגעוווּזען:
 היינט זוך פון דאָס ניי איצט א וואוינונג, א סטאָר. (1)

5

טויענדער יאָהרענלאַנג זענען פאַראיבער,
 עס קומען אָן פעלקער צו מיר אלערליי;
 מיין ערד גיט קיין פרוכטען, מיין לופט — געלער פיבער,
 דען איך לייד קיין פרעמדע, איך שטים נישט מיט זיי.
 ווי מיינע קינדער זענען אָנגעפאַהרען,
 געגרינדעט קאַלאָניעס מיט גאנץ וועניג געלט,
 גבורים און העלדען ווערען דארט געבאָרען,
 די אלערליי פיבערס איז דארטען געפעהלט, —
 זיי פיהלען זיך גליקליך, עס בליהען די יאָהרען,
 ווי אין שלמה'ס צייטען, א פרעהליכע וועלט!

6

א אידישע שטאָט איז נויאָרק די גרעסטע;
 איהר געפינט נישט איהר גלייכען אין דער גאנצער וועלט,
 און פון אלע לענדער קומען צו מיר געסטע:
 איך בעטראכט מיינע קינדער — אמעריקא פעהלט!
 האַט איהר זיך מיט ציון אויף עוויג געזעגענט?

אין הארצען פערלאָשען דעם לעצטען פונק ?
 פרעמד, ווי מיר וואָלטען זיך קיינמאָל בענגעגענט,
 איחר גארט מיך ניט זעהן, אייך דורשט ניט קיין טרונק.
 געדענקט, פילייכט מדעפט אייך, עס שנעעט צי עס
 רעגענט, —
 צום אנדענקען נאָט אייך מיין בריעה און מיין וואונק.

1892

המחרשת

(„די סאכע“ איבערזעצט פון ברנש)

א.

במחרשתי
 כל אשרי ירשתי,
 אראה חיים טובים
 ולא אחסר מה, בה!
 ובקומי משנתי
 לא תבא דאנתי
 לבקש את מחיתי
 על צדכי יום הבא:
 החרף מוכן כבר
 האסם מלא בר,
 קצרו ידי ולא-זר
 פה על ארץ רבה!

ב.

בעשר

מי יחיה בישר
 חיי שלות השקט
 כמני — האכר ?
 בתת יה גשמי ברכה,
 מלאתי הצלחה,
 אלמותי אוליכה
 להחיות עולם בבר :
 כסוחר, כחרש,
 כמלח, כפרש,
 יחד עשיר ורש —
 וכספי נקי וישר !

ג.

על הרוכל
 להאמין לכל-נוכל,
 להתחרות, להשתכר
 כי אם על לחם צר !
 מתשלומי פרעון
 הוא מכה בשגעון
 וסופו עוד לדראון,
 כי יאכל גם חיל זר :
 אני רחוק מקרבות
 מערוך ספרי-חובות,
 מתשלומי טובות, —
 חלא ידי עושות בר !

ד.

בעל מרוח
 ישא מכל קרח,

מכל שותה שכור
 כעס ומכאובים;
 ואחר תשלומי מס
 ולשר המשקים פרס,
 לו רק גרה אחת
 תשאר מהסובאים!
 אני מכל זה חפשי,
 מס לא תדע נפשי,
 קמחי, צמרי, דבשי —
 לי הם כל הטובים!

ה.

למזלי,
 אם עוד ילד בא לי
 ירוח לי עוד יותר
 ואקנה עוד נחלה.
 בעיר כי ירבו בנים
 הם להורם כאבנים
 וכי יגדלו בשנים
 יוסיפו לו מחלה. —
 אך לי הם נולדים
 לעבד כעבדים,
 וכל אחד הילדים
 לרוחתי בא, אך לה!

ו.

ממותדות
 אין לי כל צרות,
 כלשוכני עיר ועיר

בעמק הבכא ;
 שמיכתי זאת, הביטה,
 תצלח לי לשמטה,
 ולפי זאת השטה
 תחי כל המשפחה ;
 התרנגול מקימי,
 שמש מורה יומי,
 והמגל מרימי
 על במתי הצלחה !

ז.

רעיתי
 עמדת לעזרתי,
 בלי שפחות זוללות
 היא גברת מאד נעלה !
 לא תתאו לרדידים,
 לצערות ולצמידים,
 לשוח עם ידידים, —
 בטח בה לב בעלה !
 בביתי מתעסקת,
 לבני היא מינקת,
 והיא בריאה מוצקת
 ורק שמחה וצהלה !

ח.

את-בתי
 הן טוב לי תתי
 לאיש עובד ישר,
 בלי מהר ונרן ;

בעיר, ראו, הכלות
 כל־הון הורן מבלות,
 ומבית שואלות
 כל־אשר תמצא ידן ;
 לבנות אמצא חיש
 במקום מושבי איש,
 ונרן עז עם תיש, —
 אשר נצחי בערן !

מ.

ועל ככה
 יהי זכרם לברכה —
 כל־השבים לציון
 והריסותיה בונים !
 גם ברכה, אלהינו,
 את־תומכי פועלינו
 ועוזרי מושבותינו,
 „זרבבלים האחרונים“ !
 וכאשר המושבות
 תעלינה לרבבות,
 יכירו הרבבות
 את אלה הגאונים !

שיבת ציון^א

1

מה־זאת עיני תראינה!
כיונים תעופנה,
יוסף ובנימין, על דלתותי שוקדים;
ראיתי את־לא פללתי,
בני אשר גדלתי,
מחמדי, יקירי, את־אטם פוקדים;
הלפו שנות אלפים,
נואשתי כבר מחיים,
ואני שכולה וגלמודה, בני יצאוני;
ספרו לי התלאה,
בגולה אתכם מצאה,
ושלום אחיכם בית יהודה, הלא תודיעוני.

2

אל תרגנו ואל תיראו,
כי דרכי אל נפלאו,
בטרם יאיר שחר תגדל השכת ליל;
במצרים כזאת קרה,
אל־משה זעקו מרה,
לחצים טרם כלה, עוד הגביר חיל;
צר יעות צדקתם,
ובזאת יחיש גאולתם,
גזל משפט יאלצמו עלות מעמק בכא;

לֹא יָד מְדַבֶּה,
שָׁכְבוּ לְמַעַצְבָּה,
וְאִבְנֵי פֶנֶה לְמוֹסְרוֹת עוֹד לֹא הוֹנַחַת.

3

אֹיִבֵי לֵי יִלְעָנוּ,
כִּי שְׁבִי גוֹלָה שְׁגוּ :
„הַמֶּלֶךְ מִתִּי מִסְפָּר עֲדָנָה תִּהְיֶה לִי ?
„הֵם יִבְנוּ נִהְרֹסוֹת ?
„יִשְׁכְּלוּ הַשְּׁתוֹת,
„יִרְיֻמוּ קֶרֶן יִשְׁעֵי, הוֹדֵי וְחִילֵי ?“
הַבִּיטוּ נִהְרֹסוֹת אֵיתָן,
כְּמַעִין קֶטֶן צֶאֱתָן,
כְּחוֹט הַשְּׁנִי מִפְּכִים מִיָּם, עֲדֵי גֶאֱה גֶאוּ ;
וּפְלָגִים מִכָּל רוּחַ,
עַל־פִּיהוּ יִגִּיחַ,
וְאַלְפֵי תִרְנִי צִי אֲדִירֵיו רוֹם יִתְנַשְּׂאוּ.

4

שׁוֹבְנָה שְׁנוֹת קְדוּמִים,
שְׁבִתִּי לַיְמֵי עֲלֻמִּים,
הֲלֹאָה בְּגֵדִי אֲבִלִי ! הֲבֹ מִכְלָלִי !
נִמְלֵא כָּל אֲרָמוֹנִי,
הֲאֵה ! מֶה רַב שְׁשׁוֹנִי !
בְּנֵי בְגִיל וְתִרְוַעָה, שְׁבוּ לְגִבּוֹלִי ;
פְּרִי בִטְנָה אִם חֹבֶקֶת,
בְּדַמְעוֹת גִּיל נוֹשֶׁקֶת,
פֶּה תִּהְלָצְנָה עֲצְמוֹתֵיכֶם אֲוִרְחֵי קֶרְאִי שֵׁם
בְּצִלִי שְׁאֲנָנִים,

תרוו מעדנים,
לשולחן זרים אל תצפן, בלתי ארוחת אם.

5

הן אלה שבי גולה,
יברך זכרם סלה,
פאר בית תחכמונם עתה יעזבו;
משכילים בכל תושיה,
רבי העלילה,
על מזבח אהבת עמם את־נפשם יקריבו!
לשאת בעול משאָה,
לסבב עמל ותלאָה,
למען סקל כל אבני נגף וצורי מכשלה;
לכנות עז חמתה,
כעזרא ותרשתא,
ושמם יגון כשם עזרא עד דור אחרון סלה.

באמערקונגען און אפטייטשונגען צו די לידער.

מכירת יוסף (ז. 7)

(*) געשריבען אין יאהר 1868. דאָס ערשטע מאָדערנע מעאָטער-שטיק אין אידיש. איז פֿיעל געשפּיעלט געוואָרען אין די אידישע שטעט און שמעלעך פֿון רוסלאַנד.

דריי סטאַנציעס (ז. 170)

היינט — דריי סטוישטאָן-הייזער.

- (1) אַנוש — אין חומש שטעהט געשריבען: — ולשת גם הוא יולד בן ויקרא שמו אנוש, אשר היחל לקרא בשם ד'. (בראשית ד').
(2) „סאָקערל“ — בלוט-זויגער.

החלוקה והמחלוקת (ז. 173)

(קריגערייען און רייסערייען).

- (1) „בוך פֿון ביכער“ — דער תנ"ך.

בחרבני קיץ (ז. 183)

(מיינט די אידישקייט אידען, איז אויסגעטריקענט געוואָרען, האָט אין נאָ-ציאָנאלען זין דעגראַצירט מעהר אין די ליכטיגע צייטען. האָט זיך געזוכט צו אסיר-פֿילירען).

- (1) זאָמרים — שעדליכער ווינט אין דער ווינטעניש — זאָהאַראַ.

- (2) „קאַרפֿו“ — „רומעליע“ — באַוואָסטע אַנטיסעמיטען.

די דריי טויבען (ז. 188)

- (1) שמעט אין שפּאַניען.

לשנת תרנ"ד (ז. 194)

- (1) פעטשאַט — זיעגעל.

ציון-ליעדער (ז. 226)

אין דער אַפטיילונג קומען אַרױן אלע רײן-ציוניסטישע ליעדער פונ'ם דיכטער און אויך אַ פאַר ליעדער פונ'ם קאלאניסטישען לעבען (ווי „די סאַכע“). דער דיכטער האָט זײַן ציוניזם אויך אין מעהרערע אנדערע ליעדער אויס-געדריקט, טײַר אבער האָבען דאָ נאָר אויסגעטיילט די רײן-ציוניסטישע.

די סאכע (ז. 258)

(1) ווירט — גראַפער יונג.

שיבת ציון (ז. 248)

(1) נאַציאָנאַלנאַסמ — נאַציאָנאַליזעט.

אויף דיין אלטען וועג (ז. 251)

(1) אַ קליים — קלימאַט.

(2) טאַנקרעד — אײנער פון די העלדען פון די קרייצונגען.

קול-ממרומים (ז. 234)

(1) סאַלאַ און פטהאַגאָראַע — ?

(2) כאַרץ — נאָהרונג, שפּײַז (געוועהנליך-געטריקענעס ברויט).

די בלוס (ז. 227)

(1) אַלעקסאַנדער — א. צונזער האָט אין זײַנע ליעדער פיעל מאל גע-

לויבט דעם מלך חסד, אַלעקסאַנדער דעם 2טען.

אַ בריף פון דער מוטער ציון (ז. 262)

(1) אַ סמאָר — אַ קראַם.

אונזער פאָמערלאַנד (ז. 244)

(1) גרעסערע בעמערקונג.

(2) ליסמאַפּאַד — בלעטער-פאַל.

--	--	--

5048

13.1

22411

5048

